

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

MEKNÎ EFENDİ’NİN ŞERH-İ CEZİRE-İ MESNEVİ’Sİ

Özlem Özgür GÜNYELİ
1030205241

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Kadriye ORAK KÜLCÜ

ISPARTA – 2019

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin Adı Soyadı	Özlem Özgür Günyeli	
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı	
Tez Başlığı	Meknî Efendi'nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'si	
Yeni Tez Başlığı ¹ (Eğer değişmesi önerildi ise)		
Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği hükümleri uyarınca yapılan Yüksek Lisans Tez Savunma Sınavında Jürimiz 07.../18/2013 tarihinde toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans tezi için; ☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUĞU² ile aşağıdaki kararı almıştır. ☒ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarılı bulunmuş ve tez KABUL edilmiştir. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ³ kararlaştırılmıştır. ☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda aday başarısız bulunmuş ve tezinin REDDEDİLMESİ⁴ kararlaştırılmıştır.		
TEZ SINAV JÜRİSİ	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Doç. Dr. Kadriye ORAK KÜLCÜ/Süleyman Demirel Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Selami TURAN/ Süleyman Demirel Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Rıza OĞRAŞ/Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

¹ Tez başlığının DEĞİŞTİRİLMESİ ÖNERİLDİ ise yeni tez başlığı ilgili alana yazılacaktır. Değişme yoksa çizgi (-) konacaktır.

² OY ÇOKLUĞU ile alınan karar için muhalefet gerekçesi raporu eklenmelidir.

³ DÜZELTME kararı için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır.

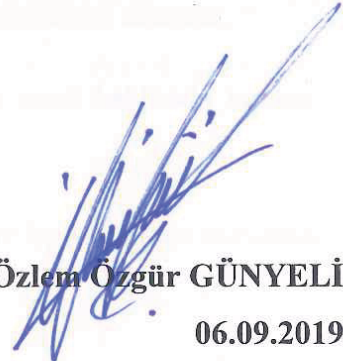
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SINAV YÖNETMELİĞİ Madde 28-(4) Tezi hakkında DÜZELTME kararı verilen öğrenci sınav tarihinden itibaren en geç üç ay içinde gereğini yaparak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur.

⁴ Tezi REDDEDİLEN öğrenciler için gerekçeli jüri raporu eklenmeli ve raporu tüm üyeler imzalamalıdır. Tezi reddedilen öğrenci, yeni tez konusu belirler.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “*Meknî Efendi’nin Şerh-i Cezire-i Mesnevi’si*” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Özlem Özgür GÜNYELİ

06.09.2019

(GÜNYELİ, Özlem Özgür, *Meknî Efendi'nin Şerh-i Cezire-i Mesnevi'si*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2019)

ÖZET

Hazırlamış olduğumuz bu çalışmamızda Meknî Efendi'nin “Şerh-i Cezîre-i Mesnevî” adlı eserini incelememize konu olarak seçtik. İncelememize konu olan bu eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Türkçe Yazmaları 380 numarada “Şerh-i Cezîre-i Mesnevî” adı ile kayıtlı olan mensur el yazmasıdır.

Giriş ve giriş haricinde üç bölümden meydana gelen çalışmamızda giriş bölümünde şerh ve usulleri ile ilgili bilgilere yer vererek, Mesnevi şerhleri ve Türk edebiyatında Şerh-i Cezîre-i Mesnevîlerin yeri hakkındaki araştırmamızı aktardık.

Birinci bölümde eserimizin müellifi Meknî Efendi ve eseri hakkında tanıtıcı bilgiler sunduk.

İkinci bölüm; eserin dil, üslup ve muhtevası olmak üzere üç bölümden meydana gelmiştir.

Üçüncü bölümde ise transkripsiyonlu metin çalışmamız süresince yararlandığımız kaynaklara ve son olarak da tıpkıbasıma yer verdik.

Anahtar Kelimeler: Meknî Efendi, Cezîre-i Mesnevî, Mevlevî, tasavvuf

(GÜNYELİ, Özlem Özgür, Meknî Efendi's Commentary-Jazeera-i Mesnevi, Master's Thesis, Isparta, 2019)

ABSTRACT

In this study that we have prepared, we have chosen Meknî Efendi's "Şerh-i Cezîre-i Mesnevî" as the subject of our study. This work is the subject of our study, Istanbul Metropolitan Municipality Atatürk Library Osman Ergin Turkish Manuscripts number 380 "Şerh-i Cezîre-i Mesnevî" is registered with the name of the prose manuscript.

In our study, which consist of three chapters apart from the introduction and introduction, we gave information about the commentary and its methods in the introduction part and we conveyed our researches about "Mesnevî Şerhleri" and the place of "Şerh-i Cezîre-i Mesnevî" in Turkish literature.

In the first part, we have given introductory information about the author of our work, Meknî Efendi and his work.

Second section; language, style and content of the wor consist of three parts.

In the third part, we have used the sources we used durig our transcribed text study and finally, just like press.

Key Words: Meknî Efendi, Cezîre-i Mesnevî, Mevlevî, mysticism, commentary

İÇİNDEKİLER

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	vii
ÖNSÖZ.....	ix
GİRİŞ	1
I. ŞERH VE ÖZELLİKLERİ.....	1
I.A. ŞERHİN TANIMI.....	1
I.B. ŞERHİN ÖZELLİKLERİ	2
I.C. METİN ŞERHİ METOTLARI	3
II. MESNEVÎ ŞERHLERİ	8
III. TÜRK EDEBİYATINDA CEZÂRE-İ MESNEVÎ ŞERHLERİ.....	15
I. BÖLÜM	
A. MEKNÎ EFENDİ.....	24
B. ESERİN TANITILMASI	25
1. Eserin Nüsha Tavsifi	25
2. Eserin Yazılış Sebebi	29
3. Eserin Telif ve İstinsah Tarih.....	29
II. BÖLÜM	
A. ESERİN DİLİ	31
B. ESERDE TAKİP EDİLEN METOD VE ÜSLUP	37
C. MUHTEVA	41
SONUÇ.....	51
KAYNAKÇA	53
EKLER.....	220
ÖZ GEÇMİŞ.....	310

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
ans.	: ansiklopedi
Bk.	: bakınız
böl.	: bölüm
bs.	: basım
C.	: cilt
DEİS	: Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü / Haluk İpekten-Mustafa İsen- Recep Toparlı-Naci Okçu- Turgut Karabey, 1988
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
ET	: Eski Türkçe
GŞ	: Gülşen-i Şu'ârâ/ Ahmed Ahdi, haz. Süleyman Solmaz, 1996
H.	: Hicri
Hız.	: Hazret
Hızl.	: Hazırlayan
İA	: İslam Ansiklopedisi
İst.	: İstanbul
Ktp.	: Kütüphane
m.	: madde
M.	: Milâdî
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Nu	: Numara
OM	: Osmanlı Müellifleri ve Ahmed Remzi Akyürek Miftahu'l-Kütüb ve Esâmî-i Müellifin Fihristi /Bursalı Mehmet Tahir, haz. Cemal Kurnaz/Mustafa Tatçı, 2000
s.	: sayfa
S.	: sayı
SE.	: Semâhâne-i Edeb / Ali Enver, (1309/1891)

TDV : Türkiye Diyânet Vakfı

TDVİA : Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi

TŞM : Tezkire-i Şu'ârâ-yı Mevleviyye /Esrar Dede, haz. İlhan Genç,2000

TN : Tuhfe-i Nâilî/ Nâil Tuman, MEB Yayınlar Dairesi Başkanlığı Nüshası,
Nu:B/870

Ünv. : üniversite

vb. : ve benzeri

vd. : ve diğerleri

Vr. : varak

Yay. : Yayınları

ÖNSÖZ

Bu çalışma 18. yüzyıl şarihlerinden Meknî Efendi tarafından Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin Mesnevî-i Şerîf'ine yapılan cezire şerhini ortaya koymaktadır. Öncelikli amacımız eserin doğru şekilde aktarımı ve aktarılan metnin dikkate değer özelliklerinin tespiti olmuştur.

Mevlevîlik tarikatına girenlere tarikat adabını ve esaslarını anlatmak amacıyla yazılan ve itibarını asırlarca Mevlevîhanelerde okunarak gösteren Cezîre-i Mesnevî ilk olarak Yusuf-ı Sineçâk tarafından yazılmış ve beş farklı şârih tarafından şerh edilmiştir.

25.700 beyitlik Mesnevî'nin özellikle hisse kısımlarından seçilen, didaktik özelliği olan 366 beyit ile müritlerin uyması gereken kuralların 35 anabâşlık altında anlatıldığı bir eserdir.

Eserin en geniş şerhinin şarihi 18. yy'ın ünlü şairlerinden olan aynı zamanda Tütök İslam Ansiklopedisi'nden aldığımız bilgiye göre 1791 yılında Galata Mevlevîhanesi şeyhliğinde de bulunan Şeyh Galib'dir. Eserin şarihlerinden üçü Mevlevî (Şeyh Galib, İlmi Dede, Cevrî İbrahim Çelebi), biri Halvetî (Abdûlmecid Sivâsî), biri Melâmî (Abdullah Bosnavî)'dir.

Bu eserlerin üçü mensur iken ikisi manzumdur.

Biz de Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'lerin edebiyatımızda kat ettiği yolu görmemize yardım edeceğinden ve içerdiği tasavvufî terimler ile Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'ler arasında bir yeri olduğundan Meknî Efendi'nin “Şerh-i Cezîre-i Mesnevî” adlı eserini inceleme konusu olarak tespit ettik.

Öncelikle sevgili aileme bu süreçte yanımda oldukları için ve özellikle beni yüksek lisans tez öğrenciliğine kabul ederek maddî ve manevî destekleriyle her zaman yanımda olan ve çalışmam boyunca elimi hiç bırakmadan yardımını gördüğüm kıymetli danışmanım Doç. Dr. Kadriye Orak Külcü'ye ve karşılaştığımız her türlü müşkilatta bizden yardımını esirgemeyen saygıdeğer hocam Prof. Dr. Selami Turan'a çok teşekkür ederim.

Özlem Özgür (Özer) GÜNYELİ

GİRİŞ

I. ŞERH VE ÖZELLİKLERİ

I.A. ŞERHİN TANIMI

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (d.1207-ö.1273)'nin *Mesnevî Manevî*'sine farklı milletlerden birçok araştırmacı tarafından müşkül noktalarının açıklanması, karışık yerlerinin çözülmesi için birçok dilde bütün mesnevî ciltlerine yahut da muhtelif kısımlarına çok sayıda şerh yazılmış, telifler meydana getirilmiştir¹. Bunları şu şekilde kategorize edebiliriz: Mesnevî'nin tamamına ait şerhler, Mesnevî'nin bir kısmına ait şerhler. Bu ikinci kategoride ise Mesnevî'nin bir ya da birkaç cildine, anlaşılması güç beyitlerine veya seçme beyitler ve hikâyelere ait şerhler yer alır. Bazı durumlarda da şârihlerin Mesnevî'nin tamamını şerh etmek istedikleri ancak ömürlerinin vefa etmemesinden dolayı yarım kalmış şerhlere rastlanır. Bir diğer şerh türü ise tamamlanmamış şerhlerin bir başka şârih tarafından tamamlanması ile meydana gelmiş ortak şerhlerdir². Kısaca eserin tamamı, seçilen bölümleri, yarım kalanlar ve ortak şerhler olarak dört tip Mesnevi şerhi bulunmaktadır.

Edebî bir terim olan “şerh” kelimesinin lügatteki karşılığına baktığımızda; “açma, ayırma; açıklama, yorumlama; bir şeyi açıklamak amacıyla yazılmış kitap; açık ve ayrıntılı anlatma”³, “keşfetmek ve beyan etmek”⁴, “müşkil ve mübhem ü mahfi ma’kûlesini keşf ve izhâr eylemek, kesmek, açmak, bir şeyi bolartmak”⁵, “açıklama, tanımlama, açma; edebî metinleri yorumlama, yorum; bir kelime ya da pasajın yorumunu yapmak”⁶ “genişletme, bast etme, yayma, kesme, açma, arz etme, îzâh, beyân, tevsî, tavsîl, te’vîl, tefsîr”⁷ gibi anlamları vardır. Terim olarak incelendiğinde ise;

¹ Fûrûzanfer, *Mevlânâ*, s.397-399’dan aktaran: Can, *Mesnevî Tercümesi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.2017, s.382.

² İsa Çelik, *Klasiklerimiz-XIII, Mesnevî-i Mânevî*, s.675

³ TDK *Türkçe Sözlük*, Ankara: TDK Yayınları, 2003, s.2087

⁴ Ahterî Mehmed Efendi, “eş-şerh”, *Ahter-i Kebîr*, İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1310, s.434

⁵ Mütercim Asım, “eş-şerh”, *Kâmus Tercümesi* 1, İstanbul: Âsitâne Yayınları, 1305, s.484

⁶ Sir James W. Redhouse, “şerh”, *A Turkish and English Lexicon, Türkçe-İngilizce Sözlük*, Beyrut: Librairie Du Liban, 1996, s.1121

⁷ Mehmed Bahâeddin, “şerh”, *Yeni Türkçe Lügat*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1997, s.412

“bir metnin sırlarını, dikkat gerektiren ifadelerini, nüktelerini açıklama ve yorumlama; bu amaç için yazılan kitap”⁸, “bir edebî eseri bir risaleyi veya bir kitabı kelime kelime açıp izah ederek, içerdiği bütün dil, anlam, sanat ve estetik özellikleri ile o eserin anlaşılmasını sağlamanın özlü bir ifadesi”⁹ şeklinde açıklanmaktadır.¹⁰

Şerh kelimesi genel olarak, Türk edebiyatında da Arap edebiyatında da ve hatta İran edebiyatında da bir eserin açıklaması olarak bilinegelmiştir. “Arap edebiyatında ilk devirlerde yazılan şiirler, edebi metinler zamanla muhtevalarında devirleri ile ilgili bazı tabirler bulunduğu, devirlerinde meydana gelip sonradan unutulmuş bazı hadiselerle işaret ettiği için mana mana genişliğini yitirmeye başladı. Sonradan derlenen bu eski metinlerin anlaşılmasının zorlaşmasının neticesinde henüz hayatta olan bu eserlerdeki müşkülleri bilenlerin bilgileri ışığında gerekli açıklamalar şiirlere beyitler şeklinde ve belirli bir düzene bağlı kalınmadan eklenmeye başlandı. Bu açıklamalar kelimenin anlamını vermek, ifadeleri güç tabirleri açıklamak, metinde geçen yer ve şahıs adları hakkında bilgi vermek ve tarihi hadiseleri izah etmek usulünü takip ettiler.”¹¹

İran’da tasavvuf edebiyatının Hicri 5. yy ‘dan sonra geliştiğini ve şerh kavramının da çoğu manzum olan bu alandaki eserlerin açıklanmasıyla ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Mevlana, Attar ve Senâî gibi önemli isimlerle altın çağını yaşayan tasavvufî eserlerin halk tarafından anlaşılabilmesi için çeşitli şarihler ve hatta tasavvuf erbabı tarafından şerhleri yapılmıştır. Bostan ve Gülistan şerhlerinin yanısıra Mesnevî şerhlerinin de hatırı sayılır bir şöhreti vardır.

I.B. ŞERHİN ÖZELLİKLERİ

Şerh kavramının doğuşu, tefsir sözcüğünün, sadece Kur’ân-ı Kerîm’i açıklamak için ortaya çıkan ilim dalına ad olarak kullanılmasının yaygınlaştığı zamanları karşılar. Kur’ân-ı Kerîm’i her yönden açıklama ve anlatma ihtiyacı sonucunda tefsir bilimi

⁸ Hüseyin Kazım Kadri, “*şerh*” *Türk Lügati*, c.III, İstanbul: Maarif Matbaası, 1943, s.217

⁹ Muhammet Nur Doğan, “*Metin Şerhi Üzerine*”, Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler, Mehmet Kalpaklı (haz.), İstanbul: YKY, 1999, s.422-427

¹⁰ Ozan Yılmaz, *Klasik Şerh Edebiyatı Literatürü*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, 2007, s.271-304

¹¹ Ali Fuat Bilkan, “*Şerh Geleneği*” (Yayımlanmamış Makale) s.1) aktaran Hilal Tuğba Mengüç

ortaya çıkar. “Üstü örtülü veya kapalı bir şeyi meydana, açığa çıkarmak, izah etmek”¹² anlamına gelen kelimenin terim anlamı ise “Kur’ân-ı Kerîm’i yahut felsefî veya hukûkî metinleri yorumlamak, açıklamak”¹³ olarak ifade edilir.

İlk başlarda “tefsîr” çatısı altında her nevi metin açıklanmaktaydı fakat zamanla bu ilim dalının sınırlarının belirginleşmesi ile “şerh” kavramının ortaya çıkması için gerekli olan zeminin alt yapısı oluşmuştur. Kelimelerin mecâzî anlamları ve cümlede anlam bütünlüğünü sağlayan çeşitli yapılar göz önüne alındığında ve bu unsurlar edebî metnin etrafında şekillendiğinde, şerh kelimesinin genel kullanım alanı da sınırlanmış olur. Bir metnin ince anlamlar gizlemesi ve mecâzî kullanımlara imkân verecek şekilde yazılmış olması metnin şerh edilebilmesi için ön koşuldur. “Hâşiye, hâmiş, telhis, ta’likât gibi çeşitlerin bulunduğu şerhlerin genelde ortak yanları, açıklama gerektiren kelimeyi, mısrayı, beyiti, ibâreyi, cümleyi ya da metni anlaşılır kılmak amacıyla esas almalarıdır.”¹⁴ Şerhin türlerinden olan hâşiye, bir metnin, bir kitabın sahife kenarlarına veya altına yazılan ve metinle ilgili olan açıklamalardır. Ta’likât da bir metni açıklayıcı düşünceler ihtiva eden dipnotlardır.¹⁵ Hâşiye ve ta’likat metin şerhinin daha çok dinî metinlerle ilgili kısmına ait terimler olarak kullanılagelmıştır.

Şerh yapma ihtiyacının hissedildiği metinler, “başta temel hadis ve fıkıh kitapları olmak üzere esmâ-i hüsnâ ve dua mecmuaları, akâidle ilgili eserler, hilye-i nebîler vb. çok sayıda dinî te’lifâtın yanısıra dil, gramer ve astronomi sahaslarında yazılmış eserler”den¹⁶ meydana gelmektedir. Edebiyat sahasına baktığımızda ise daha ziyâde manzum metinlerin şerh edildiğini görebiliriz.

I.C. METİN ŞERHİ METOTLARI

Klâsik şerh kavramı günümüzdeki modern metin şerhi kavramından ayrı tutulmalıdır. Çünkü klâsik şerh yapan bir şârihin kesin bilgiler verme ve metnin bütün dil hususiyetlerini ve lügat bilgisini tamamıyla okuyucuya bildirme gibi bir düşüncesi

¹² Metin Akar, *Su Kasidesi Şerhi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 1994, s.13

¹³ A.g.e. s.13-14

¹⁴ Mine Mengi, “*Metin Şerhi, Tahlili ve Tenkidi Üzerine*,” Divan Şiiri Yazıları, Ankara: Akçağ Yayınları, 2000, s.74

¹⁵ Metin Akar, *Su Kasidesi Şerhi*, s.13

¹⁶ Ömür Ceylan, *Tasavvûfî Şiir Şerhleri*, İstanbul: Kitabevi Yayınları 2000, s.20

yoktur. Klâsik şârihler, o devirdeki edebî atmosferi bilen, eski kültüre aşina ve belli bir edebî birikimi olan çevrelere şerh yapar. Modern şerhlerde ise durum farklıdır. Bu şerhler, yeni nesile kültürel mirasımızın zenginliklerini, Osmanlı Türkçesi'nin bütün incelikleriyle anlatma ve açıklama görevini üstlenmektedir. Bunu gerektiren etmenlerin başında, yeni bir alfabenin kabulü ve Osmanlı Türkçesi'nden Türkiye Türkçesi'ne geçiş gelmektedir. Klasik şarihlerde edebî kaygı ön plandayken, modern şarihler edebî kaygıyı ikinci plana iter; onların asıl amacı geçmişle günümüz arasındaki kültürel bağı güçlendirmektir. “Eskilerin ‘şerh-i mütûn’ yani metinler şerhi dedikleri edebî metni/metinleri açıklama ve böylece metnin anlaşılmasını kolaylaştırma çalışmaları, Divân edebiyatının başlangıcından başlayarak günümüze kadar gelmiş; günümüzdeyse geçmişin tanıtılması, dolayısıyla yaşatılması, geçmişle günümüz arasında bağlantı kurulması açısından büyük önem kazanmıştır”¹⁷ “Filolojik yaklaşımların ağır bastığı klâsik devir şiir metinleri üzerine yapılan Sa’dî, Hâfız ve Mesnevî şerhlerini ayrı tutarsak, modern bilim anlayışına uygun metin şerhi çalışmalarının öncüsü ve en büyük ustası olarak Ali Nihat Tarlan görülmektedir”¹⁸

Klâsik şerhler metot olarak incelendiğinde, ele alınan beyit ya da ibârelerde parça bütünlüğünün esas alındığı görülür. Anlam bütünlüğünün ikinci planda kalmasının sebebi şârihin şerhe estetik olarak yaklaşmasıdır. “Klâsik metin şerhi esas itibariyle kelime açıklamasına dayanır; yani klâsik metin şerhi daha çok kelime açıklaması şeklinde yapılagelmiştir. Özellikle; manzum metin şerhlerinde tek tek beyitlere bağlı kalınarak kelime, terkip ya da ibârelerin açıklanması yoluna gidilmiş; kısacası metin parça parça ele alınmıştır. Buna mukabil metnin bir bütün olarak ele alınıp; genel plân, kompozisyon, vb. yönlerden incelenmesi gelenekten değildir. Şerhte, şârihe göre okuyucunun anlayamayacağı farz edilen yani anlaşılmasında güçlük görülen metnin ya da metne bağlı unsurların açıklanması esastır. Amaç okuyanı bilgilendirerek metni tanıtmaktır. Açıklama ve ek bilgi verme esnasında konunun genişlemesine gidilir.”¹⁹ Kuşatıcı bir gözle incelenecek olursa; “evvelâ metnin o günün insanının rahatça anlayabileceği bir şekilde takdimi (eğer Türkçe dışında yazılmış bir eserse

¹⁷ İ.Hakkı Aksoyak, “*Metin Şerhi*”, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Ankara: Grafiker Yayınları, 2002, s.283

¹⁸ Muhsin Macit, “*Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları*”, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Ankara: Grafiker Yayınları, 2002, s.311

¹⁹ Mine Mengi, “*Metin Şerhi, Tahlili ve Tenkîdi Üzerine*”, s.75

Türkçe tercümesi); daha sonra kelimelerin önce lügat anlamlarından başlamak suretiyle, edebiyat içerisinde ifade ettiği fonksiyon ve diğer kelime lerle edebî sanatlar açısından meydana getirdiği bütünlüğün tayini ve en sonunda, o edebî eserin mazmununun, yani arka planda bulunan fikrinin –tâbiri câizse- mesajının bulunup çıkarılması ve böylelikle neticeye gidilmesi²⁰ klâsik metin şerhlerinde uygulandığı görülen yöntemler olarak değerlendirilebilir.

Bu yöntemlerle ilgili olarak İsmail Güleç, “*Klasik Türk Edebiyatı Metinleri Nasıl Şerh Edilmeli*” adlı makalesinde, bu konunun başlangıcı olarak kabul edilen, Ali Nihat Tarlan’ın “*Metinler Şerhine Dair*”,²¹ adlı eseri ve bu eserden sonra yazılan, konuyla ilgili makaleleri incelemiştir.

İlk olarak Ali Nihat Tarlan’ın metin şerhiyle ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Tarlan’a göre yazılı edebiyat sanatın bir kolu, metin de onun ürünüdür. Edebiyatın yürüyüşünü, cemiyetle ilgisini, sanatkârların yaşayışını ve bunları düzenleyerek bu sanatın oluşumunu çizmekle beraber metnin kendisi için incelemek gerektir. Metni anlamak için edebî eserlerin dış kabuklarını kaldırıp şairin zihin ve his dünyasının işleyişini kavramak gerekir. Bu Tarlan’ın ikinci önemli görüşüdür. Sanatçının; eserinde fark edilmesi ve aranması, bir birey olarak ortaya çıkma gayreti klasik edebiyat için oldukça önemli bir öneridir.

Tarlan’ın şerh konusundaki önerileri şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Metnin kendisini incelemek gerekir (Yapısalcı)
- 2- Şairin bilinçaltında olan ve farkında olmadan yazdıklarını anlamak (Psikanalitik)²²
- 3- Şairin zihin ve his dünyasının işleyişini kavramak (Psikolojik)

²⁰ Muhammet Nur Doğan, “*Metin Şerhi Üzerine*”, s.422

²¹ *Edebiyat Meseleleri*, İstanbul, Ötüken, 1981

²² Prof.Dr. Ali Alparslan, Tarlan’ın hocalarını aştığını ileri sürerken önemli bir noktaya temas ediyor: “Metin şerhinde eski şarihlerin metodunu ortadan kaldırdı. Eskiler şerh yaparken mânâsız, yersiz izahlarda bulunurlar, kelimeler ve mefhumlar hakkında gramere ait bilgilerden başlayarak akıllarına gelen her türlü şeyleri sıralarlar, ondan sonra esas mevzuu geçerlerdi. Hatta bu yüzden bazan beytin esas mânâsından uzaklaşırlardı. Halbuki Ali Nihat Tarlan metin açıklamalarında şairin psikolojisinin, hayatının, muhitinin, bilgisinin ve bu bilgi hududunun göz önünde bulundurulmasını ön plana aldı. Böylece yeni bir metod ortaya koydu.” Ali Alparslan, “Ali Nihat Tarlan Üzerine,” Ali Nihat Tarlan, *Edebiyat Meseleleri*, İstanbul, Ötüken, 1981, s.11

- 4- Farklı şekillerde metinleri inceleyerek ortak ve farklı özelliklerini tespit etmek (Yapısalcı)

Bu tespitlerden de anlaşılacağı üzere Tarlan daha o vakitlerde klasik metinlerin anlaşılmasında farklı yöntemlerin kullanılmasına dikkat çekmektedir. Tarlan'dan sonra bu konudaki görüşlerini makale düzeyinde açıklayan araştırmacılardan bazıları şunlardır:

Akar, Metin: “Metin Şerhi Meselesi”, Su Kasidesi Şerhi, Ankara: TDV, 1994.

Akkuş, Metin “Metin Şerhi Geleneği Tarlan Mektebinden Haluk İpekten’e” Yedi İklim 32 (Kasım 1992), s. 67-78.

Bayak, Cemal: “Divan Şiiri Üzerindeki Akademik Çalışmalar ve Bir Divan İnceleme Metodu Önerisi”, Journal of Turkish Studies: Türklük Bilgisi Araştırmaları: Kaf Dağının Ötesine Varmak, Festschrift in Honor of Günay Kut, Essays Presented by Her Colleagues and Students I,27/(1) (2003), s.179-202

Canım, Rıdvan: “Metin Şerhi Geleneğimiz Çerçevesinde Tarlan ve İpekten’in Kaleminden Fuzuli'nin ‘Sana’ Redifli Gazeli”, Fuzuli Kitabı: 500. Yılında Fuzuli Sempozyumu Bildiriler, yay. Haz. Beşir Ayvazoğlu, İstanbul: Büyük Şehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı, 1996, s.129-140.

Dilçin, Cem: “Cumhuriyet’in 80. Yılında Divan Şiiri Üzerine Düşünceler” Türkoloji Dergisi XVI/2 (2003), s.121.

Doğan, Muhammet Nur: “Metin Şerhi Üzerine”, I.Eski Türk Edebiyatı Kolloquyumu 17-18 Ocak 1992, İlesam Ankara. Eski Şiirin Bahçesinde, İstanbul: Alternatif Yayıncılık,2005.

Erdoğan, Mustafa: “Edebiyatımızda Şerh Geleneğine Bir Bakış”, Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (1) (1997), s.286-293

Kortantamer, Tunca: “Modern Dünyanın Kendi Klasiklerine yaklaşım Biçiminden Öğrenilebilecek Çok Şey Var”, İlmi Araştırmalar, Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri, 10 (2000), s. 161-164

Kortantamer, Tunca: “Teori Zemininde Metin Şerhi Meselesi”, EÜEF Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 8 (1994), s.1-10.

Mengi, Mine: “Metin Şerhi, Tahlili ve Tenkidi Üzerine Düşünceler”, Dergâh, VII/93 (Kasım 1997), s.8-10. Divan Şiiri Yarıları, Ankara: Akçağ, 2000, s.45-61.

Okay, Orhan: “Eski Şiirimize Yaklaşmak”, Sanat ve Edebiyat Yazıları, İstanbul: Ötüken, 1990, s.82-87.

Özer, Nilay(2005): “Ahmet Atilla Şentürk’le Söyleşi”, Yasak Meyve Dergisi, 12 (Ocak-Şubat 2005), s.50-51.

Pekolcay, Necla: “Metin Şerhi Hakkında” I. Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu 17-18 Ocak 1992, İlesam Ankara.

Tekin, Gönül Alpay: “Eski Türk Edebiyatı Metinlerinin Bugünkü Türkçe’ye Açılımlarla Çevrilmesinin Gerekliliği Üzerine [Ali Şir Nevai’den Beyitlerle]”, Mustafa Canpolat Armağanı, haz. Aysu Ata, Mehmet Ölmez, Ankara:2003.

Üzgör, Tahir: “Metin Şerhinde Usule Dair”, I.Eski Türk Edebiyatı Kollogyumu 17-18 Ocak 1992, İlesam Ankara.

Yekbaş, Hakan: “Metine Şerhi Geleneği Çerçevesinde Şarihlerin Divan Şiirine Yaklaşımları”, SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 23 (Bahar 2008), s.189-217

Yekta, Saraç: “Divan Tahlilleri Üzerine”, İlmi Araştırmalar Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri, 8 (1999) s.209-219

Yeniterzi, Emine: “Metin Şerhi ile İlgili Görüşler”, SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 5 (1999), s. 59-68.

Bu araştırmacılar şerhlerin nasıl olması gerektiği konusunda herhangi bir görüş ileri sürmeyip sadece bazı tespitlerde bulunanlarla birlikte şerh konusunda görüşlerini beyan edenler de bulunmaktadır. Bunları, görüşlerine göre üç sınıfta ifade edebiliriz:

- 1- Klasik metin şerhi metodunda ısrar edenler,
- 2- Klasik metin şerhi metodunu da ihmal etmeden yeni metodlara sıcak bakanlar,
- 3- Klasik metinlerin yeni metodlara göre tekrar incelenmesi gerektiğini söyleyenler.

II. MESNEVİ ŞERHLERİ

Kökeni Arapça olan “mesnevî” kelimesi aralarında kafiyeli beyitlerden oluşan nazım şekli demektir. Bu nazım şeklinin ilk örnekleri Arap edebiyatında görülse de edebiyat terimi olarak “mesnevî” ilk olarak İran edebiyatında kullanılmıştır. Bizim edebiyatımıza da İran edebiyatından geçmiş, 11-19. Yy arasında bu nazım biçiminde sayısız eser verilmiştir.²³ Beyitler arasında kafiye bağlantısı bulunma zorunluluğunun olmayışı beyit sayısı sınırını da ortadan kaldırmış, böylelikle şairlerin işledikleri konuyu istedikleri kadar uzatmalarını sağladığı için çok kullanılan bir nazım biçimi olmuştur.²⁴

Mevlânâ Celaleddin Rumî (ö. 1273)’nın Farsça altı cilt olarak kaleme aldığı *Mesnevî-i Ma’nevî* adlı eseri Osmanlı döneminde ve sonrasında pek çok şârih tarafından Türkçeleştirilerek açıklanmıştır. Metnin bütününün Şem’î ö.1592, Ankaravî ö.1631, Şifâî ö.1671, Murad Buhârî 1848, Avni Konuk ö.1938, Tâhirü’l-Mevlevî 1951, Abdülbaki Gölpınarlı 1982 ve daha pek çok şârih tarafından muhtasar veya geniş bir şekilde yorumlanarak açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Prof. Dr. Atabey Kılıç ise 2007 yılında İstanbul Üniversitesi’nde düzenlenen Prof.Dr. Abdülkadir Karahan Anısına 1. Uluslararası Klasik Edebiyat Sempozyumu’nda sunduğu bildirisinde şerhleri şu şekilde tasnif eder:²⁵

1. Şerh metoduna göre: Geleneksel/Modern
2. Biçimine göre: Manzum/Mensur
3. Şerh edilen eserin diline göre: Arapça/ Farsça/Türkçe
4. Muhtevasına göre: Dini/ Tasavvufi/ Edebi Eserler/Diğer İlimler

Prof. Kılıç’ın, literatürde şerh olarak geçen tüm eserleri kapsayan bu tasnifinden sonra Prof.Dr. İsmail Güleç de farklı maddelerden oluşan bir tasnif oluşturmuştur.²⁶

²³ İsmail Ünver, ‘*Mesnevî*’, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı, c.II, Nu:415-417, Ankara, 1986, s.430

²⁴ İsmail Ünver, a.g.m. s.432

²⁵ (1) Atabey Kılıç, a.g.b 364-368

²⁶ *Dağılmış İncileri Toplamaya Yardım etmek: Şerh Tasnifi Meselesine Küçük Bir Katkı*, Turkish Studies volüme 4/6 Fall 2009 s.222-229

1. Metoda göre;

a. Geleneksel şerhler: Bu metodda kaynak dil farklı ise önce kelime ve ibareler gerekiyorsa da dilbilimsel açıklamalar yapılır ve ardından tercümesi verilir. Şarih, anlamın kapalı olduğu kelimeleri açıklar.

i. Mufasssal şerhler: Bu şerhlerde açıklamalar ayrıntılı olduğu için sayfalar süren açıklamalara rastlanabilir. Ankaravî, Bursevî, Ahmet Avni Konuk, Tahirü'l-Mevlevî şerhleri bu türe örnek gösterilebilir.

ii. Muhtasar şerhler / Tefsîrî Tercüme: Kelimelerin ve ibarelerin ayrı ayrı açıklanmadığı ve beytin geniş bir şekilde tercüme edildiği bu şerhlere açıklamalı tercüme de denir. Şem'i Dede, Şifâhî Dede, Murâd-ı Buhârî şerhleri bu türe örnek gösterilebilir.

b. Yeni şerhler: Dillerinin çok ayrıntılı olmayışı yönüyle geleneksel şerhlerden ayrılan bu şerhler Cumhuriyet döneminde yetişen şarihlerin yaptığı şerhlerdir.

2. Amacına göre:

a. Okurları bilgilendirmek amaçlı şerhler (Metin merkezli): Metni ve metnin kaleme alınış amacını anlaşılır hale getirmek için yapılan şerhlerdir. Tahirü'l-Mevlevî, Abdülbaki Gölpınarlı şerhleri bu türe örnek teşkil edebilir.

Bir düşünce veya inanç sistemini açıklamak amacıyla yapılan şerhler (Şârih merkezli): Şarihin metnin bağlamına bakmaksızın metin içinde geçen ibarelerden yola çıkarak kendi düşüncelerini aktardığı ve metnin ikinci plana düştüğü şerhlerdir. Ankaravî, Sarı Abdullah Efendi, Ahmet Avni Konuk şerhleri bu türe örnek gösterilebilir.

3. Biçimine göre:

a. Manzum şerhler: bu şerhler genellikle Mesnevî ölçüsünde yazılmışlardır.

i. Her beyti farklı sayıda beyitle şerh edilenler. Mû'ini şerhi bu türe örnektir.

ii. Her beyti aynı sayıda beyitle şerh edilenler: Cevrî, Adnî, Recep Dede şerhleri bu türe örnek gösterilebilir.

b. Mensur şerhler: Mevcut şerhlerin büyük bir kısmı bu gruba girmektedir.

4. Şerh edilen metne göre:

a. Düzenli olarak yapılan şerhler: Birinci beyitten başlayıp sırayla devam edenler kastedilmektedir.

i. Tamamı: Mesnevî'nin tamamının ele alındığı şerhlerdir. Ankaravî, Ahmet Avni Konuk, Tahirü'l-Mevlevî, Abdülbaki Gölpınarlı şerhleri.

ii. İlk cilt: Mesnevî'nin sadece ilk cildine yapılan şerhlerdir. Sarı Abdullah Efendi, Âbidin Paşa, Kenân Rıfâî.

iii. Bir bölüm: Mesnevî şerhine başlanıp bir vesile ile bir yerde bırakılan şerhlerdir. Bursevî, Sivâsî şerhleri böyledir.

iv. İlk on sekiz beyit: Mevlana'nın bizzat kendisinin yazıp Hüsameddin Çelebi'ye verdiği ve Mevlevîlerce çok önem verilen ilk on sekiz beyte yapılan şerhlerdir. Lokmânî Dede, Rızaeddin Remzî, Selçuk Eraydın.

v. Bir veya birkaç beyit: Genellikle mecmualarda bulunan, şarihin bir soru üzerine veya beğendiği bir beyit ile ilgili düşüncelerini açıkladığı ve kelime açıklamasından çok anlam üzerinde yoğunlaştığı şerhlerdir. Mehmet Emin Tokâdî, Gölpınarlı, Mehmet Demirci.

vi. Dibâce: Mesnevî'nin başındaki Arapça önsöze yapılan şerhlerdir. Molla Fenârî, Nablûsî.

b. Düzensiz olarak yapılanlar: Mesnevî'nin içinden birbirini takip etmeyen beyit ya da bölümlerin seçilerek şerh edilmesidir. Bunlar da üç türlü olmaktadır.

i. Seçme beyitler: Cezîre-i Mesnevî Şerhleri, Hacı Pîrî, Sabûhî Dede

ii. Seçme konular: Ankaravî (Nisābu'l-Mevlevî), Tennûrî

iii. Seçme Hikayeler: İbrahim Big, Lokmānî Dede

5.Şarihin tarikatına göre: Mesnevî'yi şerh eden şarihlerin hepsi mevlevî değildir.

a. Mevlevî: Ankaravî, Şem'i, Şifāhî Dede, Adnî Recep Dede, Tahirü'l-Mevlevî.

b. Diğer: Nakşî, Melāmî, Halvetî vs.: Murād-ı Buhārî, Cevrî, Sivāsî, Sarı Abdullah, Bursevî.

İsmail Güleç bu tasnifi yaptıktan sonra bu tasnifin yapılmasında eserlerin ana hatlarından yararlanıldığına mümkün olduğunca ayrıntıya girmekten kaçınıldığına ve bu tasnifteki şerhlere bakıldığında bazı metinler için bu tasniflerin söz konusu olmadığını da belirtmiştir.

“Mesnevî” esas olarak bir nazım biçiminin adı olmasına rağmen günümüzde “mesnevî” denildiğinde akla ilk gelen Mevlânâ'nın aynı adı taşıyan eseri gelmektedir.

Mevlânâ Celâleddîn-i Ümî'nin altı cilt(derfter) ve yaklaşık 25.700 beyitten meydana gelen Farsça eserine Mesnevî adını vermesi, onun öncelikle kitabın nazım şekline dayanarak bir isimlendirmede bulunduğunu göstermektedir. Mesnevî Şarihleri, eserin “bir şeyi ikiye katlamak, çift yapmak” anlamlarına gelen adının, şeklinin yanısıra mânâ ve muhtevasına da işaret ettiğini, birbirine mütekabil ilâhî isimlerin mazharları olmaları itibariyle şehadet alemindeki bütün varlıkların (suret-mânâ, varlık-yokluk, gayb-şehadet, ışık-karanlık, vb) çift çift veya ikili zıtlıklar halinde zuhur ettiğini, Mesnevî'nin şehadet alemindeki eşya türlerinin hakikâtlerine, duyulur şeylerden (mahsûsât)akledilen şeylere (ma'kulat) kadar bütün çift ve zıt varlıkların hallerine dair

bir kitap olmasından dolayı Mevlânâ'nın esere bu adı verdiğini ileri sürmüşlerdir.²⁷ Şarihlere göre Mesnevî hem kitabın şekline (suret) hem de muhtevasına (mânâ) delâlet etmektedir.

Mevlânâ eserine ayrıca Keşşâfü'l-Kur'ân, Fıkh-ı Ekber, Saykalü'l-Ervâh ve Hüsâmînâme (bu ismi eserini halifesi Hüsameddin Çelebi'nin ısrarı üzerine ve Hüsameddin Çelebi'nin katipliğinde oluşturmuş olmasından dolayı vermiştir) gibi isimler vermiştir.

Mevlânâ'nın seyri sülûkde bulunanlar için irşad kitabı olarak tanıttığı Mesnevî bir metnin insan ve toplumu nasıl dönüştürebileceğine örnek teşkil eder. Abdurrahman-ı Camii'nin "Peygamber değil fakat kitabı vardır" sözü Mesnevî'nin bu fonksiyonuna işaret etmektedir. Tasavvufun bütün konularını didaktik bir üslupla ele alan eser zengin bir şerh geleneğine de zemin hazırlamıştır.²⁸

Türk kültür ve edebiyatında yazıldığı günden itibaren en çok okunan eserlerin başında gelen Mesnevî'nin etkisi günümüze kadar şöhretinden hiçbir şey kaybetmeden artarak gelmiştir. 15. Yy'dan bu yana başta Türkçe olmak üzere Arapça, İngilizce, Almanca gibi pek çok dilde tercümeleri yapılmıştır. Aynı zamanda şerh çalışmaları da devam etmiştir. Bu tercüme ya da şerhler Mesnevî'den seçilmiş bazı beyitlerin ya da Mesnevî'nin birkaç cildi olabileceği gibi, tamamının tercüme veya şerhi de olabilmektedir. Mütercimler ve şarihler Mesnevî'yi genellikle mensur olarak tercüme/şerh etseler de eserin manzum şerhleri ve tercümeleri de bulunmaktadır.

Eserin tamamına yapılan yedi adet şerh olduğu tespit edilmiştir. Bunları şöyle sıralayabiliriz: Şem'i Dede'nin 1587'de, Ankaravî'nin 1631'de, Şifâî Dede'nin 1670'de, Murâd-ı Buharî'nin 1841'de, Abdülbaki Gölpınarlı'nın 1972'de, Tahirü'l-Mevlevî'nin 1951'de, Ahmed Avni Konuk'un 1937'de mensur olarak kaleme aldıkları şerhlerdir. Bunlarda XVI. ve XVII. yüzyılda bir artış olduğu dikkati çekmektedir. Bu şerhlerin şârihlerinin birkaç isim dışında çoğunun Mevlevî olduğu görülmektedir: Nakşibendi şeyhi olan Şeyh Murâd-ı Buharî'nin Mesnevî'yi gayet kısa ve veciz bir tarzda ve tam

²⁷ Ankaravî, *Mecmû'atü'l-Letâif*, 1,3

²⁸ TDV. *İslam Ansiklopedisi* c.29, s.325-334

olarak şerh ettiği *Hulâsatu’ş- Şurûh ‘u*; 17. Yüzyılın nüfuzlu sûfîlerinden Halvetiyye tarikatının Şemsiyye koluna mensup bulunan Abdülmecid Sivâsî’nin *Mesnevî’nin ilk cildinin bir kısmını şerh ettiği Şerh-i Müntejabat-ı Mesnevî’si* ve bunun dışında en meşhur eserlerinden biri olan, *Mesnevî’nin 1315 beytinin şerhini yaptığı ve önceki şarihlerden farklı olarak kelimelerin gramer özelliklerini açıklayarak cümlede hangi anlam taşıdığını belirtti*ikten sonra beytin açıklamasına geçtiği, beyitleri ayet, hadis ve büyük sufîlerin görüşleriyle desteklediği ve kendi şiirleriyle tamamladığı *Şerh-i Mesnevî’si*; *Şārīh-i Fūsūs* olarak şöhret bulan Bayramiyye Melâmiyyesine bağlı kamil bir şeyh olan Abdullah Bosnāvî’nin *Şerh-i Manzum-ı Cezîre-i Mesnevî ‘si*; çeşitli tasavvuf büyükleriyle münasebeti olan ve kendi eserinde; aslen Bayramî, meşrebce Celvetî, terbiyyece Mevlevî olduğunu belirten ve 17. Yüzyılın ikinci büyük Mesnevî şarihi Reisü’l-Küttâb Sarı Abdullah Efendi’nin çok zengin ve çok kuvvetli tasavvuf bilgileriyle ve derin bir kavrayış ile yazmış olduğu *Cevâhir-i Bevâhir-i Mesnevî’si* mevlevî olmayan şarihlerce yapılan şerhlerin başında gelenleridir.

Yapılan ilk şerh, on altıncı yüzyılın Sûdî ö. ve Sürûrî ö. gibi gözde şârihlerinden biri olan ve Hâfız, Sâdî’yi de şerh eden Mustafa Şem’î Dede’ye ait olup *Şerh-i Mesnevî-i Şerif* 1005/1596 adını taşır. Şem’î, Mesnevî’yi mensur ve muhtasar olarak açıklar. Mevlevî şeyhi İsmail Ankaravî Rusûhî’nin *Mecmû’atü’l-Letâif* ve *Matmûratü’l-Ma’ârif*’i yapılan ikinci şerh olmakla birlikte genişliği bakımından bir ilktir. Bu şerhlerden sonra sırasıyla Şifâî Mehmed Dede’nin *Şerh-i Mesnevî-i Şerif*’i gelir. Son dönemde Ahmed Avni Konuk *Şerh-i Mesnevî’si*, Tâhirü’l-Mevlevî *Şerh-i Mesnevî’si* ve Abdülbaki Gölpınarlı’nın *Mesnevî* ve *Şerhi* esere olan ilginin devam ettiğini göstermektedir²⁹.

Yakın tarihlerde yapılan Mesnevî şerhleri hakkında şunları söyleyebiliriz:

Vefatına kadar Mesnevî’nin ilk dört cildi ile beşinci ciltten bin beyit kadarını şerh eden Tahir Olgun (ö.1951) Süleymaniye Camii’nde yaptığı Mesnevî anlatımlarını “Mesnevî Dersleri” adı altında on beş günlük föyler halinde yayımlamıştır. Vefatından

²⁹ Geniş bilgi için bkz. Seda Uysal Bozaslan, *Abdülmecid Sivasî’nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevî’si (Metin-İnceleme)* ve *Yûsuf-ı Sîneçâk’in Cezîre-i Mesnevî’sinin Türkçe Şerhleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2016, s. 1-3.

sonra öğrencisi Şefik Can beşinci cildin geri kalan kısmı ile altıncı cilt ve diğer ciltleri şerh etmiştir. 18 cilt halinde basılan bu eserin ilk 14 cildi Tahir Olgun’a son 4 cildi ise Şefik Can’a aittir. Tahirü’l-Mevlevî hayattayken bu 14 ciltten sadece 10’u basılabilmiş, diğer ciltler vefatından sonra Şefik Can tarafından derlenmiştir.³⁰

Şerh geleneğinin son temsilcisi olan Abdülbaki Gölpınarlı’nın şerhi hikayelerin menşei ve beyitler arasındaki alaka açısından son derece önemli bir kaynaktır.³¹

Bu Türkçe şerhleri dışında Mesnevî, tam metniyle Arapça ve İngilizce’ye; seçmeler halinde de Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca, Rusça, Japonca, Flemenkçe, Lehçe, Urduca ve Korece’ye de tercüme edilmiştir.³²

H.1289 yılında Mısır’da Vehbiyye matbaasında “el-Menbecü’l-Kavî fî Şerhi’l-Mesnevî” adıyla basılan eser, Beşiktaş Mevlevî Şeyhi Trabluslu Çengi Yusuf Dede’nin (ö.1669) Ankaravî şerhinin bazı yerlerini özetleyerek Arapça’ya çevirdiği şerhidir.

Mesnevî Farsça yazılmış olmasına rağmen Farsça şerhleri de azımsanmayacak miktardadır. Bedüzzamân Fûrûzanfer (1897-1970)’in Şerh-i Mesnevî-i Şerîf’i, Muhammed Ali’nin Bahrû’l-Ûlûm’u, Surûrî, Abdal Ali, Sebzevârî, Velî Musa Nesrî, Hüseyin Belhî’nin Şerh-i Mesnevî’leri, Şahîdî’nin Gülşen-i Tvhîd’i, Harzemli Kemaleddin Hüseyin’in Cevâhirü’l-Esrâr ve Zevâhirü’l-Envâr isimli manzum şerhi, Molla Hüseyin Kaşîfî’nin Lübbü’l- Lûbâb’ı bir kısmı el yazması bir kısmı matbu olan ünlü Farsça şerhlerdendir.³³

Batı’da ise, Georg Rosen, Leibzig’de 1849 ve 1913’te bastığı tercümesinde Mesnevî’nin üçte birini mealen Almanca’ya çevirmiştir. 1881’de Londra’da 135 sayfalık bir önsözle Sir William Redhouse (1811-1892) tarafından basılan çeviride Mesnevî’nin birinci cildi nazmen İngilizce’ye çevrilmiştir.³⁴

Kendinden sonra yapılan Mesnevî çalışmalarına kaynaklık eden Reynold A. Nicholson’un şerhi ise Konya Müzesi’nde bulunan ve Mevlânâ’nın ölümünden beş yıl

³⁰ Semih Ceyhan, “Mesnevî”, *İslam Ansiklopedisi*, TDV. C.29, Ankara, 2004, s.331

³¹ Semih Ceyhan, a.g.m., s.331

³² İsa Çelik, ‘Klasiklerimiz Mesnevî-i Mânevî’, *Tasavvuf Dergisi Mevlânâ Özel Sayısı*, Nu:14, Ankara, 2005, s.678

³³ Çelik, a.g.m., s.679

³⁴ Çelik, a.g.m., s.679

sonra yazılıp Hüsameddin Çelebi ve Sultan Veled'in huzurunda mukabele edilen nüsha esas alınarak Mesnevî'nin altı cildine yapılan neşr, tercüme ve şerhtir. Bu şerhte de özellikle Ankaravî'nin şerhinden istifade edilmiştir,

Mesnevî-i Şerîf yüzyıllardır etkisi azalmayan bir manevi iklim olması hasebiyle, ondan yararlanmak isteyenler tarafından kendi dilleriyle kendi kültürlerine aktarılmak istenmiş ve bu durum da zengin bir şerh geleneğinin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

III. TÜRK EDEBİYATINDA CEZÎRE-İ MESNEVÎ ŞERHLERİ

Mesnevî- i Ma'nevî'den seçilen beyitlerin izah edildiği *Şerh-i Cezîre-i Mesnevî* yazma geleneği, ilk olarak Osmanlı sahasında görülmektedir. *Mesnevi adası* anlamına gelen *Cezîre-i Mesnevî* adlandırması, XVI. yüzyıl şairlerinden Yûsuf Sineçâk (ö.1546)'ın Mevlânâ'nın *Mesnevî'sinin* altı cildinden seçip bir araya getirdiği 366 beyitlik eserinin adından gelir. Sineçâk, eserine *Cezîre-i Mesnevî* ismini, Mesnevî'nin altıncı cildindeki “Eğer mânâ denizine susamışsan cezîre-i Mesnevî'den denize bir su yolu aç” anlamındaki 925. beyitte geçen ‘Cezîre-i Mesnevî’ (Mesnevi adası) ibaresinden almıştır. Sineçâk'ın bu öncül eseri, *Mesnevi*'ye giriş olarak düşünülebilir. *Mesnevi*'den rastgele seçilen beyitlerden oluşmayıp beyitler arasında anlamsal bir bütünlük de sağladığından Mesnevi'ye bağlı yeni bir tür olarak kabul edilmiştir.

Döneminde öncelikle Mevlevîliğe giren dervişlerin okuması için yazılmış bir metin olarak görülür. Yûsuf-ı Sineçâk, dibacede eserin yazılış amacını şöyle açıklar:

“Uzun zamandan beridir Mesnevî'yi tetkîk ediyordum. Bir gün Mesnevî'nin gerçek anlayıcılarından biri Mesnevî'nin sonsuz bir okyanus olduğunu, herkesin onu hakkıyla bilemediğini, ondan tarikata yeni girenlerin anlamaları ve daha rahat okumaları için seçmeler yapmasını isteyince ‘soru soranları geri çevirme’³⁵ ayeti gereğince bu dileği yerine getirdim ve altı ciltten 366 beyit seçtim. Her birini bir diğeriyle ilişkilendirdim ve Cezîre-i Mesnevî adını verdim.”³⁶

³⁵ Duha, 10.

³⁶ Yûsuf-ı Sine-çâk, *Cezîre-i Mesnevî*, Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud 3088, v.2^a aktaran: Güleç, a.g.m, 161.

Buradan da anlaşılacağı üzere Cezîre, özellikle Mevlevîliğe yeni giren dervişler için yazılmış Mesnevî'nin özeti niteliğinde bir kitaptır. Bir Mevlevî dervişinin bilmesi ve dikkat etmesi gereken önemli konuları 35 başlık altında toplamaktadır³⁷, seçilen beyitlerin Mesnevî'deki asıl sıraları takip edilmeden konulara göre dağıtılmıştır. Düzenli olarak takip eden beyitler, sadece ilk on sekiz beyittir. Ondan sonra gelen beyitler konulara göre tasnif edilmiş olduğundan farklı sıralarda da gelebilmektedir.

Beyitlerin Mesnevî'deki orijinal yerleri, ilk defa İsmail Güleç'in makalesinde gösterilmiştir. Buna göre Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'de, Mesnevî'nin birinci cildinden 98, ikinci cildinden 67, üçüncü cildinden 66, dördüncü cildinden 45, beşinci cildinden 47 ve altıncı cildinden 24 beyit yer şeklindedir³⁸.

Cezîre geleneğinin başlangıcı olan Yûsuf-ı Sîneçâk'ın eserindeki konu başlıkları, sonraki cezire şerhlerinde de devam ederek bir model oluşturmaktadır. Sîneçâk, 25700 beyit hâlindeki Mesnevi-i Manevî'nin tamamının tematik tasnifini yaparak bunları otuz beş ana başlık altında toplar ve Mesnevi'den seçtiği üç yüz altmış altı beyti, bu başlıklara uygun olarak dağıtır. Ondan sonraki diğer altı cezire şârihinin tamamı, Sîneçâk'ın bu modelini, devam ettirmekle birlikte onun otuz beş bölüm şeklindeki tasnifini ya aynen takip edip (İlmî ve Mekkî'nin eserinde olduğu gibi) ya da iki ya da dört bölümlük azaltmalarla (Sivasî, Bosnavî, Cevrî, Şeyh Gâlib) takip etmişlerdir. Takipçileri, Mesnevî'den seçilen ve açıklanan 366 beyitte de genellikle bu sayıya bağlı kalmakla birlikte ekleme (İlmî, Mekkî, Bosnavî) ya da çıkarma (Sivasî, Cevrî, Şeyh Gâlib) yoluna gidebilmişlerdir³⁹.

Cezîre'ye şerh yapan belli başlı şârihler şunlardır: İlmî Dede, Abdullah Bosnavî, Abdülmecid Sivasî, Cevrî İbrahim Çelebi ve Şeyh Galib'tir.

³⁷ Güleç, a.g.m., 161-163.

³⁸ Yazıda 19 beytin yeri gösterilmemektedir.

³⁹ Beyitlerdeki karşılaştırmaları detayları için bk. Seda Uysal Bozaslan, *Abdülmecid Sivasî'nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevi'si ve Yûsuf-ı Sîneçâk'ın Cezîre-i Mesnevi'sinin Türkçe Şerhleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon 2016, s.547.

Sîneçâk'ın 35'lik tematik sisteminin başlıkları ve bu bölümlerde yer alan beyit sayılarının detaylı tablosunu şöyledir:

Sıra	Bölüm Başlığı	Beyit	Sıra	Bölüm Başlığı	Beyit
1	Der-beyan-ı Tâlibân ⁴⁰ (Neyin asli vatnından koparılışı ve feryadı)	18	19	Der beyân-ı musâhabet-i merdân-ı Hüdâ (Allah dostlarının sohbetlerinin faydaları hakkındadır)	12
2	Der beyân-ı bî derkî-i müstemi'ân (Anlayışsız dinleyiciler hakkındadır)	8	20	Der beyân-ı nehykerden ez musâhabet-i müddeiyân ve müzevirân (Yalancıların sohbetinden sakınma hakkındadır)	11
3	Der beyân-ı ketmân-ı sır (Sırrın tutulması hakkındadır)	8	21	Der beyân-ı ta'rif-i zât-ı pâk-i pîr (Mümtâz mürşidin özelliklerine dairdir)	10
4	Der beyân-ı zât-i pâk-i Wazret-i Hüdâvendigâr quddise sırruhu (Hz. Hüdâvendigârın temiz zâtı hakkındadır)	9	22	Der beyân-ı istikamet-i tâlibân ve âdâb-ı hidmet-i pîrân (Mürşitlere hizmet etme dileğinde bulunanların uyması gereken kurallar hakkındadır)	17
5	Der nasiwât-i münkirân (İnkâr edenlere nasihât hakkındadır)	7	23	Der beyân-ı imtehân-ı şeyh (Şeyhin sınanması hakkındadır)	7
6	Der beyân-ı muqallîd in ki wod-râ bekâmilân kıyâs mîkoned (Kendini ermiş, kamil zatlarla karşılaştıranlar hakkındadır)	11	24	Der beyân-ı terk-i ta'nest (İncitmeyi, kırmayı terk etme hakkındadır)	7
7	Der beyân-ı zât-i pâk-i ârifân (Zatı temiz arifler hakkındadır)	5	25	Der beyân-ı ta'n zeden-i münkirân şeyhrâ (Mürşidi kötü vasıflarla incitme, inkar etme hakkındadır)	9
8	Der beyân-ı taksîm-i merâtib-i evliyâ-yı kirâm (Büyük evliyaların mertebelerinin sınıflandırılması hakkındadır)	5	26	Der beyân-ı hâl-i hod perestân (Kendilerini beğenenlerin durumu hakkındadır)	13
9	Der beyân-ı ittihad-ı evliyâ-yı 'azâm (Büyük evliyaların birleşmeleri hakkındadır)	7	27	Der beyân-ı in ki her hûbî râ ki <aybî aher-i an ziştet (Bu harman yerinin(dünyanın) bütün güzelliklerinin çirkin olduğunu ifade eder)	7
10	Der beyân-ı menâzil-i hilkat-i âdemist (İnsanların yaratılışı hakkındadır)	8	28	Der beyân-ı terk-i fenâ kesb-i bekâ (Fenâyı terk etme bekâyı kazanma hakkındadır)	7
11	Der beyân-ı terğib-i taleb-i marifet (Marifet talebine yer verme hakkındadır)	10	29	Der beyân-ı terk-i dünyâ (Dünyayı terk etme hakkındadır)	10
12	Der beyân-ı himmet-i tâlibân (Yardım talep edenler hakkındadır)	5	30	Der beyân-ı zemmi mâl u câhest (Mal ve makamı kötüleme)	14

⁴⁰ Der beyân-ı tâlibân ki ez ilm-i ilâhî be âlem-i sun' üftâde end ber müceb-i Hıbbu'l-vaţân mine'l-îmân ve vaţân-ı aslî hüdâ mî talebend

				hakkındadır)	
13	Der beyân-ı nehykerden ez suret u der terğib be ma'nâ (Manaya özendirme ve şekli yasaklama hakkındadır)	12	31	Der beyân-ı âfet-i şöhret (Şöhretin bela olması hakkındadır)	5
14	Der beyân-ı tevbe (Tevbe hakkındadır)	8	32	Der beyân-ı fevâid-i nistî (Yokluğun faydaları hakkındadır)	5
15	Der beyân-ı fevâid-i girye vü zâri (ağlamanın faydaları hakkındadır)	8	33	Der beyân-ı tevekkül ü kanaat (Tevekkül ve kanaat hakkındadır)	11
16	Der beyân-ı kesb-i mücâhede (Mücâhedeye çalışma hakkındadır)	8	34	Der beyân-ı riyâzet ü gurisnegî (Nefsin dünya lezzetlerinden, rahatından sakınması ve açlık hakkındadır)	28
17	Der beyân-ı ân ki men karaa'l-bâbe velecce lecce (Engin ve denizin kapısını çalan hakkındadır)	17	35	Der beyân-ı aşk ve müntehâ-yı vey (Aşk ve onun verdiği eza, acı hakkındadır)	33
18	Der beyân-ı ân ki tâlib-râ her âyîne ezpîr nâ güzi-rest (Yola giden için gören bir kılavuzun gerekliliği hakkındadır)	9			

Sîneçâk'ın bu modeline bağlı olanlar 366 beyit 35 ana başlığı devam ettirenler İlmi Dede'den sonra-ki Sîneçâk'tan sonraki ilk cezire şerhi ona aittir-, Meknî Efendi'dir.

İlmî'den sonraki şârih Sivasî olmakla birlikte Sîneçâk'ın modelinde değişikliklere giden ilk şârih odur (eserin yazılış tarihi 1011/1602.). O, Sîneçâk'ın başlıklarından dördünü çıkarıp bir başlığı da kendisi eklemiştir. 366 beyti ise 359 beyte düşürmüştür⁴¹.

Abdullah Bosnavî anabâşlık sayısını 33'e indirgemiş olmakla birlikte manzum olarak kaleme aldığı Cezîresi'nde ciddî bir beyit artışına giderek Mesnevi'den seçtiği bir beyte beş beyit ile açıklamış ve toplamda 8673 beyit kullanmıştır.

İkinci manzum cezirenin sahibi olan Cevrî İbrahim Çelebi, 366 beyitten 94 beyit eksik şerh etmiştir. 35 ana başlıkta topladığı eserinde her beyiti 5'er beyitle şerh ederek 1350 beyitle eserini tamamlamıştır. Cevrî İbrahim Çelebi, eserine kendi beğendiği kimi beyitleri de ilave etmiştir. Bu beyitler *Hall-i Tahkîkât* adlı bölümde yer almaktadır.

⁴¹ Bozaslan, a.g.t., s.550.

Şeyh Galip ise 35 konu başlığını 31'e düşürmüştür. *Der beyân-ı ketmân-ı sır*, *Der beyân-ı hâl-i hod perestân*, *Der beyân-ı zemm-i mâl u câhest*, *Der beyân-ı âfet-i şöhret* başlıkları Şeyh Galip'in eserinde yer almamaktadır. Galip, şerhinde Cezîre'de olan, 1.cilt 2975-2976. beyitler ile 5.cilt 2665. beyite yer vermemiş ve eserini 363 beytin şerhini tamamlayarak oluşturmuştur.

Aşk ve yokluk konusu 33 beyitle Cezîre'de en çok beytin yer aldığı konu olarak öne çıkmaktadır. Aşk ve yokluk konusunu müteakiben 28 beyit ile açlık ve riyazet konusu gelir. Ariflerin temiz zatlari, isteklilerin yardımı, şöhretin zararı ve yokluğun faydaları konuları da beşer beyitle anlatılan konulardır.⁴² Cezîre'de; Mesnevî'nin I. cildinden 98⁴³, II. cildinden 67⁴⁴, III. cildinden 66⁴⁵, IV. cildinden 45⁴⁶, V. cildinden 47⁴⁷ ve VI. cildinden 24⁴⁸ beyit yer almaktadır. 19 beytin yeri tespit edilememiştir⁴⁹

Cezîre'ye şerh yapan İlmî Dede, Abdullah Bosnavî, Abdülmecid Sivâsî, Cevrî İbrahim Çelebi ve Şeyh Galib'in eserleri hakkındaki detaylı açıklamalar şöyledir

1. Bağdat'ta doğan, asıl adı Molla Hüseyin Ferahşad olan, tahsilini tamamladıktan sonra İstanbul'a gelip, Fatih Camii'nde vaaz ve dersler veren ve hatta bir dönem kadı naipliği yapan daha sonra Şam'da Kartal Dâlî Dede (ö.1010/1601)'ye

⁴² Güleç, a.g.m., s.163

⁴³ 1-25, 78, 79, 205, 263, 264, 266, 268, 269, 272, 316, 317, 319, 479, 525, 541, 676, 686-688, 711-717, 721-723, 815, 816, 819-821, 947, 975, 977, 1018, 1019, 1022, 1023, 1640, 1641, 1647, 1824, 1835, 1837, 2276, 2277, 2279, 2343, 2356, 2357, 2378, 2379, 2381-2385, 2600, 2601, 2731, 2732, 2876, 2878, 2949-2952, 2970, 2975-2976, 2342, 3883

⁴⁴ 23, 40, 180, 182, 185, 186, 188, 386, 455, 494, 498, 499, 582, 708, 709, 754, 810, 823, 882, 1018, 1177, 1470, 1698, 1741, 1767, 1768, 1944-1947, 1949, 2156, 2164, 2165, 2197, 2215, 2217, 2319, 2348, 2429, 2474, 3025, 3062, 3064, 3066-3075, 3077, 3114, 3221-3223, 3305, 3308, 3309, 3311, 3323, 3326, 3568, 3781.

⁴⁵ 8, 20, 64, 300, 516, 521, 587, 977, 978, 980, 999, 1447, 1791, 1792, 1790, 1793, 1794, 1796, 1797, 1879, 1880, 1882, 2247, 2297, 2298, 2391, 2407, 2409, 2533-2535, 2594, 2924, 3104, 3106, 3220, 3387, 3388, 3517, 3518, 3538, 3605, 3606, 3607, 3608, 3609, 3610, 3697, 3698, 3744, 3746, 3747, 3748, 3831, 3832, 3870, 3883, 4098, 4516, 4722, 4724, 4751, 4782, 4783, 4784, 4786

⁴⁶ 21, 374, 375, 376, 380, 384, 385, 408, 555, 647, 651, 652, 661, 671, 726, 1094, 1182, 1183, 1194, 1597, 1598, 1599, 1602, 1603, 1604, 1615, 1852, 1955, 1956, 1957, 1959, 1960, 2164, 2470, 2471, 2763, 2764, 2777, 2778, 3123, 3135, 3638, 3640, 3647, 3648

⁴⁷ 134, 135, 136, 137, 293, 297, 298, 301, 586, 587, 588, 736, 1057, 1164, 1165, 1407, 1408, 1866, 2190, 2191, 2194, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2239, 2240, 2241, 2644, 2645, 2732, 2737, 2830, 2832, 2834, 2838, 2839, 2840, 2665, 3273, 3342, 3345, 3346, 3485, 3855

⁴⁸ 5, 134, 135, 136, 137, 233, 234, 333, 464, 612, 974, 1434, 1982, 3194, 3626, 3630, 3753, 4049, 4072, 4127, 4130, 4245, 4310, 4427, 4532, 4665

⁴⁹ Güleç , a.g.m., s.5

bağlanıp şeyhinin vefatından sonra Şam'daki Mevlevîhâne'ye şeyh olan İlmî Dede (ö.1020/1612) Cezîre'ye şerh yazanların başında gelmektedir.⁵⁰

İlmî Dede'nin eserinin tam adı *Lemehât-ı Bahrü'l-Manevî Şerh-i Cezîreti'l-Mesnevî*dir.⁵¹ İlmî Dede eserini Farsça bilmeyen ve Hazret-i Mevlânâ'nın sülûkunu tamamlamak isteyen dervişlerden gelen istek üzerine yine bu dervişlerin yararlanmaları amacıyla Türkçe'ye çevirip⁵² 979/157(1) yılında mensur olarak şerh edilmiştir. Bu şerh diğer şerhlere nazaran bir özet mahiyetindedir.

2. Bosnalı olan Abdullah Bosnevî'nin asıl adı Abdullah b.Muhammed Efendi'dir. “Şârih-i Füsûs”olarak ün salan Bosnevî Bosna'da 992/1584 yılında doğmuştur. Bosna'da “Gaibî” olarak tanınan Bosnevî, “Abdî” mahlasıyla da bilinmektedir.⁵³ Bosnevî asıl şöhretine Muhyiddîn Arâbî'nin Füsûs-ı Hikem adlı eserine yaptığı şerhle ulaşmıştır.

3. 1563 yılında Zile'de doğan Abdülmecid Sivâsî, Cezîre-i Mesnevî'yi şerh eden bir diğer isimdir. Şiirlerinde Şeyhî mahlasını kullanan Sivâsî'nin Arapça, Farsça ve Türkçe olmak üzere yirmiden fazla eseri vardır.⁵⁴ Diğer cezîre şerhlerinden farklı olarak Yusuf-ı Sineçâk'ın Mesnevî'den belirlediği 366 beytin dışında birkaç beyiti tercüme etmek istediğini belirterek Mesnevî'de geçen bir kısım ayet ve hadisleri de şerh etmiştir. Mesnevî'nin ilk on sekiz beytiyle başlayan eseri diğer şerhlerden ayıran en önemli özelliği beyitlerin tercümesinden önce kelimeleri gramer yönünden incelemesidir.⁵⁵

4. Mukaddimesinde Şerh-i Manzum-ı Cezîre-i Mesnevî olarak geçen eserini 1038/1628'de yazmıştır. Yine Bosnavî mukaddimesinde; hamdele ve salveleyi müteakiben Yusuf-ı Sineçâk'ı Mevlevîler içinde kâmil ve ve ârif-i billâh bir “sâhib-i şuhûd” olarak övmekte ve onun Mesnevî'nin altı cildinden 366 beyit seçerek hoş bir eser telif ettiğini, İlmî Dede adında kâmil bir Mevlevî'nin de bu eseri, nesir olarak hem

⁵⁰ GŞ.487, SE.156-157, OM.1/117, TŞM.347-348, DEİS.227, TN. 2/n.2940, Mustafa İsen, “Edebiyat Tarihimizde Bağdat”, *Ötelerden Bir Ses*, s.119-120

⁵¹ İlmî Dede, “*Lemehât-ı Bahrü'l-Mânevî Şerh-i Cezîreti'l-Mesnevî*”, İstanbul Ün. Merkez Kütüphanesi 2334

⁵² İlmî Dede, “*Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*”, Fatih Üniversitesi Merkez Kütüphanesi 38797

⁵³ Malik Bankır, ‘*Telif ve Tercüme Bir Eser Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*’ AÜ. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Nu:27, Erzurum 2005, s.155

⁵⁴ Güleç, a.g.m. , s.169

⁵⁵ Güleç, a.g.m., s.169

şerh hem tercüme ettiğini vurguladıktan sonra kendisinin de bu güzel eseri nazmettiğini söylemektedir. Eserine Mesnevî'nin ilk on sekiz beyiti ile başlayan Bosnavî, Cezîresini Mesnevî ile aynı vezinde yazmıştır. Farsça beyti kırmızı mürekkeple verdikten sonra gelen mısrada beyti tercüme etmekte akabinde gelen mısralarda da açıklamalarda bulunmaktadır.⁵⁶ Bosnavî eserini IV. Murad'ın emriyle şerh etmiştir.

5. İstanbul'da doğan ve asıl adı İbrahim olan Cevrî İbrahim Çelebi(d.1005/1597-ö.1060/1650)'de bir diğer Cezîre şârihidir. İyi bir eğitim gören, haytını istinsah ederek geçiren, talik ve talik kırması yazmada usta olan, Ankaravî'nin müntesiplerinden bir Mevlevî olduğunu bilmekteyiz.⁵⁷ Adı Aynu'l-Füyûz olan eserini 1057/1647'de yazmıştır. Tıpkı Bosnavî gibi Cevrî de eserini Mesnevî'yle aynı vezinde ancak terkîb-i bend şeklinde yazmıştır. Eserine başlarken Mesnevî'nin ilk on sekiz beyti ile kendi seçtiği otuz altı beytin şerhinin yer aldığı daha sonra birbiriyle ilgili kırk beyti seçtiğini ve her birini beş beyit ile tercüme ettiğini ve eserinin Sineçâk'ın eserine giriş niteliğinde olduğunu belirtir. Cevrî kendi beğendiği kimi beyitleri de ekleyerek oluşturduğu 1310 beyitten müteşekkil eserini Sofu Mehmet Paşa'ya sunmuştur.⁵⁸

5. Üzerinde çalışma yaptığımız cezire şârihlerinden Mekkî Ahmed Dede, son dönem şârihlerindendir⁵⁹.

6. Divan edebiyatının son büyük şairlerinden olan Şeyh Galib (d.1171/1757-ö.1213/1799), Cezîre-i Mesnevî'yi şerh edenlerden son isimdir. Düzenli bir medrese tedrisatından geçen Galib Dede'nin yetişmesinde Galata Mevlevîhanesi dervişlerinin büyük payesi olmuştur. 1757'de İstanbul'da doğan ve asıl adı Mehmet olan Şeyh Galib, şiir bilgisini devrin önemli şairlerinden Neşet Efendi'den almış, Mesnevî'yi bir kez okumuş, kendisine Esad mahlası verilmiş ve diğer Esad'lardan ayrılışın diye Galib mahlası eklenmiştir.⁶⁰

⁵⁶ Güleç, a.g.m. s.166

⁵⁷ Nilüfer Açık Önkaş, *Klasik Türk Edebiyatında Mevlevilik Kültürü Ve Mevlevî Şairler*, Muğla, 2015, s.285

⁵⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Güleç, a.g.m., s.171-172

⁵⁹ Mekkî ve eseri ile ilgili detayları için bk. Tezin I. Bölüm'ü olan Mekkî Efendi ve Şerh-i Cezîre-i Mesnevîsi, s.24

⁶⁰ Nilüfer Açık Önkaş, a.g.e., s.378-379

Şeyh Galib'in Cezîre'si 1205/1790 yılında Sütölçe'de mensur olarak yazdığı, “Şerh-i Cezîre-i Mesnevî ve Er-Risâletü'l-Behiyye fî Tarikati'l-Mevleviyye”dir.⁶¹ Şeyh Galib'in hocası Seyyid Ali Dede'nin irşadıyla bu eseri şerh etmek üzere Sineçâk'ın ruhanîyetinden himmet için olmalı, bu eserini Mevlevîliğin başlangıcında olanlar için kaleme aldığını belirterek her bir beytin (hem Mesnevî'ye hem de Cezîre'ye göre aynı beyit olmasına rağmen) farklı şekillerde anlamlandırılabilmesine işaret etmektedir.⁶²

Şeyh Galib'in Cezîre'sinde beyitler, önce kelime kelime tercüme edilir. Tercümeyi beyitlerin açıklanması takip eder. Şerh sırasında ayet ve hadislerden ıktibas yoluyla yararlanılır. Bazı tasavvufî kıssalarla, Arapça, Farsça ve Türkçe manzum ve mensur ibareler de kullanılmıştır. Şeyh Galib'in tüm eserlerine hakim olan sanatkârâne üslûp ve zaman zaman başvuru olan seçili anlatım esere akıcılık ve şiirsellik katarken, eserin dilini de yer yer ağırlaştırmıştır.

Yusuf-ı Sinâneddîn Sineçâk'ın Cezîre-i Mesnevî'si içeriği itibarıyla her dönemde câzip görülerek pek çok şarih tarafından şerh edilmiştir. Eserin gördüğü bu yoğun ilgiyi şerhlerin çokluğundan ve kütüphanelerdeki çok sayıda nüshasından anlayabiliriz. Biz de tezimizde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Türkçe Yazmaları 380 numarada Şerh-i Cezîre-i Mesnevî adıyla kayıtlı Meknî Efendi adında bir Mevlevî şeyhi tarafından yazılmış olan cezire şerhini⁶³ transkribe ederek inceleyeceğiz.

Bu tez dışında Cezîre-i Mesnevîler üzerine çalışılmış tezler ve seçme makalelerden bazıları şunlardır:

Aslantürk, M. (1996). *Şerh-i Cezîre-i Mesnevî (inceleme-transkripsiyonlu metin- indeks)*.Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bankır, M. (2004). *Abdullah Bosnavî Şerh-i Cezîre-i Mesnevî (Metin-İnceleme-Sözlük)*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul: İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

⁶¹ Nilüfer Açık Önkas, a.g.e., s.380

⁶² Şeyh Galib, *Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*, haz. Turgut Karabey, Mehmet Vanlıoğlu, Mehmet Atalay, Erzurum, s.12

⁶³ Ahmet Topal, 2007:48, dipnot.41

Demirel, Ş. (2007). Mesnevî'nin Türkçe Şerhleri Üzerine Bir Literatür Çalışması. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 5(10), 469-504.

Güleç, İ. (2004). Türk Edebiyatında Cezîre-i Mesnevî Şerhleri. *Osmanlı Araştırmaları: The Journal of Ottoman Studies*, XXIV, 159-179.

Güleç, İ. (2009). Dağılmış İncileri Toplamaya Yardım Etmek. şerh tasnifi meselesine küçük bir katkı. *Turkish Studies*, 4(6). 213-230.

Gündoğdu, C. (2005). Mevlana'nın Mesnevî'sinde mânâ dili, Mesnevî'nin Türkçe'ye şerh geleneği ve bu bağlamda Halvetî şeyhi Abdülmecid-i Sivâsî'nin Mesnevî üzerine çalışmaları. *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 14, 121-148.

Hidayetoğlu, S. (1986). *Aynu'l-füyûz- Cezîre-i Mesnevî'nin manzum şerhi- Cevrî İbrahim Çelebi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Konya: Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karabey Atalay, T.M. (2007). *Şeyh Galib Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.

Seda Uysal Bozaslan, *Abdülmecid Sivasî'nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevi'si Metin-İnceleme ve Yûsuf-ı Sîneçâk'ın Cezîre-i Mesnevi'sinin Türkçe Şerhleri*, Basılmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, 2016, s. 1-3.

I. BÖLÜM

A. MEKNÎ EFENDİ

Meknî Efendi ile ilgili kaynaklarda kesin bir bilgi bulunmamakla birlikte son varağında yer alan müstensih kaydından eserin Sultan III. Ahmed'in emriyle İstanbul'da bir Mevlevî şeyhi tarafından yazıldığı tespit edilmiştir. Bu kayıta yer alan bilgiler doğrultusunda Meknî Efendi'nin Sultan III. Ahmet devrinde (1709-1736) İstanbul'da yaşamış olan bir Mevlevî şeyhi olduğu hükmüne varmaktayız.

Tespitimiz olan III. Ahmet'in emriyle kaleme alınması dışında eserin müellifi Meknî Efendi hakkında kaynaklarda bir bilgiye rastlanılamamaktadır. Bu da eserin yazılmasını isteyen III. Ahmet ile ilgili ipuçlarından ilerleme yoluna sevk etmektedir. Sultan III. Ahmet, bilindiği gibi ecdâdı II. Ahmed, II. Mustafa, IV. Mehmet ve II. Süleyman gibi Mevlevîliğe meyl etmiş bir hükümdardır ve Edirne Mevlevîhânesi şeyhi (dönemi: 1095/1683-1147/1734) Enis Receb Dede'ye (ö.1147/1734)⁶⁴ mensuptur. 27 yıllık saltanatı boyunca, ülkenin imar çalışmalarına önem verdiği gibi ilim adamlarını ve sanatkârları da korumuştur. Bununla birlikte dine ve tasavvufa yakın ilgisinin olduğu da bilinmektedir. Onun, döneminde İstanbul ve diğer asitanelerde postnişinlik yapan Mevlevî şeyhleri hakkında bilgiler bulunmakla birlikte şeyhi Enis Receb Dede'nin de bir dönem mesnevîhân olduğu Kasımpaşa Mevlevîhânesi'nin⁶⁵, şeyhi hakkında o dönemdeki bilgilere rastlanılamamaktadır. Bunu mevlevihanenin tarih boyunca birçok kez yangın, yıkım gibi felaketlerle karşılaşmasından dolayı bilgilerin kaybolduğuna bağlayabiliriz. Bundan hareketle tam da III. Ahmed'in saltanatı dönemindeki “**1678-1716**” Kasımpaşa Mevlevihanesindeki şeyhin adının nakledilemeyeşinden⁶⁶ (Halil Fazıl Dede (ö.1088/1677), 1051/1641'de şeyh olmuş ve 37 yıl görev yapmıştır, Mehmed Dede (ö.1130/1717), 1129/1716'da şeyh olmuş ve iki yıl görev yapmıştır)⁶⁷ bu

⁶⁴ Önkaş Nilüfer Açıık, *Klasik Türk Edebiyatında Mevlevîlik Kültürü ve Mevlevî Şairler*, s.345

⁶⁵ A.g.e, s.345

⁶⁶ A.g.e. s.83

⁶⁷ A.g.e. s.78-79,82,85 Galata Mevlevîhânesi: Gavsî Ahmed Dede(ö.1109/1697, 1083/1672'de şeyhlik makamına geçmiş ve 26 yıl görevde kalmıştır, Nâyî Osman Dede(ö. 1142/1729, 1109/1697 yılında şeyh olmuş ve 33 yıl bu görevini sürdürmüştür, Abdülbâkî Sırrî Dede (ö. 1164/1750, 1142/1729 yılında şeyh olmuş ve 22 yıl bu görevde kalmıştır.

tarikhlerde Mekkî Efendi'nin Kasımpaşa Mevlevîhanesi şeyhi olma ihtimali oldukça kuvvetlenmektedir. Hatta Sultan III. Ahmed'in de zaman zaman bu mevlevîhaneye yardımında bulunmuş olmasından da eserimizin müellifinin Kasımpaşa Mevlevîhanesi'nde görev yaptığını tahmin edebilmekteyiz. Maalesef kaynaklarda müellif hakkında bunun dışında bir bilgiye rastlanılamamıştır.

Eserin Amerika'da tespit edilen bir diğer nüshasındaki kayıtlardan hareketle Mekkî Efendi'ye ait iki eserin varlığı daha olduğu yer almakla birlikte yazmaların sonlarında buna dair bir kayda rastlanamamıştır. Mekkî'ye ait olduğu ifade edilen diğer iki eserin adı ise şunlardır:

1. *Hall-i Ebyât-ı Müşkilât-ı Celâleddîn Rûmî*
2. *Hâzâ Risâle-yi Esrâr-ı Tarîk*⁶⁸

B. ESERİN TANITILMASI

1. Eserin Nüsha Tavsifi

İncelediğimiz nüsha mensur olup *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı Osman Ergin Türkçe Yazmaları 380* numarada kayıtlıdır. Yazma 85 varak, 19 satırdan oluşmaktadır. Okunaklı bir rik'a yazıyla yazılmış olup, orta boydur (220x160-180x105 mm.). Kâğıt âherli, orta kalın ve krem renklidir. Metin ebrulu bir kâğıt ile döşenmiş bez bir cilt içindedir. İstinsah tarihi ve kaydı olmamakla birlikte sonundaki notta III. Ahmed (ö.1149/1736)'e sunulmuş olduğu açıklanmaktadır. 18. Yüzyılda istinsah edildiği yine bu bilgiden hareketle bilinebilmektedir.

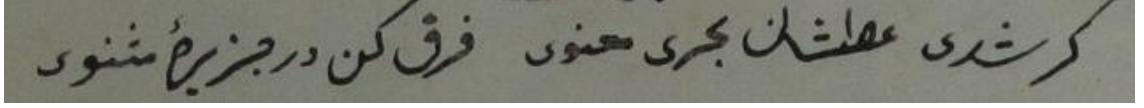
Yazma,

Yenikapı Mevlevîhânesi: Camî Ahmed Dede(ö.1082/1671) 24 yıl, Kârî Ahmed Dede(ö.1120/1708) 12 yıl, Nâcî Ahmed Dede(ö.1123/1711), Seyyîd Nesîb Yusuf Dede(ö.1126/1714), Peçevî Ahmed Dede (ö.1137/1724), Mesnevîhan Mehmed Dede(ö.1148/1735) 1(1) yıl
Beşiktaş/ Bahariye Mevlevîhânesi: Hüseyin Dede (ö. 1071/1660), Pendârî Nâcî Ahmed Dede (ö.1123/1711), Çengi Yusuf Dede (ö.1080/1669), Eyyûbî Mehmed Memiş Dede (ö.1136/1723) 4 yıl, Ahmet Dede(ö.1177/1763)

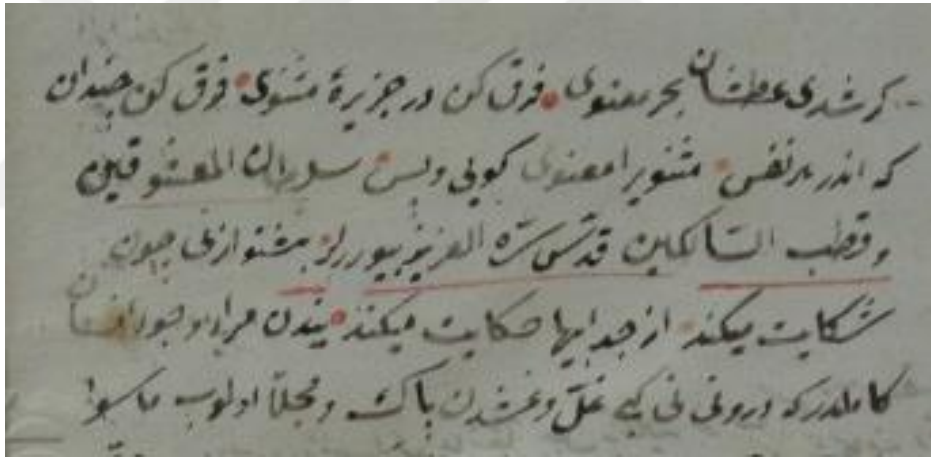
⁶⁸ Eserin internet erişim adresi şöyledir: ,

<https://digitalcollections.library.harvard.edu/catalog/990114622940203941> (erişim tarihi: 04/09/2019)

Beyt

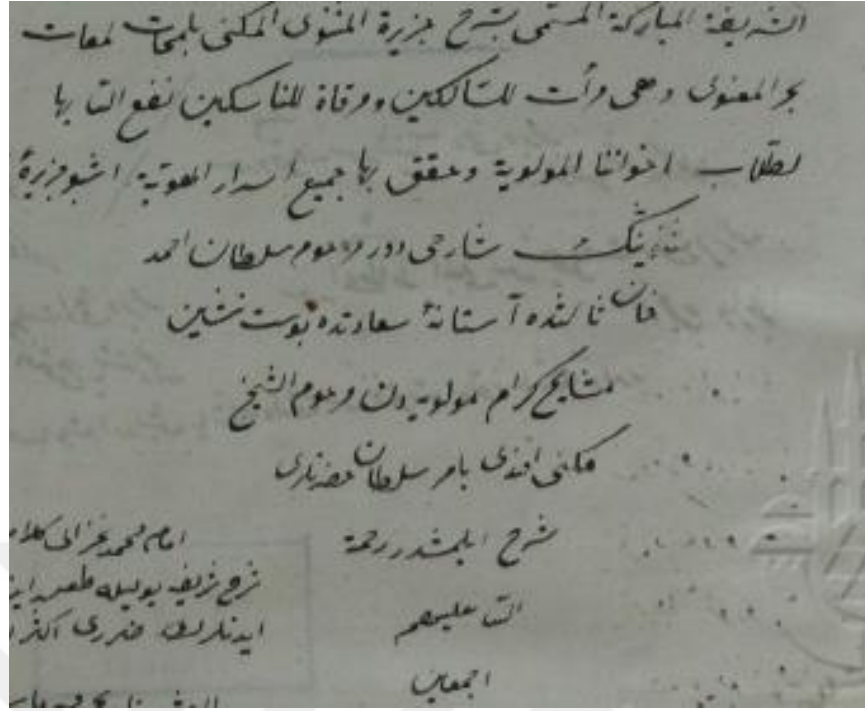

/1b/ (1) Müstağrağ-ı deryā-yı ʿirfān bālā-nişīn-i encümen-i ʿāşıkān bülbul-i rengīn-nevā-yı gülistān-ı ḥaḳīkāt tūṭī-i destān-serā-yı (2) şekeristān gülband-i gülşen-i hevā-şiken-i Meşnevî perde-şikāf-ı deḳâyık-ı şūrî vü maʿnevî (3) şehriyār-ı memālik irşād-ı tāc-dār serîr-i rüşd ü sekrār merhem-i sīne-i dil-sūḥtegān ārām-ı ḥatır-ı (4) sevdā-zedegān pīşvā-yı aşfiyā maḥdūm-ı zümre-i evliyā Ḥazret-i Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī ḳaddesa'llāhū sırruhü'l-ʿazīz

Sonu,

/85a/ (1) eşşerīfetü'l mübāreketi'l müsem mā bî şerḥı cezīretü'l meşnevî el Meknî bi'l-meḥātī'l-meʿati (2) baḥru'l maʿnevî ve hey mir'atü li's sālīḳīn ve mirḳāt li'n-nāsikīn nefu'llāhi bihe (3) li'tṭalebi ihvānina el Mevlevīyete ve Ḥaḳḳun bihe cemi' eşrāre'l hüvīyete işbu cezīreī (4) meşnevīnün şerīḥı devr-i merḥūm Sulṭān Aḥmed (5) Ḥān şalişede āstāneī seʿadetde postnişīn (6) meşāyılı kirām-ı Mevlevî den merḥūme'ş-şeyḥ (7) Meknî Efendi bā-emr Sulṭān ḥazretleri (8) şerḥ iylemişdür rahmetullahi ʿaleyhim ecma'īn

Bu incelediğimiz nüsha dışında eserin iki nüshasının varlığı daha tespit edilmiştir. İlki yurt dışında olup Amerika Birleşik Devletleri Massachusetts Eyaleti Boston şehrindeki'daki *Harvard Üniversitesi Networked Resource, Houghton Library* 0011462296 numarayla kayıtlı bulunan Rabâ El Abu 1243 AH [MS 1(1) Ekim 1827] tarihinde, İbran İbnâbî Çar Allâh İbn İberâb ibn nAb -l Q Qdir Qayşarî'nın yazmış olduğu Menâkıb-ı Mevlânâ adlı el yazmasının da şarihinin Ahmet Mekkî Efendi olarak kayıtlı olduğunu ve bu eserin müstakil olarak bir cezîre şerhi olmadığını, Mevlânâ ve Mevlevîlik üzerine Mekkî Efendi tarafından yazılmış üç eseri toplayan bir cilt içinde yer aldığı bilgisi bulunmaktadır. Cildin içindeki ilk eser üzerinde çalıştığımız eserin diğer nüshasıdır ve *Hâzâ Cezîre-yi Mesnevî li Hazret-i Mevlânâ* (1827)(varak:25-205) adı ile geçmektedir. Cildin içindeki diğer iki eserin adları ise şunlardır: *Hall-i Ebyât-ı Müşkilât-ı Celâleddîn Rûmî* (1827) (varak: 206-218), *Hâzâ Risâle-yi Esrâr-ı Tarîk* (1827)(varak:219-227)⁶⁹.

Eserin diğer nüshası ise yurt içinde *Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi*'nde *Universite A 167 Şerh-i Cezîre-i Mesnevî* adıyla, müstensihisi Ali İlmî

⁶⁹ Eserin internet erişim adresi şöyledir:

<https://digitalcollections.library.harvard.edu/catalog/990114622940203941> (erişim tarihi: 04/09/2019)

Dede olarak kayıtlıdır. Eserin kaydından sırtı meşin, kırmızı mukavva ciltten oluşan, son kısmında şarihinin Ahmed Mekkî Efendi olduğu zikredildiği görülmektedir⁷⁰.

2018 yılında İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalında yapılan bir yüksek lisans tezinde Mekkî Efendi adına bir zât olmadığı, eserin İlmî Dede'ye ait olduğu ileri sürülmektedir. Ancak yaptığımız araştırmalar sonucunda Mekkî Efendi'ye ait üç nüshanın (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kütüphanesi Osman Ergin Kitaplığı nu:380, Harvard Üniversitesi'nde networked resource, Houghton Library bölümü nu: 0011462296 ve Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesinde Üniversite A 167) sonunda şârih olarak Ahmed Mekkî Efendi adının açıkça belirtilmesi ayrıca eserin III. Ahmed'in emriyle yazılmış olduğunun da özellikle vurgulanması bahsedilen tezdeki bu eserin 16. yüzyılda yaşayan İlmî Dede'ye ait olması ihtimalini çürütmektedir. Ayrıca bahsi geçen tezde eserin on altıncı yüzyıldan tek bir nüshanın (*Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Bölümü nu: 2422*) kullanılması -ki İlmî Dede'ye ait eserin nüshası sayısı 28 olmasına rağmen- diğer nüshaların göz ardı edilerek Mekkî Dede'ye ait iki nüshanın (18. yüzyıldaki) İlmî Dede'ye atfedilerek sadece üç nüsha ile tenkitli metin kurulması teknik bir hata olarak düşünülmelidir. Kullanılan 18. yüzyıla ait nüshalarda şarihine Mekkî Dede olarak belirtilmesi kaydının göz ardı edilerek şarihine İlmî Dede olarak gösterilmesi ve İlmî Dede'nin kaynaklarda (ö.1020/1611) 16. yy'da yaşamış olmasına rağmen tezde özellikle Mekkî ile aynı kişidir diye belirtildiği görülmektedir⁷¹. Gerçekten de İlmî Dede'nin cezîresi ile Mekkî Efendi'nin cezîresi arasında şerh açısından çok benzerlik bulunmaktadır. Her ikisi de öğreticilik ön plana alınarak sade, anlaşılır bir dille yazılmıştır. Ancak genel olarak cezîre konularının aynı başlıklar altında toplandığı göz önüne alınırsa ve İlmî Dede'nin de tıpkı Mekkî Efendi gibi kendi sanat ve ilminden hiç bahsetmeyerek beyitleri sadece tasavvufî anlamlarını açıklamak amacıyla gerekli yerlerde mevzuuya uygun âyet-i kerîmelerden ve hadis-i şerîflerden ve atasözlerinden yararlandığı düşünülecek olursa böyle bir benzerliğin olması kaçınılmaz

⁷⁰ Eserin internet erişim adresi şöyledir:

<http://yazmalar.tcf.ankara.edu.tr/yazmaeser.php?genel=mesnevi&basitAra=1&karakterEslemesi=1&siralama=eserAdi&yetki=Normal&id=8448> , (erişim tarihi:04/09/2019)

⁷¹ Simindokht Bagheri Mehmandousti, tez danışmanı: Mehmet Gürlek, "*Mekkî Efendi Şerhi Adındaki Cezîre-i Mesnevî Şerhi Nüshalarının Karşılaştırılması Ve İncelenmesi* (Metin-Sözlük) , İstanbul, 2018, s. 296.

olarak görülmektedir. Ancak bu benzerlikler, gerek yüzyılların farklılığından gerekse şarihlerin üslup ayrımından anlaşılabilceği üzere bu zikredilen zâtların aynı kişi olduğunu kanıtlamak için yeterli olamamaktadır.

2. Eserin Yazılış Sebebi

Eser, metnin 85a varağında yer alan:

“ (1) eşşerîfetü’l mübâreketi’l müsemma bi şerhî cezîretü’l meşnevî el Meknî bi’lmeḥâtil me’âti (2) baḥru’l ma’nevî ve hey mir’âtü li’s-sâlikîn ve mirḳat li’n-nâsikîn nefu’llthi bihe (3) li’tṭalebi ihvânina el Mevlevîyete ve Ḥaḳḳun bihe cem’ eşrâr el hüviyyete işbu Cezîreî (4) Meşnevînüñ şeriḥi devr-i merḥûm Sulṭân Aḥmed (5) Ḥân şalişede âstaneî se’âdetde postnişîn (6) meşâyıḥı kirâm-ı Mevlevî den merḥûm e’s-şeyḥ (7) Meknî Efendi bâ-emr Sulṭân ḥâzretleri (8) şerḥ iylemişdür rahmetullahi ‘aleyhim ecma’in”

ibarelerinden de anlaşılacağı üzere Mevlevî sülûkunu tamamlamak isteyen sâliklerin faydalanması amacıyla Sultan III. Ahmed’in emri üzerine kaleme alınmıştır.

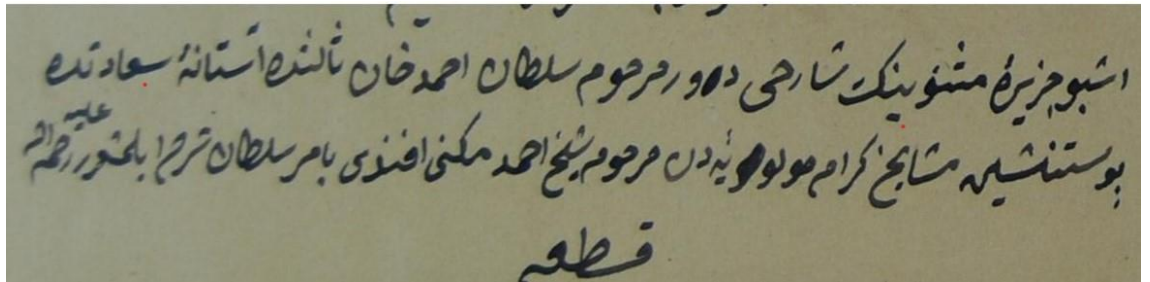
3. Eserin Telif ve İstinsah Tarih

Eserin telif tarihi konusunda nüshalarda net bir tarih verilmemekle birlikte eserin sonunda yer alan ibarelerde belirtilen Sultan III. Ahmed’in emriyle yazılmış olduğu bilgisi bize onun saltanat tarihinde 1703 ile 1736 eserin telif edilmiş olduğunu göstermektedir. Kullandığımız Atatürk Kitaplığı Osman Ergin El Yazmaları nuB 380’de kayıtlı bulunan nüshada istinsah kaydı bulunmamakla birlikte diğer iki nüshada istinsah kayıtlarına rastlamaktayız.

Harvard nüshasının istinsah kaydı :

Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi nüshasının istinsah kaydı:

II. BÖLÜM

A. ESERİN DİLİ

Eserin dili ile ilgili bir yargıya varmadan önce onun yazıldığı dönemdeki edebi dilin durumu hakkında bazı saptamalarda bulunmak gerekmektedir.

Eserin 85a varağındaki

“ (3) liṭṭalebi iḥvānina el Mevlevîyete ve ḥaḳḳun bihe cemi‘ eṣrār el hüviyyete işbu cezîreî (4) meşnevînüñ şeriḥı devr merḥûm Sultān Aḥmed (5) Ḥān şalişede āstaneî se‘ādetde postnişin (6) meşāyihı kirām-ı Mevlevî den merḥûm e’s-şeyḥ (7) Mekkî Efendi bā-emr Sultān ḥazretleri (8) şerḥ iylemişdür rahmetullahi ‘aleyhim ecma‘în”

ibaresinden de anlaşılacağı üzere eser, Mekkî Efendi adında bir Mevlevî şeyhi tarafından Sultan Üçüncü Ahmet’in emri ile şerh edilmiştir. Bu da bize eserin 8.yy’da yazıldığını göstermektedir. 18.yy Yeni Türkçe Dönemi içerisinde yer almaktadır. Bu çağı Orta Türkçe’den kesin çizgilerle ayırmak çok güçtür zira böyle bir ayırım için belli ölçütler ya da kesin bir zaman sınırı bulunmamaktadır.⁷²

18. yy’ın ilk yarısında Sultan Üçüncü Ahmet padişahlığında Damat İbrahim Paşa’nın sadrazam oluşuyla başlayan meşhur Lale Devri’nde yönetimin, imparatorluk dahilinde bir sulh ve sükûn devri açmak; devletin iç bünyesinde yenilikler yapmak, imar faaliyetlerinde bulunmak gibi amaçları vardı. Matbaanın da ilk kez kullanılmaya başlandığı bu dönemde, kağıt fabrikası kurularak, köşkler, saraylar, camiler, medreseler yaptırılarak imar ve kültür faaliyetlerinden doğacak medeni zevkin gelişmesine hizmet ediliyordu.⁷³

Sultan Üçüncü Ahmet (1673-1736) devrin büyük hattat ustası Hattat Osman’dan yazı meşk ederek bu sanatı iyi öğrenerek icra edebilen bir hattat ve aynı zamanda da şairdir. Ayasofya Camii’ne talik edilmiş, güzel levhaları vardır ayrıca kendi eliyle yazdığı Kur’an-ı Kerîm’ler de bulunmaktadır. Ayasofya Camii karşısındaki mimarî güzelliğiyle bilinen Sultan Ahmet Çeşmesi üzerine yazılan tarih beytinin hem şairi hem

⁷² Bozkurt Fuat, *Türklerin Dili*, TC Kültür Bakanlığı, 2002, Ankara, s.62)

⁷³ Banarlı Nihat Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi II*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 2001

de hattatıdır.⁷⁴ Sultan Üçüncü Ahmet, şiirde **Necîb** mahlasını kullanmıştır. Dönemin dil özelliklerine uygun olarak, Mahallîleşme Cereyanı'nın da etkisiyle sade ve samimi gazelleri bulunmaktadır. Ancak bu sadelik Osmanlı Sarayı'nın şiir geleneğine uygun bir sadeliktir.⁷⁵ 17. Yyda başlayan bu sadeleşme Mahallîleşme Cereyanı ile 18. Yy da etkisini artırarak sürdürmüş ve zaten özünde geniş halk kitlelerinin istifadesi amacıyla sade dille yazılan şerh-i cezire-i mesnevilerde de kendini göstermiştir.

Dilde sadeleşme yönünde ilerleyen değişim, 18. Yy'da bugün kullandığımız ölçülere uygun dilin ilk adımlarını atmasına rağmen (kelime başı /i/ fonemlerinin /e/'ye, bazı eklerde görülen /ñ/ sesinin /n/'ye dönüşmesi ya da dudak uyumlarının tamamlanması) bu değişimler yazıya tam olarak aktarılmadığından önceki yazım özelliklerine uyulmaya devam edilmekteydi.⁷⁶

Konuşma dili ile yazı dili arasındaki bu farklılık, geç dönem metinlerinin çeviri yazıya aktarımındaki en büyük sorunu teşkil etmektedir.(Kartallıoğlu, 2007: 102, Kutlar 2008:509)⁷⁷ Bu döneme ait şerhin bulunduğu devrin özelliklerini gösteren dil hassalarını şöyle sıralayabiliriz:

1. Kelimeler

1. Eserde bazı arkaik kelimelerin kullanımına devam edildiği görülür:

Pes(2b/16), kimesne (3a/17), kaçanki (7b/19) (6b/15), kaçan (18a/11), қande (18a/17), kendüzi (21a/14), kesel, kehellik (23a/9), irgürür (23b/12), isteyü geldi (8b/19)

1. 18.yy Osmanlı Türkçesinde uyumlu olma olasılıkları da dikkate alınarak bugünkü düzlük-yuvarlaklık uyumunu yansıtmayan yazımların örneklerine de rastlanmaktadır:

Kendü(5b/6), gibü(6b/6), tolu(7a/4), girü(3b/5)(8b/8), қapu(10b/4), bozucu(12a/3), ilerü(17a/7), ayru(17a/14)

⁷⁴ Tarihî Sultan Ahmed'in cārî zebân-ı lüleden

Hân Ahmed'e eyle du'â aç Besmeyleyle iç suyu

⁷⁵ Gerek cevrinle mahzûn et gerek lûtfunle kıl mesrûr

Gerek ağlat gerek güldür efendimsin efendimsin

⁷⁶ Develi Hayati, *18.yy Türkiye Türkçesi Üzerine*, Doğu Akdeniz I, 1998

⁷⁷ Yılmaz Kadriye, *Mebnî Divanı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2018, s.50

2. Metinde, tarihi metinlerde “kapalı e” (é) sesi bulundurduğu düşünülen sözcüklerin görünümünde “-i” sesi yoğunluktadır:

İdüp(2b/7), itdikde(3a/4), itdiler(3a/7), dir(3b/7), iyleyüb(3b/14), virmege(4b/4), gice(9a/10,12)

3. 8. yy dil özelliklerine uygun olarak metinde ikili yazım örnekleri teşkil eden sözcük ve ekler bulunmaktadır. “ç” ve “p” seslerini ifade etmek için (چ) , (پ) yazımlarının yanısıra (ج), (ب) işaretlerinin kullanımı gibi:

bâdişâhı(4a/16), pâdişāhuñ(6a/14)

pes(2b/16),(7a/7), bes(7a/2)

berde(7b/11), perde(7b/6),(8b/5)

nice(12b/10), neçe (8b/16,17)

çöpinüñ(12a/15), çöbi(12a/16,17)

icmek(15a/10),(16b/14), içmek(15a/12)

içdügi(16b/13)

4. Eserde “ol” kişi zamirinin çekimli hali günümüzdeki söylenişlerine göre uygunluk göstermemektedir:

anlardan, anlar(17a/4), anların(17a/6), anuñ(17a/10), anda(17a/15)

2. Ekler:

1. Bildirme ekinin eski şekli olan “-durur” kullanılmamakta “-dur” hali kullanılmaktadır:

ḥaḳīḳāt oldur (18b/13), mecāl yokdur (19a/5), şürettedir(19b/14), insānīdir (19b/15), yürektir (19b/18), itdüren(19b/19)

2. Geniş zaman eki “-r”nin bağlama ünlüsünün vav (و) harfi ile kullanımlarına rastlanmaktadır:

olur (19a/8), bilinür (21b/17)

3. Öğrenilen geçmiş zaman eki genellikle düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun olarak verilmiştir:

kaplamışdır (18b/17)

4. Görülen geçmiş zaman ekleri genellikle dar ünlülerle gösterilmektedir:

oldılar (20a/14), oldı (20a/16), bulmadı(20b/1), geldi(20b/9), göründü(20b/13), düşdi(20b/16), arındı(27a/1)

5. İsimden isim yapım ekleri olan “-lı” ve “-lık” bazı istisnalar dışında çoğunlukla düzlük- yuvarlaklık uyumuna uygun olarak verilmiştir:

yüzlü (23b/3), kehellik, uşanıklık (23b/10), ululuk(25b/17),
noğşanlığuñ, alçaqlığuñ (25b/19)

6. Yükleme durum eki “-I₂ ” (و) daima düz ünlü ile yazılmıştır:

şahrâyı (52b/3), rûhını (52b/6)

7. İstikrarlı bir durum olmamakla birlikte iyelik eklerinin düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiş örnekleri bulunmaktadır:

Cismi(19b/1), rûhı (20b/13), bedeni (22b/13), cān ayağının bağı (22b/13)

8. Ulaç eki “-up,-üp” ün yazımı (و) şeklindedir:

itmeyüp (19a/7), kalçup (19a/6), hālāş bulup (19a/12), düşürmeyüp (20a/19)

9. “-arak, -erek” zarf-fiil eki günümüzdeki kullanımına uygun olarak kullanılmaktadır:

seyr iderek geldi (21a/7)

10. 1. Çoğul kişi eki “-k” günümüzde kullanılan standart kullanımıyla örtüşmektedir:

İdik (20b/6)

3. Yazım ve İmlâ Hataları: Ulaştığımız bilgilerden anlaşıldığı üzere şarihin bir Mevlevî şeyhi olması hasebiyle çok fazla yazım yanlışı bulunmamaktadır. Ancak dikkatsizlik sonucu olduğunu düşündüğümüz bazı istisnai durumlar da aşağıda verilmiştir:

Haqqıñ-Hağdan (2b/14), pürnû-pürnür (8b/19), ayumışdır-uyumışdır (11a/2,4), birleğnür-birlenür (26b/11)

4. Arapça- Farsça Tamlamalar: Eserde insân-ı kâmilin, ‘aql-ı küll, nefs-i küll gibi tasavvufî terimlerin yanısıra hâzret-i hüdâvendigâr gibi Mevlevîlikle ilgili kavramlarda, ayet ve hadîşlerde geçen ibarelerde Arapça- Farsça tamlamalar sıklıkla görülmektedir:

birrû’l-beşer (2b/8), âlet-i Haqq (2b/10), insân-ı kâmilin (2b/12), ‘aql-ı küll, nefs-i küll (7a/9), esfele’s-sâfilinde(3b/5,6), ne‘üzübillâh(3b/7), kisb-i ma‘rifet (3b/13), ‘ilm-i ledûn (3b/17), ebede’l-ebedîyen (4a/2)

5. Ayet ve Hadisler: Eserin tasavvufî bir metin olan Mesnevî-i M‘anevî’nin özeti niteliğinde olması ve tarikata yeni giren dervişlere yol gösterici özellikte bulunması sebebiyle, beyitlerin açıklanması ve mevzuların daha rahat anlaşılması amacıyla ayet ve hadislere sıkça başvurulmuştur:

Yâsîn (3b/10),

Fe’l ‘aqlü yekfiye’l-işâret (5a/12),

Hubbu’l-vaţân mine’l-‘imân (5a/17),

Halku’llah Âdemi ‘âlî şüretde (12a/7),

Hâzer rasûl bî-küllî’tt‘a‘âm kul innemâ ene beşerun misliküm yuhi ileyye (12b/9,13)

Ennevmu eḫi elmevtū (13a/14),

Mā terā fī ḫalkı'r-raḫmānī min tefāvut fī ḫalkı raḫmānda tefāvut (13b/12),

ʿaynun rāet vele uzūnün semīʿāt (14a/10),

ervāhuna eşbāhuna eşbāhuna ervāhuna (19a/19),

elmü'minū yenzūru bī nūrillehi mü'min (20a/8),

ʿuluvvi'l-himmeti mine'l-ʿimān (23a/4),

ḡālen nebiyyū ʿaleyhisselām ḫaḫeru'l mer'u mabī himme (23b/19)

6. Atasözü ve Deyimler: Şerh-i Cezîre-i Mesnevîler, belirli bir eğitim almadan anlaşılması çok zor olan Mesnevî-i Mʿānevî'den seçilen seçme beyitlerden ve bu beyitlerin şarihlerce açıklamalarından oluşmaktadır. Bu eserler, tarikata yeni giren dervişler ya da halk tarafından okunmaktadır. Bu yüzden beyitleri daha anlaşılır kılmak amacıyla bazen atasözlerinden çokça da deyimlerden yararlanılmıştır:

su üzerine naḫış yazmak (11a/6),

sırrı fāş iylemek (11b/4),

naḫar itmeden (22b/1),

dūrū pāk olasın (23a/9)

B. ESERDE TAKİP EDİLEN METOD VE ÜSLUP

Dinî-tasavvufi bir şerh olan metnimizde öğreticilik ön planda olduğu için şarihin tavrı da bu yönde şekillenmiştir. Zira şarihler bilindiği üzere bu şerhlerde gizli anlamları ortaya çıkarmaya çalıştıkları için daha çok anlam, işaret ve remizler etrafında açıklamalarını yaparlar.

Şerh daha ziyâde tasavvuf yolunu öğretmek ve Cezîre-i Mesnevî'nin daha anlaşılır hale getirilerek ondan daha çok faydalanılabilmesi için yapılmıştır. Şarih aynı zamanda bir Mevlevî şeyhi olduğu için dervişlerine yolunun adabını ve ilkelerini de öğretmekle mükelleftir. Ve bu mükellefiyet de şarihi şerhini kaleme alırken hitap edeceği topluluğu ve bu topluluğun eğitim seviyesini de düşünmeye sevk etmiştir. Bu yüzden hemen her tasavvufi şerhte bulunabilecek ayet ve hadisleri bile açıklama ihtiyacı duymuştur. Dolayısıyla şarihin üslubuna baktığımızda tamamıyla öğreticiliğin hakim tavır olduğunu anlıyoruz.

Şarih şerhini eserin dışına çıkmadan, kendinden eklemeler yapmadan oluşturmuştur. Beyitlerin anlamları dışında çok fazla bilgi verilmemiş, bahsedilen konu ekseninde kalarak neredeyse tüm tasavvufi metinlerde rastlayabileceğimiz hadis, ayet ve özlü sözlere yer verilmiştir. Şarih bazı şerhlerde şarihlerin yaptıkları gibi kendi ilim ve sanat yetkinliğinden hiç bahsetmemiştir. Olabildiğince beytin anlamı dışına çıkmayarak anlamına sadık kalmıştır. Öğreticilik şarihin önceliği olduğu için metnin tümünde bu önceliğe yönelik olarak sade bir dil kullanılmaya çalışılmıştır.

Meknî Efendi, beyitleri asıl oluşturuldukları dilin mantığıyla birebir tercüme etmekle başlayıp sonrasında da konunun özelliğine ve önemine göre uzun ya da kısa şekilde şerh etmiştir. Bazen de beyitleri sadece tercüme etmekle ya da bir iki cümle ile açıklamakla yetinmiştir. Örneğin:

(77 b) (1)âşık ھاڤا ve sevâb her ne söylerse sen aña (2) ھاڤا söyledi dime žîrâ anuñ
nuñkı kendiden ve kendü ihtiyârından degildir

Eserde bazı bölümlerde şarihin muhatabı olan okuyucusuna soru sorduğu ve daha sonra da bu sorunun cevabını kendi üslubuyla verdiği görülmektedir. Böylece anlatılanları soru-cevap yöntemiyle pekiştirmek istediğini düşünmekteyiz.

(80 b) (1) gerçi niye sen toğmuş bu demin lāyığı değilsin egerçi kavmışsın (2) ya'ni senki derdi 'aşkdan ve keremiyet ve hararet-i nārı 'aşkdan bî-haber ve gāfilsin (3) bu deme lāyık ve bu nefisden bahre mend ve fā'ik değilsin zīrā şūreti insānda (4) olup 'aşka muḳarın ve mū'telif olmayan şol ḳamışa beñzerki şūkre (5) menşūb olmaya egerçi ol şūreten insān görünür ammā ma'nāda aḥseni (6) taḳvīmden ḥarīcdır ve ḥayvāndan bir türdür

Bazı yerlerde de şarihin uzun tamlama ve cümlelerle anlatımı süslediği sanatlı bir üslup görmekteyiz:

(71 a) (5) ḥaḳḳı bāṭıldan temyīz ü firāk idüp sırat-ı müstaḳīmi bulup anuñ (6) ile revān olup zāṭı Ḥaḳḳa vāşıl ve muṭṭaşıl olmaḳdır niyet

(3 b) (12) eyler āyırılıḳlardan ḥikāyet ider ya'ni dir ki 'ālem-i ervāhdan 'ālem-i şehādete (13) ki dünyā der bu nice ervāḥ sefer eyler 'ālem-i dünyāya gelüp kisb-i ma'rifet

(23 a) (1) ādemler ya'ni insānuñ ḳanadı ḥimmetdir ki aşıyān-ı laḥūte anuñla (2) pervāz eyler ve her mū'minin ve ārifin maḳāmı ḥimmeti miḳdārıdır (3) ve sāliki menzīli 'alā ayrı gören ḥimmetdir nitekim ḥadışi şerīfde (4) vardır uluvvil ḥimmeti mine'l-'īmān ya'ni ḥimmet yüceliği 'īmāndandır ya'ni (5) sāliki 'īmāndan yaḳīne ve yaḳından 'ayāna vāşıl iden ḥimmetdir (6) ve ḥimmetsiz insān ḥayevān ḳabilindendir bel hemmi edāldır ve ḥimmetinüñ (7) zāḥiri ma'nası oldur ki her murāda ki ṭālib olasın kendüñi ol (8) murāda bî-şek ve bî-tereddüd vāşıl bilesin ve ṭalebinde ve içtiḥādında (9) bir zerre ḳuşūr itmeyüp keselden ve kehellikden dūru pāk olasın (10) tā ki menzīl-i maḳşūda kendüñi vāşıl idesın pes ḥimmet 1(1) olıcaḳ maṭlūba irişmek muḳarrerdir

Bazı konularda şarihin içten bir lirizm sergilediğini de görmekteyiz:

(74 b) (9) her ne ki m'āşūḳdan ḡayrīdir cümlesin baḳdı ya'ni 'aşḳ ḳalbi 'aşḳda ol (10) şu'lei nūrdur ki çün ve ḥarāretli coşa gelüp bi'l-küllīye m'āşūḳ bāḳiden (11) ḡayrī 'āşıḳuñ zāhirinde ve bāṭınında her ne bulırsa cümlesin yaḳup (12) maḥv idüp vücūdu 'āşıḳı nūr ḥālīş gibi ḡıl u ḡışdan pāk ve sāfi (13) ve ḥavf ve racā māsivādan müsellīm ve me'ārif iyeler 'aşḳ

(75 a) (11) 'aşḳ pākine ḡulam ve maḫḫarı tam olduḳ bizim üstād ve bizim mürşīd ve sebilimiz oldur (12) maṭrūb-ı 'aşḳ eyn zend ü ḳat semā' bendeñi bend ve ḥūdāvendi

şadai aşk maṭrûbı (13) semaṣ vaḳtinde bunı örer ki ḳulluḳ baḡdır ve efendilik baş aḡrıdır yaṣni (14) maṭrûb-ı aşḳuñ taḥrîr ve niṣmetinüñ mefhûmi aşîḳlaruñ semaṣ vaḳtinde (15) budur ki ḳulluḳ ve efendilik evṣâf şûriden mûnezzeh olup birliğe irişdi (16) efendilik ve bendelik şirkinden ḫalâş bulup deryâyı aşḳdan cüdâ (17) düşmüş ḳatrei vücûdu yine aşḳa ulaştırup baḡr-i yeknâ ü zât bi hemtâya (18) irişüp bendelik bendinden ve efendilik şadaiṣndan necât bulup

Şarihin muhattaplarını özellikle uyarmak istediği yerlerde metnin diğer bölümlerine nazaran daha sade, daha açık ve daha nasihathâmiz bir üslup benimsediği görülmektedir.

(23 a) (8) murâda bî-şek ve bî-tereddüd vâşıl bilesin ve talebinde ve içtiḫâdında (9) bir zerre ḳuşûr itmeyüp keselden ve kehellikten dūrū pāk olasın (10) tâ ki menzîli maḳşûda kendüñi vâşıl idesin

(26 a) (2) ömrünüñ nâḳasını siyâh iyledüñ ise tevbe eyle anlara ki evvel (3) itmiş idin yaṣni evvel zamânda itdüğün günâḫlarına tevbe iyle bir (4) daḡi iylemek ḳaşdın itme tâ ki ömrünüñ defteri âbı tevbe yuyup (5) pāk ve beyâz ola

Cümle yapısı genel hatlarıyla bugünkü kullandığımız cümle yapısına uygun olmakla birlikte bazı yerlerde konuşma diline uygun olarak devrik yapıli cümleler de bulunmaktadır.

(27 b) (3) ḫazâni berk gibi ditrer tâ Ḥaḳ (4) Teṣālâ ol ḳişinüñ günahuñ af itmeyince

Gerek beyitlerin şerhinde gerek ayet ve hadislerin kullanımında şarihin kullanmış olduğu Arapça, Farsça ve Türkçe sözcük ve tamlamalardan şarihin bu üç dile de hakim olduğunu anlamaktayız.

Eser orta nesir diyebileceğimiz bir tarzda kaleme alınmış olup bazen süslü, bazen sade, bazen ağır bir dil kullanılmıştır. Eserin giriş ve son kısımlarında Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamaların çokluğu göze çarpsa da genel olarak şerhin halkı ve Mevlevî sülûkuna talib olan talebeleri aydınlatmak amacıyla kaleme alınmış olmasından dolayı sade bir üslup tercih edilmiştir.

Meknî Efendi'nin eserinde, Şerh-i Cezîre-i Mesnevî geleneğini oluşturan 35 bölümün yer aldığı sayfalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sıra	Bölüm Başlığı	sayfa	Sıra	Bölüm Başlığı	sayfa
1	Der-beyân-ı Tâlibân ⁷⁸ (Neyin asli vatından koparılışı ve feryadı)	2b-4/ 9a-19	19	Der beyân-ı musâhabet-i merdân-ı Hüdâ (Allah dostlarının sohbetlerinin faydaları hakkındadır)	34b-6 / 38a-9
2	Der beyân-ı bî derkî-i müstemi‘ân (Anlayışsız dinleyiciler hakkındadır)	9b-1/ 11a-7	20	Der beyân-ı nehykerden ez musâhabet-i müddeiyân ve müzevirân (Yalancıların sohbetinden sakınma hakkındadır)	38a-10 / 42b-11
3	Der beyân-ı ketmân-ı sır (Sırrın tutulması hakkındadır)	11a-8/ 11b-17	21	Der beyân-ı ta’rif-i zât-ı pâk-i pîr (Mümtâz mürşidin özelliklerine dairdir)	42b-12 / 44a-13
4	Der beyân-ı zât-i pâk-i Hazret-i Hüdâvendigâr quddise sırruhu (Hz. Hüdâvendigârın temiz zâtı hakkındadır)	11b-18/ 13b-6	22	Der beyân-ı istikamet-i tâlibân ve âdâb-ı hidmet-i pîrân (Mürşitlere hizmet etme dileğinde bulunanların uyması gereken kurallar hakkındadır)	44a-14 / 47b-5
5	Der nasihât-i münkirân (İnkâr edenlere nasihât hakkındadır)	13b-7 / 14b-6	23	Der beyân-ı imtehân-ı şeyh (Şeyhin sınanması hakkındadır)	47b-6 / 49a-15
6	Der beyân-ı mukallîd in ki Hod-râ bekâmilân kıyâs mîkoned (Kendini ermiş, kamil zatlarla karşılaştıranlar hakkındadır)	14b-7 / 16b-16	24	Der beyân-ı terk-i ta’nest (İncitmeyi, kırmayı terk etme hakkındadır)	49a-16 / 51a-9
7	Der beyân-ı zât-i pâk-i ârifân (Zatı temiz arifler hakkındadır)	16b-17/17b-17	25	Der beyân-ı ta’n zeden-i münkirân şeyhrâ (Mürşidi kötü vasıflarla incitme, inkar etme hakkındadır)	51a-10 / 54a-4
8	Der beyân-ı taksîm-i merâtib-i evliyâ-yı kirâm (Büyük evliyaların mertebelerinin sınıflandırılması hakkındadır)	17b-18/18a-17	26	Der beyân-ı hâl-i hod perestân (Kendilerini beğenenlerin durumu hakkındadır)	54a-5 / 56a-19
9	Der beyân-ı ittihad-ı evliyâ-yı ‘azâm (Büyük evliyaların birleşmeleri hakkındadır)	18a-18/20a-19	27	Der beyân-ı in ki her hûbî râ ki ‘aybî aher-i an zîşttest (Bu harman yerinin(dünyanın) bütün güzelliklerinin çirkin olduğunu ifade eder)	56b-1 /58b-6
10	Der beyân-ı menâzil-i hilkat-i âdemist (İnsanların yaratılışı hakkındadır)	20b-1 / 21a-17	28	Der beyân-ı terk-i fenâ kesb-i bekâ (Fenâyı terk etme bekâyı kazanma hakkındadır)	58b-7 / 59b-18
11	Der beyân-ı terğib-i taleb-i marifet (Marifet talebine yer verme hakkındadır)	21a-18/22b-18	29	Der beyân-ı terk-i dünyâ (Dünyayı terk etme hakkındadır)	59b-19 / 61b-

⁷⁸ Der beyân-ı tâlibân ki ez ilm-i ilâhî be âlem-i sun’ üftâde end ber müceb-i Hıbbu’l-vaṭân mine’l-îmân ve vaṭân-ḥâ-yı aslî ḥod mî talebend

					10
12	Der beyân-ı himmet-i tâlibân (Yardım talep edenler hakkındadır)	22b-18/24a-6	30	Der beyân-ı zemmi mâl u câhest (Mal ve makamı kötüleme hakkındadır)	61b-11 / 63b-19
13	Der beyân-ı nehykerden ez suret u der terğib be ma'nâ (Manaya özendirme ve şekli yasaklama hakkındadır)	24a-6 / 25b-18	31	Der beyân-ı âfet-i şöhret (Şöhretin bela olması hakkındadır)	64a-1 / 65b-13
14	Der beyân-ı tevbe (Tevbe hakkındadır)	25b-19/ 27b-7	32	Der beyân-ı fevâyid-i nistî (Yokluğun faydaları hakkındadır)	65b-14 / 67b-19
15	Der beyân-ı fevâyid-i girye vü zâri (ağlamanın faydaları hakkındadır)	27b-8 / 29a-4	33	Der beyân-ı tevekkül ü kanaat (Tevekkül ve kanaat hakkındadır)	68a-1 / 69b-11
16	Der beyân-ı kesb-i mücâhede (Mücâhedeye çalışma hakkındadır)	29a-5 / 30a-7	34	Der beyân-ı riyâzet ü gurisnegî (Nefsin dünya lezzetlerinden, rahatından sakınması ve açlık hakkındadır)	69b-12 / 73b-16
17	Der beyân-ı ân ki men karaa'l-bâbe vellecc lecce (Engin ve denizin kapısını çalan hakkındadır)	30a-8 / 31b-19	35	Der beyân-ı aşk ve muntelhâ-yı vey (Aşk ve onun verdiği eza, acı hakkındadır)	73b-17 / 84b-19
18	Der beyân-ı ân ki tâlib-râ her âyîne ezpîr nâ güzirest (Yola giden için gören bir kılavuzun gerekliliği hakkındadır)	32a-1 / 34b-5			

C. MUHTEVA

İncelediğimiz metin, Mesnevî'den alınan 360 beyte yapılan bir şerhtir. Dolayısıyla metin temel olarak iki katmanlıdır. İlk katman Mevlana'nın Mesnevi'sinden seçilen beyitlerin oluşturduğu katman ikinci katman ise Mekkî Efendi'ye ait katman olup onun bu beytitlere yaptığı açıklamalardan oluşmaktadır. Mekkî Efendi'nin Mevlana'nın Mesnevi'sinden aldığı bu beyitler belirli konular doğrultusunda seçilmiş olup bu konular, Cevrî, Bosnavî, Sivasî, Şeyh Galip gibi şârihlerin Cezîre şerhlerinde küçük farklılıklar gösterse de genellikle aynı başlıklara bağlı kalmıştır:

Meknî'nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'sindeki konu başlıkları ve bu başlıkların yer aldığı varak numaraları şu şekildedir:

Aşk ve yokluk konusu Mesnevi'den alınan 32 beyit ile Cezîre'de on çok beyitin yer aldığı konudur. Ardından 28 beyit ile *açlık ve riyazet* gelmektedir. *Yokluğun faydaları, isteklilerin yardımı, şöhretin zararı, ariflerin temiz zatlari* konuları ise beşer beyitle en az beyitten oluşan konulardır.

Meknî Efendi eserine Hazret-i Mevlânâ'yı ve Mesnevî'yi överek başlar. Ardından da asıl konu olan beyitleri şerhe geçer.

Eserde beyitler yukarıda belirtilen konu başlıkları etrafında toplanmıştır. Mesnevî'den beyit sırası bozulmadan alınan tek bölüm, Mesnevî'nin özü kabul edilen ve bizzat Mevlânâ tarafından kağıda dökülen neyin anlatıldığı ilk on sekiz beyittir.

Beyitlerin şerhlerinde Mesnevî'ye yapılan şerhlerden çok değişik bir yol izlemediği, konuların diğer şerhlerle aynı sınırlarda bulunduğu görülür. Beyitler şerhte tasavvufi anlamlarıyla yer alır.

Neyin asıl vatani olan kâşılıktan koparılışı ve bu yüzden feryat edişi, herkesin bu feryadı duyması; neyin kendi durumunu anlaması için tıpkı kendisi gibi sinesi delik delik olanları istemesi, her kimsenin kendi aslına vuslatını arzu edişi ilk on sekiz beyitte anlatılan konulardır. Şarih bu remizlerin ne olduğunu ve içerdiği tasavvufî manaları açıklar. Aynı zamanda şarih ney ile Hz. Muhammed'in işaret edildiğini vurgular. Bunu da ney sözcüğündeki harflerin ebced hesabı ile Hz. Muhammed'le eşleştirdiğini ve buradan yola çıkarak feryâd edenin de Hz. Muhammed olduğunu belirtir.

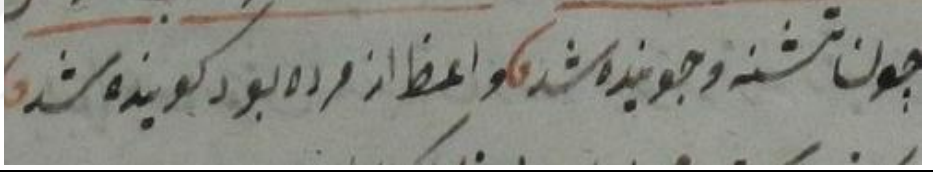
(3 b) der ki ney iki harfdir birisi nûn ve birisi (8) yâdır ebced hesâbıyla nûn elli ve yâ on cümlesi altmış olur sîn (9) 'adedi altmışdır ve sîn Hazret-i Muhammed 'Aleyhisselâmuñ ism-i şerîfleridir (10) ki Kur'an-ı 'azimde Hâk Te'âlâ yâsîn demişdir yâ harf-i nidâdır yâ Muhammed (11) demektir Pîr Sultân buyururlar ki işit neyden ki Muhammed nice şikâyet (12) eyler âyrılıklardan hikâyet ider ya'nî dir ki 'âlem-i ervâhdan 'âlem-i şehadete (13) ki dünyâ der bu nice ervâh sefer eyler 'âlem-i dünyâyâ gelüp kisb-i marîfet (14) eyleyüp ten vâsıtasıyla kendi hâkîkâtin aňlayup

Şarih tasavvufi anlamları olan beyitleri açıklarken yeri geldikçe ayet, hadis veya sufilere ait sözlerle yer vermektedir.

(3 a) (1) dağı yanıında cümle vücūd bir olup arada Hâkdan ğayrı nesne kalmaz
(2) eger kendünün ve eger mevcūdātuñ nitekim ba'zı yoğ aşıklar (3) buyurmışlardır ki
beyt Cümle yer ve gök hâk oldu muṭlak söyler (4) def ü cenk velâ ene'l-hâk

(5 a) ol âlemden haberi olmayan bana keyfiyetle derd olur ve benim derd
iştîyâkı (11) nice fehm eyler ma'lûm oldu ki ğarğ olmuşun hâlini yine ğarğ olan
(12) bilür fe'l-âkılü yekfiye'l-işâret herkesi görür

(6 b) (16) tecellî-i Hâk irişüp hâb-ı âdemden uyanup nazâr idüp (17) görür ki
leyse fiddâri ğayrına deyyâr m'aşuk u aşk u âşık çünkü (18) bir oldu sende hicrân ne
nesnedir

Başlık	Der beyân-ı bî derkî-i müstemiân
Mesnevi'ye ait beyit	
Farklı bir şaire ait beyit	tez cânıma şerhi dîl peydâ itdi ey der bî-fakîr sende sığınmağlıg (15) olaydın tâ cânımdan gönül şerhi saña âşıkâre olaydı
Beytin beyitle açıklanması	değme herkesin nessâllahı fehm itmek nasîbi degildir zîrâ (17) muḥtemel anka loğmasını serçe hâzm idemez eyle olsa şerhi bedel (18) herkese şağmak mîqdârı zuḥûr ider
Her iki beytin ortak açıklaması	Şarih açıklamasını kelime kelime yapmamaktadır. Beyti genel olarak ele almakta ve meâlen şerh yapmaktadır. Açıklamalarını yaparken de sıkça benzetmelerden yararlanmaktadır.
sonuç	Kargalara benzettiği sahte alimlerin sözlerinin hatalarını onlara bildirmenin fayda vermeyeceğini “su üzerine nakış yazma” atasözüyle anlatmaktadır. Çünkü gaflet uykusu onları sarmıştır ve gerçeği göremezler.

(7 a) (16) Hâk göziyle Hâk kendüde ve hırâşda müşâhede idüp hayât-ı (17) cāvidāna yetişüp ölmezden evvel ölüp kimyâyı harf (18) olduğdan sonra ten cāndan cān tenden mestur olmaz olur

Meknî Efendi, şerhte en uzun biçimde açıklanan ve yaklaşık 12 yaprak süren Mesnevî'nin özü sayılan ilk 18 beytini açıkladıktan sonra anlayışsız dinleyiciler hakkında olan ikinci konuya geçer. Eserin iç bölümlerindeki şerh metodunu ve kesitlerini somut olarak göstermek için bu bölüm kullanılmıştır:

Anlayışsız dinleyicilerden bahsederken onlara söz anlatmanın ne kadar faydasız bir çaba olduğunu belirtmek için atasözlerinden faydalanır.

(10 a) sözi kışa iyle ey (3) haṭīb bu naḳşı şū üzerine az ör ya'ni diñleyici olanlar ḥubbu dünyā (4) ile ve naḳş-ı māsivā ile elvedā olmuştur ve ivmiştir ve ḥāb-ı ğaflet (5) cān ve dillerini ḳaplamıştır imdi ey haṭīb ve ey vār'z bunlara (6) kelāmı ḥatā'i söylemek şū üzerine naḳış yazmaḳ gibidir

Aynı bölümde geçen:

(10 a) (1)bu söz sözdür cān memesinde çekici söz hoş revān olub aḳmaz (2) zīrā insān-ı kāmilin şadrına mea'nī şūriyle ḫala ḫaldır mürīd (3) ol evdiginüñ çekicisi ve emicisidir pes mürīd ma'demki ol mea'nī (4) elhiye sūdi ney gönül 'āleminden teşne olup çıḳmayınca insānı (5) kāmilin şadrı ve aḳlı memesinden coşa ve ḫurūş idüp (6) aḳmaz imdi mürīd olan dā'imā teşne ve mürāğīb olmaḳ gerekdir müstemī'

İfadeleriyle de ilmin süt gibi olup bu sütü çeken olmazsa akmayacağını beyan eder. Buna göre insan-ı kamilin göğsü mana sütü ile doludur ve mürid de bu mana sütünü çekmek için istekli olmalıdır. Bu manalara ulaşmak için istekli olunması gerektiğini ve bu manaların ancak mahrem kişilere açılacağını belirtmektedir. Bu manaların münkirler tarafından talep edildiğinde ise onlara pinhan olacağını anlatmaktadır.

Daha sonra gelen bölümde ise sır saklamanın önemini arz edildiği bölüm yer almaktadır. Bu bölümde sadece beyitlerin anlamları verilmiştir. Ayrıntılı açıklamalarda bulunulmamıştır. Arifler, Hakk'ın sırlarına ilahi aşk şarabından içerek ulaşırlar ve bu

sırları susarak gizlerler.(hâmûş olurlar). Bildikleri sırların keşfinden bahsetmezler. Bahsettikleri kimselerin de bu sırları ifşa etmesine engel olurlar. Arifin gönlünde sır dudağında kilit vardır. Yani onlar bu sırlara vasıl olmayı bildikleri gibi onların setr edilmesini de bilmektedirler.

Hz. Hüdâvendigâr'ın zatının anlatıldığı bölüm ise dördüncü bölümdür. Bu beyitler Mesnevî'de Mevlânâ'nın kendini değerlendirdiği beyitler olduğu için “biz” ifadeleriyle kendinden ve aynı zamanda insan-ı kamil olanlardan bahsetmektedir. Şarih bu bölümde “Allah insanı kendi suretinde yarattı” hadis-i şerifini şu açıklamalarla aktarır:

(12 a) (8) ya'ni Allahü Sübhānehü ve Te'ālā Ādemi kendi şüreti üzeriñe halk itdi (9) pes Sultān quddise sırrahü'l-azīz buyururlar ki biz şüretimizi Hāk Te'ālā kendü (10) şüreti üzerine halk itdi bizim vaşfımız anuñ vaşfuñdan (11) tutar zīrā ki cismin hālfeti Hāk şifātı şifātu'llah üzeredir (12) ve insānı kāmilūñ cismide rūhdur rūhı şifāt-ı Raḥmāndır ve vaşfı (13) Hüdā ile muttaşiftır

Bu açıklamalarla Allah u Teâlâ'nın insanı kendi suretinde yarattığını bildirirken bu insanların özellikle insan-ı kamiller olduğunu vurgular. Yani insan-ı kamillerde Allah-u Teâlâ'nın sıfâtının ve suretinin tecelli bulacağını anlatır.

(12a) (15) bir deryā gibi bir şaman çöpünün altında gizlemişüz ya'ni bu cisim rūḥa (16) nisbet deryāya nisbet şaman çöpi gibidir demek olurki bizim deryāyı (17) ḥaḳīḳātimiz ten çöpü altında gizlüdür

Açıklamaları ile de insan-ı kamilin cisminin hakîkât deryası olan ruhunu örten bir ten çöpü olduğunu ve bu kimselere bakıp aldanmamak gerektiğini, onlar diğer insanlar gibi görünseler de aslında vahdet deryasının yüzücüsü olan insan-ı kamiller olduklarını bildirir.

Beşinci bölümde ise münkirlere nasihat etme ile ilgili olan beyitler açıklanır.

(13 b) (10) vücūde eḡrilik zānn idersin ya'ni hiçbir vücūda inkār eyleme ki (11) cümle maḥlūk-ı Hüdādır nitekim Kūr'an ı 'Azıymde gelmişdir ḳale'llāhu Te'ālā (12) mā terā fī ḥalkı'r-raḥmāni min tefāvūt ki ḥalkı Raḥmānda tefāvūt (13) görmezsin

Bu bölüme bir ayet-i kerime ile başlayan şarih Allah'ın yarattıkları arasında bir uygunsuzluk olamayacağını, bir fark olursa sadece hâl ve kaâlde olabileceğini anlatır. İblis'in Hz. Adem'in dış görünüşüne bakarak onu hor görmesini ve kendini üstün bilmesini ,

(14 a) İblisi lâıyn gördi ve didiki ben (14) Ādemden iyüyim Ādem balçıkdan ve ben odtanıym ya'ni Ādemin ma'nāsını (15) görmedi ancak şüretine nazār itdi şürete aldanup m'ânâdan maħrûm (16) oldu çünde beyni şüreti āħir nice nice ol İblisin gözünü bir dem (17) nice bir şüret görürsün āħir neçe neçe ol İblisin gözünü bürdüm (18) bağla ya'ni İblisden olan gözünü bağlanmayınca Raħmān gözünü açmaz sen (19) şüretten geç ki ma'nā bulasın

Açıklamalarıyla verirken, İblis'in Hz. Adem'in sadece suretine bakıp “o topraktan yaratıldı ben ise ateşten yaratıldım” diyerek Hz. Adem'i sadece suretine göre değerlendirdiğini oysa aslının mânâda olduğunu anlatırken bu örnekle, sen de sadece surete aldanıp sîretten bîhaber olma yoksa İblis'ten olan gözünü yani surete takılıp kalan bakışını mânâya çevirmezsen Rahman gözünü açmaz ve mânâya ulaşamazsın diyerek nasihat vermektedir.

Kendini ermiş kamil zatlarla karşılaştıranların verildiği bölüm altıncı bölümdür.

(14 b) (17) ol bir gönül ki gökden daħi yücedendir ol abdāl (18) ve peygamber gönli der ki evliyâyı kübbârdır onların ve peygamberlerin (19) gönli der ki levhı maħfûz-ı Ĥüdâdır ki gönüllerden ve ʿarşdan yücedir

Peygamberlerin ve kamillerin o kadar yücedir ki Hakk'ın levh-i mahfuzuna benzemektedir. Onları kendileri gibi beşer olarak düşünenler çok büyük hata içindedirler. Ancak Hakk'ın kamil kullarını çok az kişinin anlayabileceğini de anlatmaktadır. Hakk'ın bu kamil kullarıyla bu kamil kullarından olmayıp da kendini onlar gibi gösterenler arasındaki farklar örneklerle açıklanmıştır.

(15 b) zîrâ ki mü'minin Ĥüdâ diyimi ʿimānla ve taşdikledir (8) ve Ĥazreti Rasûl ʿAleyhisselāma mütebeaʿllâdır ammâ kāfirün Ĥüdâ diyimi (9) şekle ve küfürle ve puta

secde itmektedir ve Rasûli inkâr iledir eyle ol (10) kâfirüñ Hüdâ diyimi de aynı küfür oldu ammâ mü'minin aynı 'îmân (11) oldu ikisinin farkı yerden göge dek oldu

Ayrıca kafir ile müminin arasındaki farklılıklar aynı yerden yedikleri halde birinden bal birinden diken oluşan arılar ya da aynı ottan yedikleri halde birinden misk diğerinden pislik oluşan ahulara da benzetilmiştir.

(16 b) (16) bu beyân 'ilmle ve 'amel ile şıdķı cüdâ ile 'arifâte kâdem başan 'ariflerin (17) zâtı pâki beyânındadır

Şeklinde başlayan yedinci bölümde de zatı temiz olan ariflerden bahsedilmektedir. Arifleri kendileri gibi addedip kendisiyle kıyas edenler onları temiz zatlarına dil uzatanların Hakk'ın lûtfuna asla mazhar olamayacaklarını anlatır.

Evliyaların mertebelerinin anlatıldığı bölüm sekizinci bölümdür. Bu bölümde evliyaların Allah'a karşı tam bir teslimiyet içinde oldukları "lûtfun da hoş, kahrın da hoş" diyebildikleri bir rıza kademesinde oldukları anlatılır.

(18 a) (4) kime anlar kâh dikerler kâh yerterler ya'ni hem du'âlar eylerler hem beddu'â eylerler taşarrûf ve (5) kuvvet ile kâh bakarlar ve kâh parlar ne murâd idinürlerse hâşıl olur

Dokuzuncu bölüm ise büyük evliyaların birleşmeleri ile ilgilidir.

(18 b) eger sen bunlardan iki yarı cemi' olmuş göresin hem bir (2) olurlar hem altıyüzbiñ olurlar ya'ni ikisi bir yere gelicek arada (3) altıyüzbiñde birdir ve ikisi bir yere gelicek ve bir yerde olıcak

Diyerek büyük evliyaların altıyüzbin kişi olsalar bile hakîkâtte bir olduklarını yani bütün evliyaullahın aslında vahdette birleştiğini anlatmaktadır.

Onuncu bölümde ise insanın yaratılışından, ezel alemindeki şeklinden, insanlığın yaratılışındaki kademelerden bahsedilmektedir. İlk başta herkesin aynı gevherden yani nûr-ı ilahiden koptuğunu yani aslında herkesin aynı kaynaktan geldiğini anlatarak yine vahdet-i vücûd anlayışıyla açıklamalarda bulunmaktadır.

On birinci bölümde marifetin sufiler için önemini anlatmıştır.

On ikinci bölümde ise yardım isteyenler ile ilgili olup müminin imanının ve makamının himmeti ölçüsünde olduğunu bir hadis-i şerif ile açıklamıştır:

(23 a) nitekim hadisi şerifde (4) vardır uluvvi'l-himmeti mine'l-îmān yani himmet yüceliği îmandandır yani (5) sâlikî îmandan yakîne ve yakînden 'ayāna vâşıl iden himmetdir (6) ve himmetsiz insân hayvân kâbilindendir

Daha sonra manaya özendirme ve şekli yasaklama hakkındaki mevzu gelmektedir. Eğer insan sadece şekilden ibaret olsaydı Hz. Muhammed ile Ebu Cehil bir olurdu şeklinde benzetmeler yapılarak beyitler açıklanmıştır.

Şerhin ilerleyen bölümlerinde tevbenin ve ağlamanın faydaları, tevbe etmenin gerekliliği, Allah'ın tevbe eden kullarını rahmetine ulaştıracağı ve ağlamanın da rahmete ulaşmak için önemli olduğunu anlatan ibareler yer almaktadır.

Gayret göstermeden ahiretin kazanılamayacağı da bahsedilen mevzular arasında yer almaktadır.

Daha sonraki kısımlarda Allah'ın rahmet kapısını çalarak, istekli ve gayretli olarak marifete erişilebileceği anlatılmaktadır.

Bundan sonraki bölümde ise yola giren bir müridin bu yolda onu koruyabilecek, ona doğru yolu gösterebilecek bir pîre ihtiyacının olduğu anlatılır.

Allah dostlarının sohbetlerinin faydalarının anlatıldığı bölümde ise Allah dostlarının meclislerinde bulunmak gerektiği anlatılır.

Şerhin devamında ahmakların, yalancıların sohbetinden kaçmanın gerekliliği anlatılır. Bu konu doğrultusunda Hz. İsa ile ilgili bir hikaye bulunmaktadır. Bu hikayede Hz. İsa çölde kaçmaktadır. Ardından gelen bir kişi niçin kaçtığını sorar. Hz. İsa da insanlıkla ilgisi olmayan bir ahmakla konuştuğunu ve onun nefsinin kendine sirayet etmesinden korktuğu için kaçtığını bildirir. Bunun üzerine o kişi Hz. İsa'ya,

(38 b) (9) ol kimse imdi yā Nebīallah sen değil misüñ ki ölüleri diri (10) kılduñ ve gözsüzleri şağırları ve cemi' marāzları sağladup (11) iyü itdüñ evvelki hallerden dañi yeni oldılar

diyerek neden kaçtığını sorar. Hz. İsa da Allah'ın izniyle, sağırlara, körlere çare olabildiğini hatta yine Allah'ın izniyle ölülere can verebildiğini ancak ahmağa çare olmadığını bu yüzden kaçtığını bildirir. Burada ahmak kimseden kasıt Allah'ın emirlerine muhalefette bulunan kişilerdir.

Yine aynı bölümde sahte şeyhlerden ve insanları kandıran kişilerden bahsederek bu kişilerle gerçek müşşidleri birbirinden ayırmanın gerekliliğı üzerinde durmaktadır.

(39 b) (10) Hüdādan ne anda ıokı var ne bir eşer var lākin da'vāsı Şit Peygamberden (11) ziyādedir ya'ni eger Hüdādan anda eşer ve ıokı olaydı Hağdan hicāb idüp bātıl (12) da'vā idüp bilmediğı yere halkı da'vet itmezdi ve kimseye şeyhlik (13) peşevālık gösterüp izlāl itmezdi

Şerhin bundan sonraki bölümlerinde ise genel olarak tarikate girmiş bir müridin bilmesi ve uyması gereken kurallar, tarikatın adap ve erkanının anlatıldığı kısımlar yer almaktadır. Dünyayı terk etme, ahireti kazanmak için çaba sarf etme, makam mansıp düşkünü olmamak, kimseyi kırmamak, yokluk makamının faydaları, kanaat etmek ve açlığın faydaları yer almaktadır.

(47 b) (9) ya'ni bir şeyhe mürid olan kimse lāzım olan oldur ki şeyhine teşlîmi küllî ola (10) ve cemi' varlığın işbāt ide hatta bir mertebeye varaki şol teneşür (11) üzere ölü yiyüci eliñde meyyît nice bî tedbir ve tedāriğ ise ol (12) dañi öyle ola yoğsa kāh imtiñān kah inkār içinde olup gönli (13) döndüğü vakit mürid gönli olmadığı vakit münkiri mürid ola

Açıklamalarıyla da yine dervişlerin şeyhlerine tam bir teslimiyyet içinde olarak, hiç sorgulamadan tabi olmaları gerektiğini de vurgulayarak nasihat vermektedir.

Şerhte en uzun bölüm olan aşk ve aşkın verdiği eziyet konusu ise 32 beyitten oluşmaktadır.

(59 a) öli üstüne ʿaşk muqıym degildir ʿaşkı (7) hayyū ve ʿayyūm üzeriñe tut yaʿni dünyāniñ içinde mevcūddan cümlesi (8) mürde ve bıcān hūkmündedir pes mevṭā hūkmünde olan nesneye ʿaşk bezlik (9) itmek ʿaķıl işi degildir ʿāķil ve ārif iseñ ʿaşķuñı (10) Hüdāyı ʿayyūma tut da vuşlātıyla behre bend olub beķāyı (11) ve liķāyı sermediye irişesin

Açıklamalarıyla gerçek aşkın ancak hayy olan Allah’a olabileceğini ölümlü olan mevcûdâta duyulan aşkın anlamsızlığını ve geçiciliğini vurgulayarak başladığı aşk mevzuuna aşkın verdiği acı ve ızdırabı anlatarak şerhi tamamlamaktadır.

D. SONUÇ

Bu çalışma, klasik edebiyatımızda önemli bir yeri olan şerh-i cezîre-i mesnevîlere örnek teşkil eden eserlerden birinin 18. yy da yaşamış olduğu anlaşılan Mekkî Efendi adında bir Mevlevî şeyhinin mensur el yazması nüshasıyla ilgili yapılan ilk çeviri yazı özelliğini taşımaktadır.

Edebiyatımızda ve dahi milletimizin benliğinde çok önemli bir yeri olan Mesnevî-i Mânevî'den seçilen beyitlerin açıklanmasından müteşekkik olan şerh-i cezîre-i mesnevîlerin ilk yazılış amacı Mesnevî-i Mânevî'den seçilen beyitler vasıtasıyla Mevlevîliğe yeni intisap eden dervişâna Mevlevîliğin kurallarını öğretmektir. Açıklayıcı ve öğretici yönünün olması sebebiyle çok ilgi gören bir edebi tür olma özelliğini de bünyesinde taşımaktadır.

Mekkî Efendi'nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevî'si adlı bu çalışmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Dinî-tasavvûfî şerh geleneğinin önemli bir kolu olarak eserin ortaya çıkarılması ve diğer şerh-i cezîre-i mesnevîlerle bağının kurulması sağlanmış ve önemine işaret edilmiştir.

Metin 18. yy Türkçesinin belirgin özelliklerini gösterdiğinden esere yansıyan dönemi üslubu ortaya konulmuştur. Ayrıca eserin dili ve üslubu klasik şerh-i cezîre-i mesnevîlerde olduğu gibi okuyucuyu kendine çekmekte ve şerh-i cezîre-i mesnevîlerin en önemli unsuru olan öğreticiliği ön planda tutmaktadır.

Eserin yazıldığı dönemde mevlevîhânelerde Mesnevî-i Mânevî okuma geleneğinin yaygın olduğu ve hatta Mesnevî hafızları olduğu ve şerh-i cezîre-i mesnevîlerin önemi eserin içine düşülen notlardan hareketle gösterilmiş ve dönemin popüler eserleri arasında oldukları tespit edilmiştir.

Mensur olarak kaleme alınmış bu metnin yazılmasında Mesnevî-i Mânevî'den alınan beyitler açıklanırken konuyla ilgili ayet-i kerîmelerden, hadîs-i şerîflerden ve atasözleri ve deyimlerden yararlanıldığı görülmektedir ve bu yönüyle didaktik özelliklerinin pekiştirildiği anlaşılmaktadır.

Kısaca Meknî Efendi'nin Şerh-i Cezîre-i Mesnevî metnini gün yüzüne çıkarılması ve metinle ilgili bilgilerin yeniden düzenlenmesi bu çalışma ile gerçekleştirilmiştir.

Böylece çok zengin bir şerh geleneğine sahip olan toplumumuzda bu türden eserlerin bize bu dönemin dinî-tasavvûfî hayatı, edebiyatın insan üzerindeki etkileri, dinin öğretilmesi ve yayılmasında şerh-i cezîre-i mesnevîlerin yeri konusunda daha geniş ve bilimsel perspektifler sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKBAYAR Kahraman, N.K.(1996), Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarik Vakfı, C.5.
- ALPARSLAN, A.(1998).*Şeyh Galib*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- ARI, A.(2008),*Galib Dede'nin Aşk Ateşi; Şeyh Galib Divanı'nda Aşk*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
- ASLANTÜRK, Mahmud. (1996). *Şerh-i Cezîre-i Mesnevî, İnceleme-Transkripsiyonlu Metin, İndeks*, Yüksek Lisans Tezi, Kahraman Maraş Sütçü İmam Ü., Kahramanmaraş
- AYAN, Hüseyin (1998), *Cevrî, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni*, Erzurum.
- AYGÜN, Ö. (2012).*Abdülhalim Memduh- Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniyye*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- AYVAZOĞLU, B. (2013). *Kuğunun Son Şarkısı*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- BANARLI, N.S. (2004). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: MEB Yayınları, C.II.
- BANKIR, M. (2004). *Abdullah Bosnavî Şerh-i Cezîre-i Mesnevî (Metin-İnceleme-Sözlük)*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul: İÜ SBE.
- BÜYÜK TÜRK KLASİKLERİ (1988). (Başlangıçtan günümüze kadar; tarih, antoloji, ansiklopedi). İstanbul: Ötüken Yayınları, C.7.
- CEYLAN, Ö.(2007).*Tasavvufî Şiir Şerhleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- CİRAVOĞLU, Ö. (1999).*Türk ve Dünya Edebiyatı Yazarlar Sözlüğü*. İstanbul: Özyürek Yayınevi.
- CUNBUR, Müjgan (1952), *Gülşehri ve Mantıku't-Tayr'ı*, Ankara.
- CUNBUR, Müjgan (1983), “*Mesnevî'nin İlk Mütercimi Gülşehri*”, *Mevlânâ Yirmi Altı Bilim Adamının Mevlânâ Üzerine Araştırmaları*, haz: Feyzi Halıcı, Ülkü Basımevi, Konya.
- ÇAVUŞOĞLU, Ali (2004), *Yusuf-ı Hakikî, Tasavvuf Risâlesi ve Metalîu'l-İmân, İnceleme ve Metin*, Akçağ, Ankara.
- ÇELEBİOĞLU, Amil (1990), “*Mesnevî'nin İlk On Sekiz Beytinin Manzum Tercümesi*”, *Türk Edebiyatı*, s.195
- ÇELİK, İsa (2005), “*Klasiklerimiz/XIII. Mesnevî-i Manevî*”, *Tasavvuf, Mevlânâ Özel Sayısı*, s.14.

- ÇELİK, İsa, (2002), “Mevlânâ’nın Mesnevî’sinin Tercüme ve Şerhleri”, A.Ü, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S.19, Erzurum.
- ÇELTİK, H. (2008). *Ömer Ferit Kam-Âsâr-ı Edebiyye Tedkikâtı (Divan Şiirinin Dünyasına Giriş)*.Ankara: Birleşik Yayınları.
- DEMİREL, Ş. (2007). *Mesnevî’nin Türkçe Şerhleri Üzerine Bir Literatür Çalışması*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 5(10),469-504.
- DEVELLİOĞLU, F. (2012). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (eski ve yeni harflerle).Ankara: Aydın Kitabevi.
- DOĞAN, M.N. (2002). *Şeyh Galib-Hüsn ü Aşk*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- DUMAN, M. (1996). *XV. Yüzyıl Şairlerinden İbrahim Bey*. İstanbul: İlmi Araştırmalar 2.
- DURU, Necip Fazıl (2003), ”Mevlevî Şeyhi Aga-zâde Mehmed Dede ve Mesnevî’nin İlk On Sekiz Beytinin Şerhi”,Tasavvuf, s.11.
- ECE, S. (2012). *Hüsnüne Aşk Olsun*. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- ESED, M. (2002). *Kur’an Mesajı ‘meal-tefsir’* (Çev. Cahit Koytak- Ahmet Ertürk). İstanbul: İşaret Yayınları.
- GENÇ, İ. (2010). *Örneklerle Eski Türk Edebiyatı Tarihi (Klasik Dönem)*. İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1983), *Mevlânâ’dan Sonra Mevlevîlik, İnkılap ve Anka*, İstanbul.
- GÖLPINARLI, Abdülbakî (2000): *Mesnevî ve Şerhi I-VI*, 3. Bs., Ankara: Kültür Bakanlığı.
- GÖRE, Zehra, (2004), *Adnî Recep Dede, Hayatı ve Eserleri*, Selçuk Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, Konya.
- GÜLEÇ, İsmail. (2004). “*Türk Edebiyatında Cezîre-i Mesnevî Şerhleri*”, Osmanlı Araştırmaları, XXIV, 159-179 s.
- GÜLEÇ, İsmail (2008) : *Türk Edebiyatında Mesnevi Tercüme ve Şerhleri*, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- GÜLER, Kadir (1995), *İbrahim Bey Divânı, İnceleme-Metin-Sözlük*, Erciyes Üniversitesi, SBE, Kayseri.
- GÜNDOĞDU, C. (2005). *Mevlânâ’nın Mesnevî’sinde Mânâ Dili, Mesnevî’nin Türkçe’ye Şerh Geleneği ve Bu Bağlamda Halvetî Şeyhi Abdülmecid-i Sivâsî’nin Mesnevî Üzerine Çalışmaları*. Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi, 14,121-148.

- HACİTAHİROĞLU, Abdullah Öztemiz(1972), *Mesnevî, Kendi Vezniyle Manzum Tercüme*, Ötüken, İstanbul.
- HALICI Fevzi (1986), *Mesnevî / Mevlânâ Şiir Olarak*, Konya, Arı Basımevi.
- HİDAYETOĞLU, Selahattin (1986), *Aynu'l-Füyûz-Cezîre-i Mesnevî'nin Manzum Şerhi- Cevrî İbrahim Çelebi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv., SBE, Konya.
- İŞİK, İ. (2001). *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*. Ankara: Uyum Ajans.
- İPEKTEN, H.-VD.(1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- KABAKLI, A. (2012).*Türk Edebiyatı*. İstanbul: TEV Yayınları, C.II.
- KARAALİOĞLU, S.A. (1980). *Resimli Motifli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: İnkılap ve Aka Basımevi, C.I.
- KARABEY, Turgut vd.(1996), *Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*, Erzurum.
- KARABEY-ATALAY, T.M. (2007). *Şeyh Galib Şerh-i Cezîre-i Mesnevî*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- KILIÇ, Atabey: “*Dağılmış İncileri Toplamak: Şerh Tasnifi Denemesi*”, Prof. Dr. Abdülkadir Karahan Anısına I.
- KOCATÜRK, Saadettin (2000), *Gülşehri ve Feleknâme*, Kültür Bakanlığı Yay, 2.bsk, Ankara.
- KOCATÜRK, V.M. (1958). *Şaheserler Antolojisi*. Ankara: Buluş Yayınevi.
- KOCATÜRK, V.M.(1964). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: Edebiyat Yayınevi.
- KONUK, Ahmet Avni (2008) : *Mesnevî-i Şerif Şerhi 9*, İstanbul: Kitabevi.
- KURNAZ, C. (2000). *Muallim Naci- Osmanlı Şairleri*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- LEVEND, A.S. (2008). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Ankara: TTK Yayınları.
- LEVEND, A.Sırrı (1957),*Gülşehri, Mantuku't-Tayr*, Tıpkıbasım, TDK Yay, Ankara.
- MAZIOĞLU, Hasibe (1973), “*Mesnevî'nin Türkçe Manzum Tercüme ve Şerhleri*”, Mevlânâ'nın 700. Ölüm Yıldönümü Dolayısıyla Uluslararası Mevlânâ Semineri, 15-17 Aralık, Ankara.
- MENGİ, M. (2011). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi (edebiyat tarihi-metinler)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- MERMER, A.-vd (2013). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.

- MESNEVÎ-İ ŞERÎF (1967), *Aslı ve Sadeleştirilmişiyile Manzum Nahîfî Tercümesi*, Haz. Amil Çelebioğlu, Sönmez Neşriyat, İstanbul.
- MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ , *Mesnevî*, tercüme ve şerheden Tâhirü'l-Mevlevî, II. Baskı, İstanbul: Şamil Yayınevi, t.y.
- NECATİGİL, B. (2007). *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- SAMİ, Ş. (2011). *Kamus-ı Türki*. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- ŞAFAK, Yakup (2002), “*Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Hz. Mevlânâ ve Eserleri Üzerine Çalışma Yapanlar*”, Konya’dan Dünyaya Mevlânâ ve Mevlevîlik, Konya,
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla- KARTAL, Ahmet(2004), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Dergah Yay, İstanbul.
- TAVUKÇU, O. Kemal (2005), *Dede Ömer Ruşenî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divânının Tenkitli Metni*, Suna, Erzurum.
- TİMURTAŞ, F.K. (2005). *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları
- TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1973) “*Muînî’nin Manevîsi (Muradiye)- Mesnevî’nin İlk Manzum Çevirisi*”, Bildiriler, Mevlânâ’nın 700. Ölüm Yıldönümü Dolayısıyla Uluslararası Mevlânâ Semineri, (15-17 Aralık), Ankara.
- TOP, H.Hüseyin (2001). *Mevlevî Usul ve Adabı*, Ötüken, İstanbul.
- TOPAL, Ahmet. (2007). “*Mesnevî’nin Türkçe Manzum Tercüme ve Şerhleri*”, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Sayı 32 Erzurum 2007, 39-5(1) s.
- TOPAL, Ahmet, (2006), *Adnî Receb Dede, Nahl-i Tecelli, İnceleme-Metin*, Atatürk Üniversitesi, SBE, Erzurum.
- TURAL, S. (2006). *Şahsiyetler ve Eserler*. Ankara: Yüce Erek Yayınevi.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi/ Devirler, İsimler, Eserler, Terimler.(1998) İstanbul: Dergah Yayınları.
- YAVUZ Kemal (1982), *Mesnevî-i Murâdiyye Muînî’nin Çevirisinden* Hazırlayan:, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- YAVUZ, Kemal, (2000), “*Türk Edebiyatında Mesnevîden İlk Tercüme Hikayeler ve Bazı Dikkatler*”, Bildiriler, Uluslararası Mevlânâ Bilgi Şöleni 15-17 Aralık 2000, Kültür Bakanlığı Yay, Ankara

METİN

ŞERH-İ CEZÎRE-İ MESNEVÎ'NİN YENİ HARFLERE AKTARILMASINDA İZLENEN YOL

1. Transkripsiyon sistemi bu tür bilimsel çalışmalarda kullanılan şekliyle uygulanmıştır. Arap-Fars alfabesinde bulunan ancak yeni Türk alfabesinde bulunmayan harfler şöyle gösterilmiştir:

اء	’	ط	Ṭ ṭ
ث	Ṣ ṣ	ظ	Ẓ ẓ
خ	Ḥ ḥ	ع	‘
ح	Ḥ ḥ	غ	Ġ ġ
ذ	Ẓ ẓ	ق	Q q
س	Ṣ ṣ	ك	Ḳ ḳ
ن	Ḍ ḍ Ẓ ẓ		Ñ

2. Arapça ve Farsça’daki uzun ünlülerin okunuşunda örnek:

آ	Ā ā
و	Ū ū
ى	Ī ī

3. Farsça Vāv-ı ma’düle –v- biçiminde gösterilmiştir.

4. Farsça edat ve ön ekleri eklendikleri kelimelerden ayrı yazılmamıştır.

Örnek: derāgūš, nātamām

5. Farsça yapım eki görevinde bulunan ekler gövdeden ayrı yazılmıştır.

Örnek: bertār, gūlzār, meygede, sitemkār

6. Arapça’da Allah sözcüğünün muzafun ileyh olduğu durumlarda “lam”lar işaretle ayrılmıştır.

Örnek: ibādu'llah, nūru'llah

7. İsim ya da sıfāt tamlaması şeklinde oluşturulan Farsça birleşik sözcüklerde kelimelerin arasına çizgi konmamıştır.

Örnek: şikāyetnāme, menākıbnāme

8. Herhangi bir sebepten dolayı okunamayan veya şarih tarafından boş bırakılan kelime ve ifadeler sıra noktalarla (.....) gösterilmiştir.

9. Farsça ikili tekrarların yazımında, tekrarlanan kelimeler arasındaki ek veya edatlar birleşik yazılmıştır.

Örnek: günagün, dembedem

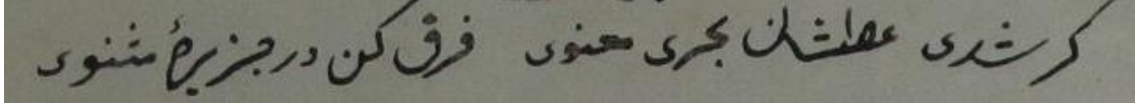
10. Çeviri yazı sırasında ‘aşk-ışk, ‘ayār-‘ıyār gibi her iki şekilde de okunması mümkün olan kelimelerin okunuşunda kesin bir tavır sergilenerek tüm metinde tek şekilde uygulanmıştır.

11. En çok geçen ve farklı yazımları olan bazı kelime ve eklerde tercih edilen şekiller:

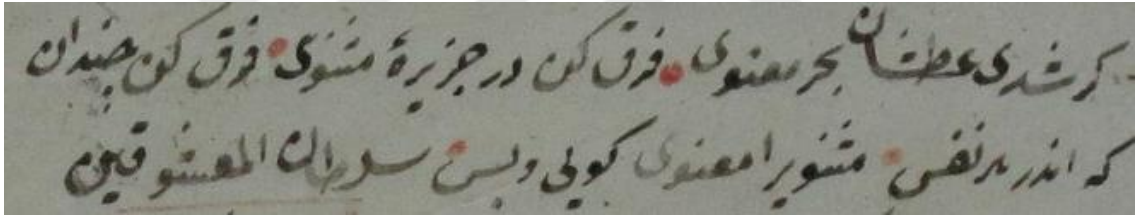
Yazım Şekilleri	Tercihimiz
Eyle-, iyle-	iyle-
Et-, it-	it-

12. “Ve” bağlaçlarında genel bir temayül olmayıp cümle başlarında “ve” olarak cümle içinde de duruma göre “ve”, “u”, “vü” şekilleri tercih edildi.

13. Haşiyeler italik harflerle yazılmıştır.

/1b/ (1) Müstağrağ-ı deryā-yı ʿirfān bālā-nişīn-i encümen-i ʿāşıkān bülbül-i rengīn-nevā-yı gülistān-ı ḥaḳīkāt tūṭī-i destān-serā-yı (2) şekeristān gülbend-i gülşen-i hevā-şiken-i Meşnevî perde-şikāf-ı deḳāyık-ı şūrī vü maʿnevî (3) şehriyār-ı memālik irşād-ı tāc-dār serīr-i rüşd ü sekrār merhem-i sīne-i dil-sūḥtegān ārām-ı ḥatır-ı (4) sevdā-zedegān pīşvā-yı aşfiyā maḥdūm-ı zümre-i evliyā Ḥazret-i Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī ḳaddesa'llāhū sırruhü'l-ʿazīz

(3) ḳuṭbū's-sālikīn ḳaddūsallāhus'-sırrahu ʿazīz buyurlar

بشنو از نی چو 4 شکایت می کند از جدایی ها حکایت می کند

Neyden murād vüçūd-ı insān-ı (5) kāmildür derūn-ı ney gibi ḡıll u ḡışdan kīn ü hıyānet pāk u mücellā olup māsivā (6) bendinden müberrā olup dīn ü dünyā müşkilātuñ ʿuḳdelerin ḥall (7) idüp evveli āḫire ve zāhiri bātına ve ezeli ebede ulaştırdı (8) nitekim neyūñ bir başından bir başına varınca birrū'l-beşīr biri yokdur ve firāğ-ı (9) yārdan sīnesi delik delik olup maḥall-i nāle vü feryād u efgān (10) olmuşdur ve kendüliginden aşıla eşer ḳalmayup ālet-i Ḥaḳ olup (11) sayt çıḡlık u şadāsı nefsi-i Raḥmānla oldı zīrā anı tīz tīz ḥareket ü şadā (12) itmedigi gibi insān-ı kāmilūñ de görmesi ve işitmesi ve söylemesi (13) ve cümle āḫvālī ʿayn-ı zātla oldı zīrā ehl-i vaḥdet ber-vüçūd (14) isbāt

⁷⁹ Beytin vezni Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün olup Mesnevi'den alınan diğer alıntılarda da aynı vezin kullanıldığından bundan sonraki beyitlerde vezin bilgisi tekrar etmeyecektir.

⁸⁰ Eserin 2a varacağı boştur.

eyleseler Hakkıñ vücūdudur eger Haktan gayrî bir vücūd (15) işbât itseler müşrîk olur hâşâ ki ehl-i vahdetde (16) şirk ola pes ma'lûm oldu ki insân-ı kâmilüñ vücūdı (17) birdir ol da Hakkındur ve her ki bu insân añlâmaduđı ma'nâyı anuñ /3a/ (1) dağı yanında cümle vücūd bir olup arada Haktan gayrı nesne qalmaz (2) eger kendüñüñ ve eger mevcūdātuñ nitekim ba'zı yoż 'aşıklar (3) buyurmışlardır ki beyt Cümle yer ü gök Hakk oldu muṭlak söyler (4) def ü cenk velâ ene'l-Hakk Manşûr quddisesirruhu bu gözüyle nazar (5) itdikde ene'l-hakk sırrın ifşâ eylememeğe mecâlî olmadı ol zamânıñ (6) halkı cehâletde ve ğurûrda olub Haktan bî-haber olmağın (7) ğarâz idüp Manşûra berdâr itdiler ve Hazret-i Sultân quddise (8) sirrüh bir maḥalde buyururlar ki vâllahû vallahû eger ben ifşâ itdigim sırrı manşûr (9) işidirse sîneme çekmeği sa'y iden m'uarızların birisi olaydı ammâ (10) ehl-i 'aşıkıñ ol iftihârıdır ki maḥbûbuna vâşıl olursun (11) neyden murâd insân-ı kâmil oldur insân-ı kâmilleriñ şâhı kuṭb-u (12) Sultân Hazret-i Mevlânâ der ki kuvvet-i ezeliyyenüñ mazḥârı ebedî sırrı (13) zâtını neyden gösterdi ve dağı ayrılıklardan şikâyet budur ki (14) kendüleri beşeriyet libâsın giymeşden evvel nûr-ı maḥz ide (15) muṭlak ve zât-ı muṭlak idi beşeriyet ki 'âlem-i 'anâşırdır (16) ve zulmânî olmağın şikâyet-i tarîkın gösterir ve illa onlar bu (17) 'âlemde dağı nûr-ı muṭlak itdiler ammâ kemâhû Hakkı az kimesne bilmişdir (18) ve Meşnevi-i Şerîfî söylemeğe sebep Habîb-i Hâmuddîn olmuşdur (19) ve Meşnevinüñ muḥâtabı onlardır buyururlar ki ey Hâmuddîn işte /3b/ (1) bunu nice saña ḥikâyet eyler ya'ni işit benim bu vücūdumdan Hakk saña (2) ne ḥikâyet eyler ayrılıklardan şikâyet eyler ya'nî emr-i kâf (3) ve nûn ile bâtından zâhire ve 'ademden vücūda gelen insân (4) kendüligine aldanup dünyâya gönül verüp evlâm ve hayâlâtlere maḥcûb (5) olup bundan dūr düşdiler girü ve makâmların taḥşîl etmeyüp esfel (6) ü's-sâfilinde qaldılar. lâ cerem beşeriyet sebebiyle ḥakḥken bâṭıl (7) oldılar dir ne'üzübillâh ve bir dağı bu der ki ney iki ḥarfdır birisi nûn ve birisi (8) yâdır ebced ḥesâbiyle nûn elli ve yâ on cümlesi altmış olursin (9) 'adede altmışdır ve sîn Hazret-i Muḥammed 'Aleyhisselâmuñ ism-i şerîfleridir (10) ki Kur'an-ı 'azimde Hakk Te'âlâ yâsîn demişdir yâ harf-i nidâdır yâ Muḥammed (11) demektir Pîr Sultân buyururlar ki işit neyden ki Muḥammed nice şikâyet (12) eyler ayrılıklardan ḥikâyet ider ya'nî dir ki 'âlem-i ervâhdan 'âlem-i şehâdete (13) ki dünyâ der bu nice ervâḥ sefer eyler 'âlem-i dünyâya gelüp kisb-i ma'rifet (14) iyleyüp ten vâsıtasıyla kendi

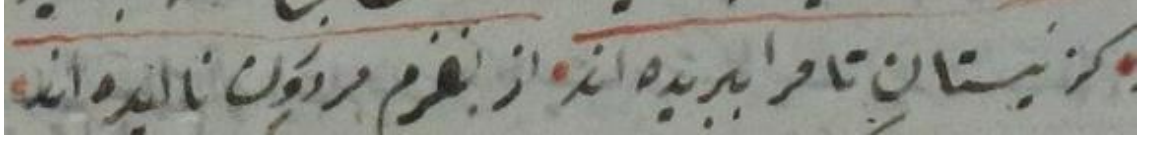
ḥaḳīḳatūñ añlayup rāh-ı Ḥaḳḳı bilüp (15) nice dürlü ʿirfan ve merātib taḥṣīl eyleyüp yine dünyādan sefer itdikde (16) gelüp bize vāṣıl olup bahşet-i cāvidāna yetişüp bu dünyāda (17) kisb eyledikleri ʿirfān ve ʿilm-i ledün sebebiyle kāh baġ-ı cinānda ḥūrān (18) ve ğilmān ile şafāda olup selsebīl ve kevşer ırmaklarında ʿıyş-ı (19) ebedī ve nūş-ı sermedī etmekde ve gūnāgūn faḥr ü köşkler ve sündüs *vestebraḳlar*

/4a/ (1) vestebraḳlar giyüp ve gāh temaşāya didār eyler ḥayret ü medhü şelaḳda (2) ebede'l-ebedīyen zevḳ u ʿaşḳında olup ne şeb ve ne zūlmet ve ne (3) şiddet ve ne ḥarāret kemāl-i leṭāfetle rūḥ-ı perūr ve meḥak olsunlar (4) deyü irsāl olunurlar bu ʿāleme geldikde dünyā damına düşdüler ve soñra (5) ve tezvīrine ve ziyb ü ziynete aldanup ol mezmezef ʿıyş u nūşa (6) gönül virüp elde olan sermāyeyi berbād idüp ol ayrıldıkları (7) maḳām ki elest maḳāmıydı elden çıkarup taḥṣīl idemeyüp (8) esfel-i sāfilīne ḳalup nār-ı ceḥıyme giriftār olub envaʿi ʿazābda (9) olup ebedī ʿazābda olup ḳaldılar benim ümmetim deyü Ḥazret-i Muḥammed (10) ʿAleyḥisselām ayrılıklardan ḥikāyet ve şikāyet eyleme vesselām ve bir (11) daḫi bir kimesne ki vaṭān-ı aşlīsinden dūr düşse bihr-i cāl ol (12) āzarda firāk olandadır ḥuşūşan ki vaṭānda iken zevḳde ve refāḥiyetde (13) olmuş ola kezālik neyi ve ḳalb-i āb-ı cūda neşve ğıda vü sürūr (14) ve neşātde nesīm-i rūḥ-efzā eyler ḳaşān ve cülūh-ı kenān ferāġatde ve zıkr (15) ve tesbīhde ebedī ʿilm şāhı veş-i pālāya ḳad çıkub başda tūġ-ı (16) bādişāhı getürüb sünbül ve nesrīn üzre sāye şalub bez ğammı (17) rūzgāruna asıb çerḥ-i mekkār dāʿimā kesb-i hevā idüb leṭāfetde (18) iken nāgāh veset-i ḳāzā idüb ḳudretiyle başın kesüp pāyini (19) yerinden ayırub pāre pāre idüb nice zamān firāk-ı ḥarāretlerinde

/4b/

(1) ḳavrurup āndan baġrın delik delik idüp bunca riyāzāt (2) ve mücāhedaddān soñra ʿāḳıbet bir üstād-ı kāmīl ü mürşid-i ʿālime (3) irüb anıñla hemnefs olub sırrına mazḥār düşüp bī-zamān (4) ḥayt u şadāya gelüp āḥvāl-i derūnundan ḥaber virmege başladı (5) ve vaṭānından cūdā düşdüġin ve yārānından mehcūr olduğuna ḥazīn (6) anıñla taḳrīr ü şikāyet ile hikāyet itmege anmaz eyledi kendi (7) gibi nice baġrı delinmiş ve vaṭānından dūr olmuşları virür ki (8) yanmışları şevḳe ve ṭurba getürüp anlara fī elest ʿālemin (9) yād ve nāşād gönüllerin ābād eyledi ve ḥālını şerḥ itmege başlayup (10) dir

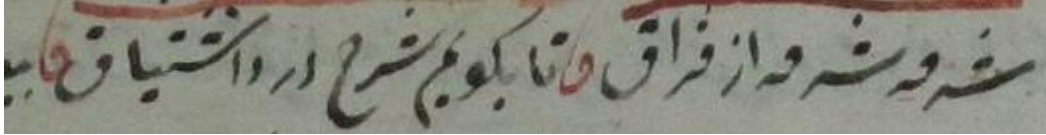
ki

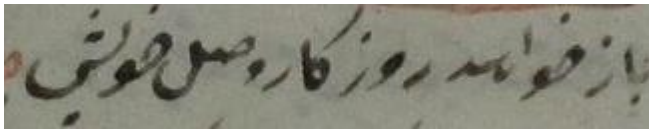
(11) ki neyistāndan tābını kesmişlerdir benüm bağırumdan ar u ʿavret aňlamışlardır (12) yaʿni bu nāy vüçudumı adem-i neyistānından ki Hāk Celle ve ʿAlā kesüp (13) ayırmışdır ki ʿālem-i ervāhdir merd u zenden murād ʿaql-ı külli merd ve nefs-i (14) küllizendir ki ol hālk ʿaql ve nefs-i küllīdir ve cemiʿ mevcūdāta emr-i (15) Hākla feyż ayrışturan anlardır ve ʿaql-ı küllī mevcūdātın babası (16) ve nefs-i küllī mevcūdātın anası meşābesindedir nitekim insānuñ (17) babası Ādem ʿAleyhisselām ve evvel anası Hāvva olduğu gibi ve ʿaql-ı küllinin (18) mazhārı Ādem ve nefs-i küllinin mazhārı Hāvva olduysa demek (19) oldu ki benüm bağırumdan ʿaql-ı küllī ve nefs-i küllī ol ʿālemde bana teraḥḥum idüp

/5a/

(1) İdüp aňlamışlardır benim derd-i ʿaşkum anları nāleye götürmüşdür ve ādem (2) ve Hāvva daḥi ve merd ü zen daḥi nāle itmişdir ve benim bu bağırumdan (3) nāle ü iñledü içimde derdler tā rüz-ı ḥaşr olunca sīne-i ḥāhem (4)

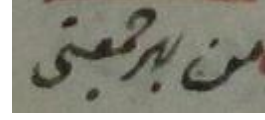
buyurlar (5) sīne isterim firākdan şerḥa şerḥa olmuş ola nādir ve iştiyākıñ (6) şerḥini aňladım yaʿni ādem-i neyistānuñdan kesilmiş ki ʿālem-i ervāhdir (7) ve ol ʿālemden ayrıldığı bilüb anıñ derdūñden sīnesi (8) şerḥa şerḥa ve pāre pāre olmuş bir kimesne isterim tā evvel ʿālemūñ (9) iştiyākını derūnını aña şerḥ eyleyim ne ḥālinde olduğımı bile ve aňlaya ve illā (10) ol ʿālemden ḥaberi olmayan baña keyfiyetle derd olur ve benim derd iştiyākımı (11) nice fehmi eyler maʿlūm oldu ki ġarḳ olmuşun ḥālını yine ġarḳ olan (12) bilür feʿl-ʿāqılü yekfiyeʿl-işāret herkesi görür mānidār-ı aşl (13)

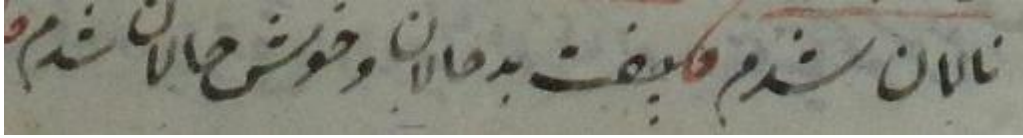
her kimesne ki ol ırāk (14) kaldı kendi aşlından girü ister kendü vuşlatuñ rüzgārın (15) yaʿni herkes vaṭān-ı aşlisine

ṭālibdir ister ki ol vaşluñ (16) rüzgārın yine ala getüre huşūşā vaṭān sırrına irmüş ola
(17) ḥubbu'l-vaṭān mine'l-ʿīmān ḥaḳḳıyla zāt-ıʿīmānuñ muḥabbetine vāşıl (18) idüp

zātını anuñ aşkına oluşturmuş ola

(19)

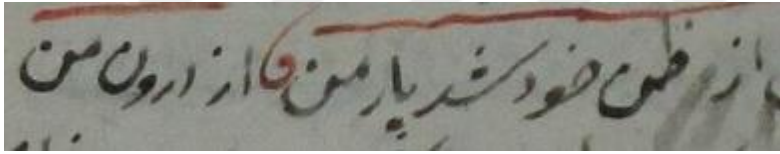

ben her

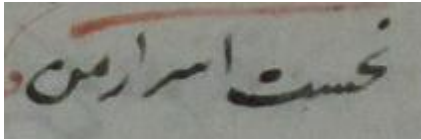
cem'iyetde

/5b/

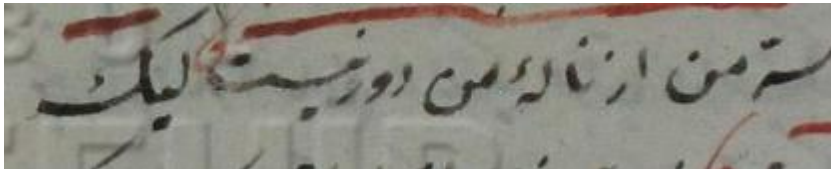
(1) eglence oldum bir o ḥallūlarla vü abū ḥallūlarla çift oldum ya'ni (2)
yoldāş oldum cem'iyet-i ḥamliye şātdır gerek ʿālā gerek (3) eşḳiyā ki her dīnden
añladım ve her bir nice kendü derdimi şerḥ itmek (4) diledim ḥallūlar ki eşḳiyā
vezālinden yoldāş oldum ve āḥvālimden (5) añlara nālān oldum herkesi

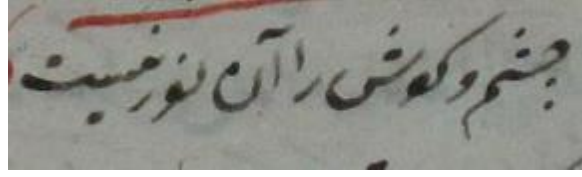

(6)

her bir kimesne kendü vaṭānından baña yār oldı benim
derūnumdan (7) esrārımı aramadı ya'ni nice her birisi kendüye kıyās eyledi (8) ve kendü
bilgiyle baña yār oldı ʿayne'l-yaḳīn ile beni göremedi ancak (9) kendü zannıyla gördi
olana benim ḥaḳīḳātim ve sırrım der derūnumdan āgāh (10) ve ṭālib olup buldı ve ol ki
ṭālib olmadı lācerem benden ve sırrımdan (11) maḥrūm oldı ḥālbūki

(12) benim sırrım nâlemden ırāk değildir lâkin (13) gözde ve kulağda ol nūr yokdur ya'ni ol istedikleri sırr benim (14) āvāzımdan ve sözümden uzak değildir belki muṭlak söyledigim (15) oldur nihāyet şiddet zuhūrundan hafī ve āşikārluğundan gizlüdür (16) ammā bu ṭāhīr göz ve kulağla görmek ve işitmek istediler (17) bilmediler ki ānı cān gözi görür ve cān kulağı işidür zīrā (18) insānda üç göz vardır biri cān gözi ve biri gönül gözi (19) ve biri baş gözi dīdār-ı Hāḫḫı ol cān gözi görür tanıyan gönül gözi görür

/6a/

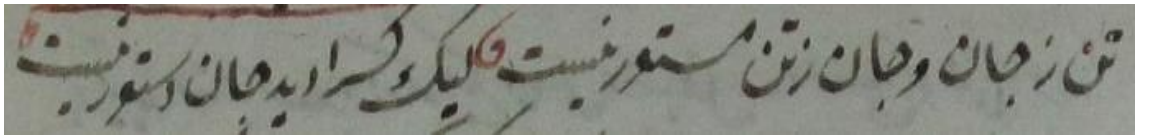
(1) Görür andan baş gözide aḥlār muttaşıl olur ol daḥi görmeğe isti'rār (2) bulur cümlesinin nūri bir olur andan müst'arra nazare'l-vaḥyet (3) olur nitekim Ḥāzret-i Risālet 'Aleyhisselām buyururlar ki m'irāc gibisi (4) Bine'l-Te'āliyi baş göziyle gördüm aşḫāb-ı kirām raḍıyallahu'anhim (5) sūāl idüb didiler ki yā Rasūlallah Alessa Te'āli Ḥāzretini baş (6) gözi görür mi Allahu Ḥüda haberden münezzehdir siz nice baş göziyle gördiñiz (7) gördiñiz cevāb virüb buyurdılar ki çünkü Sidretü'l-Müntehāya irişdüm (8) karındaşım Cebrāil merānda ḳaldı baña refref geldi suvār olub (9) yetmiş biñ nürdān ḥicāb gördüm andan Ḥubāb-ı Ḥāzrete (10) irişdüm Ālahu Te'ālā 'Azze ve Celle baña didi ki yā Muḥammed berü gel ol nidādan (11) vücūdum nūr-ı muḥz oldu cānım göziyle ḳalbim gözi ve tenim gözi (12) birbirisine muttaşıl oldu ten gözi ḳalb gözine ḳaḳdı ve ḳalb (13) gözi cān gözine ḳaḳdı cān gözi Allahı sordı Ḥāzret-i (14) Allāhı cān göziyle ve ten göziyle gördüm didi imdi ol pādīshāhuñ (15) ki ḡayet Hāḫḫla m'irāc ḥāḳāyık eyler b'ade zāt-ı Hāḫḫa ḳarīb (16) olur Allahu Te'āli ḥāzretini cānla ḳalb yanında olan yetmiş biñ (17) ḥicāb-ı nūrānī vardır ref' eyler ve ḳalb ile ten mābeyninde olan (18) yetmiş biñ ḥicāb ḫulmānī ki vardır aynda ref'i eyler zīrā ḥicāb-ı (19) ḫulmānī nefisle beşerīyyetden ḥāşıl olur ḫulmānīdīr

/6b/

(1) riyāzetle bir bir hicābları refi eyler sülukuñ hāşiyeti oldur (2) kaçanıña sālîk ictihā ve ibrā bir bir ol zulmet hicābların refi ide (3) zulmet hicābı refi oldukça mukābelesinde nūr hicābı rāḥ-ı refi olur (4) bir zulmāniden refi oldukça bir de nūrāniden refi olur tā yetmiş biñ (5) hicāb-ı zulmānī ve nūrānī refi olur tenle ḳalb mābeyninde ve ḳalble (6) rūḥ mābeyninde bir mūr gibü nesne ḳalmaz ten gözi gönül gözine ulaşır (7) gönül gözide cān gözine cān gözi Ḥaḳḳı görür vāşıl olur (8) zāt-ı Ḥaḳ cānı muḥiṭ olur vallāhü bi-küllī şey'in muḥiṭun sırrı (9) aşikāre olur vücūd-ı sālîk zāta müstağraḳ olur vücūd-ı (10) eşyā daḥi kezālik müstağraḳ gāḥ kendüyi eşyāda ve gāḥ (11) eşyayı kendüde müşāhede eyleyüb eşyāda kendü vücūdu da (12) bi'l-küllīye maḥv olur vücūd-ı Ḥaḳdan ḡayrı nesne ḳalmaz sālîk (13) önünden baş ḳaldırur görür ki evvelde ve āḫirde zahirde ve bāṭında (14) Ḥaḳ itmiş ammā kendü ḡāfil olmağın zannla şübhe içinde ḡarḳ (15) olur kendüyi başḳa añlayub küfür ve şirk zulmetinde imiş kaçanki (16) tecellī-i Ḥaḳḳ irişüb ḥāb-ı 'ademden uyanub naḫar idüb (17) görür ki leysefidḡārī ḡayrına deyyār m'aşuḳ u 'aşḳ u 'āşıḳ çünkü (18) bir oldu sende hicrān ne nesnedir ki vuşlat daḥi şıḡışımız (19) zīrā vuşlat iki şey cānibinde olur ikilik ḳalkıcaḳ birlik

/7a/

(1) sābit olur ile ol hīç kimesne kendü kendüne vāşıl olmaḳ ḳaydında (2) ölümü olmaz tenle cān bir oldu sırr-ı vaḥdet zuhūr idi bes setān *buyururlar* (3)

(4) cān tenden ten cāndan ur tolu degildir lakin kimesne cānı görmüş (5) degildir ve cānı görmeğe destūr yoḳdur eger tensiz cānı görmek (6) miyesser olırsa bu 'āleme gelmek ihtiyāc olmaz rāḥ ol 'ālem ki ervāḥdır (7) anda görölür dahi pes ma'lūm oldu ki bu 'ālem-i beşerīyyete gelmekden murād (8) cānı görmek imiş ne sebeble beden sebebiyle tā ki ervāḥ ol (9) 'ālemden sefer eyleyüp 'aḳl-ı küllden andan nefsi külle andan eflāki (10) andan nücūma andan nebāta andan ḡayvāna ḡayvāndan insāna gelüp (11) andan 'aḳıl vāşıl olup 'aḳıl sermāyesiyle ol sefer idüp (12) geldiği

‘ālemlerden hāşıl itdigi hicāblara ki yetmiş biñi nūrānī (13) ve yetmiş biñi zulmānī diñlemişdir bu hicābları bu seferlerde taḥşıl (14) itmışdir ol ‘aql-ı sermāyesiyle sülūk u riyāzetle tertīb (15) mürşid ile birebir ref‘ idüp mertebe-i ūlāya irişüp bedene daḥi (16) rūḥ keyfiyyetin virüp māsivallah ki mezkūr olan hicāblardır qaldırıp (16) Hāḫ göziyle Hāḫ kendüde ve hırāşda müşāhede idüp ḥayāt-ı (17) cāvidāna yetişüp ölmezden evvel ölüp kimyāyı ḥarf (18) olduğdan sonra ten cāndan cān tenden mestūr olmaz olur gülleri

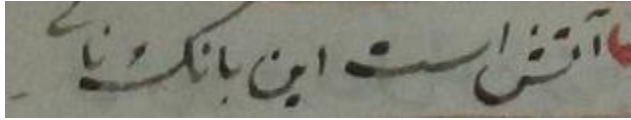
/7b/

(1)Her dem meşāyihda didār beyt bin ölüm kim görürüm Hāḫḫ-ı ‘ayāna her (2) yerde ‘ārifseñ bir deḡil çeşmime baḫ görsende vü bir daḥi budur ki cān (3) bir ‘āyīne meşābesindedir iki cānibi muşakḫal ve muşaffa ve mücellā (4) iki cānibi muşakḫal olan āyīneye nazar itsek her ki şūret görünmez (5) eyle olsa lāzım geldiği anıñ cānibinden bir keşf-i sīne ola ki (6) aña cānan ola ve perde ola tā ki nazar olduğda şūret-i münakīs ola (7) pes rūḥ insānı ol perdesiz mücellā āyīne gibidir ki hiçbir şey’iñ (8) şūreti anda görünmez eyle olsa Allahu Te‘ālā kemāl-i hikmetinden (9) insānı çār ‘anāşırdan cem‘ idüp kırk şabaḫ ḳudret eliyle (10) taḥayyür idüp tamām olduğda nefḥ-i rūḥ itdiyse beden rūḫa hāre teñ (11) ardındaki berde gibi olup şūra ‘amāl-i rūḫdan görünüp (12) zuhūr itdi fi’l-misli beden rūḫa ālet oldı ve rūḫuñ bir ḥabībini (13) bedene olduğı gibi bir yūzi rāḥ-ı cānib-i Hāḫḫa oldı beden cāna (14) ‘āyet-i zulmetten olmağın lezzet-i şūriyye galebe (15) idüb Hāḫdan cānibe rūḥ maḥcūb eyledi lāzım geldiği Allahu Te‘ālī (16) ḥazret-i enbiyāı bunlara gönderüb irsāl eyledigim Hāḫdan cānibinden (17) ve tenden cānibinde olan hicābları sülūkları muşayfel ü mücellā ideler (18) tā ki cemāl-i Hāḫdan bütün mücellā idüp içine cānı başdan ihāza (19) eyleye kaçan ki āyīne-i rūḫda pürnūr Raḥmān zuhūr ide āyīne-i kendüye *naẓār*

/8a/

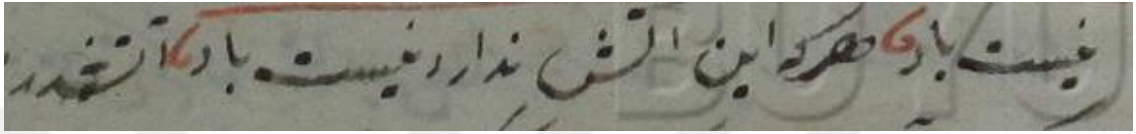
(1)naẓār ider ve celālehi eşkāra müşāhede ider ol zamānda āyīnenüñ (2) ḥükmi ref‘ olup şūret-i Raḥmān ‘ayān olur şadāyı ene’l-ḥāḫ (3) Manşūr veş anmaz ider kendü maḥv olur tende rūḫ olur ve Hāḫda (4) Hāḫ Te‘ālā dembedem zuhūr ider bu ḥadīs-i

şerifiñ m‘anāsı (5) zuhūr ider k̄ālē’n-nebī ‘aleyhisselām halekassā Ādem ‘alī şūrete m‘anāsı (6) budur ki Allahu Te‘ālā Ādemi kendü esmāsı üzere hālķ eyledi ya‘ni (7) rūḥ-ı insāni şaft Raḥmāndır rūḥ-ı şaft-ı Raḥmān olmak (8) āyine-i tende aňlatıb dīn olur asl-ı Hāķ olur ḥarāmki beşerīyyetden (9) k̄alk̄a bī hicāb şıfāt-ı Allah’a vāşıl olur beden daḥi (10) aşlı tobraķ ‘anāşırdır ve aşl olur ol ‘ālemde daḥi ten (11) cāndan cān tenden mestūr

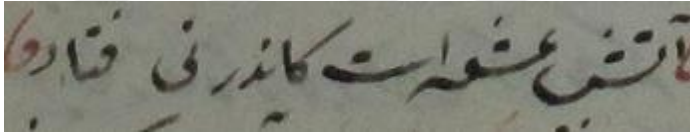
olmaz

(12)

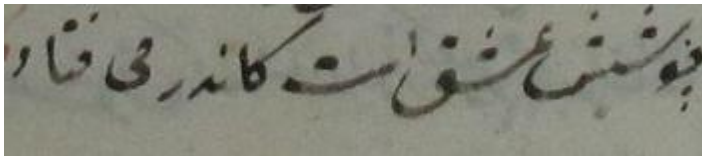

bu (13) nayuñ āvāzıyla değıldir her kim ki bu āteşi tıtmaz yok olan (14) ya‘nī fenā olsun ki var olup bu āteşi tıtmaya sūkūndan (15) ol cihetlerden var āteş-i dīl taḥşīl itmekdir tā ol āteş (16) şācini ‘aşķa vāşıl eyleyüp ideki zinde ide ve her ki (17) bu āteş-i ‘aşķdan maḥrūm ola yok oluna anūñ *beyt: ni içine düşdi mi ‘aşķın ateşi / mi içine*

düşdi ‘aşķ kınamasını (18) varluğından yokluğı yeğıdir

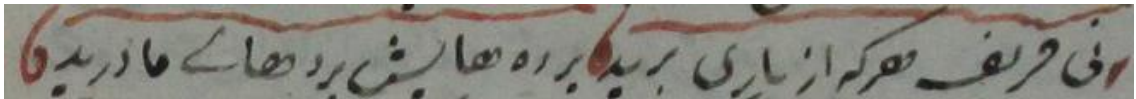
(19)

‘aşķ bir āteşdir ki ney

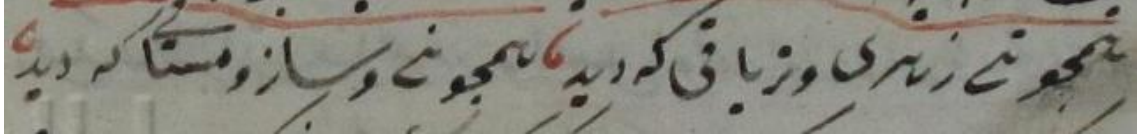
/8b/

(1) içine düşdi ‘aşķ kaynamasıdır ki mey içre düşdi ya‘ni her vücūduñ (2) elbette ḥareketi ve ḥayyı ‘aşķladır ammā her şey’üñ ‘aşķa mertebe nisbetidir (3)

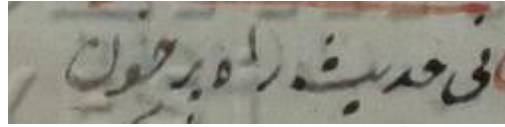

(4) ney yoldāşdır her kimesne kim evvel bir yārdan kulmuş ola ya‘ni ayrılmış (5) ola ve ol neyüñ perdeleri bizim perdelerimizi büründi ya‘ni bizi (6) ḥicābdan kırtardı her yerdeki ney neḫti gelür insān-ı kāmile (7) işāretidir demek olur ki insān-ı kāmil ol

kimesneye harîfdir ki (8) kendü haķîķâtinden ayrulduĝun bile ve girü ulaşmak talebinde ola vallâ (9) ya'ni eger böyle olmazsa ney harîf değildir zîrâ maħcûb-ı beşerîyyetdir (10)

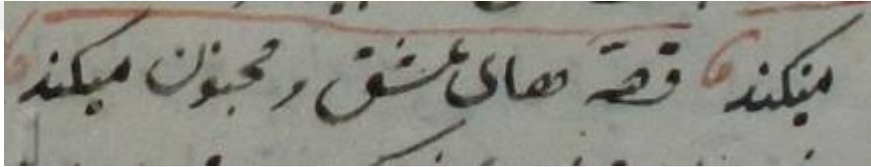

(11) ney gibi bir herî ney gibi bir tiryâķi kim gördi ve ney gibi bir dem durunca (12) ve müştâķı kim gördi ya'ni tâlib-i aşķa tiryâķ u mitķara zehirdir (13) ve tâlibüñ demin

düzcedir ve müştâķdır

(14)

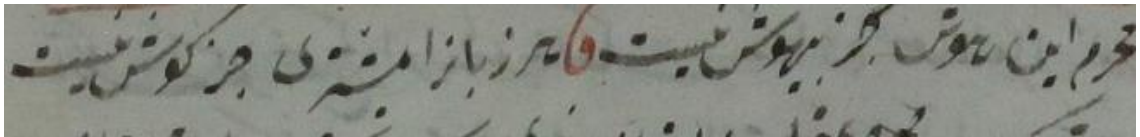

ney ķanla tölmiş

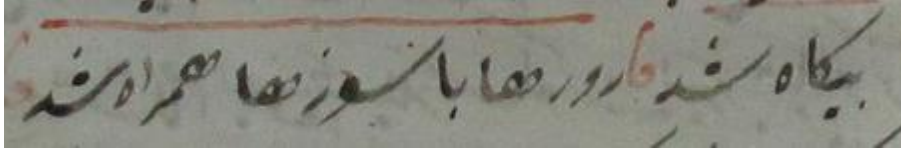
yoluñ (15) ĥaberiyle eyle mecnûn-ı aşķuñ kışşaların eyle ya'ni ķanla tölmiş yoluñ (16) yol-ı aşķ yolıdır ki o yolda neĥe başlar kesilüp ve neĥe başlar (17) ayak ve neĥe ayaklar baş olur aşķ dembedem kendi ķanıyla (18) oynar faħĥârâĥ pürhündür ki her ki ol râĥı ķaţ iyleye liķâi (19) maşûķa vâşıl olur maşûķ kendi olur nitekim Mecnûn Leylâyı isteyü geldi

/9a/

(1)İstayü geldi âķıbet Mecnûn kemâl-i ittiĥârdan Leylâya nazâr etmeyüb (2) Leylâ benim didi ki ma'rûf kışşadır işte fenâdan şoñra beķâ budur (3)

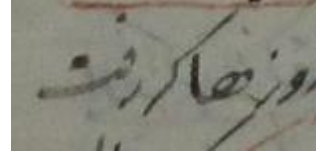
(4) bu âķluñ hemrûĥ âķılsızlıķdan ĝayrı değildir taĥķîķ dile ķulaķdan (5) ĝayrı meşzi yokdur ya'ni aşķa mensûb olan âķıl âķılsızlıķdur (6) ĥürmet eyleyen âķıl âķıl değildir ve âķılsızlıķ diyüp dürr (7) itdikleri âķıl meâşedir ki âvâma mensûbdur dile ķulaķ müşteri (8) olduĝı gibi aşķa da âķıl-ı küll müşteri ve lâyıķdır der ĝammım māduruma

(9)

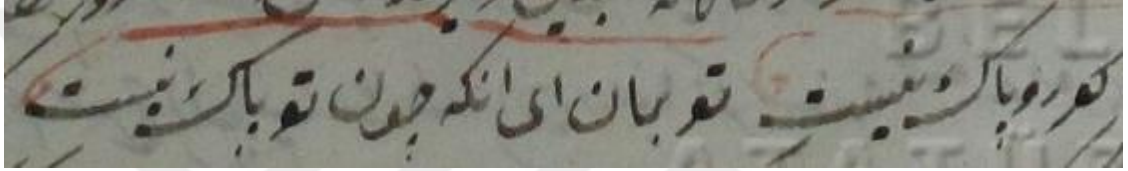
bizim

ğamımızda gündüzler (10) gice oldı ve gündüzlerimiz bānkanlara yoldāş oldı gündüzümüz gice (11) oldı demek ya'ni zāhirimiz bāṭın oldı ve ğamm-ı aşqda bizim (12) bu darlığımız gündüzi ve gıceyi ğayb-ı hüviyyete tebdil itdi ve bākī (13)

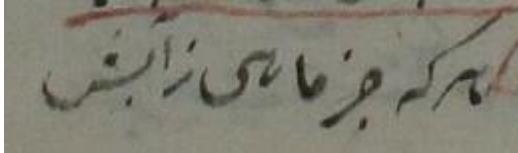

gündüzümüz sūz u hālāta tebdil ve yoldāş oldı

(14)

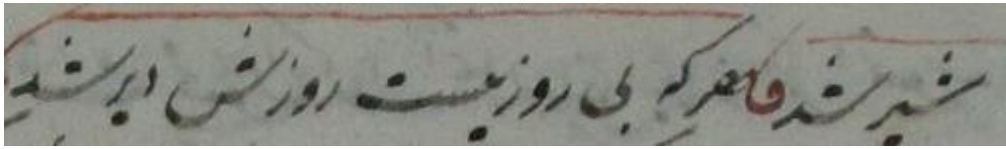

gündüzler (15) eger keyendi ise dimektesün qorqu yoqdur sen qāle eser olaña sencileyin (16) pāk yoqdur ya'ni gündüz ki bu 'ālem-i şehādetde oldukları o qatdır (17) eger ol gündüzler ki bu 'ālemde bizim 'imārımız idi eger āḥir olub gitdi (18) eysedi gitsün sen qal ey maqşūd cān u dīline sencileyin (19) pāk yoqdur zirā ebedī ve bākī sensin ve

/9b/

(1)

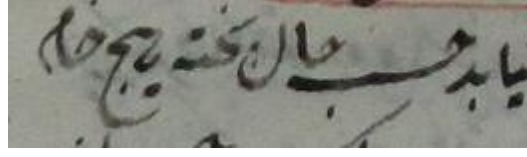

her ki

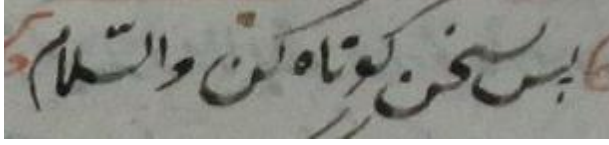
balıqdan (2) ğayrīdır ol balıqın şuyundan toq oldı her ki bī nasībdir (3) ānuñ günü güç oldı balıqın mekānı şu oldıgı gibi (4) ehl-i tevḥīdūñ de maqāmı tevḥīd bir balıq şudan ayrılsa neçe (5) helāk olursa ehl-i aşq daḥi öyledir ammā anlar ki budur deryāyı (6) tevḥīdden bī-naşīb oldı anların günü geç toğdı şıfātu (7) Allāhdan ve aşq-ı Hüdādan

maḥrūm

oldı

8

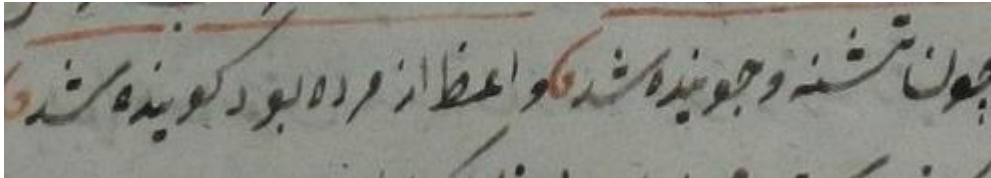

peḥtebeniñ ḥasb-i ḥālūñ hiç bulmaz (9)

pes söz kaçd gerekdir vesselām ya'ni neçe yıllar sülūk idüp yanup (10) yaqılup rüz u şeb ceset vücūda olanuñ ḥālını ḥām ve mübtedī (11) olan añlamaz ve bulmaz pes söz muhtaşar gerekdir söz uzatmanıñ (12) fāidesi olmaz vesselām der beyāni bī-dergi müstemiān degicileruñ (13) idrāksizlikleriniñ beyānındadır ey der bī-faḳīr tere buyurdı (14) tez cānıma şerḥi dīl peydā itdi ey der bī-faḳīr sende sığınmaglıg (15) olaydın tā cānımdan göñül şerḥi saña 'āşıkāre olaydı ya'ni (16) değme herkesin nessāllahı fehm itmek nasibi degildir zīrā (17) muḥtemel anka loqmasını serçe ḥazm idemez eyle olsa şerḥi bedel (18) herkese sağmak miqdārı zuḥūr ider ki fehm itdi ve gider keyni seḥn (19) sirāsetdir bostānı cān bī-keşānda hoş nekredir o revān

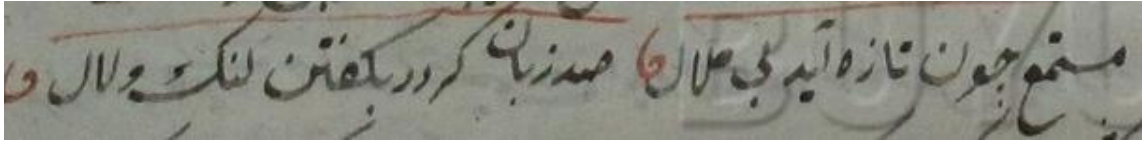
/10a/

(1)bu söz sözdür cān memesinde çekici söz hoş revān olup akmaz (2) zīrā insān-ı kāmilūñ şadrına me'ānī şūriyle ḥāla ḥāldır mürīd (3) ol evdigiñuñ çekicisi ve emicisidir pes mürīd mademki ol me'ānī (4) elhiyye sūdi ney göñül 'āleminden teşne olup çıkmayınca insānı (5) kāmilūñ şadri ve aklı memesinden coşa ve ḥurūş idüp (6) akmaz imdi mürīd olañ dā'imā teşne ve mürāğīb olmağ gerekdir müstemi' (7)

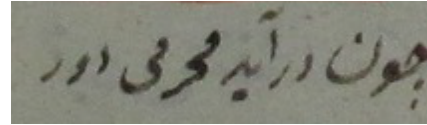

vaḳtaki

diñleyici (8) şuşuz ve isteyücü ola vāi'ç eger ölü olırsa da söyleyici ölür ya'ni (9) dilin müşterisi kulağdır eger diñleyici olan kimse mürīd ve ibādet ve me'ānīye (10) teşne olup cān kulağıyla diñlerse bī-iḥtiyār vāi'zın sīnesinden (11) olan me'ārif zuḥūr ider elbette müstemi' olıcağ söyleyici şu kelimenin muḥālīdir (12)

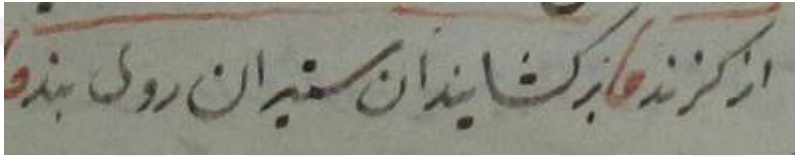

(13) diñleyici çünki tâze kıla ve melâletsiz ola yüz dil söylemekden çü diñlenir ve söylemez (14) olur ya'ni kış eyâmında sebze nebâtat gibi tâze olub ve âb-ı mağfireti (15) nûş itmeğe liyâkâtı ola eger vâ'zuñ ve mürşidüñ yüz dili daħi (16) olursa söylemekden lâl olur ve gün gelir diñleyici tesellî bulup kıanmaz (17) zîrâ nebât hiç

yağmura toyar mı olda öyledir

(18)

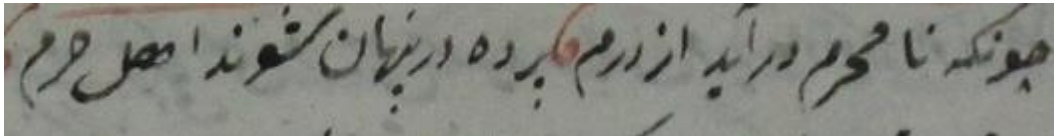

çün bir maħrem içeri

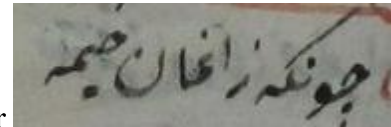
(19) gele zarar ve ziyândan ırak ola ol mestür olanlar bend yüzini açarlar

/10b/

(1)ya'ni bizim şırrımıza maħrem olan içeru gelse göñül ħalvetine yâ zahir ħalvetine ol mestür (2) olanlar ki 'arûs me'âni ilâhiyyedir açılurlar pinhân olmazlar (3)

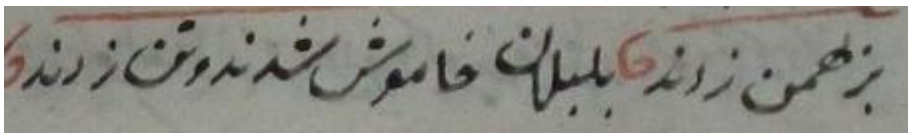

ammâ çünki (4) nâ-maħrem kıapundan içeru gelse perde içine pinhân olurlar ehli ħarâm ya'ni (5) nâ-maħrem ve münkîr olan kıapudan içeru gelse ehli ħarâmki ebkarı me'â'nidir

(6) perde içine pinhân olurlar kendülerin göstermezler

(7)

çünki kıargalar

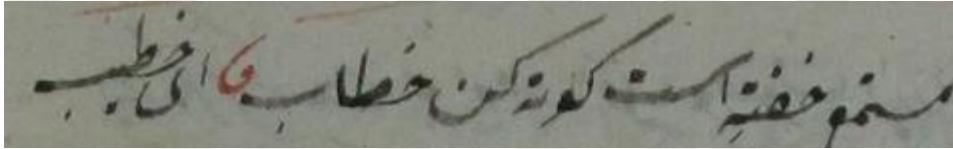
kış (8) üzerine çadırlarını ördiler bülbüller ħamûş oldiler ve ebsem ördiler (9) kıargadan murâd şol kimesnelerdir ki 'ılmı'llahdan bî-nasîb olup şüreti (10) 'ılme ħani' olup belki ondan daħi murâd-ı Ħaķ içün olur 'âlim şüretinde (11) cübbe ve dastâr-ı ħamâķınla

‘avāmı miskīni aldayüp kelāmı Hakkı taḥkīk idüp (12) minberlerde çıķup ḥalka nash idüp kendüler ‘aksi idenlerdir (13) vehbūmen ki kış orta ayıdır ki ḡayet soḡuḡdan ‘ibāretidir onlar (14) ehli şūretin ‘İtiḡad ve bunlar ki zikir olındı meḡabbetler şıfâtıdır ki (15) ol zaḡlar mekîr ve tezvîr çadırını ki kendilerinin mekîr ve ḡilesidir (16) ve nuṡukları nefsidir bu ehli şūret cāhillerinüñ ol (17) kış ‘itiḡadları üzerine ḡurdılar ve bu derd mendelerüñ yolın (18) örüp ehlu’llah meclîsinden dūr u maḡrūm itdiler lâ cezm ehlu’llah (19) daḡi bülbul gibi ebsem olup ol kış şıfâtlulara raz söylemeyüp

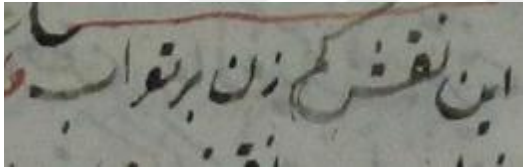
/11a/

(1)‘ālemlerinde

öldiler

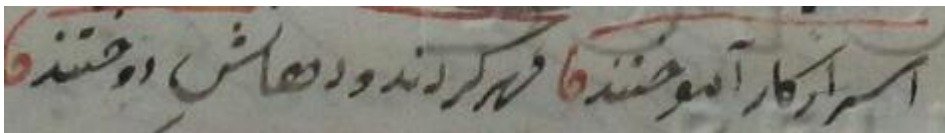

(2)

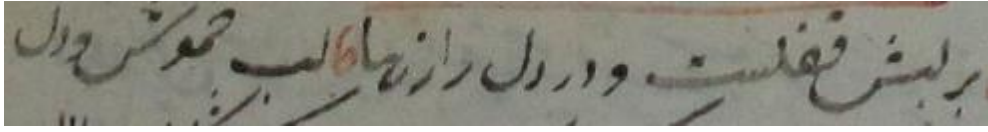
diñleyici uyumuşdur sözi kışa iyle ey (3) ḡaṡīb

bu naḡşı şu üzerine az ör yañi diñleyici olanlar ḡubbu dünyā (4) ile ve naḡş-ı māsivā ile elvedā olmuşdur ve uyumuşdur ve ḡāb-ı ḡaflet (5) cān ve dîllerini ḡaplamışdır imdi ey ḡaṡīb ve ey vā‘ız bunlara (6) kelāmı ḡatā’i söylemek şu üzerine naḡış yazmak gibidir hiç şu (7) naḡış ḡabul ider mi itmez hemen sözünü ḡayî idersin dimekdir (8) derbeyān bu şirin şırrı gizlemek beyānındadır ārifān keḡā (9) cāmi‘ ḡaḡķı nūş iylemişlerdir rızāları bilmişlerdir ve örtmüşlerdir yañi cāmi‘ ḡaḡ (11) ‘aşķı muṡlaḡdır her ki bu ‘aşķa mazḡārdır iki ciḡañıñ esrārına ve ‘ilmi (12) ledünniye mālīkdir lakin deḡme kimesneye rāzlerini keşf itmezler her kere (13)

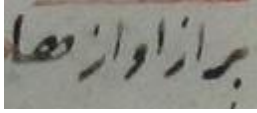

her kimki bu

işin (14) esrārını t‘ālim itdiler mūḡūr iylediler ve aḡzını dikdiler yañi ‘ālem-i ‘aşķa (15) ve mūşāhedeye mensūb olan gerek esrārın t‘ālim itdikleri (16) kimsenin deḡānın diküp mūḡūr örmüşlerdir tā destūr olmayınca (17) beyān idemezler

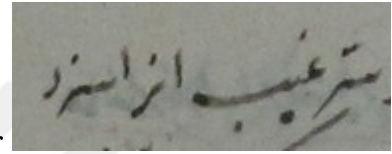

(18)

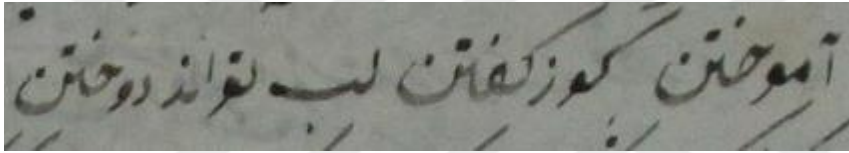
lebi üzerinde ārifān gelir vardır ve gönlünde rāzeler (19) vardır
beni ebsemdir ama gönlü ʔobʔolu āvāzlardır zīrā esrārkarı tāʔlim

/11b/

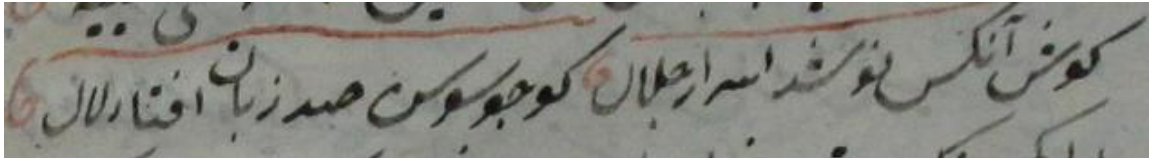
(1) itdikleri kimseye bu evşāfla mevşūf iderler

(2)

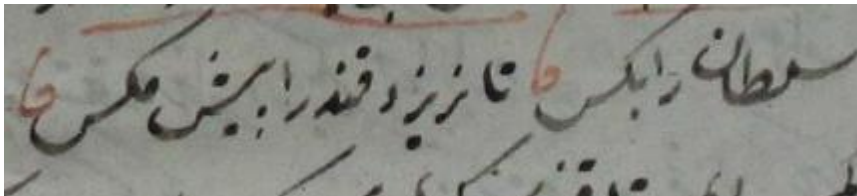

ālemi ğaybuñ şırrını

(3) öğrenmek oña lāyıkdır ki söylemekden durʔ dekmeğe güci yete yaʔni (4) şırrı fāş
iylemeğe qādīr ola her ne taʔāt sebebiyle ol şırrı kesb (5) itse anı sır idüb bir daʔhi sen
taḥşīl itmesine saʔy iyleye (6)

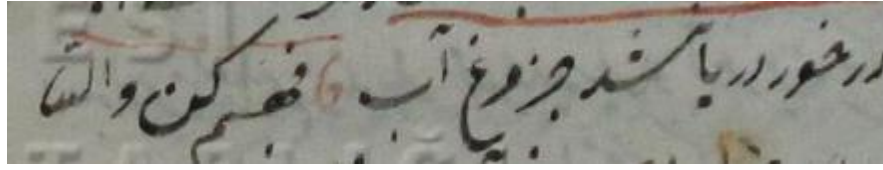

(7) kimsenin qulağı esrārı celālī nūş ider ki ol susan gibi (8) yüz dili ola lāl dūşe yaʔni
celāl kim kendülerin tam şerīfleridir (9) vücūdları esrārı Ḥaqqā mazḥārdır buyururlar ki
bizim esrārımızı ol kimseniñ (10) qulağı içeriki şuşan gibi yüz dili ola her kez nuṭqa
gelmeye şuşan şırrı (11)

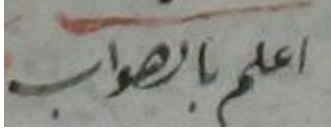
tā sulṭānın şırrını

(12) kimseye dimeye tā kendi sekri senin üzeriñe ve öñüne dökme yaʔni şırrı (13) sulṭānı
dökme kimseye açmak şanıp öñüne nebāt sekri dökme gibidir (14) mekīr mürīdi şādīq

ola

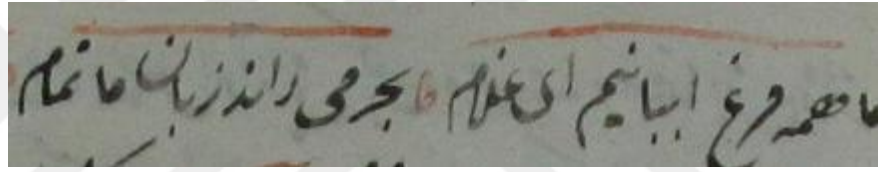
(15)

deryāya layık olmadı serū   ābdan ğayri fehim iyle şevābı

(16) Allahü  ālemdir ya ni şuya menşüb olan kuşlardan ğayri deryāya yak n (17) olmadığı gibi deryāyı ha ı ate menşüb olana layı dır vallā n -ma rem (18) ha ı atten ne  aber bil r der bey nı kem li z tı p k H zreti (19) H d vendig r H zreti H d vendig rın z tı p kinin kem li bey nındadır

/12a/

(1)

biz

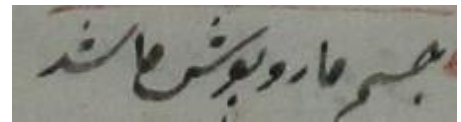
doğulu merağı bilir z (2) ey ğulam bizim dilimiz dery  bilir tem mı ya ni biz da ı dery yı ha ı at n (3) bozucuları ve şen verleri y z bizim dilimizin dery yı ha ı at bilir (4) ve o a menş b olanlar bilir b -tem mihi  alk   bir-i ş ret-i H d  g rdi H  

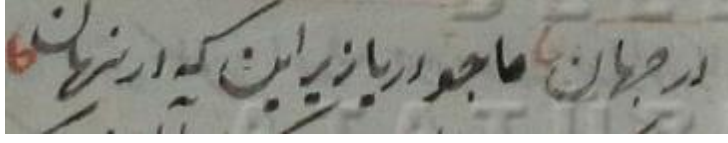
(5)

bir  il atimizi ya ni

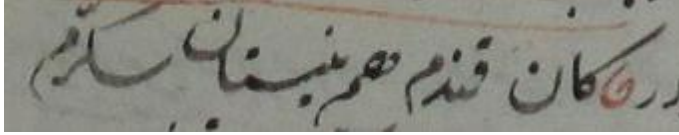
yaradılışımızı (6) kend  ş reti  zere eyledi H   bizim vaşfımızı anu  vaşfından  oz (7) seb a bu  ad sı şer fin mazm nidir  alku llah  Ademi   li ş retde (8) ya ni Allah  S bh neh  ve Te  l   Ademi kendi ş reti  zeri ne  alk  itdi (9) pes Sult n  uddise sır h  l- az z buyururlar ki biz ş retimizi H   Te  l  kend  (10) ş reti  zerine  alk  itdi bizim vaşfımız anu  vaşfından (11) tutar z r  ki cism n  alfeti H   ş fat  ş fatu llah  zeredir (12) ve ins n  k mil n cismide r  dur r  i ş fat-ı Ra m ndır ve vaşfı (13)

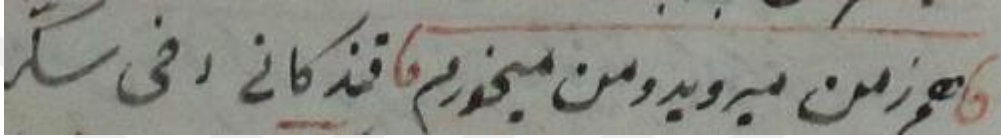
H d  ile muttasıftır vaşfı d i men H d dan tutar

(14) bizim cismimiz yüzümüz
örtüsüdür (15) bir deryā gibi bir şaman çöpinüñ altında gizlemişüz ya'ni bu cisim ruħa
(16) nisbet deryāya nisbet şaman çöbi gibidir demek olurki bizim deryāyı (17)
ḥaḳīḳātimiz ten çöbi altında gizlüdür

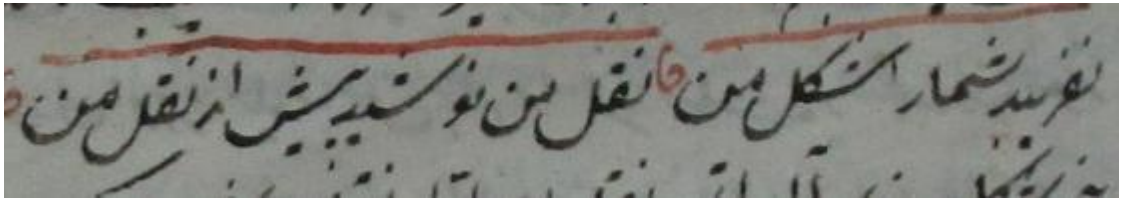
(18)

ḳamışlīgum (19) hem benden biter yine ben yerine ḳandan ve sekerrādan murād
‘ılmı’ llaha ve m‘afiretu’ llahadır ki

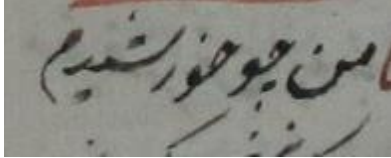
/12b/

(1) sekerrā ve ḳanda ḳamışlīgından ḥāşıl olduğı gibi ma‘rifet ve ḥaḳāyık ve ‘ılmı
(2) ledünni daḥi benden ḥāşıl olur ve benden zuḥūr ider keşif ve ilhām (3) sebebiyle
yine hem ben yerine ya'ni ol benim ḥaḳāyıkımı ve me‘ārifimi fehim (4) iden ve bilen
bendir ḥaḳīḳāti ben olan ol bendendir ve benüm nūrumdandır (5) anıñ yedüğü benüm
yememdir ve benden ğayri olana naşib değıldir tā ki (6)

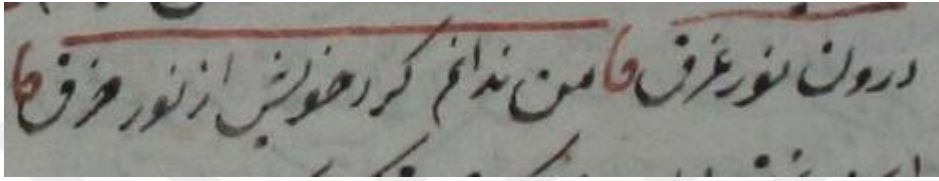

şakın (7) benüm şeklüm sizi aldatmaya naḳlümnden evvel naḳlümü nūş itdik ya'ni (8)
benüm cismüme ve şüretüme aldanmañ nitekim Rasūlullah ‘aleyhi’şşalātu vesselām (9)
içün münāfıḳlar dirlerdi hezer rasūl bī-küllī’ṭ-ṭa‘āam dimesi (10) fil esveğı el ‘ayeti
dimek olur ki bu nice peygamberdir ki yemek yer (11) ve çarşularda gezer zāḥirine
naẓār idüp ma‘nāda ğafil idiler ve maḥrūm (12) idiler cānibi Ḥaḳdan cevāb gelüb didi ki
yā Muḥammed gul inneme (13) ene beşerunmişlūküm yuḥi ileyye ya'ni di onlara yā

Muhammed egerce ben sizcileyin (14) bir beşerüm lâkin bana cânibi Hâkdan vaḥi gelür imdi Hâzreti Hüdāvendigār (15) daḥi ḳuddise şırrāhü şöyle buyurdularki ‘ālem-i ḡaybdan bana ilhām gelür şaḳın (16) şūretime aldanmañ benim naḳlümü ve me‘ārifümü nūş idüñ añdan (17) öñdeyin ki bu şūret ‘āleminden naḳıl itdim

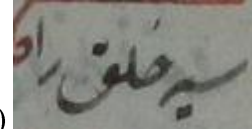
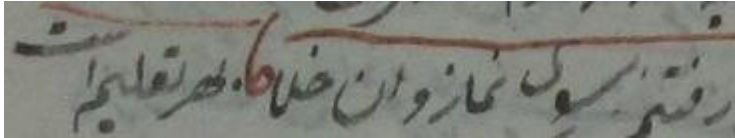
(18)

ben güneş gibi nūr (19) içine ḡarḳ olurun gücüm yitmez ki kendümi nūrdan fark iyleyim ya‘ni gerçi

/13a/

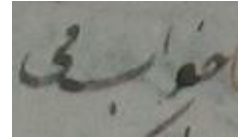
(1)şūreten bende sizin şekillerinizdeyin lâkin nūr-ı vaḥdet ile ḡarḳdan (2) herkez kendümi nūrdan fark idemez oldum imdi beni beşer şanub (3) nūrumdan maḥrūm olmak

(4)

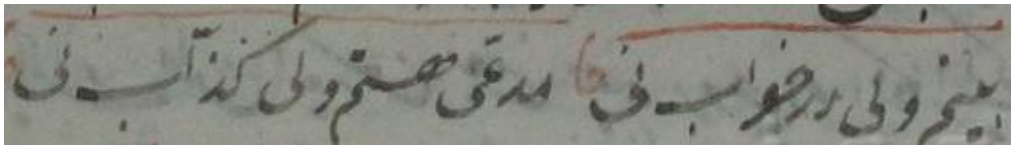
benim

namāz cânibine ve ḥalvet cânibine gitmem ḥalkā bol ta‘lim (5) içündür ya‘ni ben şūret ‘āleminden çokdan ḳalkdım benim bu ‘ālemden (6) olduğum ve nāz ve ḥalvet itdigim muṭlaḳ size ve ḥalkā yol göstermekdir (7) ve irşād itmekdir yoḥsa ben vaṭānı aşılma çokdan giderdim lâkin Cenābı (8) Hâḳḳa size yol göstermek için me‘mur oldum tā ki

sizi daḥi (9) ḥābistāndan ḥalās itdim ṭurduḡum anuñ içündür

(10)

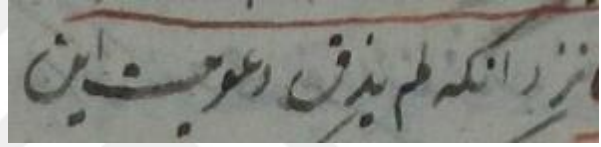
düş

görürüm (11) veli uyḳuda deḡilüm meriyim ben ammā yalancı deḡilüm ya‘ni düşden

murād ʿālemi (12) mişâldir ve ʿālemi āhiretdir ki bu ʿālemde ol āhiret düşiyle görölür (13) zîrâ kişi bu ʿālemde göz yumduğı gibi ol ʿālemde bulunur nitekim (14) hadîsi şerîf vārid oldı ki **ennevmu ehi elmevtü** yaʿni uyku ölümün (15) qarındaşıdır uyqudan uyandıqda bu ʿāleme gelür kaçanki insān fevt (16) ola bu ʿālemde bi'l- külliye qalkub ruḥı ol ʿāleme ilete emri ol (17) ʿāleme nisbet bu ʿāleme düş oldığı gibi ʿaynıda bu ʿālemde görürüm lâkin (18) bu ʿālem fānıdır ve ol bâkîdir pes Sulṭān ḳuddise şırraḥu buyururlar ki düş (19) görürüm veli uyquda değılim yaʿni ol ʿālemi āhiret ki siz düşde uyquda

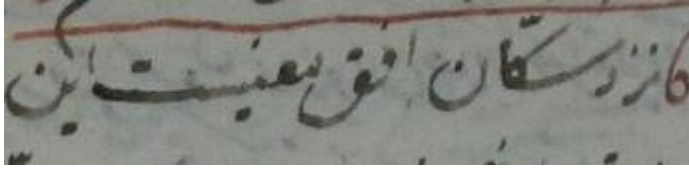
/13b/

(1)görürsünüz ben anı āşikāre uyanıklıqda görürüm ve bir an nazarımdan (2)

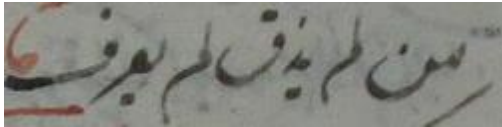
gitmez ve daʿvāmda daḥi şadıḳım

(3)

anuñ indindeki ve itmemişdir (4)

ve zevḳ idinmemişdir daʿvādır bu söz ammā āfāḳda sakın olanlar ḳatında (5) maʿnādır yaʿni ehli ḳatında ve müşāhede iyleyici ḳatında ve maʿnā āfāḳında (6) sakın olanlar ḳatında bu söz maʿnādır emteḥil ve ġāfil yanında daʿvādır (7)

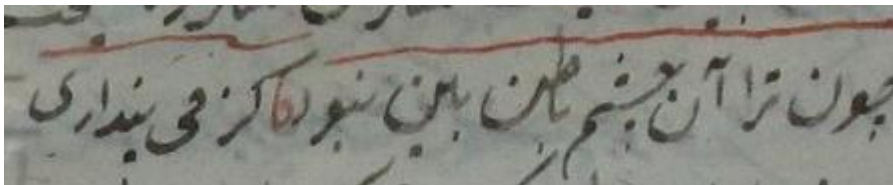

der beyān naşihati münkeren münkerlere naşihāt

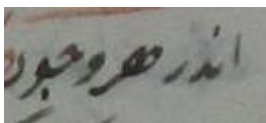
(8)

itmek

beyānındadır

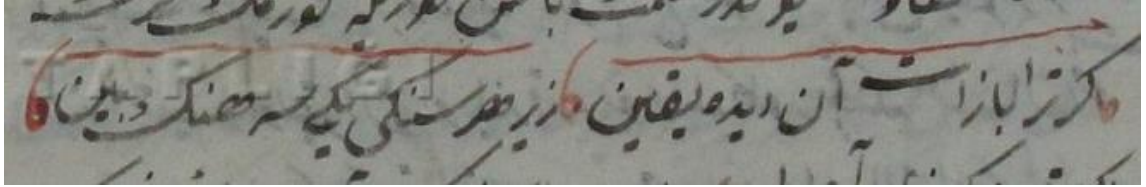

(9)

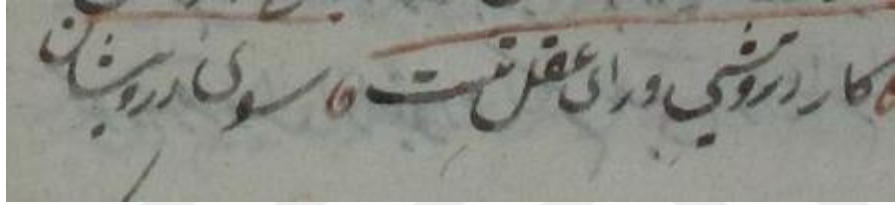

çün sende ol bâḫını görüci göz olmaya her (10) vücûde eğırilik

zann idersin ya'ni hiçbir vücūda inkār eyleme ki (11) cümle maḥlūk-ı Hüdādır nitekim
 Qur'an ı 'azıymde gelmiştir **ḳalellahu te'ālā** (12) **ma terā fī ḥalkı'r-rahmāni min tefāvut**
 ki ḥalkı Rahmānda tefāvut (13) görmezsin ancak tefāvüt rüşde ve ḳavilde ve fi'ildedir
 yoḥsa (14) ḥalkında tefāvüt yokdur ḥikmeti bāṭın göziyle görmek gerek (15)

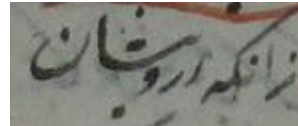
(16) eger yakın gözi açık ise sende her taşuñ altında bir cevş gör (17) ya'ni yakın
 gözi açık ise şoñra her taşın dibinde ve her (18) bir zerrede bir ma'nā görürsün ki
 evvelā seni aṅgāh itmeği ve nūru Ḥaḳḳı (19) görmegi bir çavuş olur

/14a/

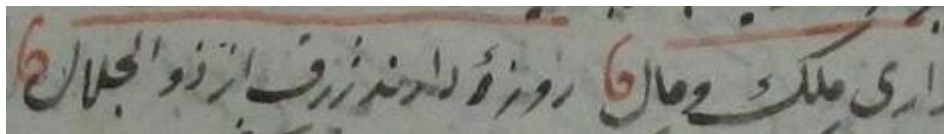
(1) dervişlerinüñ kārı senüñ fehmüñ ardındadır (2)
 sen dervişler cānibine setti naẓār itme ya'ni dervişlerüñ bir işleri (3) vardır ki fehim ve
 'aḳıl anı añlamaz anı bilen ol işe mazḥār düşendir (4) ya'ni 'ālemi beḳā bir 'ālemdir ki
 anı añlamak ana vāşıl olmak gerekdir yoḥsa (5) bu senüñ fehmüñ anı añlamaz hemān
 yok yere inkār ile ve setlülükile (6) bunlara naẓār idüb vebāle girme vücūduña ve dīniñe

ḥalel

gelür

(7)

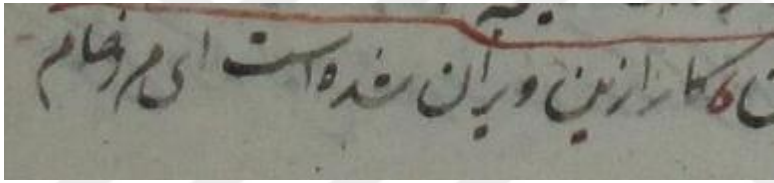
andan ötrü ki

(8) dervişler mülk ve maluñ ardındadır ve derin rızık tutarlar Zülcelālden (9) ya'ni

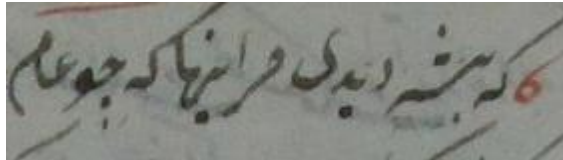
dünyādan ve dünyāda olandan geçmişlerdir Zülcelāle göñül bağlamışlardırki (10) derīn ve bī-nihāye rızık daḥi tutarlar mala ʿaynun raet vele üzünün sem'iat ki ne gözler görmüş ve ne kulaḳlar işitmiş ola (11)semāʿat ki ne gözler görmüş ve ne kulaḳlar işitmiş ola (12)

(13) sen hemān anı gördün ki İblīsı laʿıynı gördi ve didiki ben (14) Ādemden iyüyim Ādem balçıkdan ve ben odtanım yaʿni Ādemūñ maʿnāsını (15) görmedi ancak şūretine naẓār itdi şūrete aldanup maʿnādan maḥrūm (16) oldu çünde beyni şūreti āḥir neçe neçe ol İblīsın gözünü bir dem (17) nice bir şūret görürsün āḥir neçe neçe ol İblīsın gözünü bürdüm (18) bağla yaʿni İblīsden olan gözünü bağlanmayınca Raḥmān gözünü açmaz sen (19) şūretten geç ki maʿnā bulasın

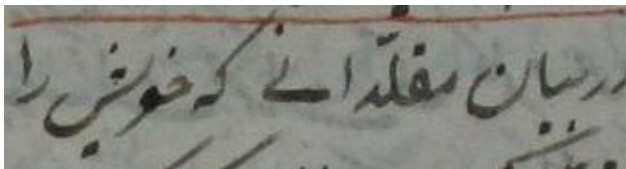
/14b/

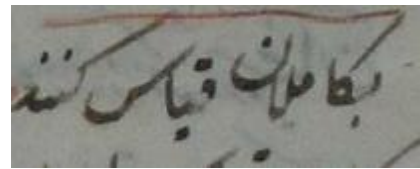
(1)

iş bundan virān oldu ey ḥām

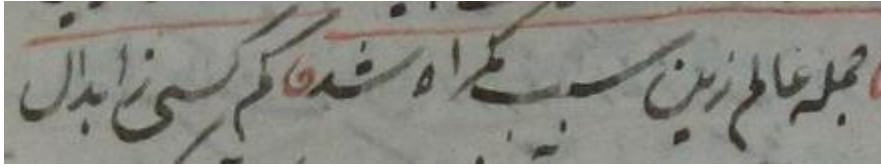
(2) kişi ki sen bunları ʿāvām gibi şer gördün yaʿni evliyāyı ve fuḳarāyı (3) İblīs ve ʿāvām gibi şer görürsün andan ötrü kendüñi kāmillerden (4) kıyās idersin ve kendü işüñ tebāh idersin Ḥüdādan daḥi (5) merdānı ḥudāven dūr olursın der beyānı

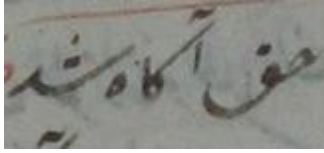
(6)

şol muḳalledlerin beyānuñdadır ki kendülerini (7) kāmil kıyās iderler

(8)

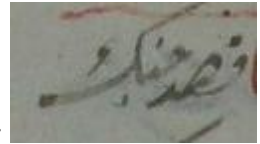
cümle ‘âlem bu sebebdan azğun oldı az kimse (9) abdālı
Hakdan agāh oldı ya’ni abdāl-ı Hakkı az kimse bildi ve añladı (10) zırā anlarıñ
vücūdları mir’ati mücellādır herābla mağrūr añlara nazar (11) ide kendi zişte ‘itiqādının
ve ef’ālinin şüreti ol (12) peprirū rešn zamir de mün’akis olur göricek iğrāz ve inkār ider
(13) ammā anlarıñ ki mü’mın ve bāri Hüdādır muḥabbetleri ve ḥüsni ‘itiqadları
mün’akis (14) olur nazār itdikde cemālī ve kemālī müşāhede iderler muḥabbetleri
ziyāde (15) ve ‘īmānları dürüst olub qablarına daḥıl olurlar tā ki irdürir raḥmeten (16)
lil ‘ālemin anlardır

(17)

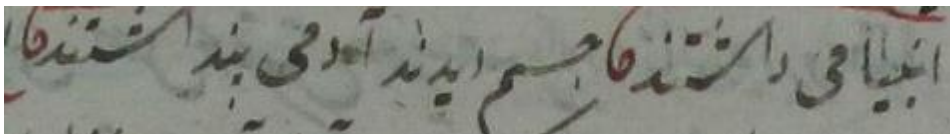
ol bir gönül ki gökden daḥi yücedendir ol abdāl (18) ve peygamber gönlidir ya’ni abdāl
ki evliyāyı kübbārdır onların ve peygamberlerin (19) gönli der ki levḥı maḥfūz-ı
Hüdādır ki gönüllerden ve ‘arşdan yücedir

/15a/

(1) ya’ni belki yedi kat gök anlarıñ nefsiyle qardeş iyler

(2)

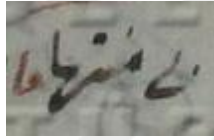
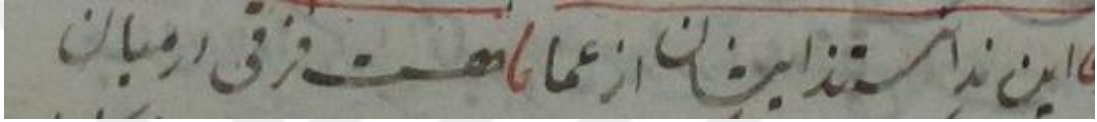
enbiyānuñ

çünkü (3) qaşduñ tıtdiler cismi görüb anı Ādem şandılar ya’ni cism-i enbiyāyı (4) görüb
kendüleri gibi kıyāş itdüler ḥālen ki enbiyā ve evliyā etvārı cisimden (5) münezzehlerdir
ol sebebdan ki onlar vücūdun dirileridir beşerīyyetlerinde (6) keşāfet te’sir idüp rūḥ

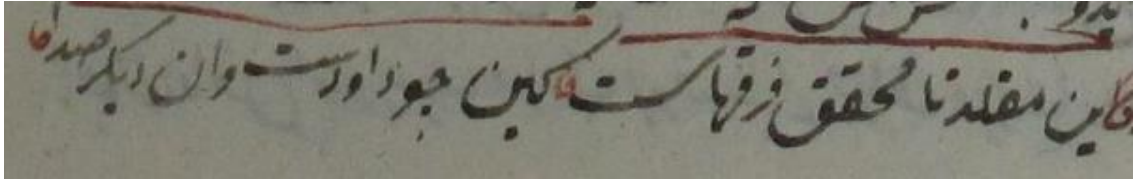
şaflarını mükerrer itmemişdir pes münkerānuñ (7) dirileri beni nūr olmağın anlaruñ envārı ğayblaruñ müşāhede (8) idemezler

(9) ve hūr dirler ki işde bizde beşer bunlarda beşerdir ve bunlarda yimek (10) ve icmek ve uyku esīridir ya'ni bu enbiyānuñ ve evliyānuñ ğıdāyı (11) cismānilerini görüb ğıdāyı rūhānilerinden bī-ħaber olup dirler (12) bunlarda bizcileyin uyumağ yimek ve içmek içindedir bizden (13) farkları nedir

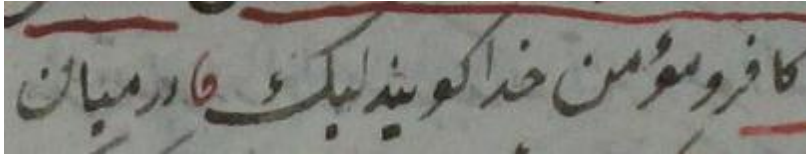

(14) bunu bilmediler gönüllerinden ki anda bī-nihāyet fark vardır bilmediklerine (15) sebep oldurki ancak rūh hayvānı me'āşete muqayyet olub (16) ħimmetlerine ve sermāyelerine ol cānibe şarf idüb nūr-ı başiretden bī (17) naşīb oldılar bunların rūhı kudsiyeleri 'ālemi ğaybdan ne vecihle (18) pervāz idüb nefsi ħağla ne mu'āmelede olduğun idrāk (19) itmediler

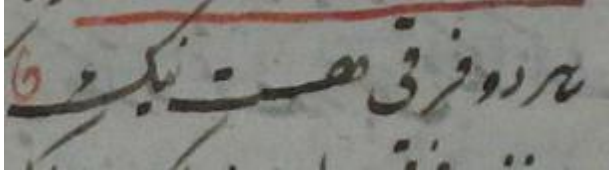

/15b/

(1) muħaqqāqdan muqalledde çok fark vardır her muħaqqāq dāver gibidir ol bir (2) şadā gibidir ya'ni ehli teħaqqūk Ĥazreti Dāvūd mişālindedir ve muqalled (3) āvāz meşābesindedir cemi' mevcūduñ āvāzı ancak Dāvūda maħşūsdur (4) daver āvāzıyla s'irin āvāzı beyne's-semāi vel erđı der ve muħaqqāq (5) sessi ve muqalled meyyiddir

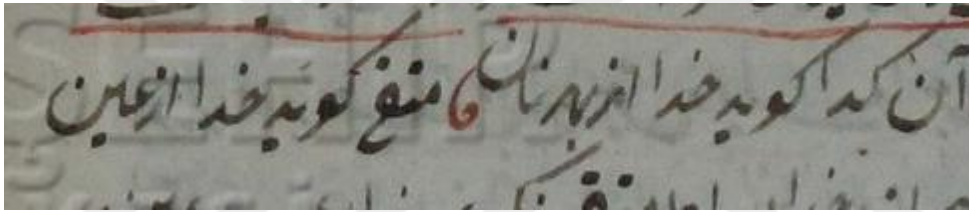

(6)

kāfir ve mü'min i Hüdâdır velî ikisinin

(7) mâbeynüñde fark vardır zîrâ ki mü'minin Hüdâ diyimi 'îmânla ve taşdikledir (8) ve Hâzreti Rasûl 'Aleyhisselâma mütebe'allâdır ammâ kāfirüñ Hüdâ diyimi (9) şekle ve küfürle ve puta secde itmekledir ve Rasûli inkâr iledir eyle ol (10) kāfirüñ Hüdâ diyimide aynı küfür oldu ammâ mü'minin aynı 'îmân (11) oldu ikisinin farkı yerden göge dek oldi Hüdâ demek (12) farkı bî-nihâye oldi

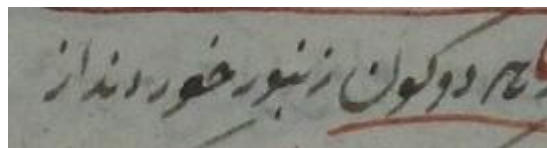

(13) cân ol

kezâ itmek için Hüdâdır ammâ muttakînin nidâ diyimi aynı cândandır ya'ni bazı kere itmek istemek içindir ammâ muttakî ki (14) cân ol gedâ itmek için Hüdâdır ammâ muttakîniñ nidâ dimesi 'ayn (15) ehli takvâdır ve sâlikdir aynı cândan ve derûn ı dilden Allahdır pes kezâ (16) Allah dimesiyle müttekînin dimesi bir oldu ve kāfirle mü'min diyimi (17) kezâlik bir değildir öyle ola Hâzreti Hüdâvendigâr kıddise şirruhu'l-'azîz buna (18) işâret buyurdilerki bazı dervîş 'âlimi fakırta mutlak Allahı bulmak (19) için dahil olur gayri murâdı yokdur iki cihânı virseler dönüp

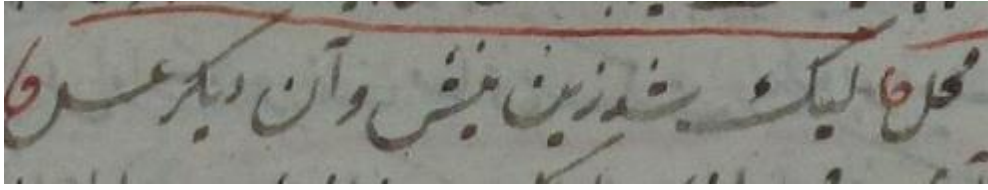
/16a/

(1)bakmaz ammâ bazıları vardırki 'acizinden ve zarûretinden dervîş olur eyle ola (2) ızdırarı dervîş ile ihtiyârı dervîşin maqâmı ve merâtibi ve seyri (3) sülûki ve Hüdâya nazû ve niyâzi bir değildir gedâyı cândan gedâyı sanî (4) temyîz iylemek deyû bir mişâl

dağı buyurur

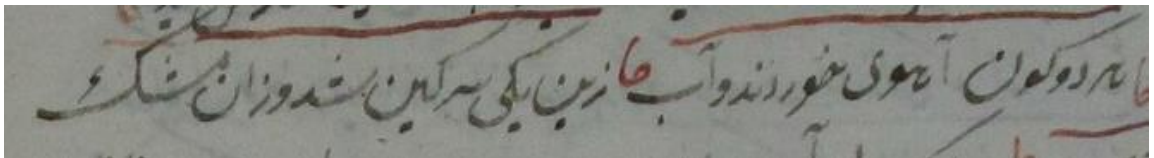
(5)

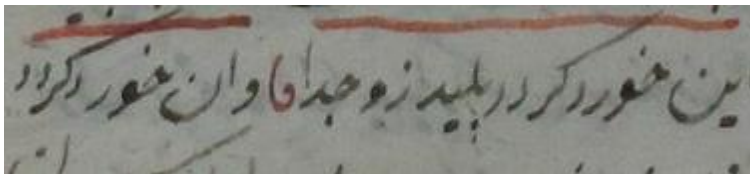
her iki

dürlü (6) arı bir maḥālden yediler lākin bundan asel ve ol birinden diken (7) oldu ya'ni bazıları dervīş olub faqir ḥūnundan tenāvül itdikde (8) nice ma'nā ve me'ārif müşāhede ve zevḳ ḥāşıl ider bal arısı (9) gibi her şeyden ve her zerreden bir gün 'irfān ve bir gün zevḳ ḥāşıl (10) ider ve ḳalbi ḥānesine şehīd lezzetini virüb aseli muşaffāyı marifet (11) ile neçelerin rehn ü serde vaṭān iden ammā ba'zının (12) m'ārifetü'llaha mecāli olmayub faqr ḥūnundan yed niçe buğz ve ḥaset (13) ve nifāḳı ziyāde olub işin arvesi gibi hemān irvedigini soḳub (14) acıtmaḳdan ḡayrı nesne ḥāşıl idemez aşlındaki ve nihāndaki ve ḥabāset (15) meḥḥāk faqirle zāhir olub bir aḳreb olur neüzübillah žirā ulular buyurmuşlardır ki (16) sülūk ve dervīşlik insānuñ maḥñidir şol kimsenüñ ki (17) zāti ḥālīs altūni pākdr ve nūrānīdir 'ālemi faḳra daḫil olacak nūrāniyeti (18) ve leṭāfeti zāhir ve ḥūda olub dembedem az ziyāde de ve terḳībde ve zühūrda olur (19) ammā zerre aşı tārī ve zūlmānī ve ḳalb olırsa faqr meḥḥaṇi fil ḥāl anı

/16b/

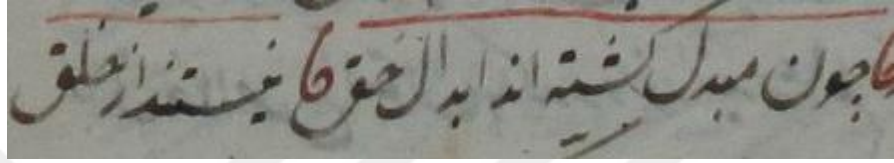
(1) aşıḳār idüp ehāli mābeyninde rusvay iyler ḥasred dünyā ve'l-āhirah (2) ölmeden Ḥazreti Allah 'ināyet idüb anları ḥalās ide (3) (4) nebi her iki dürlü āhū bir otdan yediler ve bir şudan içdiler o birinden (5) necāset ḥāşıl oldu bu birinden şāfi misk oldu bu beyt (6) daḫi mezkūr olañlara mişāldir

(7) hem nūri Ḥūdā ol biri

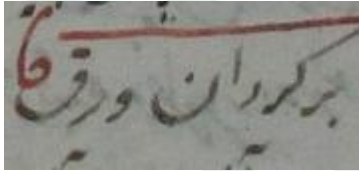
yedüğinden ḥabāset ve belīd ḥāşıl olur kendüden (8) ayrılır ve encāniye gider bunuñ yedügi nūrı Ḥūdā olur ya'ni şol (9) dervīş ki leyl ve nehar teveccühde ve 'ibādetde ve

taḥsīlī me‘ārifetde ve sülūkda (10) ve merātibde ve merātibi tekmīl itmekdedir eyle kimsenüñ yiyüb içdügi (11) dökülen nūru Hüdā olur ve ammā anlar ki şūreti kıl muşavver olub maṣnāi (12) fakirden daḥi maḫāmātı sülūkden bī-ḥaber ve bī-ḥaşıl ve ‘ibādetde kehil (13) ve talebde bī-ḫuşūr ola anuñ yedügi ve içdügi hemen kendü gibi bilirüm derdir (14) ancak kemāl yimek ve içmek ve fażılâtın bırakmaḫ olur ‘ömrünü hiçe (15) şarf itmişlerden olur el ‘ibadu’llahı te‘ālā derbeyānı zātı ‘ārifān (16) bu beyān ‘ilmle ve ‘amel ile şıdkı cūdā ile ‘arifāte ḫadem başan ‘āriflerüñ (17) zātı pāki

beyānındadır

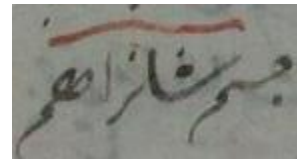
(18)

çün tebdīl oldiler Hāḫḫın ebdālları ḫalḫdan (19) degildir añlarsan añlardun varaḫı çevir yaṣni abdāl-ı Hāḫḫuñ vüçüdları

/ 17a/

(1)ve beşerīyyetleri tebdīl olub bu ḫalḫın fehim eyledügi vüçüddan ḡayrı bir (2) vüçüd daḥi kisb itmişlerdir ve bu ḫalḫ añladuḫı ṭabaḫadan geḫmişlerdir (3) riyāzet ve sülūk ve cezbe ile ‘ālemi ervāḫa ve zümreü meleküte ubūd (4) itmişlerdir pes anlar bu ḫalḫdan degillerdür ḫannuñ ve raḫuñ sen anlardan çevür (5) kendüne ḫıyāsen dil uzadup

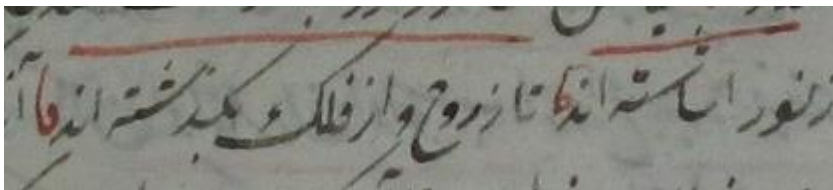
rahmeti

Hāḫḫdan

dūr

olmaya

(6)

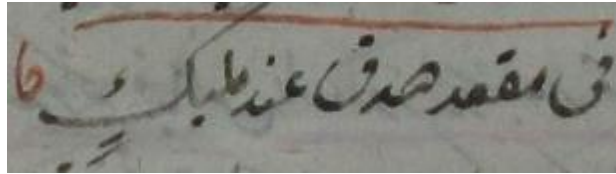
anların cisimleri yedi

ḫudret (7) ve nūru Hüdā ile yoḫrulmuşdır tā anların rūḫdan ve felekden ilerü geḫmişlerdir yaṣni (8) anlar ki ‘ālemi vüçüda gelüp kendülerini bilüp ve anlayup ve bu cihān içün (9) geldüḫini fehim idüp masivādan el çeküp bir pīri kāmīlūñ eteḫini tūtup

(10) ve sālîkine münselîk olup eger pîri ‘âlem-i bekâda ise anuñ kelimât (11) ve me‘ârifî şerîfiyle ġâfil olmayup da‘imâ pîrinüñ kelâmuñda ‘âyân ve cemâlini (12) beyânı müşâhede iyleyüb ol sebebdan ki Sulţân kıaddesa’llahû şırruhû (13) ‘l-‘azîz buyururki her ki beni görüp ve söylemek diller beni kelâmumda bulsun zîrâ (14) ben nuţkımdan ayru deġilüm ve mecâlde daġı buyurmuşlardırki biz ġâşırdan olan (15) libâsımızı çıkarup ġurûf ve me‘ânimizde bulsun ve illâ anda bulmayan (16) ġayri yerde hiç bulmaz imdi ‘ârif ve abdâl olmak isteyen tâlîb (17) gerekdir ki koşuşup ve mücâhede içinde olup kelâmı pîrine ve marîfet (18) ve cezbei ilahiye maẓhâr düşüb nefsi emmâreden ve levvâmeden zâţını (19) tenzîh idüp ‘uķûl-ı ġaberıyyâtdan ve idrâķi süfliyyâtdan mir’ati ġalbin

/ 17b/

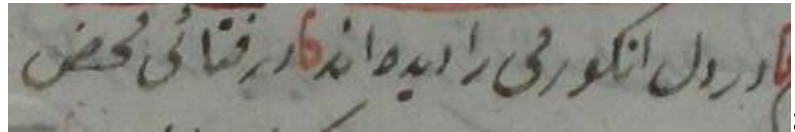
(1)pâk ve mücellâ ve muşaffa idüp menbei külliyâtı ilâhî ve menşei irâdet nâmütenâhi (2) olur maġalli şafâ ve ma‘den vefâ olduġdan soñra zâtı şerîfi olanın (3) el abdâlî Ĥaķķan zümresinden olup bu ‘âlemin aġvâlinden mübeddel olur (4) evvelde cismi nüzûn yoġrulmaġın rûġdan daġı melekden laţîf idüp (5) cem‘i maķâmâtın

intihâsındaki

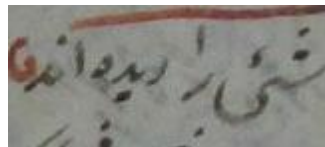
(6) muķtedîr ve maķâmı

Maġmûdda sakin olanlardan olup ervâhı pîre ġaķîķâtle (7) vâşıl olur razzaķanallaġu ve

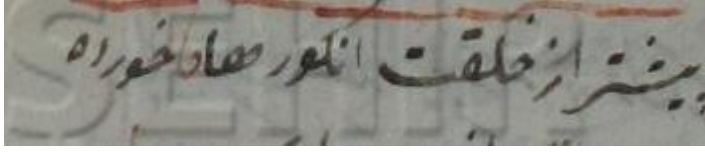
iyyâküm

8

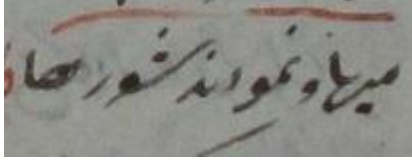

ol abdâllar üzüm dânesi içinde mi görmüşlerdir (9) maġza

fetâde şeyi görmüşlerdir ya‘ni her şeyi ġaķîķiyle görmüşlerdir vâşılı (10) Ĥaķ olup ġaķâyîķi eşyâi ferden ‘âyânen görmüşlerdir cümle (11) mevcûdâtı ‘âlemi ezelde ‘ılmi Allah da görmeyen bu ‘âlemde kezâlik (12) ‘âyânen görüp aşlına ırmışler

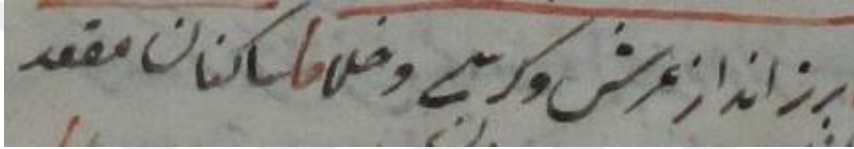

(13)

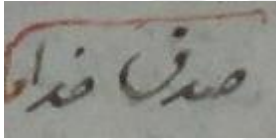

üzümler yaradılmazdan evvel anlar meylar içüp (14)

sūzşeler göstermişlerdir ya'ni 'ālemi ezelde zātu'llahda t̄āyerān (15) ve çolan eylediler dā'imā ḥazreti eḥādiyyetde anlan tecellī cemāl idüp tecellīyyeden (16) dembedem mest ve medhoş olub bī-keyif ve bī-te'ayyün sūzşeler (17) ve serḥoşluqlar itmişler

(18)

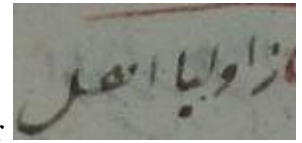

bu zikir olunan ayedi alānı dervīṣān merātibde bu yücelerdir (19)

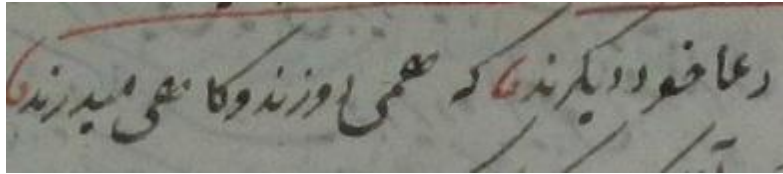
'arşdan ve ḥalādanki 'ālemi 'ademde ve maqşād şıdḡ-ı Ḥüdāda sākinlerdir

/18a/

(1) ḥalidīne fihe ebeden raḍıyallahu anhum ve raḍuanh derbeyān taḡsimi evliyāi

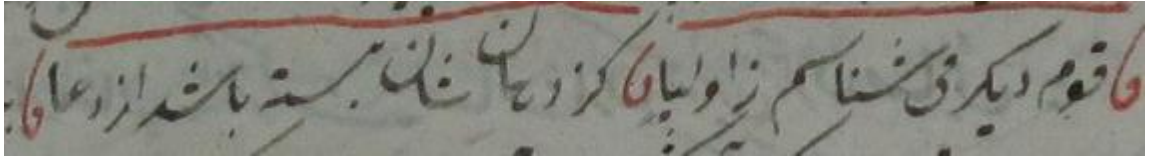

(2) kirāma evliyāi kirāmuñ merātiblerinüñ taḡsimi beyānındadır

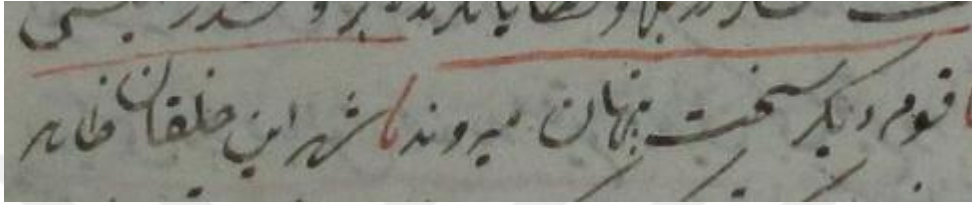

(3) evliyādan ehli d̄uā

ḥod ḡayrileridendir (4) kime anlar kāḥ dikerler kāḥ yırtarlar ya'ni hem du'alar eylerler hem beddu'a eylerler taşarrūf ve (5) kuvvet ile kāḥ baḡarlar ve kāḥ parlar ne murād idinürlerse ḡaşıl olur o Ḥaḡla (6)

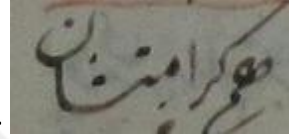

buyururlarki (7) evliyādan bir qavim bilür mi ki anlaruñ ağızları du'ā eylemekden bağıdır ya'ni (8) herkez Hakkuñ halkına taşarruf ilen uz etmemişler qazaı Hakkā teslim (9) olub ve ita'āt itmişlerdir belā ve qazā yanlarında bir olmuşdur ikisi (10) daği maqbūlleridir

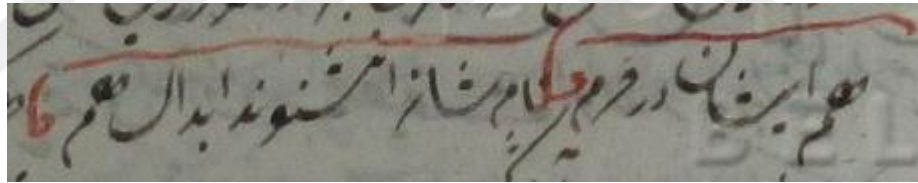

(11) ki

şunda bir qavim daği vardırki qatī gizlū giderler bu zāhir halkā qaçan meşhūr (12)

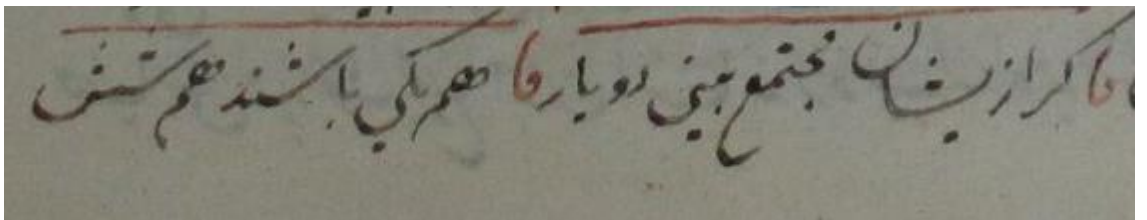
olurlar ya'ni ehli zāhir onları bilmez ve sözlerini daği añlamazlar

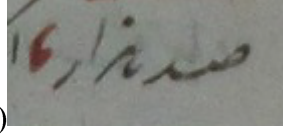

(13)

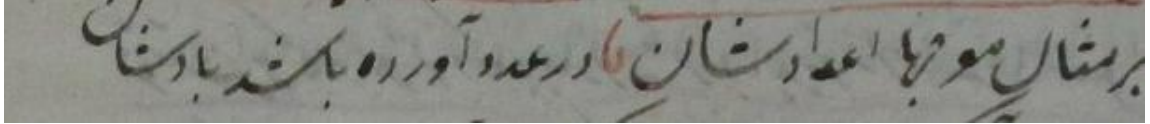
hem

kendūleri hem kerāmetleri (14) harem-i hāsdadır anlaruñ nāmelerini abdāl daği işitmezler zīrā anlar (15) Hakkuñ bātını şıfātına mazhārdır lā-cerāme bātında niḥān olmuşlardır (16) ma'demki kendülerini bildirmegi murād idinmeyeler abdāl daği kendülerini añlamaz (17) qande qaldı ki ehli zāhir cem'anellah ve iyyākūm bihim derbeyān ithār-ı evliyāi (18) kirām evliyāi kirāmuñ ittiḥātları ve birlikleri beyānında der şūreten (19) ve ma'nen

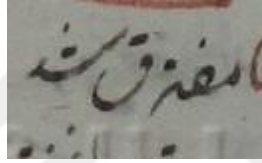

(1) eger sen bunlardan iki yarı cemi' olmuş göresin hem bir (2) olurlar hem altıyüzbiñ olurlar ya'ni ikisi bir yere gelicek arada (3) altıyüzbiñde birdir ve ikisi bir yere gelicek ve bir yerde olıcağ taşarrūfları (4) vefbağ u neteseğ u ħimmetleri 'ālemi ħalkınuñ altıyüz biñden ziyāde (5) olur

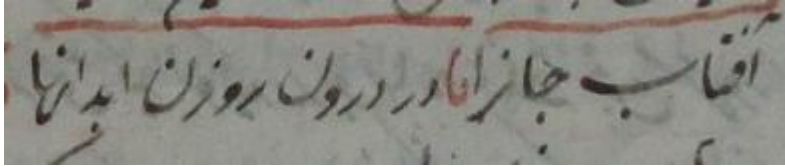

(6) müveccihler mişālidir anlaruñ şağışları ki yalanları şā'iyiye (7) götürmüş ola ya'ni yalancı emvāc -ı deryāyı ħarekete götürüp 'adede (8) getürdiyse ħaķīķāt yeli daħi ebdānı evliyāyı öyle 'adede getürmişdir (9) yoħşa rūĥları ve cisimleri ve bātınları ve zāĥirleri daħi ħaķīķāt (10) deryāsı içere balığ şuda muķıym oldıgı gibi muķıym ve

dā'imdir

(11)

cānlar güneşi müfterik ve dağınık (12) oldı bedenler penceresi içere ya'ni bedeni cānlar yine bedeni insāndır. Başka (13) şağıs olmağın rūĥ -ı ħudsi ki āfetābı ħaķīķāt oldur bu beden cānlarına (14) tecellī itdikde her birinüñ ħalbi ve hevāyı bātınesini rūzenlerine (15) 'ālemi ervāĥa ve cānibi melekūte açılmışdır ol āfetābı ħaķīķüñ (16) pertevi ve şe'ā'yı bu zikir olan rūzenlerden 'ubur idüp cemi' beden ħānesin (17) ihāta idüp ħaplamışdır şöyle ki bir 'uğuv bir mevzu' yoğdur ki ol rūĥu (18) ħaķīķi aña muĥıyğ olmuş ola pes ol āfetābı ma'neviyyenüñ (19) ziyāsı ve pertevi cemi' ebdān insāna rāĥı ħaybdan öyle muğğışıl olmuşdur ki

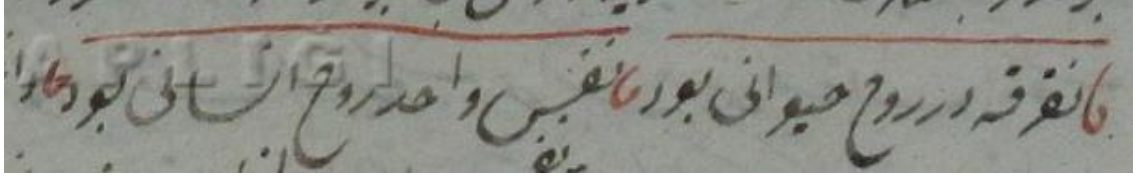
/19a/

(1) olmuşdur ki qoya bu aydan ol rûhı hâkîkûñ bahrında emvâcî nâmütenâhî
(2) olmuşdur dâ'imâ mütelâtim ve temevvüc itmektedir ammâ bu nice muhîtt içere
ebdân (3) 'âşîkânî kâmilân vaşıttâi sülûk ve 'îrfânla öyle şaf ve laţîf (4) olmuşlardır ki ol
bahri nûrun 'aynı olmuşlardır ki herkez fark olmağa (5) mecâl yokdur ammâ ecsâmı
âvâmı nâs ol bahruñ egerce muhîbbîdir (6) lakin anceleyn muhîbbîdir ki deryâdan qalkup
taşın bulduqda cemâd (7) olup gerü bahra rücu' itmeyüb gayri libâs giyüb bir cisim
keşif (8) olur ve zuhûr itdügi deryâdan igrâz itmeğe başlar onıyla olıcaq deryâyı (9) nûr
dağı kendüden igrâz idüb turâbı tabi'atı gâlib olub ol (10) mevci rûh nûr iken nâru
zulmete başlar ya'ni nûr tebdîl olur eger 'inâyet (11) ezeli sebkat iyleyüb ol nûrdan bir
zerre feryâders olursa 'âkıbet (12) ola ve ol kitâfetden hâlâş bulub yine ol bahrı zâta küllî
şey'in yerci'u (13) ile aşlihi muktezâsıyla rücu' idüp şafâya verâsete ve sürûra vâsıl (14)
olur ve illâ neüzü billâh 'inâyeti Hâk ayrışmayup nûr-ı 'îmândan meded olmayup (15)
qalursa zulmet galebe idüp azâbı cehenneme munqalib olur (16) Rahmet Hâkdandur
olub ammâ 'arifânı herkes ketâfet qabul (17) itmeyüp muhîblerin bahre ulaşıdurup kâh
bahır olup kâh mevc olup (18) cisimleri rûh maḥza olup zûkı recâniden ayırlamazlar
nitekim hadîşî (19) şerîfde gelmişdir **ervâhuna eşbâhuna eşbâhuna ervâhuna** ya'ni

/19b/

(1) cismimiz rûhumuz rûhumuz cismimizdir pes ma'lûm oldu ki mü'mini
kâmilûñ cismi (2) rûhdur eger su'âl olunsaki hiç cisim rûh haddine daḥil olur mı (3)
cevâb oldur ki letâfetden cisim bir mertebeye varır ki cisim midir rûh mudur (4)
bilinmez ammâ rûhuñ haddi başqa ve cismüñ haddi başkadır nitekim (5) ba'zı vâsıl
'ârifler buyurmuşlardırki **riḳḳuz zücâci ve riḳḳatü'l ḥamri** (6) **feteşebehe ve teşekülü'l-**
'emri fekeenname ḥamrun vele ḳadeḥun ve keeenname ḳadeḥun vele ḥamrun ya'ni (7)
şişe inceldi ve şarâb şafî oldu ve ikisi birbirine beñzerdi ve emir (8) müşkil oldu qoya ki
görünen ḳadeḥdir ve şarâb yokdur yahûd (9) şarâbdır ḳadeḥ yokdur ya'ni kemâli
ittihâddan ikisi bir olmuşdır pes (10) 'ârifin bedeni şafî şişe gibidir ve rûh âbı şafî
gibidir (11) ikisi de şafî veligâş olmağın yolları hâkîkâtde dağı birdir (12) mü'minânı
ma'düdeleyin 'îmânı ki cismi şanı ma'düdeligin (13) cânı iki mü'minân egerçi aded

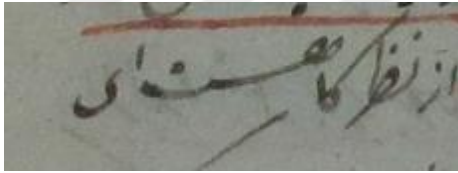
delinmiş ve çoğalmıştır ammā ʿīmān (14) birdir ve cisimleri sağışlarıdır velicān birdir keşret şürettedir (15)

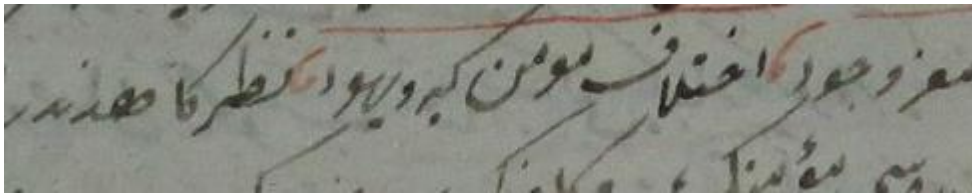
dağınıklık (16) ve perişānlık rūhı hayevāniyededir ammā nefsi vāhid olan bi rūh insānīdir (17) yaʿni rūh hayevānīdir ki cemʿi hayvānātın ve insānuñ ve cisminüñ (18) hayātı ve anuñladır ve anuñ mekānı yürektir ve cemʿi ʿazāyı hareket (19) itdüren ol rūhdur ve yürek kandil mertebesüñdedir ve rūh insan

/20a/

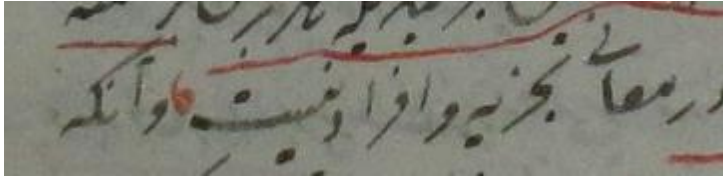
(1) insān nūrdan ve ol nūrun ziyāsı aklıdır ve nuṭukdur ve ʿimān ve taṣdīk (2) haḳīqāti mecāldir pes ecsāmın cānı cānı (3) hayvānīnin cānı cānı insānīdir cānı nūru'llahdır ki Allahū (4) nūru's-semāvātı vel arzdan murād rūh-ı hayvānīdir žirā esfelī ve arzīdir (5) ve semādan murād rūhı insānīdir žirāki ʿulvīdir

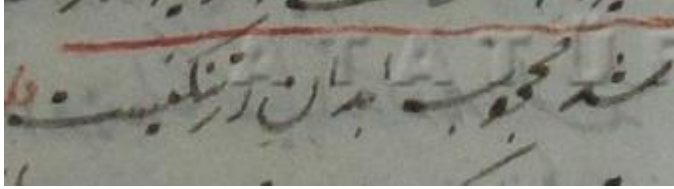
(6)

ey vücūdun (7) zūbdesi mü'minüñ ve kāfirüñ vecḥūdan birbirine muḥalif oldukları (8) žirā elmü'minü yenzūru binurillehi mü'min Allah' ın nūriyle nazar eyler yaʿni mü'min (9) anlardır ki nūrina vāşıl oldılar merābit katı idüp tecellīye qādem başdılar (10) kāh şifātı tecellisinde ve kāh žātı tecellisinde olup esrārı (11) haḳāyıkı müşāhede itdiler ammā anlarki ol nūra vāşıl olmayup (12) zulmet ve küfür ve nifāqda qaldılar nazārları haḳīqānda maḥcūb olup (13) ʿilmi cismāniyetde maḥbus olup ʿaklı cüz'iyeleriyle her biri bir semte (14) girüp muḥalif oldılar

(15)

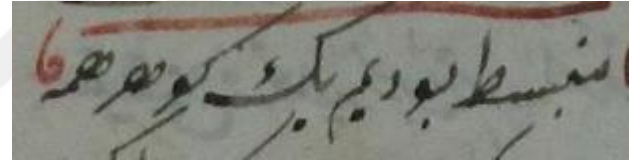

me'āni içinde ayrılık ve yañtalık

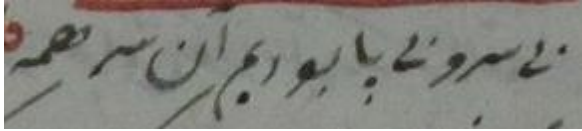
(16) yokdur ve olaki bedenlerle maħcūb oldı şek içindedir ya'ni ola ki (17) beden ne ile qāim olduğunu añladı ikilikden ve şirkden ħalās (18) oldı ve olaki beden ħicābında ve ikilikde qaldı vücūdı zerresin (19) şemsi ħaḳīḳāte mazḥār düşürmeyüp ebedī şekde qaldı ve menzīli

/20b/

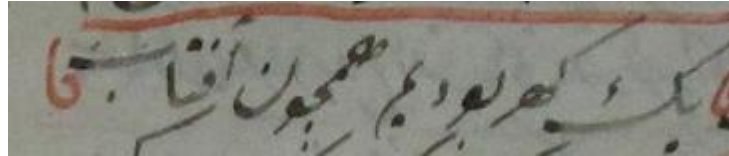
(1) necāta yol bulmadı der beyān menāzīli ħılḳat ādemiyet ādemūñ (2)

yaradılmasınūñ menzīli beyānındadır

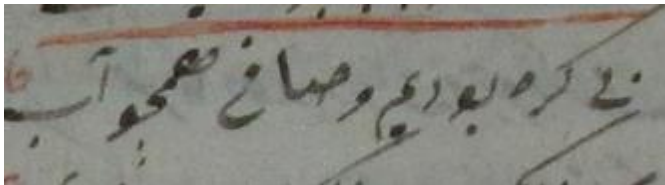

(3) ālemi ezelde dögölmez düpdüz göher idik (4) başsız ve ayaksız idik dögölmez ol başda idik ya'ni ālemi (5) ezelde cümle biz

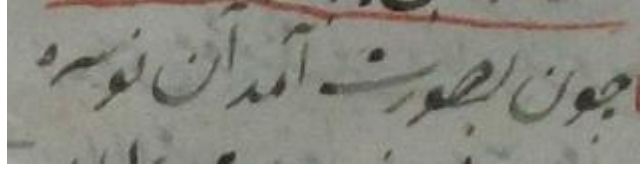

bir çöher idik

(6)

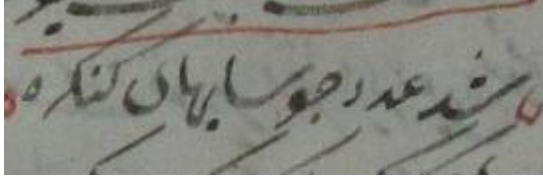

āfitābı gibi yekbāre göher idik (7)

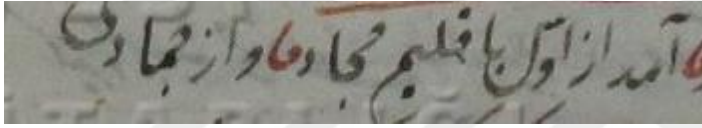
senlik ve benlik yoğidi

(8)

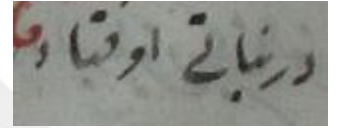

çün alî nūr şūret ‘ālemine (9) geldi

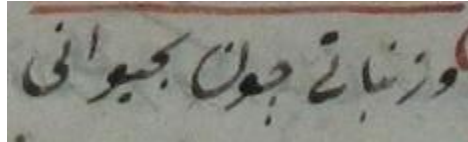
küngürelər gölgesi gibi ‘aded ve şağışı oldu ya’ni ol āli nūr (10) pāre ferd ve mücerred çöherdir lākin beden küngüreləri çoğalmağın her beden bir (11) gölge olup ol nūrı ayru görüp koya şu yüzündeki ḥayāl (12) gibidir beden ki ol ḥabābı kıparup şuyūñ üstünde kalmaqla (13) başqa bir vücūd göründi yoḥsa ḥabāb ve şu birdir ve mü’minlerin rūḥı (14) ve bedeni birdir ve birbirinden ayrı değildir

(15)

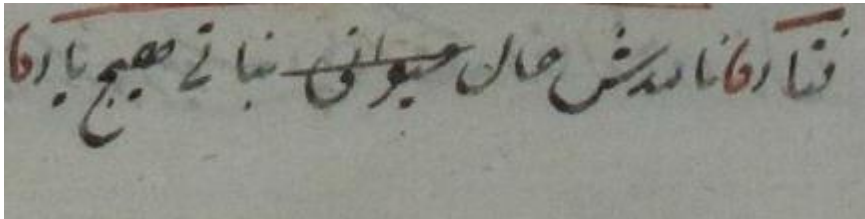

beden insān ve ‘ālemi ḡaybden ki yekpāre göher denilmişdi (16) ol ‘ālemden ‘ālemi cimāda geldi ve cimādda ‘ālemi nebāta düşdi ya’ni (17) ibtidā ‘ālemi ervāḥa geldi andan eflāke nücūma geldi andan ‘anāşıra (18) ‘anāşırdan cimāda cimāddan nebāta

geldi

(19)

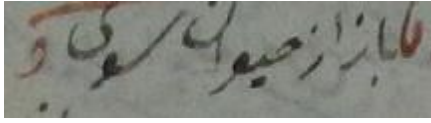

ve nebātdan çün

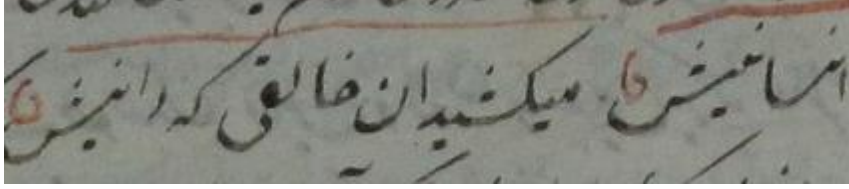
ḥayvāna geldi

/21a/

(1) geldi hiç nebātuñ ḥālī yādına gelmedi ya’ni her ‘ālemden ki geldi bir ‘āleme daḥi (2) geldikde ol evvel geldügi ‘ālemi yādından kendi

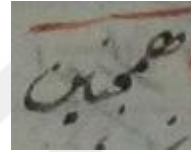

(3)

girü ḥayvāndan

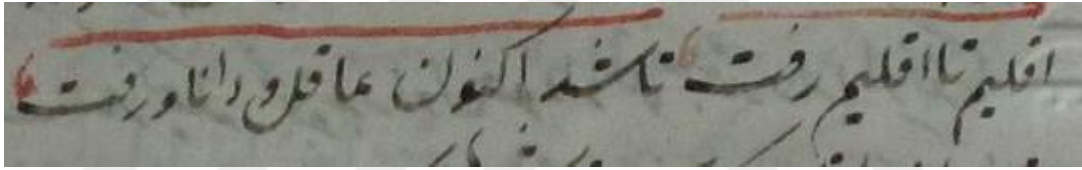
insān (4) cānibine çekdi ol ḥāliḳına anı bilürsin ya'ni ol ḥalāk vüçüdānı (5) insāna getürdi žirā ḥayvānı toḡma'i insān idüp ol döğmeden ḥāşıl (6) ol nuṭfe ana raḥmine düşüp insān şüretini koyup vüçüda geldi (7) pes bu deñlüge 'avālîmi seyr iderek geldi ve

insān

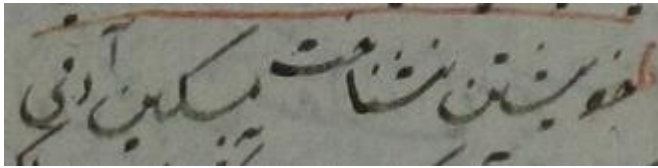
oldı

(8)

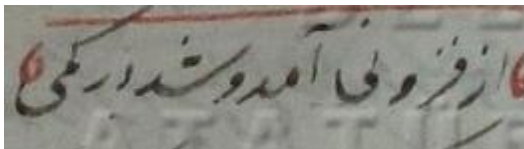

(9)

aqlımdan aqlıma gidüp taşmadı gelüp akıl ve dāne olup tamām (10) adem oldı fāidesi vü zararı ne idüğini bildi vü bundan sonra levāzım (11) ne olacağını ve ne yere varacağını ve bu 'āleme ne içün geldüğünü ve Ḥaḳқа (12) vāşıl olması ne vecihledir bile vü aňlaya vü yırağın idüp ḥazā ve mehabbā (13) ola kemālî insāniyyeti ḥāşıl ide

(14)

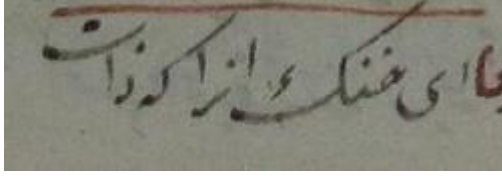

miskīn ādem kendüzini aňlamadı (15)

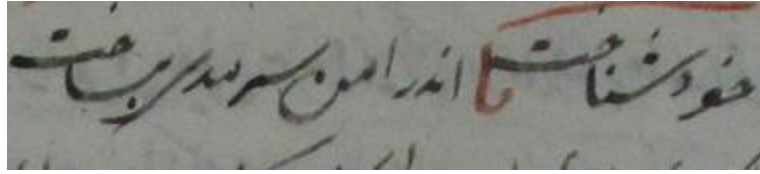
ziyādelik cānibinden gelüp noḳşāna düşdi ya'ni ziyādeligin (16) ve terfiyyeyn istemedi nefis muḳtezāsınca 'ömrünü abeş sū dallara (17) şarf idüb žāyî iyledi vüçüd ma'rifeteyni ḥāşıl itmeyüb ceḥāletde (18) ḳaldı der beyān terḡıb ma'rifeti Ḥüdā insān

kendini zāti maʿrifetinüñ (19)

Ṭalebine rağıb olmasının beyānındadır

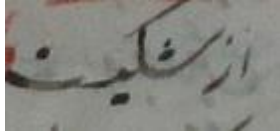
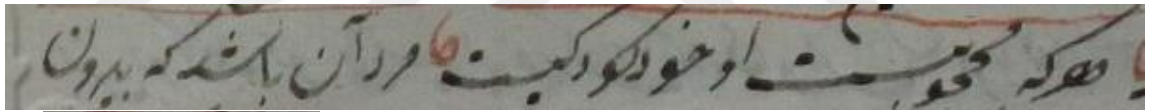
/21b/

(1)

ey baḥtī anuñ

kim kendü zātın (2) aqladı ebedī emīn içindüye der serrāyı düzdü yaʿni zātın ḥaḳīḳātini (3) bilüb iki cihānuñ ḥavfından emīn veledı ve emīn yer ki ʿālemi (4) āḫiretdir kendi nefsiçün bir ḳaşrı āli bina itdige ebedī ferādan ve zevālden (5) müberrā olub ol ḳaşırdan dembedem liḳāyı Ḥaḳḳı müşāhede itmekden (6) bir an ḥālī olmaz nitekim ʿārifler vüçüdu ḳaşruñdan dāi'mā Ḥaḳḳı müşāhede (7) iderler

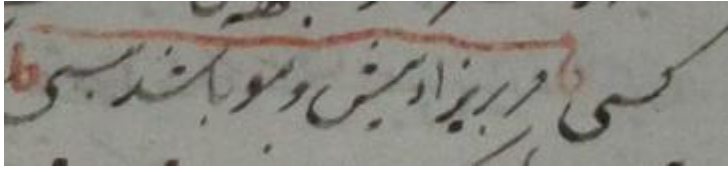
(8)

her kim ki maḥcūbdur ol Ḥüdā oğlacaḳdır murād oldurki (9)

şekden taşradır yaʿni maʿrifet temām daḥil olmayup şek (10) mecānibinden bi'l- küllīye ḥalāş olmayan kimse gerek pīr gerek şeyḫ gerek (11) ālemi ḥuman tıfıl muḳābilindedir belki daḥi berterdir ammā meydān (12) olanlar ḳatre'i baḫra ulaşıdırup ḡabn-ı baḫr olmuşlar ve māhīveş (13) ol baḫrdan münfek olmayup baḫr içinde seyr ve colān itdiklerinde (14) herkez şekleri ve şübheleri ḳalmışdır

(15)

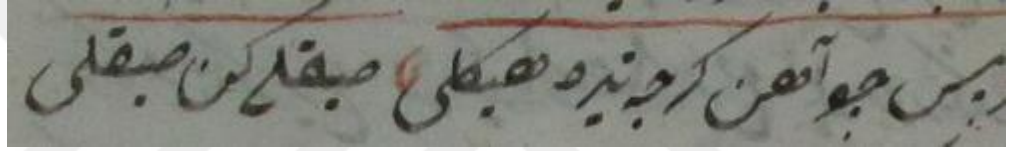

eger şaḳal ile ve zāye ile

kimse (16) adem olaydı keçilerde daḥi şaḳal bıyık bī-nihāyetdir anlarda ādem olmak
(17) lāzım gelürdi ya'ni ḥaḳīḳāt insān şūreti ile bilinür değildir (18) şekle ma'demki
şūrete ve şaḳala ve bıyığa vaḳdū belāya nazırsan (19) ašlā ḥaḳīḳāttan rāyığa almazsın
ammā şūretten geç seyrine gir ki me'ānī

/22a/

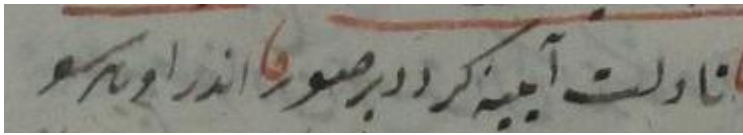
(1) me'āni 'āleminde ne velāyetler ve ne 'ālimler vardır ol zaman ma'lūm olaki
bu 'ālem (2) şūreti ana nişbet bir olur deryā üzerinde bir dāne saman çöpi (3) miḳdārı

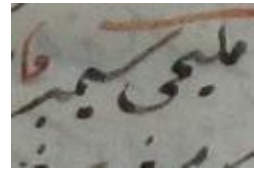
değildir

(4) demür gibi gerçe bulanık āyīnesin ammā şayḳal ile şayḳal (5) ile
āyineni şayḳal ile ya'ni zāṭın āyinesi şūreti kitāfetdendir (6) zenūñ ü tīre olmuştur bir
şayḳal idici mürşīde teşlīm ola ve ne (7) emir iderse ḳabul ḳıla tā sülūkle ve riyāzet ve
mücāhede ile bāṭınuñ (8) āyīnesini mücellā ve muşaffa ide

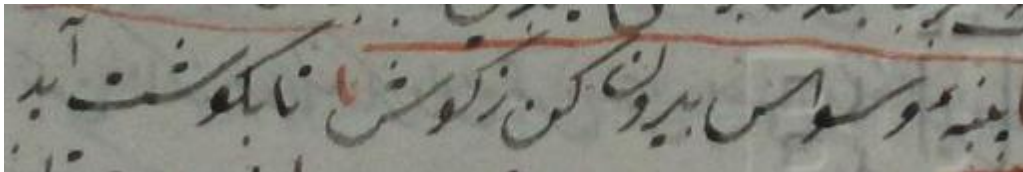

(9)

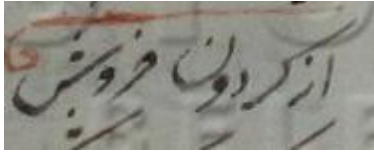

tā

kökün pīr şūret āyīne ola ol āyīnede her cānibden (10) gümüş şīnlü güzel seyir idesin
ya'ni göñül mir'atını añla ve cilā (11) eyle ki anuñ bir cānibinden bir ma'ni sīmberin ve
bir cemāl be kemāl müşāhede (12) idesin

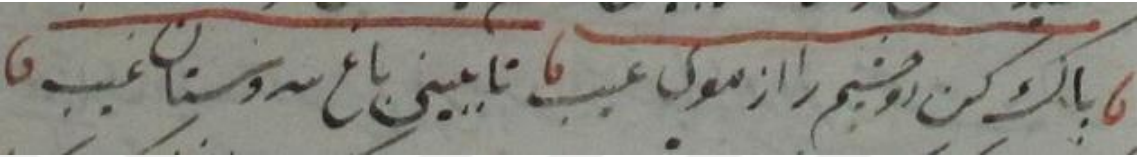

(13)

vesvāsın penbesini kulağından taşra eyle tā kulağına (14)

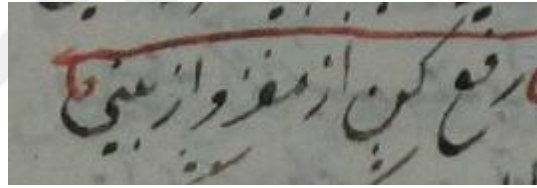
eflākı kerdūnıñ ħurūşı daħıl ola ya'ni māsīvaqları ki (15) vesvāsdır anı qalbūñden ve kulağıñdan çıkar tā 'ālemi ġaybının ħurūşı (16) ve ervāhuñ ve melāikenūñ ve eşyānuñ nesbeħāyını ve münacātını (17) işidesin ve kelimātı ġaybiyye'i fehm idesin gözün açasın (18)

'ayb kılından tā servestānıñ bağını göresin

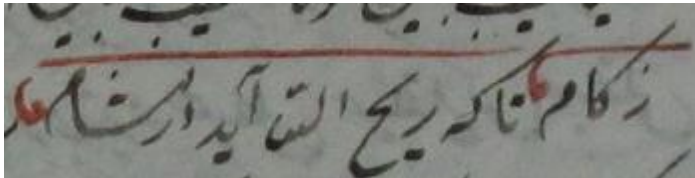
/22b/

(1) ya'ni kimse 'aybına nazār itmeden gözünü pāk eyle tā ġayb bin olasın (2) zīrā

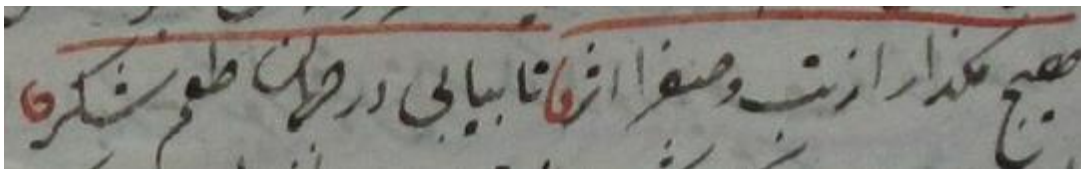
ğayb bin olan 'aybı bin olmaz

(3)

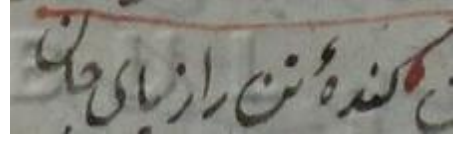
rafīğ ile burnuñdan ve

beyniñden (4) zekāmı tā riħu'llah meş'amıña daħıl ola ya'ni Hāk qoħusın (5) işitmek isteyen māsivā illetlerini terk idüp dimağın (6) pāk eylesin ve dāīmā ol qoħuya muntazar olasın tā būyi Hākla 7pūr ola

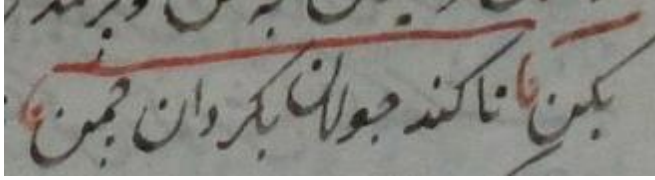
(8)

hiç şofradan ve setmeden kendinde eşer qoma tā cihān içinde şükrüñi (9) daduñ ve lezzetüñ bulasın ya'ni cismaniyyet ve şehvāniyyet şofrasından (10) ve nefsi emmāresinden ħavāskāre ve qalbūñde ese qoma şükür vuşlātuñ (11) ve lezzetüñ ve

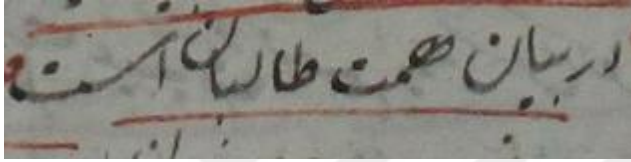
kıymetüñ bilesin ve pür mizak olasın

(12)

ten bağını cān ayağından kıpar tā

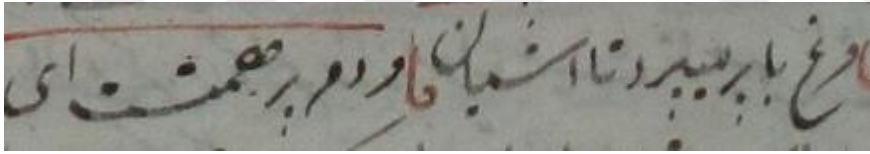
(13) ol çemenin çevresine tolanasun ya'ni cān ayağınuñ bağı (14) tendir cihād eyle ten tıflinüñden ve beşeriyet bendüñden cānı hālāş iyle tā (15) 'arz-ı haqıqātüñ ve 'ālemi āhıretüñ çemenzārında ve şaḥnı seyir itdin (16) colān ve seyrān iyleyüb ervāhı muḳarrabin iyle üç aliyin de hem (17) pervāz olasın

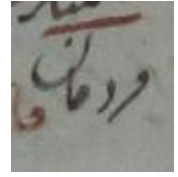
iste Hüdānuñ ve tāliblerinüñ (18)

ḥimmetleri

beyānındadır

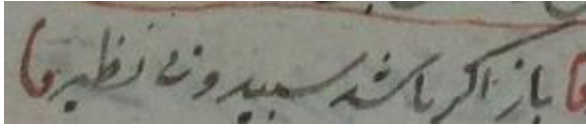
(19)

kuş kendü yuvasına kanat iyle uçur ādemüñ kanadı ḥimmet ādemler

/23a/

(1) ādemler ya'ni insānuñ kanadı ḥimmetdir ki aşiyān laḥūte anuñla (2) pervāz eyleyler ve her mü'minin ve ārifin maḳāmı ḥimmeti miḳdārıdır (3) ve sāliki menzīli 'ālāya ırgüren ḥimmetdir nitekim ḥadīsi şerīfde (4) vardır uluvvil ḥimmeti mine'l-īmān ya'ni ḥimmet yüceliği 'imāndandır ya'ni (5) sāliki 'imāndan yaḳīne ve yaḳīnden 'ayāna vāşıl iden ḥimmetdir (6) ve ḥimmetsiz insān ḥayvān kābīlindendir bel hemmi edāldir ve ḥimmetinüñ (7) zāḥiri ma'nāsı oldur ki her murāda ki tālib olasın kendüñi ol 8murāda bī-şek ve bī-tereddūd vāşıl bilesin ve tālebinde ve içtiḥādında (9) bir zerre kuşūr itmeyüb keselden ve kehellikten dūrū pāk olasın (10) tā ki menzīl-i maḳşūda kendüñi vāşıl idesin pes ḥimmet (11) olıcaḳ maḳlūba irişmek muḳarrerdır

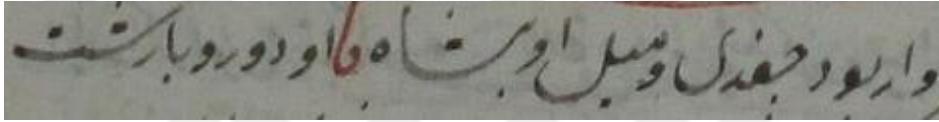

(12)

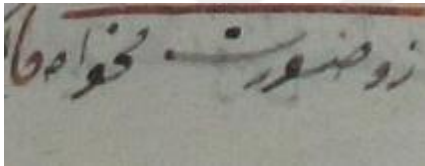

bir ʔoḡanki beyāz ve bī-nāzır ola

(13) şekerî şaçan ola ol ʔaḡārdır yaʕnî ʔimmetin ʔoḡanı ʕālemi ceberūtde (14) pervāzı meʕānî ve ʔaḡāyıkı meraḡların şeker idecek iken bu dūnyāyı (15) dūnuñ ʔabāşeti şaçanlarına muʕtād idüb rūḡānî şeyirden maḡrūm iyleyüb (16) ʔuluūmāti efkārı fāsıdeye ve hevāyi nefsi emmāreye muḡayyed idersin şūreten (17) ḡūb ve bī-nāzırda olırsañ bilki maʕnāda ḡor ve ʔaḡār ve bī- (18) ʔıymetsūñ

(19)

eger bayḡūş olub meyli şāḡ olursa

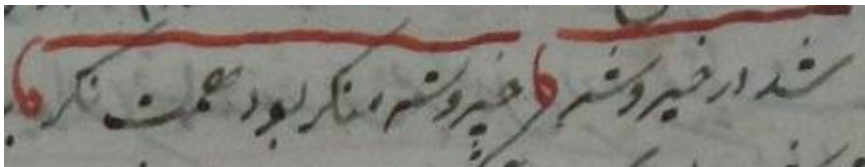
/23b/

(1)ol iki yüzlü ʔoḡandır sen andan şūret isteme yaʕnî insān şūretā (2) ḡor ve ʔaḡār olub ʔimmeti ve meyli müşāhede ve müşāhedei likāi (3) Allah da olırsa ol iki yüzlü şūreti ḡūbi şāḡdan (4) ekrem bil zinḡār sen anuñ şūretine naḡar idüb ʔaḡāret ʔannuñ (5)

iylemeḡe saʕy iyleme maʕnāsından maḡrūm olırsın

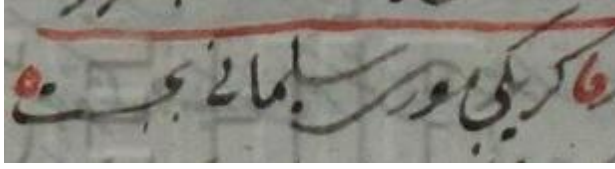
(6)

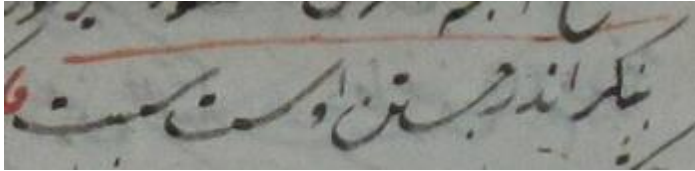
bir ʕāşıkı ḡayır ve

şerri (7) ʔarışık olasın anuñ ḡayır ve şerrine naḡār itmeḡe ʔimmetine naḡār iyle yaʕnî (8) eger ʔimmeti ālī ise ana ḡayır ve şer ḡicāb olmaz meşelā bir ʕāşık sālik (9) ki kāḡ ʕibādet ve mücāhedat ve ʔaʕāt içinde ola ve kāḡ (10) kehellik idüb bir miḡdār uşanıḡlık

iylemeyesin ana nazār iyleme (11) himmetine nazār iyle zīrā himmet anı şevki ilāhīyeye yetiştirüp az zamānda (12) katıṣ merātible menzili maḳşūda ırgūrür

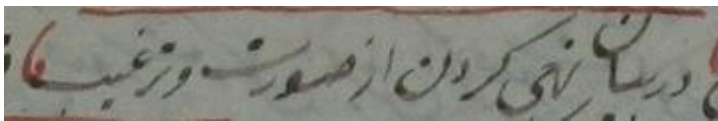
(13)

eger bir qarınca Süleymānlık isteye sen (14) anuñ talebine set set nazār iyleme yaṣni himmetin kemāl te'sirini (15) ve ekseye 'azımluḡını beyān iderki maḥlūkāt içere qarıncadan za'if maḥlūk (16) az vardır eger Süleymānlık ki 'azıym merātibi enbiyādan bir mertebedir ol mertebeyi (17) kendüye himmet iderse sen anuñ himmetine set nazār idüp taḥḳır (18) iyleme eger ol mertebenüñ layıķı olmayaydı kendüye ol himmeti itmezdi nitekim (19) ḥadīsi şerīfde galen nebiyyü 'aleyḥisselām ḳadḥeru'l mer'u m abi himme yaṣni kişinüñ

/24a/

(1) miḳdārını himmet itdügi nesnedir imdi ḥaḳīḳāt sulṭānlıḡına ki ebedī (2) mülkdür himmetin vārisi ve fırsat elde iken saṣye iyle elekdür tā nāme (3) kel en'āmi ḳābilinden ḥalāş olub ebede'l-ebedeyn ol salṭanātıda muḳıym (4) ve cāvidān olasın ve cümle ḥaḳāyıķı eşyā Süleymān var zīr nekinüñde ola (5) inşea'llahū Te'ālā

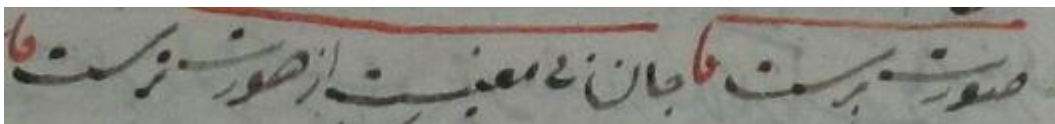

şūretten (6) neḥī idüb maṣnāya

raḡbet itmenin beyānındadır

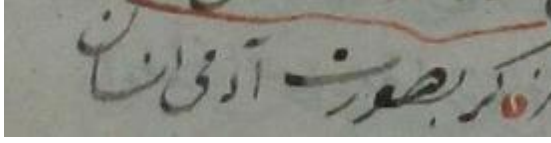

(7)

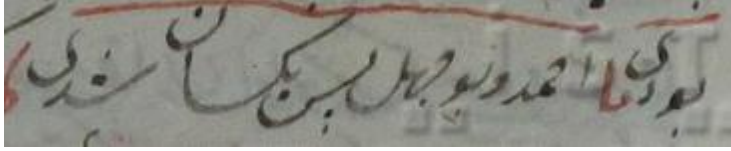

niceye dek (8) şūreti āḥir ey şūreti ṭapuci maṣnāsına cānuñ şūretten ḳurtulmadı mı (9) yaṣni şūretle maṣnā bir yere cem' olmaz ve ehli şūret olan ehli maṣnā olmaz (10) bi'l-

küllîye şüretden geçince ma'nâyı âlem ele girmez

(11)

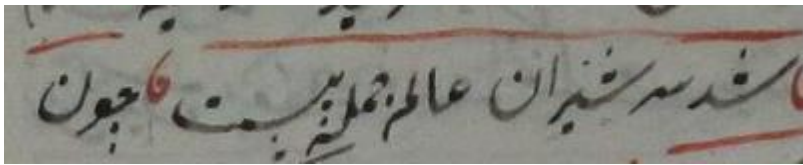

eger âdem şüretiyle insân

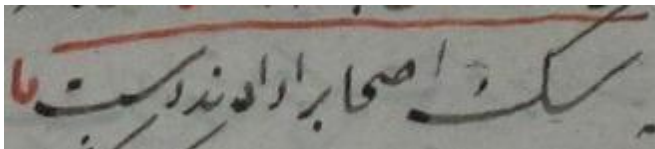
olaydı (12) cenâbı Aḥmed pes Ebūcehîl bir olurdu ya'nî âdemiyyet ol me'ânâdırki (13) Ḥaḳḳın zâtı ve şıfâtı ol ma'nâda münderîcdir ve enbiyâ ve evliyâ ol (14) m'ânüb rahmet âlemiyân daḥi olmuşlardır ve ol ma'nâ (15) her şüreti insânda olanuñ zâtuñda mevcûddur lâkin evliyâ ve enbiyâ (16) ve mü'miniynden ğayrisında bi'l-ḳuvvedir ve artıdır ammâ bunlarda bi'l-fi'îl (17) ve zâhir ve ḥâzır ve ebedîdir zîrâ cezble ve 'inâyet ile ve sülûk ve ictihâd (18) sebeble ḳuvvetden fi'ile getürüp mülk idinüp anuñla mâlik (19) ve mutaşarrıf olmuşlardır ve ol ma'nâdan murâd Ḥaḳḳın zâtı ve şıfâtı

/24b/

(1) ve esmâi ḥüsnâsıdır ve ammâ anlar ki bulmada fi'ile getürmeyüp farazî ḳuvvet (2) iylediler rûḥları bedenden ayıdık ol ma'nâ aşlına raci' olup (3) rûḥları ve bedenleri zülmet içre maḥcûb olup ebede'l-ebed ol (4) zülmetden ḥalâşa mecâl ḳalmaz pes me'âlûm veledi ki âdem didikleri ol (5) ma'nâ imiş şüret deĝil imiş eger şüret olaydı Aḥmed aleyḥisselâmile Ebū cehîl bir olurdu

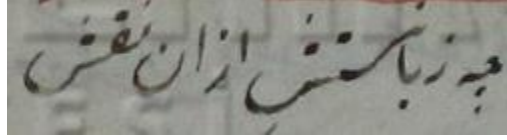
(7)

cümle âlem arslanlarınıñ başları

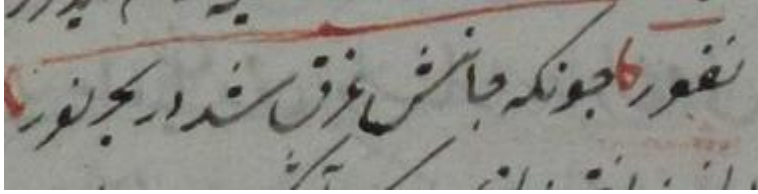
(8) alçaḳ oldı çün aşḥâbı kehfîn sinüñe el virdiler ya'nî aşḥâbı (9) kehfüñ kelbini aşḥâbıyla cennete irşâl itdiler hiç şüreti mâni' (10) olmadı aşḥâba muḳarrın olmaĝla aña olan nazârı âlemi arslanlarına olmadı (11) imdi sen daḥi aşḥâbı kirâma muḳarrın olırsan

şūreten (12) zeşt daḥi olırsın anların nefsi melekden daḥi latîf (13) idüp seni ol ma'nā ile

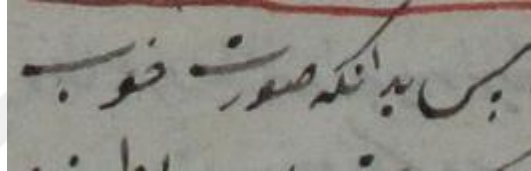
ķāim iderler

(14)

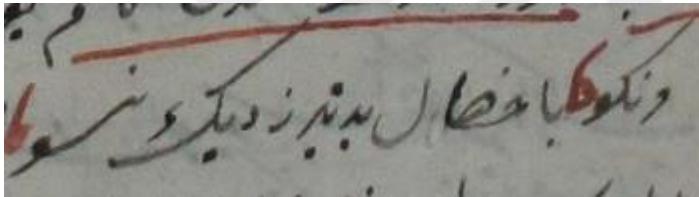
ne ziyān vardır ana ol nefret

(15) olunmuş naķışdan çūnki anuñ cānı nūr deryāsına mūteferriķ ola (16) ya'ni bir cān ki ma'nāya ġarķ olmuş ola anuñ şūreti libāsı (17) nice olırsa olsun andan ana ġam

yoķdur

(18)

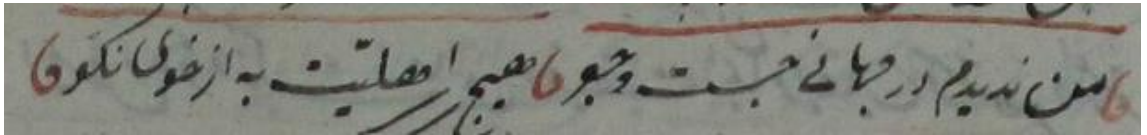

pes belki şūret i ḥūb ve laţîfde

(19) olırsa yaramaz ḥaşletlerle olıcaķ bir pula deġmez ya'ni ḥüsnı sîret ve Ḥaķ

/25a/

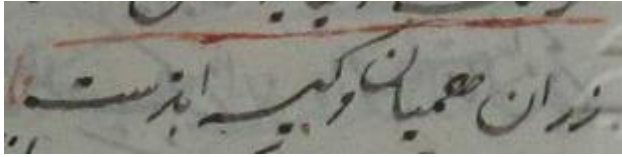
(1) Ve Ḥaķ şenāsı olmayan bir pula deġmez ve ger şūreten gūzel ve bî naẓıyr olırsada (2)

(3) ben arayıcılık cihān içre görürüm hiç ki gücün ḥūydan ġayrī (4) yeñ ehliyyet ya'ni cihān içre ehliyyet ḥulķu ḥasenden görmedim (5) ve tarīķatınuñda şartı budur ki sālīk tebdīl aḥlāķ idüp bir (6) ḥūylarını ālī ḥūya mübeddel iyleye tāki tecelliyātı ilāhiye ķābil olup (7) kerāmātı evliyāya ehil ola

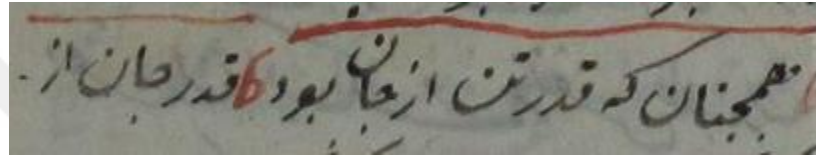

(8)

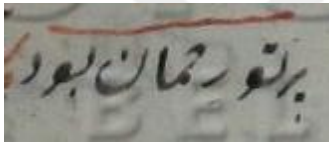
hümyān ve kisenüñ kıymeti (9)

altunladır altunsuz kîse ve hümyān bî-kıymetdir ya'ni altundan murād ma'nā (10) ve nîyet-i hālîş ve hulkî hasendir ve hümyān ve kîse ve insāndan 11'ibāretedir ya'ni şol vücūddaki bu hālāklar ve bu ehliyyet ve ma'nāşına selek (12) olmaya ol ebterdir

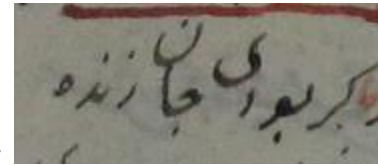
ma'būndur

(13)

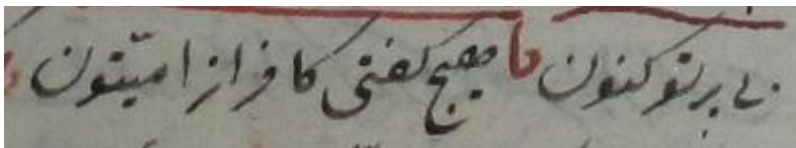
encilein ki tenüñ qaderi cāndandır cānuñ qaderi (14) pertev-i

Raḥmāndandır ya'ni tenüñ qaderi ve kudreti ve 'itibārī cāndan olduğı (15) gibi cānuñda

qaderi Pertev-i Raḥmāndandır ve anuñla kā'imdir

(16)

eger cān şimdi pertev-i

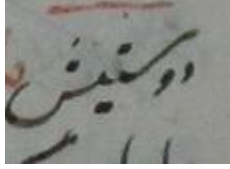
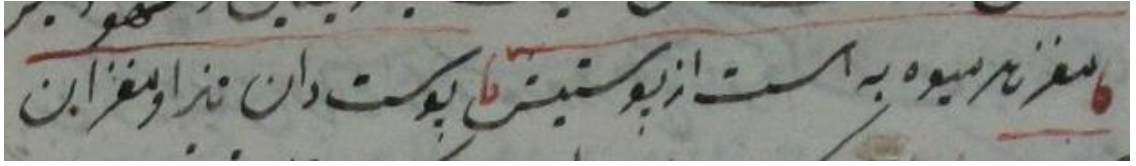
sīnedir (17) olaydı hiç kafirlere meyyitün dirmiydi ya'ni ḥazreti cān buyuruqları (18)

cān mü'mindir eger mü'minleriñ cānı pertev-i Raḥmānla diri olmayaydı (19) hiç Ḥaḳ

Te'ālā kafirlere Qur'an-ı 'azıymde meyyitler der miydi m'ālūm oldı ki

/25b/

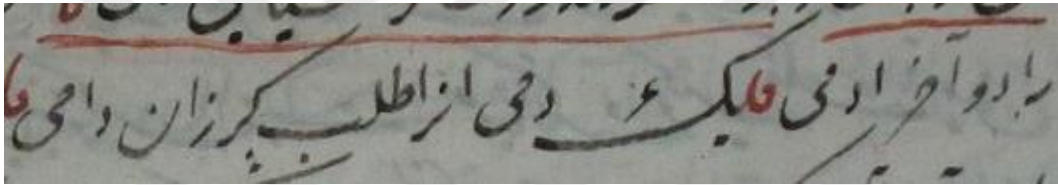
(1) mü'minlerin cānı nūru Raḥmāndır ve kafirlerin cānı nārı seyrden (2) imiş ve mü'minin cānı ḥaḳikāt i 'īmān ve yaḳīn ve şehvet imiş (3)

(4) her şeyin içi tışından yekdir teni kabuğ bil (5) ve ol dümesini içi bil ya'ni insān da'hi meyve gibi içi ve kabuğı (6) vardır içi rūhdur ve kabuğı tendir ve cānuñ cānı dostudur ki (7) teni ve cānı vücuda getürendir ve sā'ir eşyāyı da'hi

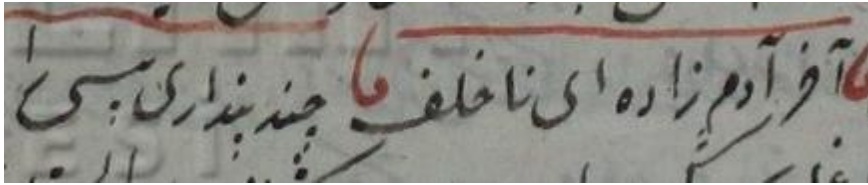

(8)

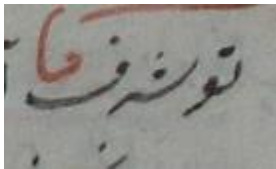

ālī iç

(9) tutar aḥır ādem iken sende ol demden inen bir dem anı taleb (10) eyle ya'ni ādemin içi ve bā'ını nefsi Raḥmāndır ve nü sübhāndan cem' (11) mağzeleriñ ve leylerin eşeri fī ve eger mī dire ger ol demden ve ol (12) nefesden inen bir nefes talebinden ḥālī ve ḡāfil olmayasın (13) nice aydır añlayasın

(14)

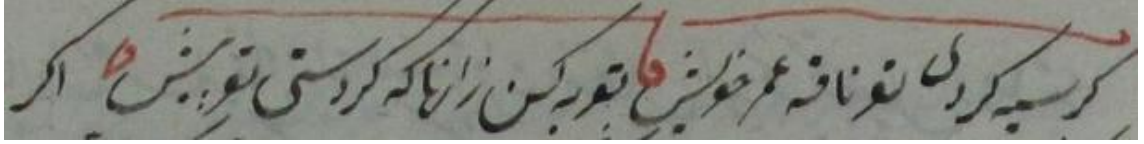

āḥır ādemoğlu senüñ ey babasına bensememiş bu alçaqlığı (15) sen nice şeref seversin ya'ni ḥaleqallah Ādemi ālā şūrete şūretin (16) şūreti Ḥaḳdır ve nāmın Ādemdir niçün kendini fehim iylemezsin (17) ḥimmetini bu dünyanuñ alçaq merātibine şarf idüb ululuk ve şeref (18) anı kıyas idersin ḥalbūki senüñ bu

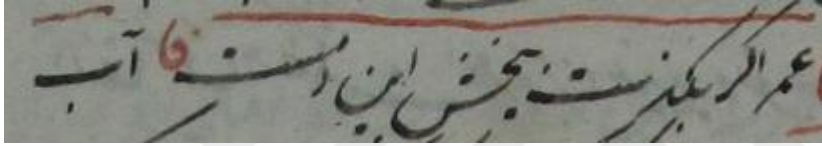
noğşanlığuñ ve alçaqlığuñ (19) Cenābı Hāğdan dūr olmasıdır der beyān tevbe itmenin beyānındadır

/26a/

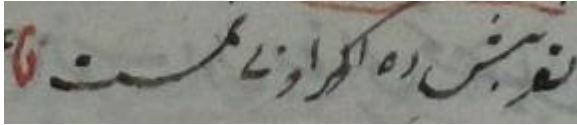
(1)

(2) ‘ömrünüñ nāğasını siyāh iyledin ise tevbe eyle anlara ki evvel (3) itmiş idin ya’ni evvel zamanda itdüğün günāhlarına tevbe iyle bir (4) daği iylemek kaçdın itme tā ki ‘ömrünüñ defteri ābı tevbe yuyup (5) pāk ü beyāz ola

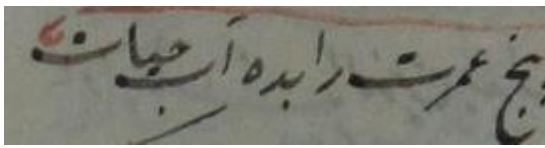

(6)

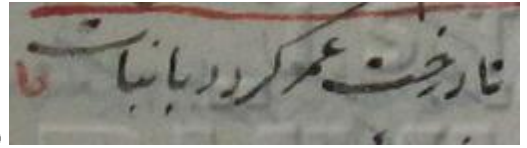

‘ömür eger geçdiyse günü bu demdir eger

(7) nemsiz ise tevbe şuyuñ vir ya’ni ‘ömrüñden bir sa’āt daği qaldıysa (8) ol sa’āt ‘ömrünüñ aşlıdır ve günü meşābesindedir anı ğanīmet bil (9) tevbe şuyuyla ana şu ver ki bī-nem qalub quruyub hıṭābı (10) cehennem olmaya ve bī-ğāşıl qalmayasuñ

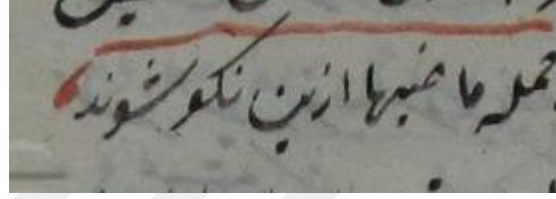

(11)

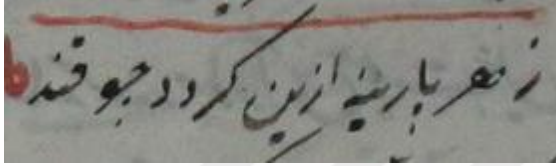
‘ömrünüñ köküne ābı ḥayāt vir tā ‘ömrüñ (12) ağacı dā’imā yemişli ola tebūci ola ya’ni insānuñ ‘ömrü bir ağaç (13) gibidir ve anuñ özdeki ve köki nefsidir eger nefsüñi tevbe ile ve istiğfār (14) ile ve efkār ile şarf idesin muqarrer bilki ‘ömrüñ özügine ḥayāt (15) ābını virüp bitürmekde ve elenmekde olursun nebī le yenqati’ bitmekde (16) vü günāğün meyveler ḥāşıl itmekde olur cināndan ve ḥūr ve quşūrdan ve nice (17) gözler görmeden ve qulaqlar işitmeden na’mendenden yetürüp (18) vü ḥāşıl itmekde olur ve evvel cihetle itdüğün günāhlarda ol (19) istiğfār sebebiyle ḥasenāta tebdīl olub sā’ir ḥayrātuña zamme olur

(1) tā evvel nefisler tamām olub aḥirete intikāl idince taḥṣīl i derecātda (2) olur intikāl itdikden sonra maḳāmına vāṣıl olur anda ‘ömrü ebedī (3) ve devleti sermedī içre müeyyed ḳalup sâ’ir ehli cennet ile (4) şafāya ve aṣrāte meşgūl olup raḥatda ḳalur ve eger ‘aksi olub (5) enfāsuñı Ḥaḳḳuñ ‘emrinden ğayriyā vü tevbe vü ‘ibādetden ğayriye şarf (6) iderse āḥiretde nedāmetde ve mecāletde ḳalup ol maḳāmı taḥṣīl (7) idenlere

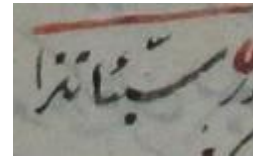

ḳarṣu yerinmekde ve nā-ümidlikde

(8)

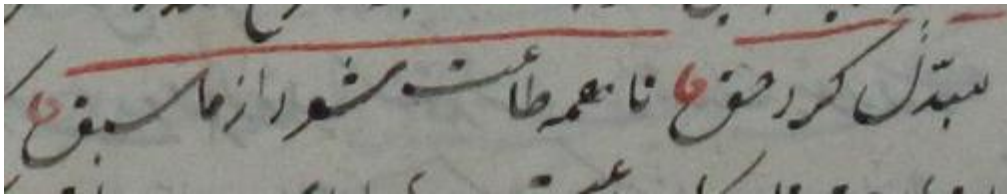

cümle maṣṣıler bu tevbeden iyü oldılar (9) geçen yıllık eski zehir bundan şeker gibi tatlu oldılar yani (10) ülāike’llezīne yübeddi’lūllah seyyietihim ḥasenāt muḳtezāsınca geçmiş (11) zemānda vaḳı‘ olan günāḥlar bir tevbe ve enābet sebebiyle birleġnür iyle ki (12) tebdīl olur geçmiş yıllardan ḳalan işyānki yılanuñ zehri ki (13) mühlık ve ḳatıl olmuş idi istiġfār sebebiyle zehirli ki tebdīl (14) olub şekerden lezīz olur nitekim günāḥlık ‘āleminde iken her biri (15) zekkūm ağaḫları ḥāşıl itmiş idi tevbe ve rücu itdikden sonra cennet (16) baġçelerine

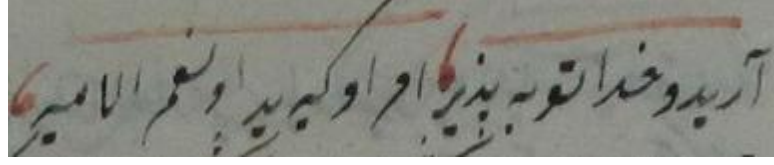

tebdīl olub şāḫibine envāı‘ telezzūz ḥāşıl olur

(17)

günāḥlarını tebdīl (18) itdi Ḥaḳ tā düġeli ta‘āt oldı ol sebḳāt itmiş günāḥları yani (19) ol işlenmiş günāḥları ta‘āta tebdīl iyleyüp ta‘āta şarf iyledi tevbe arıdu

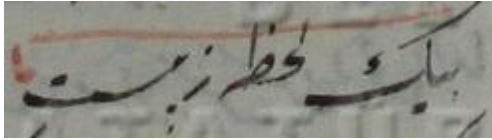
larındu hüdā

tevbene

götüreñ Hüdā tevbeni (2) qabūl idecekdir anuñ emrūñ tūtan ʿemr idicilerin (3) gökçeñi ve sulṭānı oldur yaʿni Hüdā size tevbe ʿemr iyledi tā maḡfıret (4) idüb āḫıretde derecātı ʿāliyyeler virüp sizi raḫāt ı ebediyye iriştüre (5) ve Ḥaqqın ʿemr ve nehı kullarına aynı ʿināyetdedir zıṛā Ḥaqq Teʿālā Celle Celālühü (6) dilemezki kendü kullarını işyān ide ʿazāba müsteḫāq ola belki Ḥaqqıñ murādı (7) budur maʿzı ve müstaḫbel günāhlarıñıza tevbe idüp boynuñuzu kendüye (8) döndere siz Ḥaqq daḫi size birbirinden gökçek maḳāmat vire zıṛā (9) Ḥaqq Teʿālā ḫaḫretlerinüñ murādı sizi kerem ve iḫsānına maḫḫār düşüp (10) enʿām bı-nihāye itmekdir ammā tegāfūl idüp kendünizi ol raḫmetden dūr (11) itmeḡe saʿy idersin imdi āḡāḫ ol ki ve bāḫi ʿömrüñi ṭaʿāt ve ʿibādetle (12) ḫatem iyleñ tāki rızāyı Raḫmāna maḫḫār düşüp beḫāyı sermedı (13) ele getüresiz

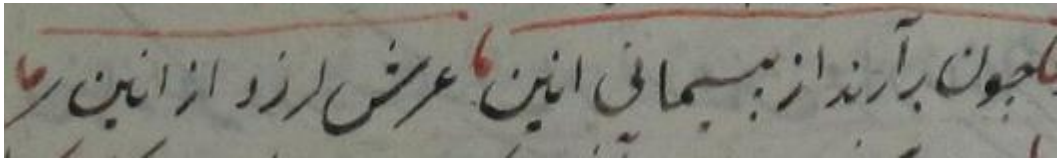

(14)

tevbe nitekim acāib bineḡin dir bir laḫḫāda

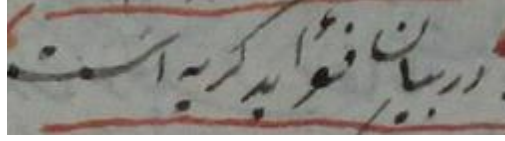
alçaqdan (15) felek üzerine sıçrar ve segirdir yaʿni tevbe atına sivār olan bedenden (16) ayrıldıq da ol burāq sizi bir laḫḫāda yedi eflākin üstüne çıkarup (17) daḫi şıraṭı yıldırım gibi geçürür zıṛā ol binek acāib ü cet (18) ve çabıqdır

(19)

el müznibin çün peşimānlıqdan añladı getüreler ʿarş ditrer günāḫkārların

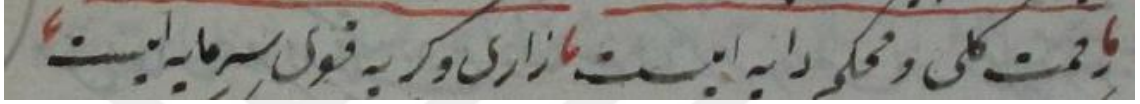
(1) iñledi benden ya'ni her kimki günāhlarını yād idüb Cenābı Hāḳḳa derūn ı
 (2) dilden tevbe iyleyüb ağlaya ve günāhdan rücu' iyleye muḥaḳḳaḳ 'arş anuñla (3) bile
 ağlaruz elvānuña toymayub ḥazānı berk gibi ditrer tā Hāḳ (4) Te'ālā ol kişinüñ günahuñı
 af itmeyince 'arş ditremeden sakīn (5) olmaz pes kişiye lāzım ve lāīḳ olan budurki
 dā'imā iñlemekden ve ağlamakdan (6) ḥalī olmaya tā Cenābı Hāḳḳuñ raḥmetine
 müsteğraḳ olub 'arşı (7) ve ferşü ve melāike anuñla hem nevā olub her dem Hāḳdan

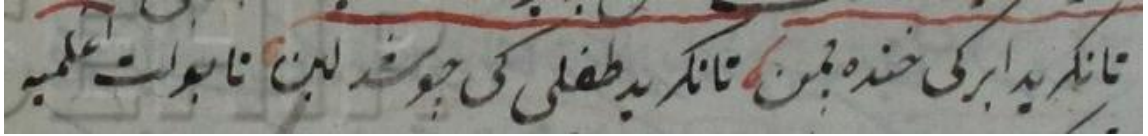
meded ü perdem ṭaleb (8) iderler
 fāideleri

beyānındadır

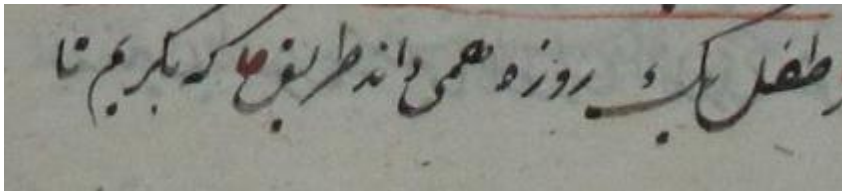
ağlamağın
 (9)

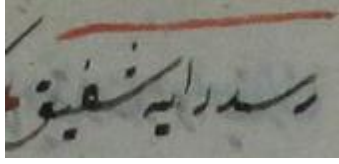
(10) iñlemek ve ağlamak ḳavī sermāyedir raḥmet küllīdir ve muḥkem rek (11) dāyedir
 ya'ni iñlemek ağlamak bu yolda sermāyedir ve selīmi dāyedir (12)

(13) ḳaçan güler çemen tā oğlancıḳ ağlamaya ḳaçan ṭaşar ve ḳaynar şuda ya'ni (14)
 zāḥirde mişāldir ki oğlancıḳ ağlamayınca ana süd virmez pes sen daḥi dā'imā (15) Hāḳ
 Te'ālā ḥazretinden cennet ve didāru hūr ve ḳaşūr istersen (16) ol ḥimmetin nişānı
 tazarru' ve zār-ı cemeñdir žirā derd ile vü niyāz ile (17) vü cehd ü ṭaleble her murād
 müyesserdir gerek m'ānevī gerek şūrī ve illā (18) bī-niyazlıḳla ve dertsizlik ile istenen
 murād ḡāfiller maşḥarālıḳdır (19) dimişler žirā bī-netīcedir

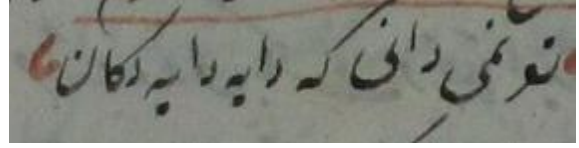

/28a/

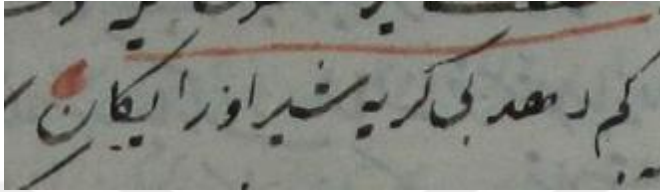
(1)

bir günlük oğlancık cemiç yolu bilürki dir ağılayım

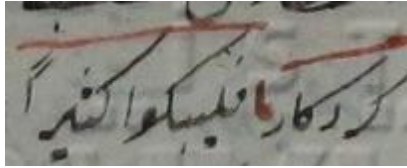
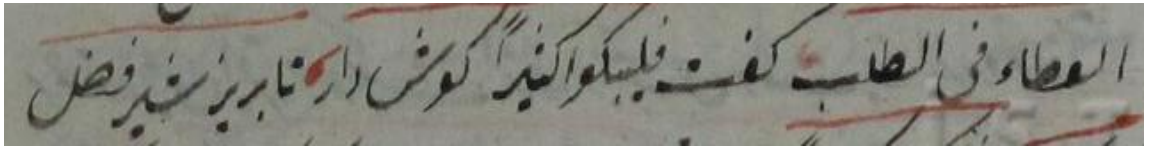
tā (2) şefkāt irişşün eyle olsa

(3)

sel bilmezsin ki ol dāyeler dāyesi

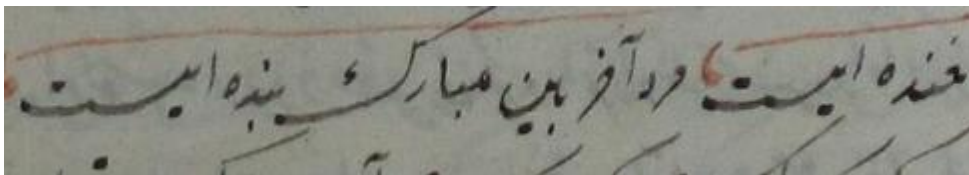
(4) ağlamaşsız ilk sevdini virmez ya'ni kişi her murādına taleb eyler derdsiz (5) vü
iştiyāşsız ve cehd ü ced sezer iken hūşūli mümkün değildir görmez misin ki (6) tıfluñ
ağlaması dāyenin şefkātine sebebdır öyle olsa dāyeler (7)dāyesi ve biliciler bilicisi ki
Hüdāyı Rabbi'l- 'alemīndir şefkāti ve 'ināyeti (8) sevdālī bī-pervā olañlara ve bī-niyāz
bātıllara virmez ār verir zīrā laţif (9) ve 'ināyeti köklü şifātla ve giryān ve nālān
olañlara bī dir bağ ve mebzūldurki (10)

(11)

didı kulağ tut tā faẓl-ı giridgār sūdduki (12) ya'ni

Qur'an-ı 'azıymde gelmişdir ki kavlihi te'ālā 'azze şānehu fel yeẓḥaku ḳalilen (13) fel
yebkū keşirān ma'nā budur ki az gülün ve çok ağlan dimek (14) oldu ki dā'imā Allāha
müştāḳ olup arzūyı vişāl idüp çok (15) çok ağlan tā Allāhu Te'ālā Celle Celālūhu faẓl ve
'ināyetinden ḳalbinize 'ılm (16) ve 'amel ve şevḳ ve rızā sevdin muttaşıl revān ide āḫir
her kereye āḫir (17)

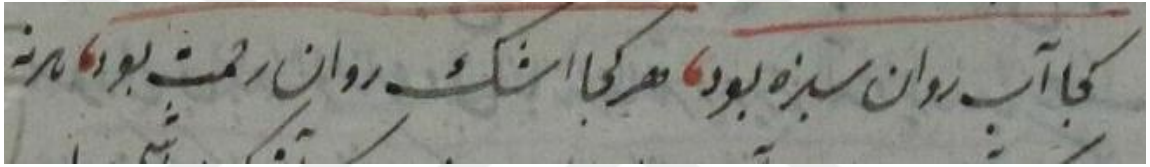

her

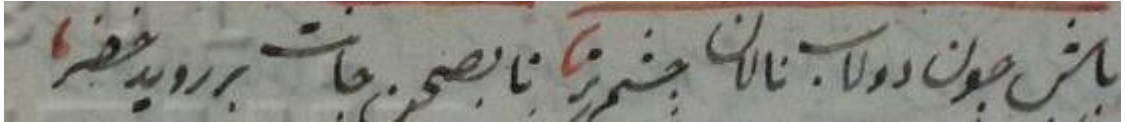
ağlamağın (18) şū ki gülmekde şūken görücü ādem mübārek kuldır yani her (19) ağlamağın sonunda gülmek muḳarrerdir āḫiretde ḫurrem ve handān

/28b/

(1) olayım dirsən bu dünyāda ağlamağdan ve iñlemekden dūr olma əlāyığdan ve əvāyığdan (2) murād dili pāk ve mücellā idüp t̄alib-i didārı yār ol der didāra (3) lāik olmağa taḫṣīl istiḍād ḳalup yarın cemāline ḳarṣu niyāzda (4) tazarruḍda ve giryāda olup meṣālīḫ dünyāda bi'l-küllīye el çeküp tecellīyātı (5) ğaybīyye intizārında ol ve dolab eşgele gönül bostānında meʿānī duḫāların (6) ve ṣuhūd meyvelerin ḥāṣıl idüp neṣāt-ı dalda ve şafāyı rūḫda ol (7) tā ki mübārek ḳullardan olup güzide ḫaṣ dergāḫ olasın her (8)

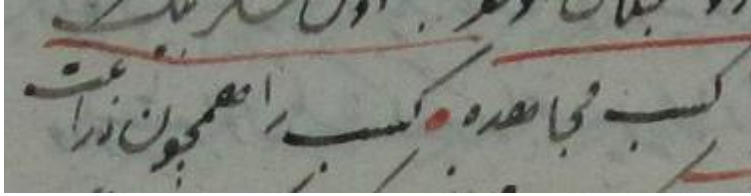
(9) yerdeki aḳar şū vardır anda sebze olur her ne yerdeki aḳar gözyaşı vardır (10) rahmetdir yaʿni aḳar şuyun eşeri ve neticesi rahmeti yezdāndır ve mulāḳatı (11) Rahmāndır

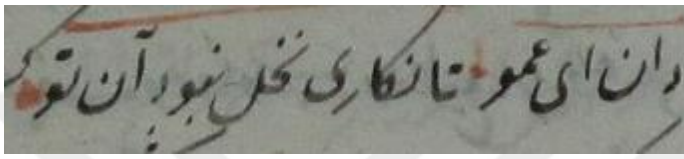
(12) dolab gibi iñleyici ve gözi yaşlı ol tā cānuñ ṣaḫnuñda çemenlerine yaʿni (13) ṭolab dıṣ gözi yaşlı ve bağırı paslı ol tā cānuñ ṣaḫrāsuñda (14) ḫaḳāyığ-ı çemenzārı ve meʿārif-i gülizārı ve meʿānī şükūfeleri vücūde (15) gele şehir dil vesāvesi nefṣāniyle ḫarābe teveccūḫ olmuş iken mʿāmūr (16) ve pūr revnāḳ ola zīrā cān vü dalaḳ vü revnāḳı vü refāḫiyeti ve beḳāṣı Ḥaḳḳuñ (17) nūriyle muṭṭaṣıf olup vücūdu Ḥaḳla ḳā'im ve dā'im olmasıdır ammā anlar ki (18) bu cān ve dīl şehrin ihmāle ve ḫarābe virüb nefsi emmāreyi mʿāmūr itdiler (19) dünyāda ve āḫiretde əmmā Ḥazreti Ḥaḳḳ yanında nāmeleri ülä'ike kel en'am olup

/29a/

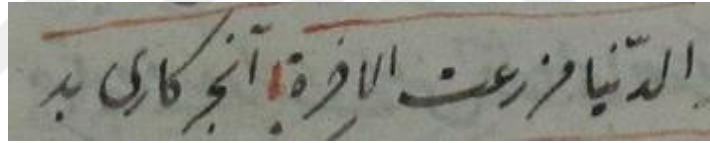
(1) olup bu devletdedur mehcūr oldılar ve onlar ki bu evşāfı ḥamīdeyi kisb (2) idüp
 ‘aşkı ilāhīye mazḥār düşüp cānlarını nūrı maḥiṣ itdiler anlar (3) didārı Ḥaḳdan ve zātı
 Ḥüdādan bir nefes ayrılmazlar dā’imā müstaḡrāk-ı sübhān-ı cemālī (4) ilāhī olup beḥer
 zātda maḥiyān zülcelāl olup on sekiz biñ (5) āleme feyiż reşān olırlar der beyān

(6)

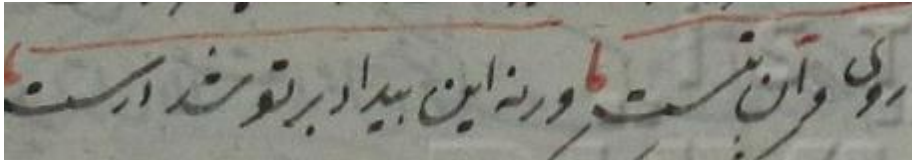

gibi ve kazancı iken gibi bil ey
 ‘ümū (7) tā ekme yesin daḥıl ve şal senūñ olmaz ya’ni aḥiret kazancı da dünyā (8) ekini
 gibidir m‘ādemki bunda ekinüñi ekme yesin anda ḥāşıl olmazsın be her ḥāl (9) bunda
 taḥşıl itmeyecek anda varlıkda müflīs ve tehi deset (10) olmaḳ muḳarrerdır nitekim

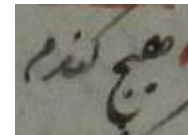
buyrulmuşdur

(11)

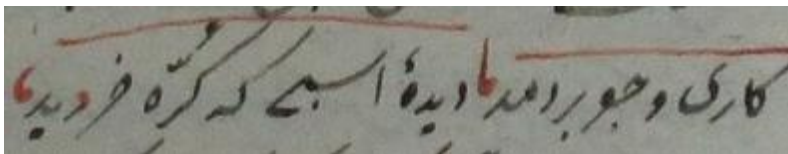
anı ekersen

biçersin (12) ve ol senūñdır ve eger ekmezsen bu beyrādlık ve zülüm üzerinedir setti
 muḳarrerdır (13) ya’ni ekmedigin yerden biçmezsın ve ekmedigin için zülüm ve
 beyrādlık (14) üstüne şabit olup zalimler ve taḡıyler selekinde olursın zīrā (15) senin

olan şey ancak kendü kisbūñ ve kazancuñdır

(16)

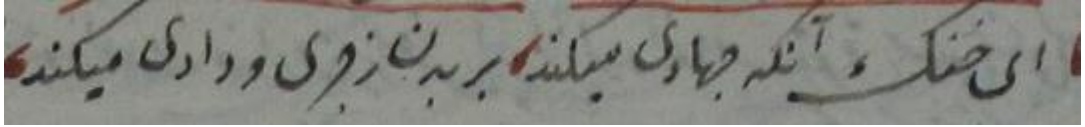
hiç buḡdayı ekerseñ (17)

yemiş verir mi bir atı gördüñ mi ki eşek şıbasını toḡura ya’nī (18) eger āḥiret ‘amelin

kazandık ise yine āvāzı muḳarrerdır ve eger dūnyā (19) ʿameli ki zūlūmdür vü ḳıṣādır vü ḥaḳd u ḥūddur vü buñlara beñzer ne ki var ise

/29b/

(1) ne ḳabaca ḥāşıl itdin ise cezāları ve sezāları muḳarrerdır ve muḥaḳḳaḳdır hīç (2) tebdīl ve tefeyyūre mecāl yokdur eger şer ʿameli ise kendinden mūnfek değıldir

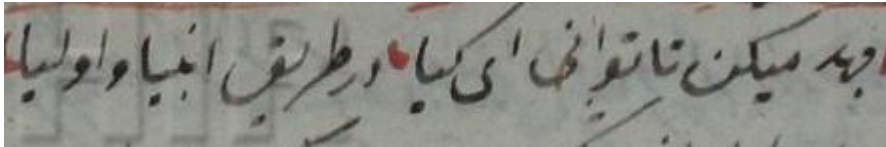

(3)

ey necāt (4) aña ki nefisle cihād iyler bedeni üzerine tercīh iyler ve ādil yaʿni ʿālemde (5) ve devlet ol kimsenūndirki nefsiyle cihād idüp ve bedenūñe tercīh ve sitem idüp (6) riyaşatla ve ʿibādetle zāyf ve naḥīf ve maḡlūb ve muṭıḡ iyler ve nefsi (7) mürde idüp rūḥını zinde iyler ve ḳalbine şafā virüp ʿilm ve ʿamel ile ādil (8) ve dār iyler

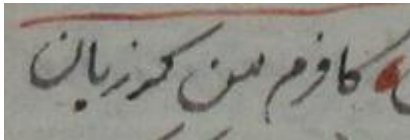

(9) eger tevekkül iylerin ʿamel içinde iyle evvel an daḥi andan soñra (10) cebbāra şafun yaʿni evvel mūcāhedeki ve perhīz ki ve ʿibādetini eyle (11) andan soñra tevekkül eyle evvel ṭaʿāt ve ʿamel toḥumuñ ek andan soñra (12)

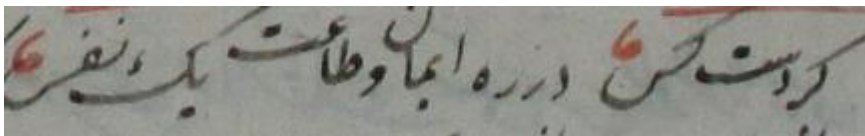

cehd eyle (13) tā

ḳādir olduğca ey ūlū enbiyāñıñ ve evliyāñuñ ṭarīḳına yaʿni bu (14) cihānda ḡayri efkārı ve aḳvālī ve efālī gider ḳadar olduğca enbiyā (15) vü evliyā ṭarīḳına duruş tā anlaruñ zūmresinden olup anlarla bile (16) ḥaşr olasın ve anlarla mūnīs ve yār olasın

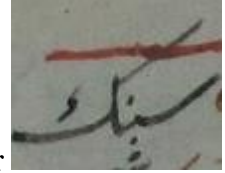
(17)

kāfirim ben eger

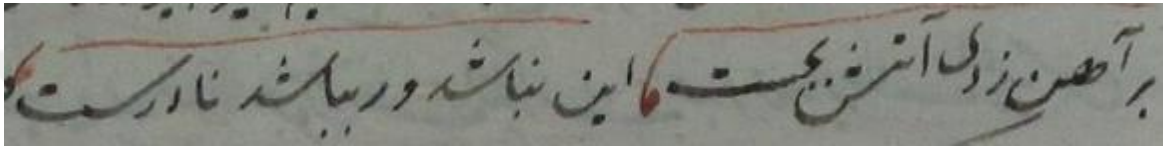
kimse (18) ziyān itdiyse ʿīmān ve ʿaṭāt yolında bir nefis yaʿni sen ölünce ömrüñi (19) ʿīmānla ʿaṭāt şarf eyle vü ʿīmān ve ʿaṭātın levāzımını saʿy eyle eger bir nefsüñi ziyān

/30a/

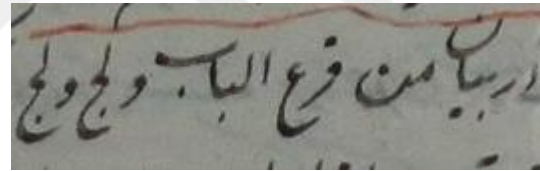

(1) ziyān iderseñ ben Hakkı setretmişlerden olayım deyü buyururlar

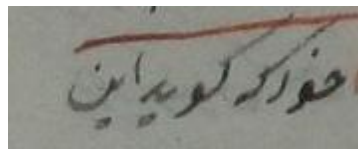
(2)

taş (3) demüre ördük od çığmadımı bu olmazsada azdır yaʿni ʿīmān (4) ve ʿaṭāt ikisi taşla demür ile mürekkebdır bir mertebeye urıcağ yaʿni ikisine (5) bir yere cemʿ idecek āteş-i mağfiret ve nūr-ı başıret zuhūr itmiş olmaz (6) eger çıkmak olursada vakiʿ olur elbette eşeri muḳarrerdır sen hemen (7) ʿīmān ile ʿaṭātda muḳkem ve şabit ol netice

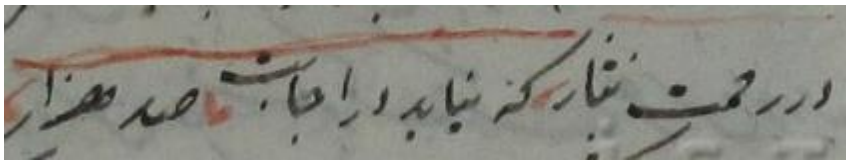

çıkmamak olmaz elbette zuhūr ider (8) anuñ beyānındadır ki bir kimse bu kapuyı (9) kaḳsa ve aḳdām iylese elbette ol kapuya daḳıl

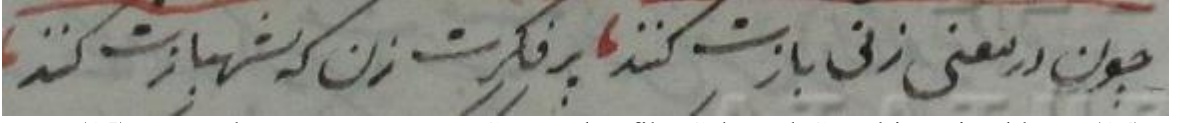
olur

(10)

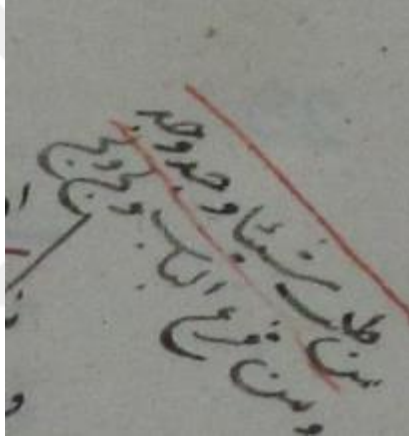
Hüdā bu raḥmet

kapusını (11) kim ol yüz biñ ʿicābet bulmaz yaʿni her kimki Hakkıñ (12) iḥsānı ve ḥidāyeti kapusını niyāz ile dıḳ dıḳ iyeler Hakk Teʿālā añu (13) yüz biñ fetih bābı iyeler ve duʿāların müstecāb ve dilekleriñ ḥāşıl iyeler (14)

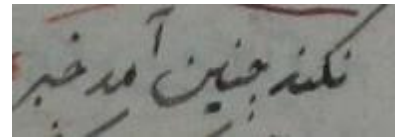
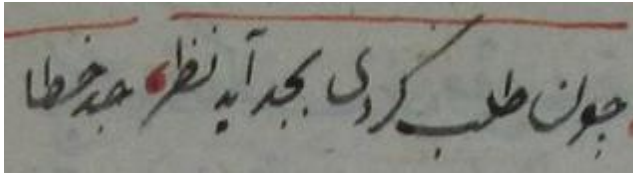

çün (15) ma'nā apusını ararsan saña aarlar fikrũñ anaduñĩ rki seni řāhbaz (16)
iderler ya'ni ma'nā apusını rũp Hādan ma'nā aleb idersen saña me'ānĩ (17)
apusını rũp Hādan m'ānā aleb idersen saña me'ānĩ baħrına mũstefri olursun
ba'dehũ fikir (18) anadlarını aup Hāuñ senā'in vũ berā'in vũ acā'ib ve (19)
arā'ib hĩkmetlerin seyir itmee ayerān ve olan idersin řehbār me'ānĩ

/30b/

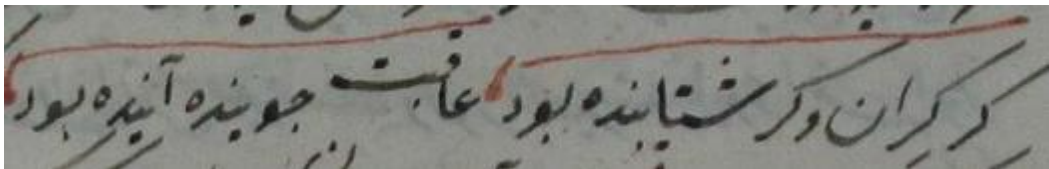

(1) olup esmānĩ mafirete ũrũc idersin

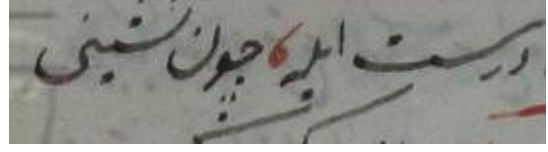
(2)

çũn aleb iylediñ ced ve cihādıyla aleb iyleyesin (3) muaa bilki ceddinde aā
eylemezsin elbette ol cedit ve cihād seni ol (4) murād idindiiñ mařsũda vāřıl ider bĩ-
şek ve bĩ-řũbhe (5)

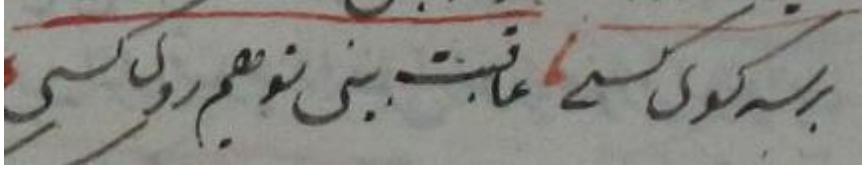
eger

aır yũrũyici (6) ve eger 'acele iyleyici ola 'āıbet arayıcı olañ yolcı ola gerek aır
yũrũsũn (7) gerek 'acele iylesũn 'āıbet menzile iriřũr řĩrā aleb insānı mařsũda (8)

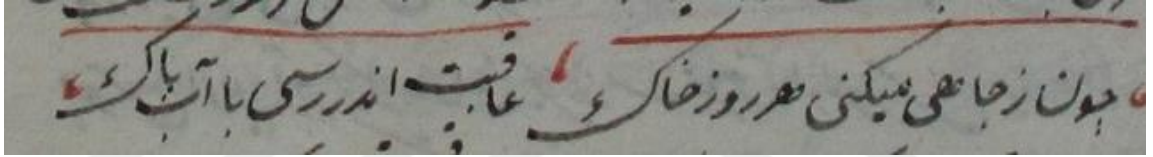
irişdürmiş olmaz bes hemen istegi

(9)

çün bir kimsenüñ

(10) maḥallesi üzerinde oturasın ‘āqıbet bir kimsenüñ hem sen yüzüñi (11) görürsin ya’ni bir ‘āşıkki dā’imā kūyi cānānda muntazır didār ola (12) elbette bir gün ol maḥalle içeru rūyi yārı ve liqāyı cānānı seyr ider (13) cānānıñ maḥallesi göñüldür ki ḳalb elmü’minü beytullah ve arşullah (14) dir ki taḥtkārdır eger sa‘āt be sa‘āt ve nefis be nefis ol kūye murākıb (15) olup bi’l-küllıye ‘āqıbet bir gün ol maḥbūbu ḥaḳıḳının cemālını (16) ol cānda ‘ıyānen müşāhede idüp maḳşūda vāşıl olursun sen (17)

(18) çün bir kuyudan her gün tobraḳ ḳazarsan ‘āqıbet bir pāk şuya (19) irişürsin ya’ni eger tabi‘ātuñ çağdan her gün şıḳlet ve keşāfet nuḥūset

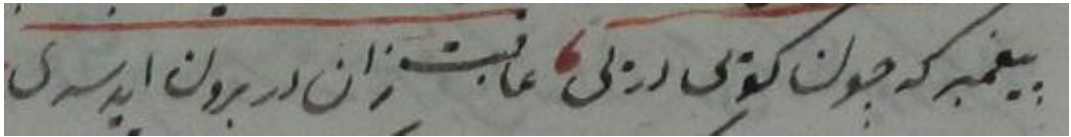
/31a/

(1) ve nuḥūset tobrağın ḳazup ḳıḳarmaḳ üzere olasin ‘āqıbet ol ebdeni pāk (2)

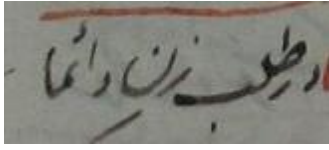

ve şāfı olañ rūḥ ı ḳudsiyye vāşıl olub ḥayātı ebedī bulursın

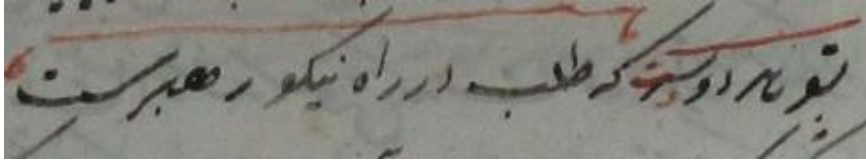
(3)

Ḥazreti (4) Peyğamber ‘Aleyḥisselām didiki çün bir ḳapuyı dögesin ‘āqıbet ol ḳapudan (5) taşra bir baş ḳıḳar ve görürsün ya’ni ‘ālemi melekūtuñ ḳapusu ki (6) ḳalbüñ ḥānesine ulaşıḳdır eger ol ḳapuyı ciddeli urasın (7) ‘āqıbet ol ḳapudan bir ‘ālemi lāḥūte ḳaḳnek-i anḳāyı lā mekānīsı (8) baş ḳaldurup şaḥrāyı cānda çolan eyleye serdir

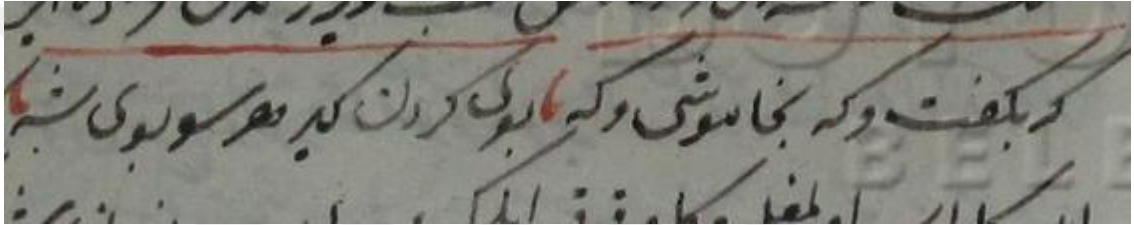

(9)

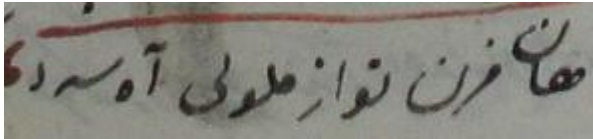

talebe ur dā'imā

sen iki (10) eliñi ki taleb yol içere ayur heberden ya'ni iki elüñle dāmen-i talebe (11) muhkem yapışup andan ayrılma ki bu yolda talebdir ki bir murādı nā-murāda dād (12)itmek dese ol murāda lā'ik taleb virir andañ murāda irişdürir (13)

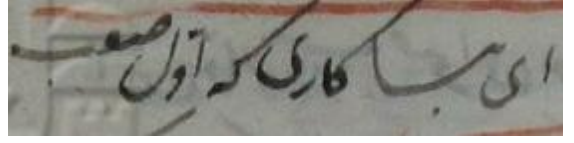
kāh söz (14) ile ve kāh epsem olmağla ve kāh қоқу iylemek ile her cānibden şāhik (15) қоқусunu тут ya'ni evşāfı ilāhiyei kāh söylemeğe ve kāh hamūş (16) olup tefekkür itmeğe ve cānibden қоқу olmağla rāyihı ve ğafletden ve ihmālden (17) ve şehvātdan pāk ol tā cemāl be kemāl celāye gelüb bir gün m'āşuq (18) seni senlikden ħalāş idüp cezbei Raḥmāna mazḥār ve sezāvār ide (19)

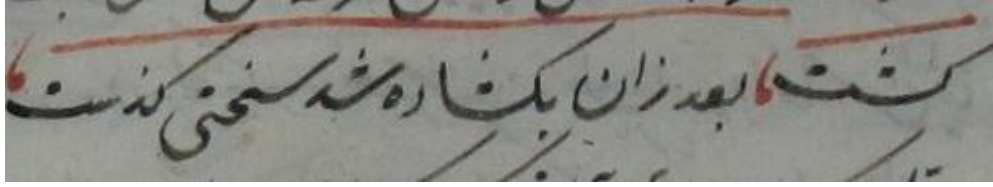
. agāh ol melül olma ve melüllükden

/31b/

(1) maḥzūn olma ve şuqı āh iyleme vardır dostānedir dosta ya'ni ʿilm ḥaḳīḳāt (2) baña keşif olup meʿānī baña yüz göstermedi diyüp melül olup (3) ah serd itme hemān derd üstüne her kaçan ki derdi ilāhī saña yüz göstere (4) ol vaḳit muḥaḳḳaḳ bil ki ʿālem-i meʿānī saña musaḥḥardır zīrā cemiʿ tāliblerüñ (5) başıdır derde şöyle ki derd sende mevcūd ola ʿaynı dermān bilüb bir (6) nefes andan fāriğ ve münfek olma bi'l-maḳşūd beddānī vücūduñda (7) naḳd bulup cemiʿ müşkilātı ḥāl idüp şek ve şübheden

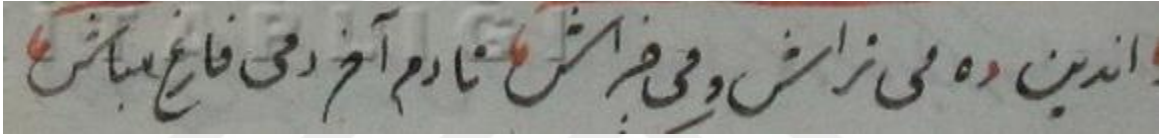

(8) hālāş olub kāmīl ve mükemmīl olasıñ

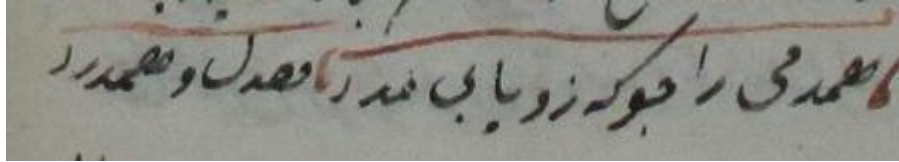

(9) ey çok

işlerki (10) evvel güç oldu andañ soñra keşāde olup açıldı ıatılık geıdı (11) ya'ni talebi Hāda saña ıatılık irişüp bazı kere güç görüp (12) ğamkeyn olub nā-ümīd olma ve talebüñden usanmaklılık itme neıe işler (13) olur ki evveli güç olur ammā soñu öyle āşān ve keşāde olur ki ol (14) çekdüĝin zaĥmetler küllī rahmet olub miĥnet muĥabbete tebdīl (15) olur

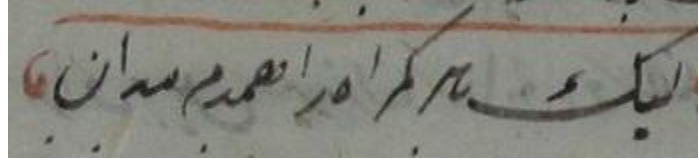

(16) bu yolda buluñ ve zemān tā āĥir nefsuñ bir dem fariĝ olmaya ya'ni (17) kāh kaşın kāh gözüñ Kurān sūrun bunuñ ol cānibe olsun (18) ve azmüñ ol yana olsun bir dem fariĝ olma tā āĥir bir rişteye ve bir ser (19) çeşmeye ayrışasın

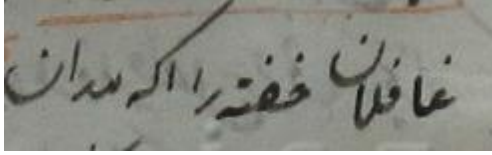
/32a/

(1) cūyān eĥād bir yoldāş isteki andañ meded bulasın encilein yoldāş ki (2) hemdel ü hemderd ola ve talib ehad ola ya'ni sālīk olan kimseye (3) evvelā hemdemdir ve hem nefis yoldāşı labūddedir tā ki birbirine ıol ve ıanat olub (4) rāĥı Hūdāda hemrāĥī ola tā ki anuñla ıatır afviyāt sülūk ve ser (5) menāzil tecelliyātı Rabbül mülūk idüp ez zamān içinde maķşūd ki (6) fırsāt bulup murādına irişe ve eger yār u hemişeni vāşıl ı ārifden (7) ğayri ola ve ehli Hūdā ve ehli nefis ola muķarrerdir ki dembedem esfelü's-safilīne (8) tenzīl idüp nisyān ve ğaflet perdeleri her cānibiñ iĥāta (9) idüp kārı

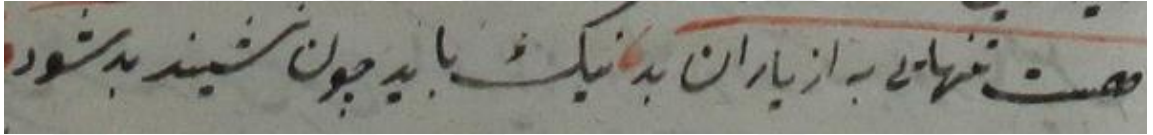
Hüdāya müveccih ola

(10)

leykin her yol azdır meşi yoldāş bilme ğāfil (11)

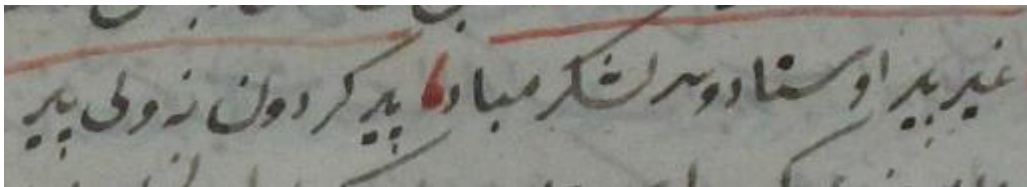
yatanları uyanık ve āgāh bilme ya'ni elmū'minü kessir mūmeyyiz fetān haşbince ki (12) mü'min keşāde t̄abī vezīrūñ ve ehli temīz gerekdir her ādemūñ (13) ve her sālīkūñ mertebesini temyīz idüp nice ğaflet nevmine ğarķ olan (14) bī-zevķ gümrahları fehm iyleyüp kendin daħi ol öncüye giriftār (15) olmayasın zīrā yoldan azmışuñ ve menzīle irişmemişuñ nihāyeti (16) yoķdur aña göre şāhib diķķatle ve fennūñ yitürmiş iken mābeynūñ fark (17) iyleyesin tā sende gümrah olub ceħālet beyābānında qalmayasın (18)

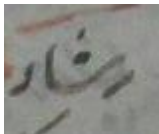
(19) tenhālīķ yekdir yaramaz yoldāşlardan iyü ādem çün yaramazlarla otura yaramaz

/32b/

(1) olur eger sülūkune ve ırfānına münāsib ve lā'ik yār bulamazsan (2) zinhār tenhā olmak yeğdir andanki ħalāyık ħabīs ve nādān ola şöyleki (3) bir an hemneşiniñ cāhil ola berū serd nefsi seni şehvedinden (4) ve zevķ-i derūnuñdan dūr idüp kendi gibi bī zevķ ve bātl itmek (5) muķarrerdir

(6)

pīrden ğayrı kimse üstād ve serleşker olmasun cihān (7) pīri deĝil lākin irşād pīri ya'ni sālīkūñ üstādı (8) ve serveri ve muķtezāsı pīr mürşid ve kāmīl gerekdir

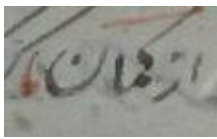
yohsa ger dün dūrundan (9) ve ey ve böyle seyrūñden sacı ve saçalı ağarmış ola ammā
 kalbi henüz (10) siyāh mermerden қаtı ola hencileyin pīre ‘ārifler tıfıl daḥi dimezler
 (11) zīrā eṭfālde ḥavf ve ḥayā ve teṣlīm mevcūddur ammā pīr kerdūn bī-baṣiret (12)
 cemākātde vū zulmet vū cehāletden mā āda nice ef’āl o mezār ḥalk ve mevzılık (13)
 muḳarrerdır öyle olıcaḳ bī-zebān tıfilla nice beraber olur belki anlardan olur ki (14)
 anların şānında Ḥazreti Ḥaḳḳ Celle ve ‘Ālā ūlāike kel en’āmi (15) bel ḥūm eẓallū
 buyurmuşdır imdi anlar çok yaşamaḡla saçalları (16) aḡarup ef’āli ḥamīde ḥāşıl
 idemeyüp cehālet ve ḡurūrda ḳalan (17) pīrlerdendir ve anlar gibi pīrlerden ḥayvānat
 efzāl idüḡine bī-nihāyet (18) delīl gelmişdir pes sen sālike lāzım olan oldur ki bir nūr
 ḥāşıl (19) idesin ki ol nūr ile kendüne tenzīl ve teraḳḳī viren insānı teṣḥīş iyleyüp

/33a/

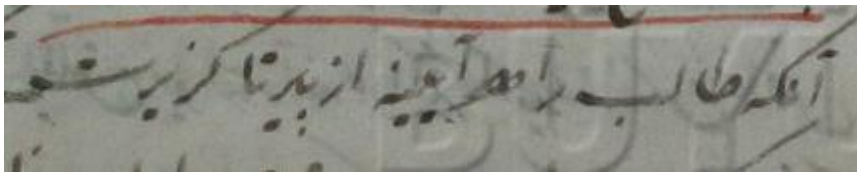
(1) iyleyüp āḡāhlık ve zevḳ ve añladuḡın kimseye ḳarīb ve yakınlık (2) ḥāşıl idüp
 cefāsını ‘aynı vefā bilüp teṣlīm ve raẓı olup (3) özüni ten ve anı cān anlayasın ten
 cāndan müstaḡni olduḡı (4) gibi sende senden müstaḡni olup anın nefsinden behreminde
 (5) olup zātına ve ḥaḳīḳātine vāşıl olasın ve ammā ḡaflet ve taḳlidü (6) riya ehli
 olanlardan ictinābı küllī idüp vaḳtinde ḥazırlarla (7) hemnefs olasın

(8)

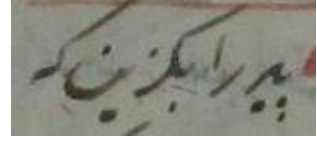

göklerūñ nerdebānı pīr mürşīd olur oḳ neden uçucu (9) olur yaydan
 olur menzīl i maḳşūda bir an idüp hedef murāda (10) iriştirür ve ismen ḥaḳāyīḳu ve
 ‘ālemi lāhūte nerdebān olur tā maḳam (11) bī maḳam urūc itdirüp kendü gibi bir
 mertebe kemāl iriştirür der beyān (12)

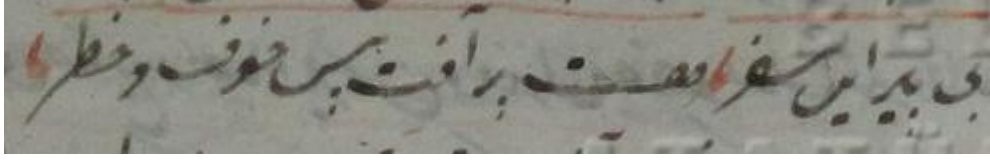

anıñ beyānındadır

ki (13) t̤alibin elbette p̤ire muht̤ac olması n̤açardır

(14)

p̤ir

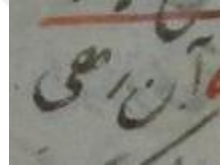
urundular ki (15) p̤irsiz sefer havf ve haṭar bir yol daḥi yok p̤irsiz ve delilsiz yola gir̤ilmek (17) muḥāldir nitekim eddelīlu ḡümmeṣ sebīlu ver rāfiḡu ḡümmeṭ ṭāriḡu buyrulmuṣdur imdi (18) elbette bir rāhı ṣināsi k̤ül m̤ül arayup bulup dāmenine muḥkem (19) el urup m̤ürīd ṣadīḡ olup kendü varlıḡuñ ol kāmīlūñ

/33b/

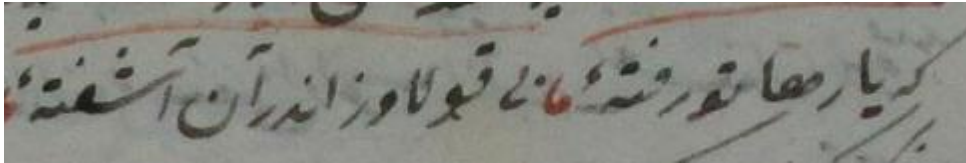
(1) varlıḡuñda māhv idüp ḥaḡiḡāt üzre anı p̤iṣvā ve m̤ürṣīd idinüp (2) bu rāh p̤ir āfeti anuñ sayesinde ḥuz̤ūr ve rahatla ḡaṭṣ idüp (3) menzīli maḡṣūda iriṣmeḡe saṡy ü

m̤ülāzemet

idesin

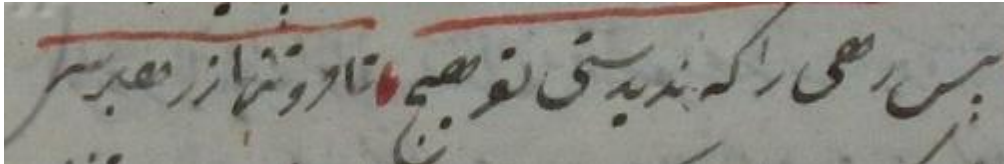

(4)

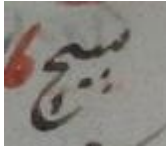

ol yolu ki

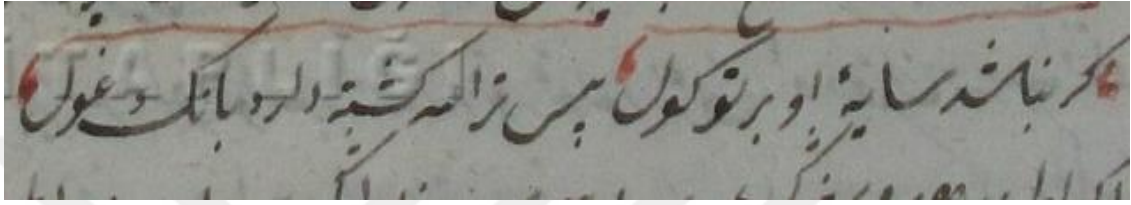
sen (5) nice gezginmiṣdik ḡulavuzsuz ol yolda divāna sen yaṡni (6) nice gezg̤ündüḡuñ yola bir kez ḡulavuzsuz gitsen nice yerde (7) yol yitirüp divāne olup ṣaṣırırsın öyle olsan bildiḡin (8) yola delilsiz gidemeyecek bilmedüḡiñ yola nice gidebilürsin (9) gidemezsin

(10)

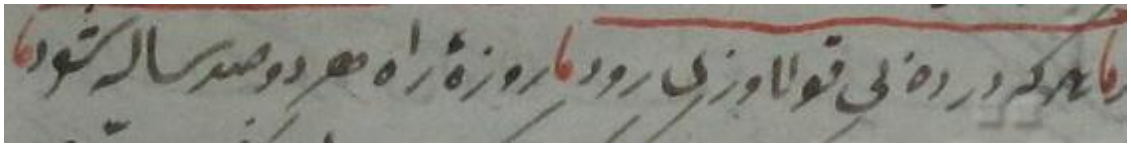
pes bir yol ki sen hiç görmemiş olasıñ ġāfil olma ve tenhā (11) gitme ve yol göstericiden baş çevirme ya'ni ol yoluñ ki (12) ıraklığı elli biñ yıllık yoldur anda yalnız gidemezsin ġāfil (13) olma bir haberden baş çevirüp feraġat gösterme yoġsa fırsatı (14) elden vücūduñu zayı' ve hebā iylersin ve menzīl i maķşūdun kir ü ħalursın (15)

(16) eger ol rehber ve şedūñ sāyesi nādānuñ üzerinde olmaya (17) pes seni bu yolda deyular āvāzı serkeşte ve ser kerdēn iylē ya'ni eger (18) ol mürşīd āfāķi ve enfūsūñ naẓārı 'ināyeti ve rahmet ve ħidāyeti (19) ve ferāseti sen bī-ħaberiñ eble ü aĥmāķuñ üzeriñde ħazır olmaya çok deyü seyret

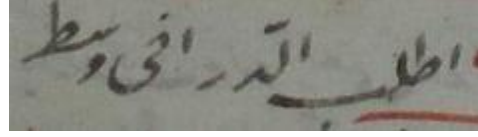
/34a/

(1) deyü seyret ādem şūreti şalāĥdan ve ehli sūnnet ve cemā'atden görünüp (2) seni menzīli maķşūda alıñalım deyü aķlıñ uġralayup rāhı Ĥaķdan (3) ve naẓār ve şerden ayırup işte seni Ĥaķķa vāşıl ide deyü 'ömür āĥir önce (4) mekrūdur ve ġale-i ġümrah ve ġāfil iderler ammā mürşīd-i ilāhī vū kāşif esrārı (5) nā-mütenāhi naẓār sāyesini sen bī-ħaberūñ üzerinde olıcaķ ne deyü (6) nefis ĥamle iylē ve ne ġavli İblis ħaşd itdikleri ĥalde naẓār (7) sāye-i mürşīd şeş cihet ki zāhirān ve bāṭinen iĥāṭa idüp yaĥfezūnehū (8) bi-emrilleh ĥuşūşunda ĥaz idüp debdebān olur soñra deyü seyret saña (9) fırsat bulup ifşād itmeġe geldikde envārı pīrūñ şihābı şaķıbı (10) anları maṭrūd idüp rücūmen li's-şeyatıyn murādlarından dūr maḥrūm (11) olurlar

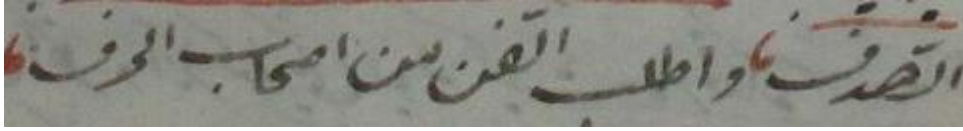
(12) her kim ki yola ħulavuzsız gide her iki ġünlük yol aña yüz yıllık (13) olur ya'ni naẓār ve ĥimmet pīri ĥaķīķāt bu rāh bir ĥatırda saña ħulavuz (14) ve dīl olmaya iki

günlük menzili yüz yılda sa'y etsen (15) kat' idemezsin iyle olsa lâzım ve farzdır ki rāhı
Hakda kişiye bir (16) menzıl şināsi pîre bende ve mürîd olup desti dāmından bir nefes

(17) ayırmaya tabî'net maqşûda vâsıl ola

(18)

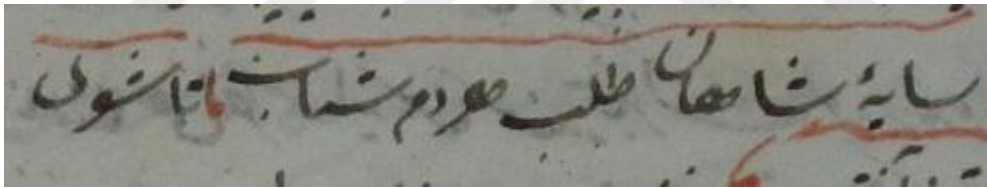

der taleb ile

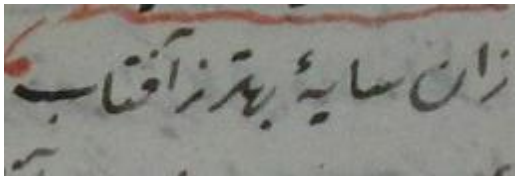
(19) kardeş şırf ortasında vez'ati ve fenni taleb ile zât

/34b/

(1)ü's-seylerinden ya'ni 'aķıl ve ārif oldur ki her taleb iyledügi murāduñ (2) ol ehlini ve
şāhibiñi bulup andan taleb iyleye tā talebinüñ (3) haķikātine vâsıl ola yoħsa serseri
talebenüñ fāidesi (4) yokdur ceħd idüp maħlûttadan ve pîrinden taleb iyleye tā zaħmet
bî- (5) fāide olmaya

(6)

şāhların sāyesini iste her dem (7) 'acele iyle tā
ol sāyeden āfitābdan yekreñ olasıñ ya'ni (8) evliyāyı ārifinki ma'nā şāhlarıdır anların
sāyesini (9) ve şoħbetini taleb iyle tā anlar sāyesinde güneşden münevver ve 'ālā (10)

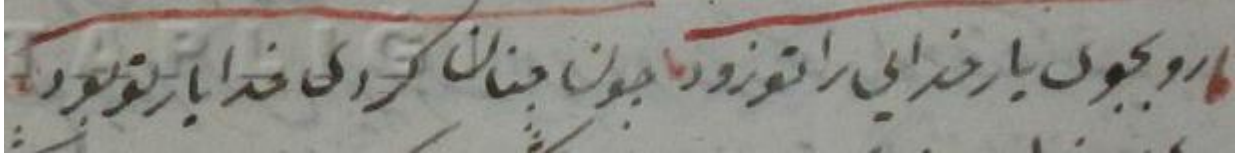
olasın

(11) peklerin sevgüsini göñlüñ içine dik göñül virme (12) illā göñlü fûşlar muħabbetine
ya'ni men eħabbe ķavmen fehüve minhüm bir kimse (13) bir ķavme muħabbet iylese ol
anlardandır sende ehli dillerin muħabbetini (14) cānına dik tā anuñla ĥaşr olup anların

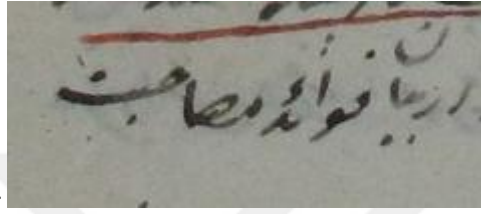
şıfâtđanı

olasın

(15)

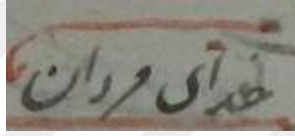

(16) yûri bir Hüdâ yarını iste yeter çün anuñ gibi olasın Hüdâ senüñ (17) yârüñ olur ya'ni Hüdâ müridlerine ve Hüdâ yârlarına yâr ol ve dâ'im iste (18) ve anlar añladuđını añla ve anlar kendini yola git her kaçanki sende anlar (19) gibi olasın Hüdâ senüñ dağı

yârüñ olur

/35a/

(1)

beyânındadır

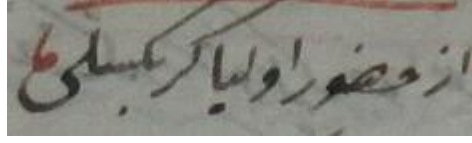
Hüdâ müridlerine meşâhabetiniñ fâi'deleri

(2)

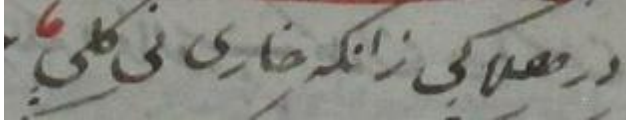

(3) iyle hemnişinüñ isteye evliyâu'llahın huzûrunda otura (4) ya'ni hadîsi şerîfün maẓmûnıdır ki qale a,m men erâde en yeclise me'allahi felyeclisü meât taşavvûf ma'na oldur ki her kimse ki (6) Allah ile dileye oturmağa ehli taşavvûf birle cülûs itsün çün dâ'imân (7) huzûru Hâkda hazır ve seyri haqâyıka nâzır olmağ dileyesin bir ehli (8) müşâhede ve şâhibi Hâzret-i Pîr ma'r vücûdun dâ'imâ huzûrunda (9) hayy veyahûd ma'nevî hazır olup dâ'imâ andan kisb i haqâyık (10) mevcûdât iyleyüp âlemi esrâr vücûdunu hep şıfâtı esmâiyyesinden (11) kelime bî kelime harf bî harf ma'lame ve tefşîl iyleyüp hıl'at bihşeti sen (12) eknine kâmil giyüp muhleşlıkdan nefsi na'ıkaî hâlâş idüp (13) muhleşıyn zümresinde olup zâtî cennete dağıl olasın andan soñra (14) hâlidîne fihe ebeden rağıyallahu anhüm ve raẓu anhu anın maqâmı olduğı (15) gibi seniñ dağı

maḳāmuñ olur

(16)

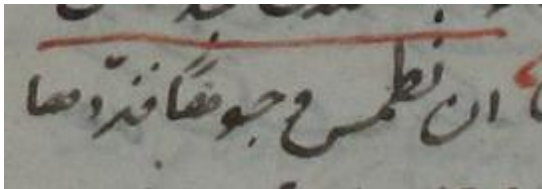

ḥuzūr evliyādan eger üzülesin (17)

ḥelāk senüñ andan ki ḥārsın senüñ küñ değılsın yaʿni evliyā (18) Ḥāzreti Vācibu'l Vücūd ile ḳā'imdir ve ḥaḳīḳāt el ḥaḳāyıḳdır ve senüñ (19) ve senüñ zāṭuñ ol ḥaḳīḳatüñ nūri pīr nūrıdır ki cemi'

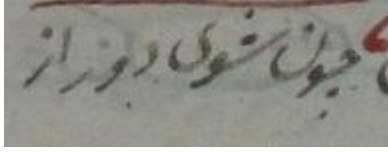
/35b/

(1) Esmāü'l hüsnā esmāi zāṭla tecellī itmişdir ve ol nūr senüñ bu zāṭı (2) vücūd ki şıfātı zāhire ve idrāḳı ṭayyibe ve niyyet-i ḥālīs renginde (3) mün'akis olub zuhūr iyer eger sebū-i vücūdunuñ ṭıyni ki tendir (4) mikdār u tīre olmaya ol tecellī iden nūruñ leṭāfeti ve nūrāniyyeti (5) vicdāniyyeti tebdīl olup sağı olmaz imdi senki bu uç görünen (6) leṭāfiñ ittiḥādına vücūdu pīr riyāzātıyla ve ʿibādetle ce cezm ve ʿāzim ile (7) ve derdi ʿaşḳla bu vücūduñ ḥabeşiyn ve māsivāsın yaḳup (8) ü yaḳup bu ten ve ḳalb ve rūhı cemi' ḡıl ve ḡışdan pāk ve (9) şāfi iyleyüp ol nūri ilāhiniñ mücellāsı ve mazḥārı olup (10) ve bu cüz'ü olan vücūduñi şehvetiyle ol vücūdu küllī muṭlaḳanuñ (11) meyānına şarf idüp içinde māv ve şarf ol tā ol cüziyyet envātından (12) necāt bulup küñ olasın ve eger henüz bu taḳsimin ḥaḳāyıḳını (13) müşāhede itmedinse ḥār ile ḳani' isen āḡāh ol ki bir ḥazīne (14) çöheriñ vardır ki nefsüñdir ve ʿömrüñ ve māişetüñ ol (15) nefsüñdir şöyleki cevāhir esrārı şarf iyleyüp ḥārı güle vāşıl (16) itmeyesin helāksın zīrā ḥārılıḳda ḳalup gülden cüdāsın (17) anlardan olursun ki Ḥaḳ Te'ālā buyurdı

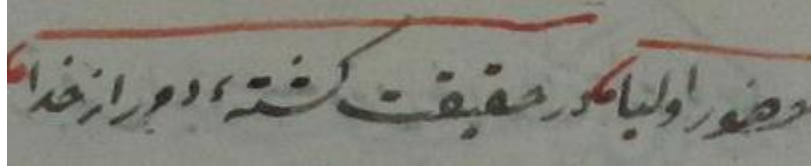

(18) imdi sermTyeden ḡāfil ve nūr zāṭından

eḳal tā ḥuẓūr ı ḳalb ḥāşıl (19) dimeyesin ḥuẓūruna lâ'ik ve sezāvār olmazsın

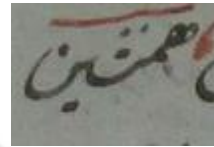
/36a/

(1)

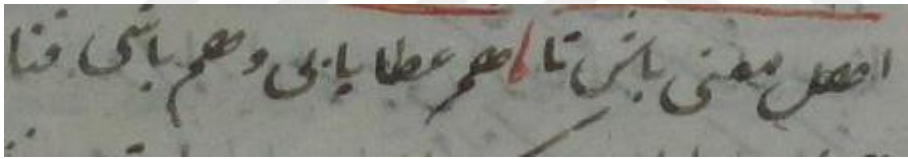
evliyā

ḥuẓūruna (2) ıraḳ olasın ḥaḳīḳātde Ḥüdādan dūr olursın ya'ni evliyādan (3) her ki ıraḳdır Ḥaḳdan be'iddır zinḥār evliyā naẓārından dūr ve ğāfil düşmeyesin (4) tā Ḥaḳdan

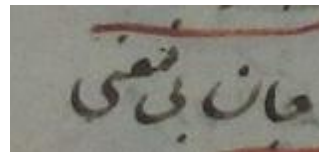
dūr olup heviyei firāḳda giriftār ḳalmayasın

(5)

ehli ma'nā ile

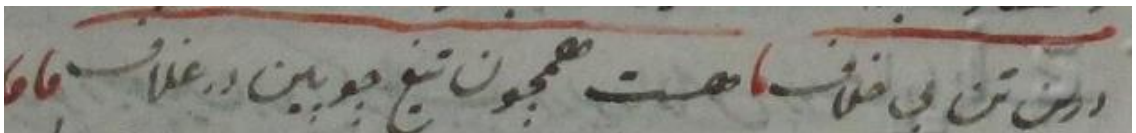
(6) hemnişīn ol tavırki bulasın hem tarīḳātde fenā olasın ya'ni 7ma'nā ile ṭur ve hem otur anlara her cihetden ḳarīb ol tā her nefis Ḥaẓreti (8) 'Izzetden saña feyiẓ ve 'aṭā ide ve hem enbiyā ve evliyā kerāmetinden naşībdār (9) ü de meydān olup ḳuvvet ve ḳudretlerinden bihredār olup ve şecāġāt (10) ve iffetleri bostānından meyvedār ve bir

ḥūrdār

olasın

(11)

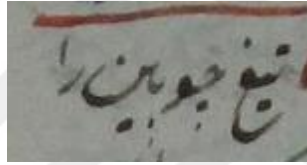
(12) ma'nāsız cān bu ten içere ğılāftır ağaçından kılıç gibidir ḳın içinde (13) ya'ni şol cānki bu ten içere ağaç yarası gibidir ma'demki ol ğılāfda (14) ne idüġin kimse bilmez ammā āşīḳāre olduḳda m'ālūm olurundur tā ğılāf (15)

(16) tā kayın içinde ola kıymetlüdür çün taşra oldı bakmağa âletdir ya'ni (17) tiğ-i çüpîn rūḥ bî-ma'ṇādır ma'ḍemki ten gılıfında pinḥāndır ḥayır ve şer 'ömrin (18) kezerān iyle ehli ten ve ehli zāhir qatında zāhir kıyāş olunur tığ-i pūlad (19) ve āhen-i çüherdār zann iderler çün ecel qabşası ki desti kudret

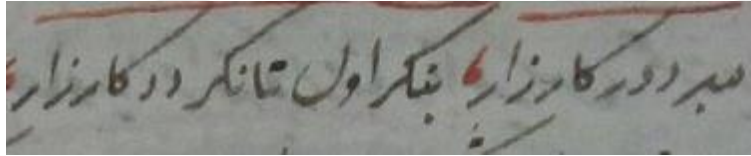
/36b/

(1) ü bence meleku'l mevtdir qabz idüb ve ten gılıfdan taşacak ki (2) ol maḥālde bir nesne yaramayup ḥıṭab cihet olmadan gayri (3) âlet olmaz neye uğradığın ol zaman

bilür

(4)

ağaç kılıcı cenk içine (5)

iletme tā iş soñrā zāru feryād ola ya'ni eger cānında sene ma'ṇā (6) yogise gılāf şūrete mağrūr olur bende meberem ve gülrizārim deyū kendüñi (7) bir tāb itme yaqinüñ olmaduğı aḥvālī fuqarādan daḥi aşağıdan (8) görüp zannı fasīd ki 'itikād iyleyüp inqār ve bühtān idüp (9) cānın çöpini ilet nāra itme öngelet nāzır iyle tā işin (10) āḥırde inledi ve ḥasret olmaya ve zāru fırqāte düşmesin (11)

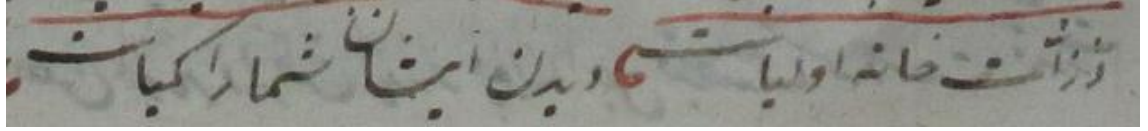
(12) eger cānuñ kılıcı ağaçdan ise yūri bir gayrısın taleb iyle (13) ve eger elmasdan ise ana şādūmanlık iyle ya'ni eger cānuñ bî (14) ma'ṇā ise şāhibi ma'ṇā cānı arayup bulup ondan ma'ṇā (15) iktiyās idüp cān çobanı anuñ terbiyesiyle perversū idüp (16) ma'ṇāya tebdīl ile emīn ve bî-pervā ol eger ma'ṇā iylesin (17) ileri küll pīşvā ol velḥāşıl neylerseñ eyle cehd ile kıyāmet (18) kerzārına cān bî-ma'ṇā ile varma

ma'būn

olmayasın

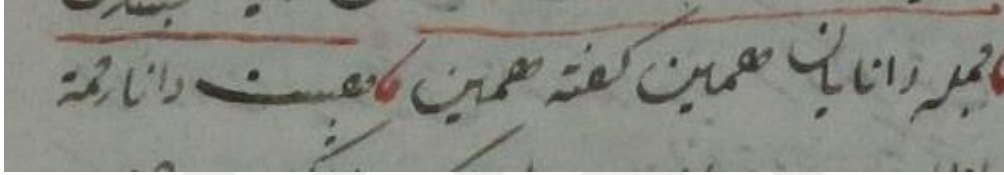

(19)

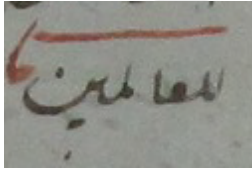

(2) /37a/

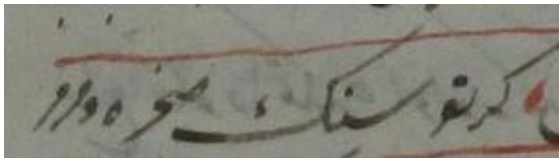
(1) ma'nā kılıcı evliyānuñ ḥubbu ḥānesindendir anları görmek sizlere (2) kimyādır ya'ni cān kılıcınıñ ḥubbu ḥānesi evliyādır eger cānuñ (3) kılıcına ma'nā çöherin peşrev itmek dilerseñ evliyā şoḥbetinden (4) bir an ḥālī olma

(5)

cümle dānālar böyle dimişlerdir bu dānā iki 'ālemin rah̄metidir (6) ya'ni ārif-i billāh zāhirūñ ve bāṭınuñ ve dünyānuñ (7) ve uḳbānuñ rah̄meti küllīsīdır ve iki ālemūñ ḥālīḳı rah̄meti (8) andan ṭaleb iyles eger sende ol ārife muḳayyed ve münkāḍ olup (9) muḥabbetūñ ele getürdikse taḥkīḳ bilki iki 'ālemde rah̄met ve sa'ādet (10) şāḥibi olup ol dānāyı rāza ilahīnūñ ḥāye-i se'ādetine ve gufrānına (11) ve Ḥaḳḳa vuşlāṭına sebep olursun ve vücūdun anlara rah̄met (12) olur azāb firāḳdır ve beriyei zalāletden ḥalāş itmesine sebep (13) ve beḳā idenilerine vāşıṭa olursun

(14)

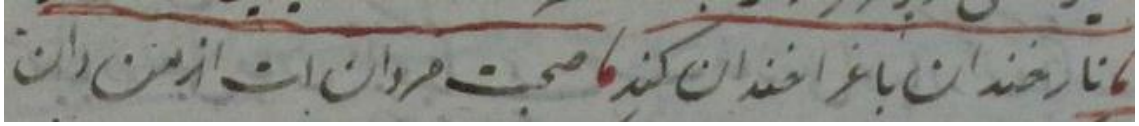

eger sen

taşdan (15) ve kaya ve mermerden olasin çün şāhib i dīle irişesin göher olursın (16) ya'ni eger göñlün kaya ve mermerden daħi atı' vü fāmeş bī-zevķ ü yābes (17) olasin her gāh ki 'ināyet i ilāhī idüp bir şāhib i dīl ārif (18) ve kāmīle irişesin anuñ naẓārı ve nefsi eksīri ol (19) taşdan atı' olan göñlüni yumuşak ve zem iyleyüp göhere tebdīl

/37b/

(1)iyler şāfī ve pürnür olup Hāzreti müte'āle yaķın ve āşınā iyler (2)

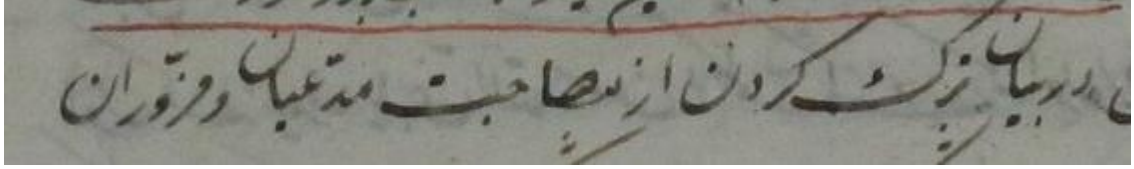

(3) kendi kulucī ateş bağı daħi külücī ider merdler şöħbeti seni daħi (4) merdlerden ider ya'ni nārı ħandāndan murād güneş ü ay ü kevākib (5) dirki aşlı nārdır ve bu dünyāda olan āteş anlaruñ eşeridir ve bu (6) yeryüzünde olan nebātāt ve sebze ve et ve şükūfeler anuñ görüşünden (7) ve te'sirinden sel bel vücūde gelüp gıdā i insān ve ħayvān (8) olurlar ammā faşlı şetāde güneş maħcūb ve gülmesi az olmağın (9) düğeli bağlar ve dağlar pīr mātem olub hedme yüz atarlar geenki (10) faşlı bahar olup ħanedān ve ħicāb seħābdan üryān olur cümle (11) eşcār berin ve nebāt zemīn daħi pūr ħande ve aşāde olub (12) şafĥāī 'ālem sebze ve etle müzeyyen ve izĥār eyle ħürrem olub cemle bağ ve (13) zegī celūh itmekde olur kezālik şöħbeti merdān Ĥüdā güneş (14) gibi dā'imā ħande içeredir ve ālemi ĥalkı ceħālet senin içinde bī- (15) berk ü bī-nevā ve uryān almışdır ĥıţān mişālindedir m'ādemki (16) ol merd Ĥüdānıñ āfıţāb ma'rifeti anlaruñ üzerine (17) se'ben ve ħandān olmaya ulmet ceħāletde ve zemherine alāletde bī- (18) neşv ü nemā u bī-nūr u bī-ziyā alup mercı'leri cism ve rūĥları (19) seķīm olub ħayvān abīlinden ve leyselerdir ammā anlarki bir ārif lāhūt

/38a/

(1) lāhūt ĥaķīķinüñ şemsi me'ārifī seben ve nūr işşan ola bağ (2) ħandān gibi başdan albleri izĥār ĥaķāyık ile pīr ziynet ve meyvei (3) me'ārifle dā'imā ol düĥa'i me'āniden keşf ve şuhūdi fākihelerini tefekkür (4) itmede olur imdi ey ālib sende eger albün vü cānuñ vü boşţānı (5) ħandān ebedī olsun dirseñ müfet güneşinden ziyā (6) pezīr ol nā-ĥayāt cāvīdāna vāşıl olup bu ıl u āl ehli olan (7) mualledleriñ meķrūĥıyle senden

emîn olub vücūd bî (8) samanuñı menzîl darı's-selām teşlîm idüp bî-pervā ve raḥāt (9) olasın

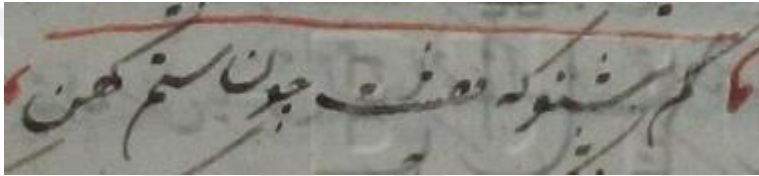

(10) müzevverān ehli daʿvānıñ ve ehli tezvîrîñ meşāḥābelerinde nehî ve (11) taḥzîr

itmek lākin beyānındadır

(12)

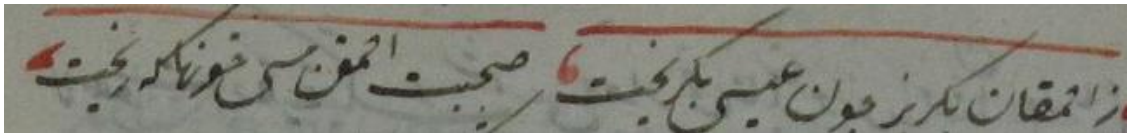

ṭatlu sözlü cahilüñ (13)

dostluğunuñ az aîşet ki ol eski pür āgū gibidir yaʿni (14) her kimki ʿilm ehli'llāhdan ve aḥvālî merd ü Ḥüdādan bî-nasīb ve bî-ḥaber (15) ola eger tekellümüñde ve kıāletde ṭatlulıḳ daḡı olırsa sen andan (16) ıraḡ ol ve anuñ sözüñi ve dostluḡuñı ḳabul itme ki anuñ (17) dostluḡı eski ve kıttal zehri gibidir senüñ ruḡuñā ve ḳalbiñe (18) te'sir idüp rāḡı Ḥaḳḳa revān olmadan düşürüp bî-ḳudret ve bî (19) ḳuvvet ve bî-runek ider ve idrāḳ-ı ʿilmi ve şırrı vāḫidinden behre iyler

/38b/

(1)

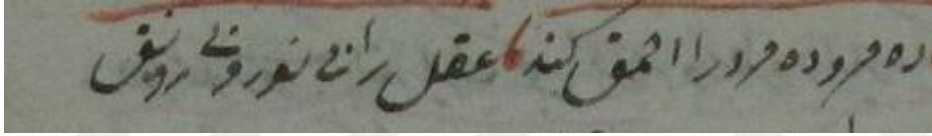

(2) aḡmaḳlardan ḳaç çün ʿayıbı beni ḳaçdı aḡmaḳuñ şoḡbeti çok ḳanlar (3) dökdi yaʿni ol ḡikāyeniñ mażmūnıdır ki bir gün Ḥazreti ʿİsa (4) ʿAleyhisselām şaḡrāda segirdüp ḳaçar ol kimse daḡı ʿİsaya irişüp (5) yā Nebīallah kimden ḳaçarsın ve bu segirtmek ne içündür (6) ʿİsa ʿaleyhisselām cevāb virüp buyurdı ki tā ki bir aḡmaḳa dūş (7) olup bir mıḳdār mūḳaleme itdim gördüm ki bir kimsedir ḳat'a insāniyyete (8) ḳabil deḡil nefsi bana sirāyet ider ḳorḳusuyla ḳaçarım didi dönüp (9) ol kimse inidi yā Nebīallah sen

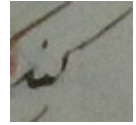
değil misiñ ki ölüleri diri (10) kılduñ ve gözsüzleri şağırları ve cem'i marazları sağladuñ (11) iyü itdüñ evvelki hallerden dañi yeni oldılar 'İsa a.m didiki (12) ol 'İsa menem ol kimse itdi pes yâ Nebi'Allah ahmañuñ ħamañatuñı (13) zâil idüp anda ħalâş it 'İsa ayni'm indi ol Teñri Ĥaqq ki (14) beni ve seni ve cümle mevcûdâtı ketmi âdemden şahrâya vücûda getürdi facem' (15) emrâzı sūriyye ve m'âneviyyeye çare buldum ve itdim illâ ahmaña herkez kaçmañdan (16) ġayrî çare bulmadım ve mümkün değildir imdi m'âlûm oldı ki ahmañ (17) şol ħâifedir ki Ĥaqq sözi işidüp ħabûl ve muħtezâyı (18) ħabî'âtden rücu' itmeye ve m'âkul ve kendüye fâideli naşihâte razı (19) olmaya ve inâd üzere ola ve biñtab'i erenlere ve ehli

/39a/

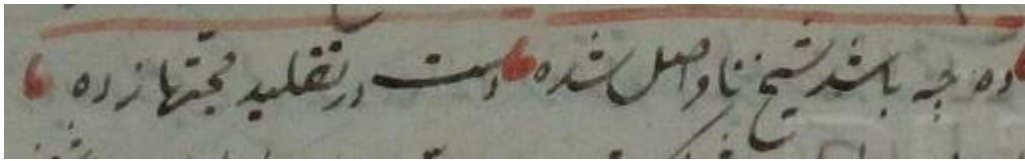
(1) Ĥaqq münkir ola ana herkez naşihât-ı mürşiddin ve nazârı arifden fâide ve rahmet (2) Ĥaqqdan fâide yokdur

(3)

kûye varma kûy adamı ahmañ iyer ve aklı nûrsız iyer ya'ni meşhûr (4) meşeldir ki bir kimse bir gün kûyde olsa aqlında noħşan olur bir ħafta (5) olsa aqlınuñ rabî naħış olur bir ay kûyde olsa ġafletden hiç (6) nesne ħalmaz ve hükemâ dañi tenbiye itmişlerdir ki ölü şehir sananlarda ve sivâr-ı 'azîm (7) ve meşa câmi' yirlerde sakın öleñ kim günden güne aqluñız ve fehmüñiz (8) ziyâde ve terħıbdin ola ve kûylerde ve küçük ħaşabalarda sakın olmañ (9) kim aqluñız günden güne noħşan olmaya ve Ĥazreti Ĥüdâvendigâr ħaddesa'llahû (10) şirrahû'l-'azîm kûyi buyurduħları insân nâħış ve şeyħ nâ-vâşıla işâretidir ki (11) buyurmuşlardır

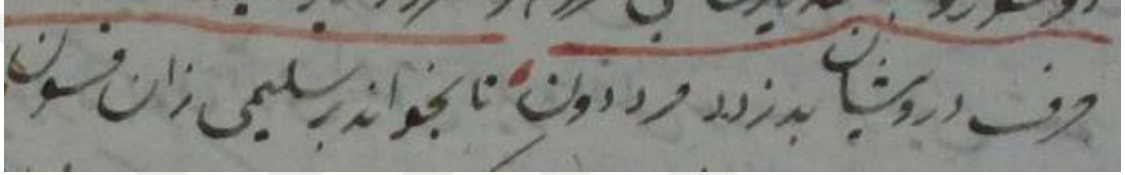
(12)

kûy ne ola âşıl olmamış şeyħ ki taħlîd ile ħuccete el urmuş da ya'ni şeyħ (13) nâ-vâşılı ħaħâyık eşyâyı 'ılmen ve 'aynen ve Ĥaqqan müşâhede itmeyüp şırri ehâdiyyene (14) vâşıl olmamış ola ve şeyħlik d'avâsını idüp mekru tezvîr dikenini (15) içmiş ola evliyâ

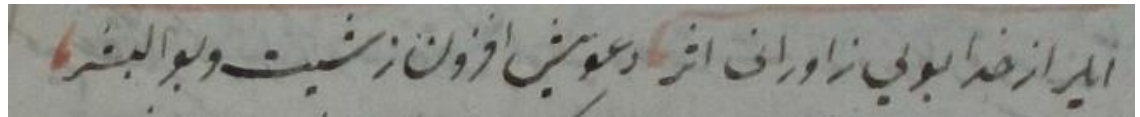
nuṭḡunda öğrenüb ve ezberlemeyüb cami'lerde (16) kürsilere çıkub halka va'z ve naşihâtle sâlu selûḡ idüp (17) ḡubbû riyâsetle dimağı pîr olup halka kendini gösterüp *ete'mürünen nesu bil birri ve tensevne enfüseḡüm* 18çü her ferûş ola encilein şeyḡ nâvâşıl ve fazlı Hâḡdan bî-ḡâşıl (19) olan kimseleri ḡazret küye teşbîḡ idüp anlaruñ mekrûdır ve andan

/39b/

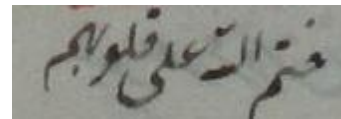
(1) ve telbîs bî-ḡoruğundan ḡazer iyleñ kim sizi Ḥüdâdan cüdâ ve mehcûr (2) düşürüp kendileri gibi maḡrûm ve maṭrûd iyer dimekdir e'âzena'llahû ve iyyâḡüm (3)

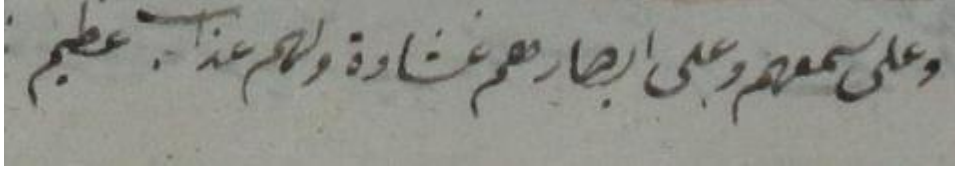
dervîşler (4) ḡarfinil çok uğurlar tâ bir ḡâfilin üzerine ol efsûndan okıya (5) ya'ni dervîşleriñ ḡalinden bî-ḡaber olan ehli da'vâ şeyḡler bunlaruñ (6) ḡalûñ ve naẓım ve neşrûñ uğrayup sâde dil ṡalîblere andan (7) okuyup ve takrîr idüp sizi de böyle ehli ḡâl ide eyn diyüp (8) enyândadır tâ ki kendüye mürîd bende idüp anı şeş cihetden mürîdinide (9)

(10) Ḥüdâdan ne anda ḡoḡı var ne bir eṡer var lâkin da'vâsı Şit Peygamberden (11) ziyâdedir ya'ni eger Ḥüdâdan anda eṡer ve ḡoḡı olaydı Hâḡdan ḡicâb idüp bâṡıl (12) da'vâ idüp bilmedüḡi yere ḡalkı da'vet itmezdi ve kimseye şeyḡlik (13) peyşevâlık ḡösterüp izlâl itmezdi dâimâ nefsin ıṡlâḡını (14) düşün noḡşanuñ kemâle iriṡdirmek seḡyete olurdı (15) lâkin Hâḡdan anda bir eṡer olmamaḡın cânibi Hâḡdan bî-ḡaber ve ḡafil olmayan (16) da'vâyâ cirâet idüp enbiyâdan evliyâdan daḡi ziyâde ḡeçinüp belki (17) anları ölü itikâd idüp anlar olmuṡlardır bunda evvelâ fâideleri yokdur (18) diyüp

anlaruñ feyzûñden maḡrûm idi olup (19)

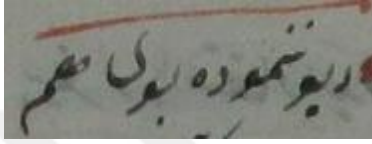

zümresinde

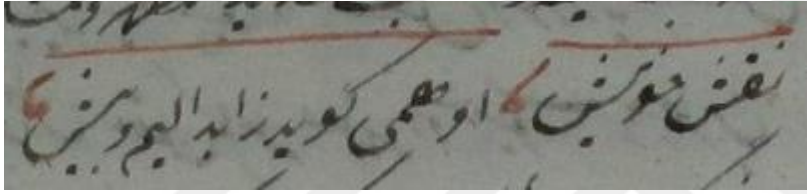
olub āzābı

/40a/

(1) āzābı azıyme ve ıķbı şedīde mazḥār olmuşlardandır

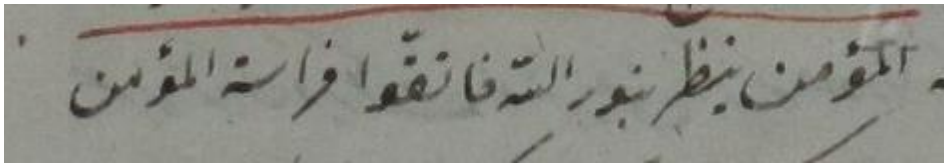

(2)

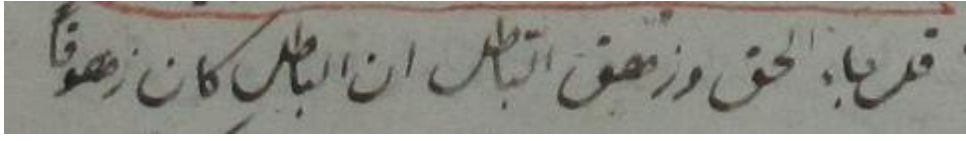
şeytānı la'ıyn aña

naḫşuñ (3) daḥi göstermedi ol düğeli dir ki bir lamı ve daḥi ziyāde mim ya'ni 'ālem ḥayaleki (4) 'ālemi zāhiriñ mābeyninde bir zaḥdır ve ervāḥ-ı nā reye senüñ diyü ve peri (5) ve cinnüñ maḳāmıdır ve 'ālemi ḥaḳıḳatüñ serḥaddi dir ki andan anlara (6) yol yoḳdur ḳaşdı onlar melāike 'aliyene şehabı seḳıble yaḳup vüçüdların (7) adem iderler ba'zı şeytāniler küfür işle ol ālime dāḥil olup diyularla (8) eşnā olup mekrü istidrāc iderler öğrenüp ḥalkın esrārına (9) müteāllik mua'yyebādan ḥaber virirler āvām ı nāsuñ hevāları aldanup (10) veli şanup 'itiḳād iderler dinlerinden bed olup 'imānlarından meslūb (11) olurlar neüzübillah şeytānı la'ıyn anlara ḥayālüñ ve naḫşuñ gösterüp (12) ve 'ālemi ḥayāle daḥil olup dinlerinden hazır olan āvāmuñ göñüllerinden (13) olan ḥayāli diyü gösterüp anları bu ḥalka söyleyüp ḥalkı ve hemme (14) bıraḡup bu şekle kāinatda birkaç gün taşarrūf şüretiyle ḥile (15) ve istidrāc iyerlerki

(16) ki

mü'mini kāmildir anlardan idügin bilüp ve mekrü istidrācın nūr (17) şıdḳla añlayup

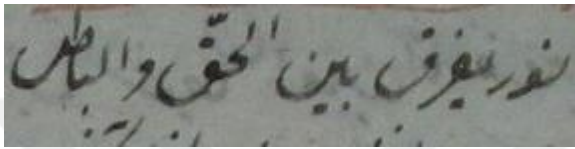

(18)

fehṡāsınca nūr ile nārını söndirüp deyūni ḡaḡır iyleyüp kömür ki (19) yüzüñi siyāḡ idüp ibṡāl iyler ammā anlaruñ ki nūru ʿīmānı zāif

/40b/

(1) bī-ḡarārdır ʿitīḡād idüp temiz idemeyüp munfasın olur zīrā el aḡlu (2)

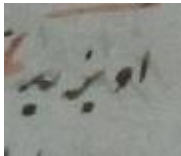

ʿaḡlı kāmīle mazḡār düşmeyüb ḡaṡruñ (3)

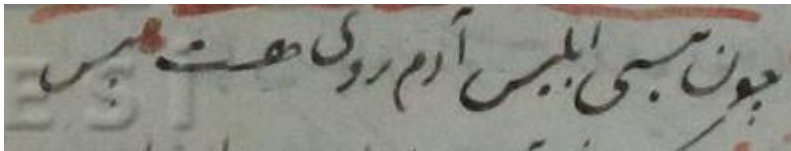
ṡnīdirür ve nefīs şeyṡān aña baʿzı elvān ḡösterüp inandırır öyle (4) olsa bu şeyḡlık daʿṡasını idüp Ḥaḡdan ve ehli Ḥaḡdan bī-ḡaber (5) pīrdır ve naḡışdır henüz ʿālemi ḡayāle daḡi daḡil olup deyu lāıyn aña (6) naḡışın bile ḡöstermemiştir kinde ḡaldı ki ehlu'llaha vāṡıl olduḡı (7) maḡāma

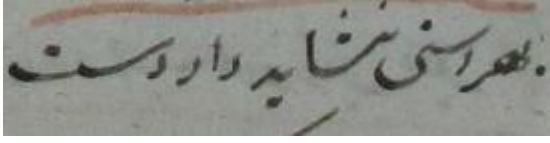
(8)

ferde ṡutar sözde be yezīd üzerine ammā derūnundan yezide ar ṡutar (9) yaʿni ol şeyḡ naḡış eḡerçi ḡāl ve ḡilde be yezīd aşan eksikin (10) ṡutup kendüyi andan tercīḡ itmek ister ammā ḡalbine ve derūnuna naẓār(1) iylesüñ ḡubbū riyāset ve küllīye dūnyā ve zevḡ ve şehvet ile tolmuştır ki (12) yezīde levkāle anuñ ol pīr ḡoş derūnundan āri daḡi mecānibden her dem istīrār (13) idüp kendi küfre aḡar

(14)

çünkü niçe Âdem yüzli İblīs vardır pes (15)

her bir ele el virmek olmaz ya'ni anlar ki şüreten şeyhlik ve pîrlik (16) da'vâsın iyleyüp zâhir şera muḳalled ve ḥaḳîḳât şer'iâden muzı (17) ve ğâfil ve bî-zevḳ olup niçe sâde dil ve pāk göñül âli meşreb (18) ve bendi ḥimmet ve velâyetle yakın cānları evliyâi kemâliyyete mürîd ve ḳaṭrei (19) vücûdların deryâyı müntehiya ve zerre mevcûdlarını deryâyı nâ-mütenâhî âfiṭâb

/41a/

(1) şüreti m'ânâya ercei ḥükmüyle vâsıl itmek sa'yinde olan cevher mürîdlerüñ (2) üzerine düşüp yollarını örmege ve menzîl maḳşûddan irmege ciddî (3) cehd idüp vesvâslık ve ḥannâslık iyles ve ervâhı evliyâ şüreti âlemden (4) ḳalḳup âlemi lâḥûte pervâz itdikden soñrâ bu âlem şüretde olan mürîde (5) ve sâlike ḳabẓ resân olmaz diyüp cehil ve amelleriyle sūîzân idüp (6) ṭalibleri râhı Ḥüdâdan ve ḥaḳîḳât nûru Muşṭafâdan dūr ve mehcūr itmege (7) sa'yı bel'ı iderler olmaya ki sâlik anların kizbini işidüp (8) şüreti ḥarflerine aldanup bî-şehvet ve bî-delîl mevîzâların kuş (9) idüp ervâhı evliyâi kümmelînden ğâib düşmeye ve ḥaḳîḳât (10) belki ehli şüretüñ ve ehli ṭaḳlîdüñ aḳıl gergisi ve bî-kâmilin (11) eṭvâr ebe ve esmâi ḥüs'nâsınuñ âfâḳı derûnda pervâz etmede bi-bal (12) ve bî-pîr ve bî-cân ve şırdır ve ol şultân ḥaḳâyıḳıñ rumûz-ı dilġirûzk (13) ve eṣâret bî- rûziñ ve aḥvâli pîr sözüñ fehmü idrtḳ itmekden (14) bî-zevḳ ve bî-naşibdir zîrâ ol velüyi kâmil tevḥîd esmâ ve şıfâtı (15) maḥv u tıms idüp ḳarargâhı ve maḳâmı tevḥîd zât olmuşdur (16) ve zâtı Ḥaḳḳa ḳâim ve dâim olup ol âlemüñ ve âlemüñ (17) mevcûdâtına muḥîṭ ve fâyız ve müteşarrıfıdır bir an ne eşyâ andan ve ne de (18) ol eşyâdan münfekdir zîrâ kâmil ve ekmel dimek murâd kemâli (19) zâtullahdan ğayride vücûd ketm idüp nitekim âlemi ezelde Ḥaḳdan

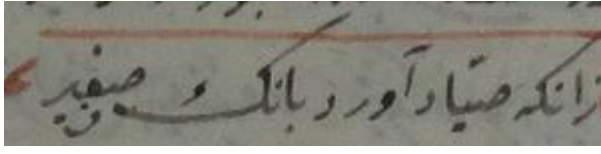
/41b/

ḳa'imi efendi eşyâ fenâda göründi ḥâlik ol ḥayyu ḳayyûm orṭada mâlik ğayri vücûd yogidi güzellik âdem şarf olup âriyyeti ve kevnî vücûddan (2) nâm ve nişân ve

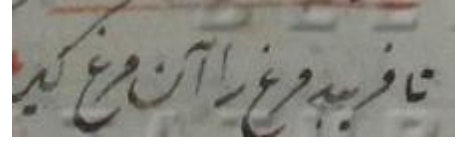
resim kalmayup hayyi bâkî zâtı Hüdâ kalur vesselâm sübhâne (3) ellezi bi yedihi melekutü külli şey'in ve tebârekellezi biyedihil mülkü vessemâvâti (4) ma'viyyâtün yeminihi kendi mülkünde müteşarrıf ve esmâi hüsnâsıyla mütehallik hem (5) mürîd hem murâd zâhirinde anuñ bātını dañi anuñ evvelinde ve âhirinde (6) ve zâhirde ol bātında ol hem 'âlemi ervâhda mürîdin rûhını terbiyye (7) ve ta'lim iyer hem 'âlemi ecsâmda terķib-i 'inse seyi nefis bî-nefs tehmîr ve tekvîn (8) idüp vücûd âriyyetini ve hicâb beşeriyyetini tedricle raf'i idüp haķikîyyesin (9) ma'v idüp sâbit iyer ve 'âlemi müşâhedâtla ve esrârı külliyyât ile cem'i (10) mäsivâsın ma'v idüp tebe'ıyyet hâr ve haşânuñ yakup zerre (11) şâfi gibi haķikât vücûdın 'ibâdete getürüp kendü vücûduna tarh (12) iyer ve baħr-ı eħâdiyyete vâsıl ve muttaşıl iyer öyle olsa bu ariyet ve zulmet (13) ve keşâķât mäsivânuñ hicâbları maħcûb olan vücûdu pāküñ (14) aħvâline nice idrâķ iyer pes ma'lûm oldıki evliyâi kirâma irâdet (15) ketüren cânlar gerekdir şüreti pîre dünyâda dañi vâsıl olmazsa ol (16) ol 'âlemi kübrâda ve ol cihân anuñ talebidir kâim ve bâkî (17) ve müteşarrıf ve fe'âli muṭlaķ bile deyü cihânda olan mürîdine vâsıķâye (18) ve muħabbete basar hem her birinin isti'dadı ve liyâķâti miķdârı (19) feyz rûhânî ve 'âlemi rabbânî neşar idüp 'âlemi bātından dembüdem bunlaruñ

/42a/

(1) eczâi unşuriyyelerin ve terķibi rûhâniyyelerin ķudurâtı ṭabayıġdan (2) pāk ve mücellâ ve muşaffa itmekde bilüp yakınuñ ziyâde ve muḥkem (3) ide ve m'âdemki şâlik cân ve dîl ile pîr ma'nâya ve mürşîdi rûhâniye (4) teveccühü tam iyleye pîr dañi aña ol 'âlemden mürîdler ve enânetler ve 'inâyetler ve nû (5) benü tecellîler ve tesellîler ve cam şerâb le yeżâliler tenavü itdirüp şol (6) mādur-ı tıflüñ perüreş ider gibi 'âlemi ma'nâdan perüreşde olur dañi (7) devlet ol mürîdi şādıķa ki pîrinüñ ma'nâsına dâḥil olup (8) hużûru hażretinde bir an ġâib ve ġafil olmaya pes neticei kelâm bu oldı ki (9) ṭalib evliyâi kâmiliyyetden ġayriye teşlîm olup 'irâdet getürmeye (10) deġme bir müddei'ye el şunup kendüyi elinden yabana perṭâb itdirmeye (11) zîrâ bu yolda âdem yüzli İblîs bir niḥâyetdir anlaruñ saġırlarına aldanup (12) kendüyi evliyâi 'azâmuñ dergâhından dūr u maħcûr düşürmeye zîrâ (13) şoñ nedâmet fâide itmez

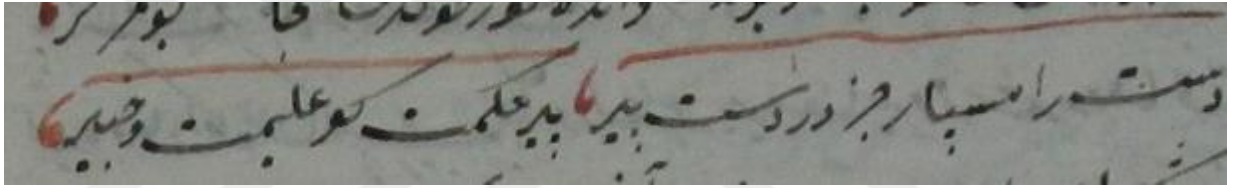
(14)

çünkü avcı şaklık âvâzını getürür tâ el dâye (15) kuşları ol kuş tutucu ya'ni ol şeyhi müdde'i evliyâ kelâmından ba'zı (16) kelimât ve taşavvûfdan ba'zı iştilâhât hatırda nişân idüp seyyâdvâr (17) safir iyleyüp mürîc dîl tâlinini şikâr iyeler tâ ol şâde dîl-i derdmendeleri (18) yoldan çıkarup kendüye muşahhâr ide añlarda añı cins i evliyâdan zân (19) idüp cân ve dilden mürîd ve muhibbe olub hizmetinde 'ömürlerini zâyîc

/42b/

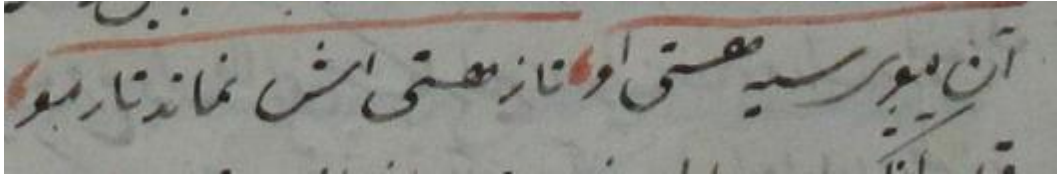
(1) idüp ne dünyâda ârifân ne ahiretde nişân bilüp cehl zulmetde hasir (2) sergerden kalup ve bundan anda körlükden necât bulmazlar (3)

(4) elüni ısmarlama pîr elinden gayriye encilein pîr ki 'âlim ola ya'ni mürîd (5) olursiñ bir pîre mürîd ol ki cemi' maqâmâtı ilâhiye yi ve hazreti (6) gaybîyei ve merâtibî lâhûtiyye ve naşûtiyyei ferden müşâhede itmiş (7) ve bilmiş ve añlamış ve mülk idinmiş ola ve 'ilmi ledünne 'âlim ve hikmet-i (8) vücûdiyye hâkim ve mürîdinüñ tekvinine ve tahmîrine kâdir ve sâlikî mezķûr (9) olan merâtibî bi't-tefşıl ve bi'l-kemâl kaţık itdirüp maţlûb biżżat (10) olan mākāma irşâl itdüre cümle havf ve racādan ve feyzi (11) bestādan geçirüp 'âlemi ķudse ve maqāmı inse vâşıl ide derbeyān (12) haķikāt zātı pāk hazreti pîr pîr haķikātinüñ zātı pākinüñ (13) taşifi beyānındadır şeyh ki ol ya'ni kılları ağarmış ma'nāsını bi kılin (15) bil ey ümîdsiz ya'ni şüreti şeyh pîre dirler kılı ve şakalı ağarmış (16) dirler ve kıldan murād ağarmasından murād bil ve añla

(17)

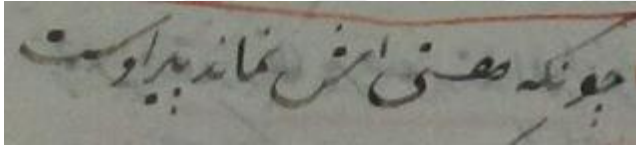

ol

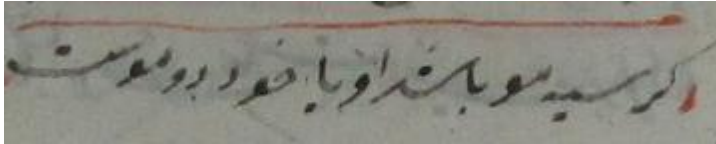
siyāh (18) kıl anuñ varluğıdır tā varluğından bir qara kıl ve bir tel qalmaya ya'ni (19) siyah kıldan murād sālīkūñ kendü varluğıdır ki Hakkın varluğından ğayri

/43a/

(1) ğayri kendüde bir āriyeti varlık zanneylemiş idi ve cemi' aḥvālī ve ef'ālī (2) ğafletden ve bī-ḥaberliğinden ol varlıqdan şadır olur kıyāş iylerdi (3) ol sebebden ol varlık siyāh kıl mişālindedir vaqtaki mürşīdi (4) kāmīl terbiyesine muḥarın olup başireti dīresini açdı (5) ḥicāb zulumātı senki siyāh kıldan 'ibāretdir raf' itdi ḥakāik (6) eşyāya būnyā olup vücūd olmağın varlığın fenā itdi fenāyı (7) daḥi ḥicāb bilüp añı da fenā itdi beḳāyı lem yezele irüp pīrlige (8) ve mürşīdlige lā'ik ve sözāver oldı

(9)

çünkü varlığı qalmaya pīr

oldur (10) gerek beşiye mü olsun yaḥūd kır olsun ya'ni çün kendü (11) varluğından bir sālīkde hiç varlık eşiği qalmaya ve kendi evşāfı (12) evşāfı Hakkda maḥv olup bi'l-küllīye mazḥārı Hakk elet-i Hakk olmuş (13) ola gerekse ol mazḥār qara şakallılık olsun gerekse kır şakallılık (14) olsun anuñ cümle varlığı Hakkdır ve ḥakīkātde pīr oldur

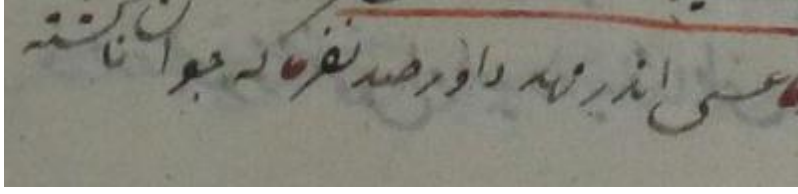

(15)

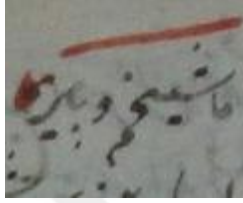

(16) ol siyah kıl ki vardır beşeriyyet vaşfidır yoḥşa ol kıl şakal (17) kılı ve baş kılı değildir ya'ni siyāh kıldan ve aq kıldan murād vaşfı (18) beşeriyyet ve aḥkāmı

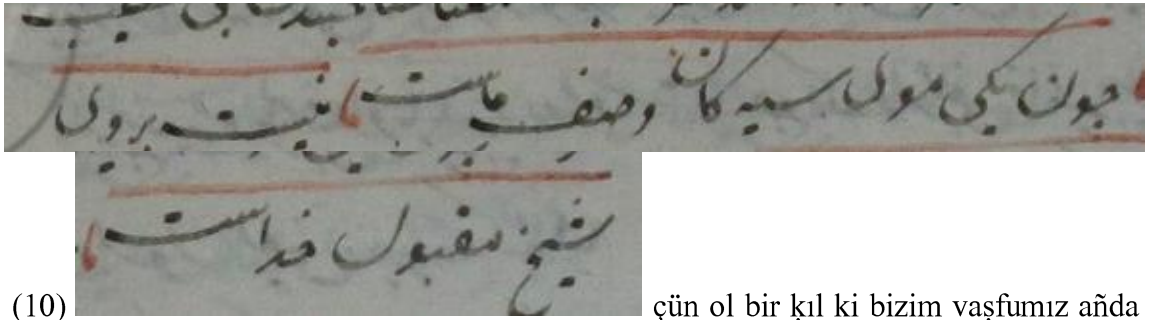
teberıyyetdir yohsa baş kılı ve şaḡal kılı değildir (19) kıl aḡlıḡı ancak bir mişāldir

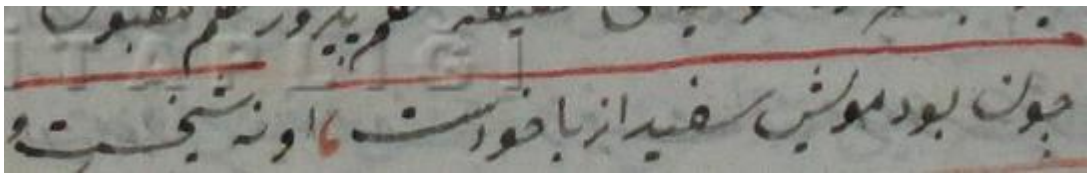
/43b/

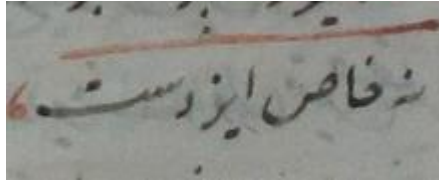

(1) Ğısa peygamber a.s beşik içinde yüz nūh tutar ki yeket (2) olmadın bir şeyḡ ve pırınız yaʻni Ğısa a.s.m üç gūnlük maʻsūm iken (3) ve beşikde yaturken yüz nūh ve feryād idūp dirāyediñe ben Allahuñ (4) ʻabdiʻeyn baña gökden kitāb gelūp ve beni ḡoş nebī kıldı (5) ve nıce bunuñ gibi daḡı ḡaberler vardı pes Ḥaḡ Celle ve ʻĀlā ḡazretleri (6) ʻināyet idūp ʻilmi ḡāşına ve ḡaşūl ḡāşa mazḡār itdi ki kimse (7) gerek pır gerek civān olsun anuñ nuṡḡı ve fıʻılı ve ḡālī (8) cümle Ḥaḡdır zāhir şūretine aldanup maʻnā şāḡibinden bī-naşīb (9)

(10) çūn ol bir kıl ki bizim vaşfumız aña (11) olmaya şeyḡdir ve maḡbūl Ḥūdādır yaʻni ol bizim varluḡumuz ve kendūligūmiz (12) ve beşerīyetimiz vaşfinuñ mūyi siyāḡı ki dıde bāṡın beynimize ḡāʻin (13) olup bizi vaḡdāniyyetin ve meşḡūdesine eḡadiyyetden dūr iyer ol (14) kıl bizim dideʻi bāṡınımızda olmaya fil ḡaḡikāt hem pır hem maḡbūl (15) Ḥūdā yüz

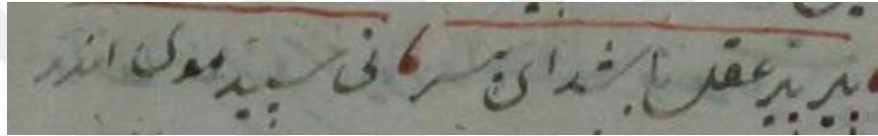

(16) çün şakalı ve kıllı ak olup henüz kendülügiyle
(17) ola ol ne şeyhdir ve ne maqbûl-ü Hüdâdır ya'ni eger beşerîyet vaşfı (18) zâil olup
vücûdu âriyetiñe masivâdır vücûdu Hâkda ve envârı zât-ı (19) Hüdâda mahû ve
mezmaḥâl olmaya ve dîde'i bâtını ve zâhiri her şeyde Hâk beyne

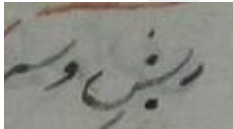
/44a/

(1) olmaya anuñ şakalı ve kıllı ağarup pîri fâni olursada ne şeyhdir (2) ve ne

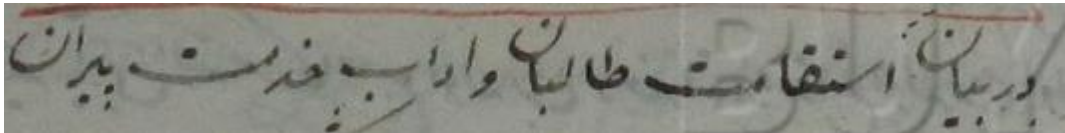

ḥaşullahdır

(3)

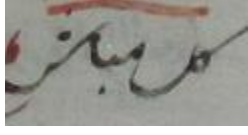

pîr akıl pîridir ey oğul başda ve saçalları olan kıl (4) aklıḡı degildir
ya'ni pîr oldur ki evşâfı zemîmesin aḥlākı ḥamîdeye (5) tebdîl iyleyüp akıl me'âşdan ve
evḥâm ḥayâletden ve cümle (6) kesâfetlerden pāk ve laṭîf olup aklı kûle ve nûru
Muştafâya (7) vâşıl ola ve ol nûr ile şuhûd zâta ve müfet esmâ ve şıfâta (8) daḥîl olup
'ilmi eşbâḥda ve esmâ ve ervâḥda çolan ṭayerân (9) ide yoḥşa zâhirâ şakalı ve kıllı
ağarup henüz ḥicâb zulmetiyle (10) ḳalbi siyâḥ ve derûni tebâḥ olan kimseler taḳlîd iyle
şeyḥlik ve pişvâlık (11) da'vâsını iderlerse bünyâ ü şâḥib dîl ḳatında şeyḥlikleri bir ḳara
mānaḳara (12) deḡmez

pîrânı (13) ḥaḳîḳâtüñ ḥidmet âdâbını ve ṭalibleriñ ol ḥidmetinde (14) istiḳâmetlerin
beyânındadır ki şeri'ât ve ṭarîḳât ḥidmetidir (15)

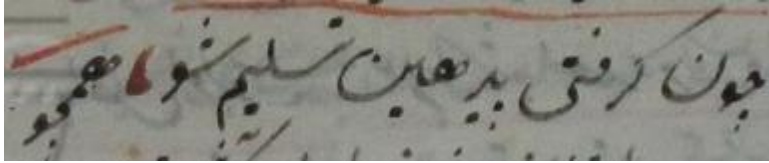

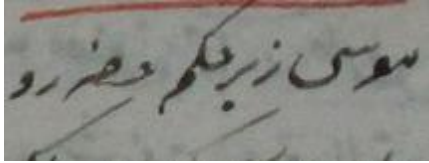
(16) çün pîri öründüldüñ nazuñ göñli (17) olup şu gibi ve toprak gibi dökülücü olmadır oğlucı olma ya'ni (18) senki t̃alib rāhı haq̃ikāt ve mülāzım şırrı eḥādiyyetsinki her gāh (19) bir kaṭre vücūduni deryāyı vaḥdete ve zerrei pîr cūdini şemsi haq̃ikāte vāşıl

/44b/

(1) itmiş bir kāmili izādeye düşen ola sen ve anuñ cemî' aḥvālinden (2) ve ef'ālinden şūyūî zāt ve tenu'āt şıfâtı müşāhede (3) idüp anı kendüñe mürşid dutmasın zinhār anuñ aḥvālini (4) kendü ḥālne kıyāş ıleyüp aḥanazın dilüñ ve ḥidmetinde (5) sestelik itme ve maḥalli irşādında şu gibi saçulup toprak (6) gibi dökülücü olma ve dā'imā cemîyyet ḥatır ve muraḳabe üzere ol tā (7) anuñ nefḥati ḳudsiyesi zāmir ḳalbine seryān idüp seni (8) haq̃ikātden haberdār ide

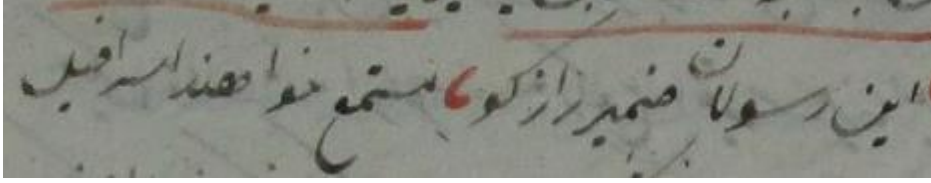
(9)

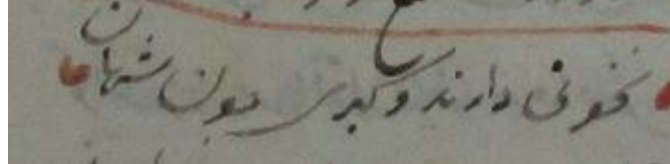
çün pîr tūtandan ġāfil olma aña teşlîm (10) ol Mūşā gibi ḥazrın ḥükmi altında ol ya'ni Ḥazreti Mūşā (11) a.s mecmu'ül baḥrinde Ḥazreti Ḥızır a.s a irişüp ve buluşup (12) didi ki yā Nebīallah sana tabi' ola ben vaḥdi metinde ḳā'im ola ben olaki (13) Ḥaḳdan ta'lim olduġun irşāddan baña daḥi ta'lim idesin (14) Ḥızır 'Aleyḥisselām didiki yā Mūşā baña tāb'i olamazsın ve 'ilmime taḳāt (15) getürüp şabır ve teḥammül idemezsin zîrā ihāṭa idemedüġüñ (16) ḥayra nîce şabır idebilürsin elbette şur senüñ gerekdir ve 'ilm Allahuñ (17) muḳtezası budur sū'ālinden münezzeh ve muḳaddes ola ki le yūs'elü amme yef'āl (18) ile olasın baña yoldaş ve mürîd olmazsın didi Mūşā a.s (19) didi ki inşeallah beni bu ūmurda şabır idici bulırsın diyüp

/45a/

(1) yoldāş oldılar tā ayrı nice nice vaqrāları geçdi nitekim Qur'an-ı 'azimde
(2) Haq Te'ālā habībine haber virmişdir imdi senki tabiyin Mūşā gibi (3) 'ilmi ledünū
te'ālim iden Hızırın kaṭına teşlīm ve muṭi' olup çün (4) ve çarā dime tā ki Mūşā gibi nice
keşfi ğaybīye irişesin ve maqşūd (5) hāşıl idesin

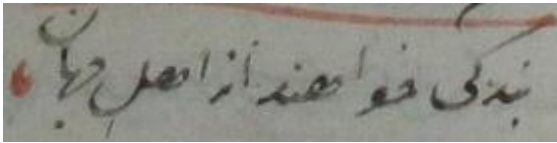

(6) hū bu
gizlüler söyleyici elçiler diñleyici isterler eser efl huyly ya'ni (7) Hażreti İsrāfil gibi ki
muqarreb melā'ikenin biridir ve şūruñ (8) aġzuña alup Haqkuñ emrine muntezırdır ki
emir olunduġı sa'āt (9) hemen şūruñ çalup kıyāmet zāhir ola pes bu esrār-ı (10) ğaybīyei
ilāhiyyeye maḥrūm olan severler ki halkuñ zamāirūñ (11) bilici Rāsūl-i Hūdā bilirler bir
diñleyici isterler ki İsrāfil veş dā'imā vaqtine (12) hażır ve emir pīre nāzır ola cemī'
mevcūdātı ḥimmeti kanadı altına alup (13) nice haqıqāt mürīdelerin nefḥāi esr idüp (14)
'ömür cāvidānı neciş itmege lā'ik bir İsrāfil meşreb cān ola tā ki (15) ol şırrı ledünni
şāḥibleri olañ sūrūrlara müstemī' olup rümüz (16) 'ilmi ledünni fehmine qādırsız āvāre

ola

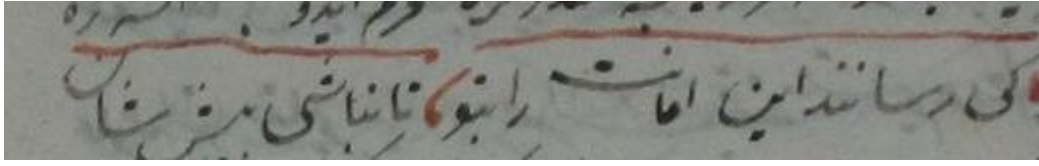
(17)

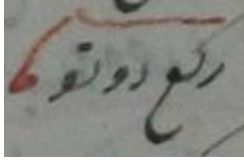
ol haqıqāt sūrūrları ululuk isterler (18)
cihān halkından ya'ni ehlü'llah Haqkın kibriyāsına mazḥārlardır (19) ve şuhūd ve
müsteinlerdir lā cürmü cihān şāḥlarından ululukları ziyādedir

/45b/

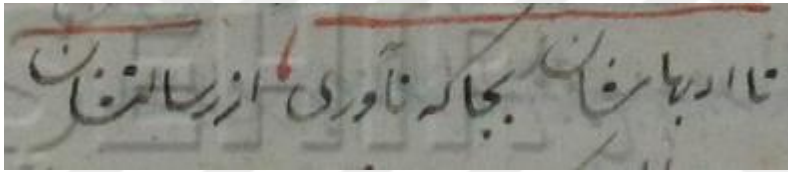
(1) cihān halkından ve ṭāliblerden kemallah 'itikāt ve iḥlāş ve şıdık ve bezl (2) hāl ve
cāh ve işarcān ve ser görmeyince kendülere maḥrūm idüp esrāra (3) muṭṭali' itmezler ki

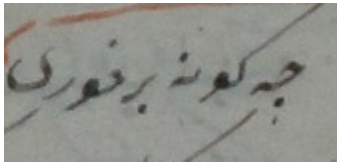
(4)

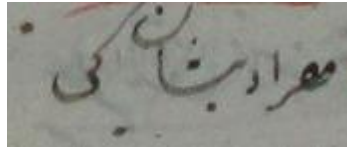
kaçan irişdürirler bu emāneti san'āta anlaruñ önüde (5) iki kıat olup rüķu itmeyesin ya'ni ma'demki hıdmet (6) kemerin belüñe muhkem bağlayup anlaruñ emrüne ve hükümüñe fermān bir (7) olmada belüñ iki kıat bükülmeye saña emānet haķıķı nice (8) idüp kāmuran iderler nikezā yanuñda kez her hızmēti ez tıtarında (9) müzevver minneti gedā göñlü degillerdiki her bir hızmētiñden ötrü ey müzevver senden (10) minnet tıtarlar ya'ni añlar ğayrīleri ki muhtāc ğayri Haķ degildir ki senüñ (11) minnetüñ tahtında olup hızmētiñden ve kulluğuñdan munfaşıl (12) deşirmende ve berkeş olalar

(13)

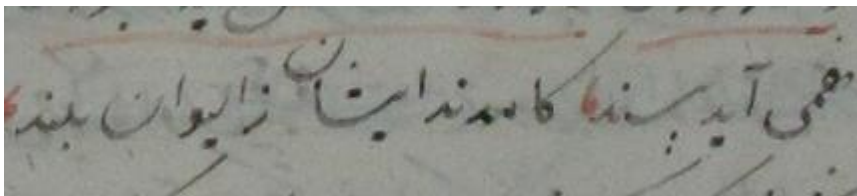

tā edeblerüñ elçiliklerinden nice yemiş yiyebilürsin (14) ya'ni kemāl edebleri ki yerine getürüp hıdmetlerin hāl ve muhabbetlerin (15) ver dimāğı elbāl ve maḥşlerin ihtimāl eminice anlaruñ eḥbār (16) ve esrār risāletlerinden ne ḥāşıl

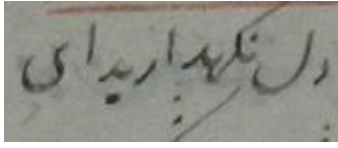

idebilürsin

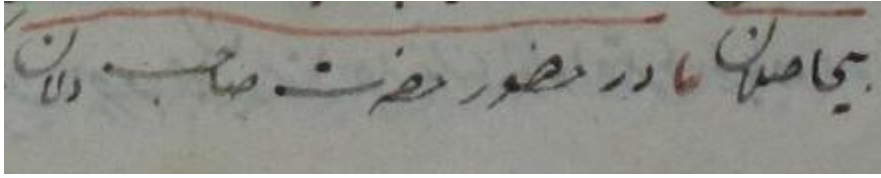
(17)

her edeb añlar (18) kaçan beklemiş gelürki añlar yüce eyvāndan gelmişlerdir

(19)

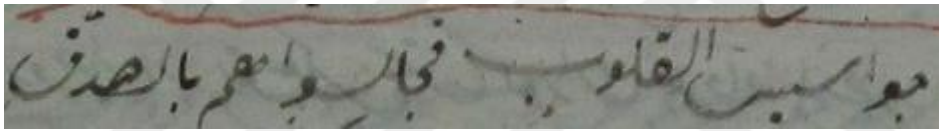

göñül şaçaluñ

ya'ni değme bir t̤alibūñ murādı anlara maḳbūl gelmez z̤irā anlar arşdan yüce ʿālemi lahutden gelmişlerdir . ey ḥāşısızlar

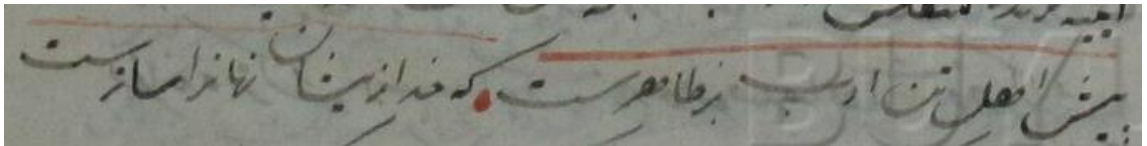
/46a/

(1) ey ḥāşısızlar şāhibi d̤iller ḥazretinūñ ḥuzūruñda ya'ni şāhib (2) d̤iller ki cemīc halkın göñüllerine nāzır ve zamāirine vāqıflardırki hem (3)

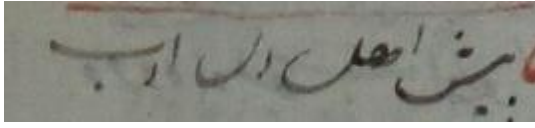

ḳulūbuñ (4)

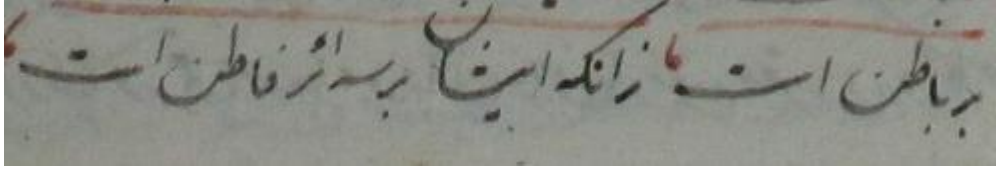
cāşūşlarıdır şıdḳla mücālese idūñ añlar ile dimekdir öyle olsa (5) cihād idüp anlaruñ ḥuzūrlarında ve gaybetlerinde bāṭınuñız ve zāhirūñız (6) ḥıfz iylen tā ki anlaruñ göñüllerinde bir idüp nazārlarından (7) ve nefeslerinden behremend olub murād alasız anlar ḥuzūrda nice (8) ḥazırlar ise gaybda daḥi öyle ḥazırlardır şāhibi d̤il dimekden murād (9) budur ki ʿāyinei ḳalblerini öyle mücellā ve muşaffā iylemişlerdir ki levḥı zāhirde (10) ve levḥı bāṭında nedgelü naḳūş-ı gaybiyyeki şüret baḡlılar anlaruñ (11) ʿāyînelerinde münʿakis olub cümlesini müşāhede iderler (12)

(13) ehli ten öñünde edeb zahiredirki Ḥüdā onlardan gizli örtücidir (14) ya'ni ehli ten zamāir halkdan bî-ḥaberdır ancak ten göziyle gördüklerini (15) bilürler nihān olañı bilmezler ve Ḥaḳ ḥazreti ʿAzze ve Celle kemāl settārlığından (16) gizlü ḥatāların afv ider ve setir ider tā birbirin ʿaybına vāḳıf olup (17) birbirin şermende ve rencide itmeyeler ammā şāhib i d̤ile senūñ zāhirūñ (18) ve bāṭınuñ ve hezin düşen ve ma'nıdır

(19)

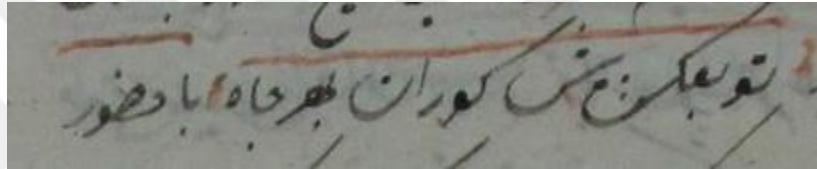

ammā

ehli dīl

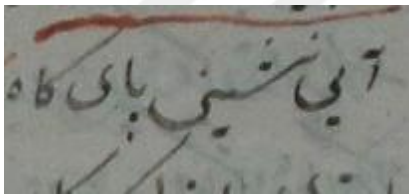
/46b/

(1) öñünde edeb bāṭınladır añdanki anuñ cemi' sırları bilmeğe zīr gelirdir ya'ni (2) ehli dilin edebi bāṭınla hem zahirlerdir zīrā cemi' esrār bāṭınai (3) biliciler ve ḥayā

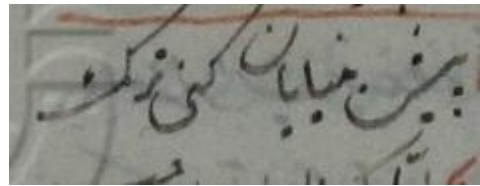

görücülerdir

(4)

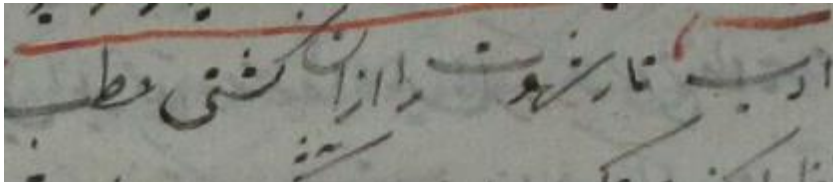

sen 'aks iyleren gürlər ol günde menşūbdan (5) ötri ḥazırılıkla gelüp ayak altında otırırsın ya'ni ehli (6) menşūb ve dünyālılıkları öñünde edeb ile ḥazırılık ile olup (7) anlara ri'āyet idüp şaf te'ālde ve pāyigāhda oturursun (8) beni

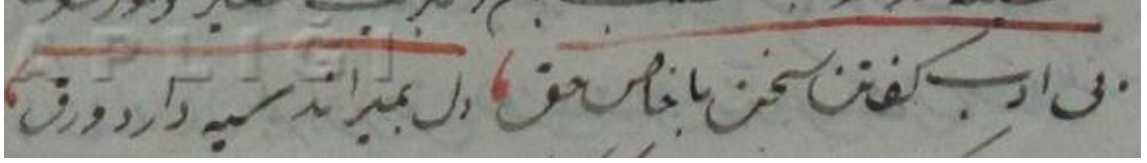
eşer giyün menşūb virsünler deyū

(9)

ammā gözlüler ve şāḥibi (10) naẓār öñünde terk iyleren anıñ içün şūhūt āteşine odun (11) olduḡ ya'ni ḥaḳīḳāt bin olan şāḥib naẓārlardan severler (12) naẓārında terki edeb idüp her ḥuşūşda ihānet ḳaşduñ (13) iyleren edeblerin yerine getürüp tertipleriyle mürebbi' olmadıḡ ki

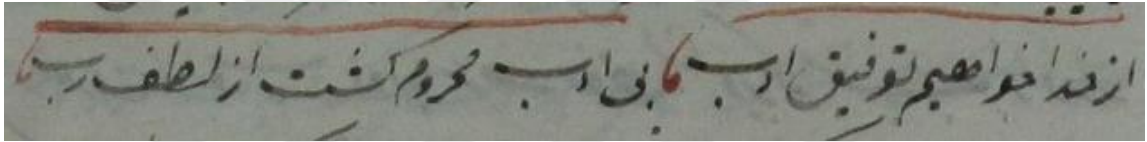
çün şehavāt (14) âteşine düşüp ıhtābı cehennem ve kibrit seıyr olursun (15)

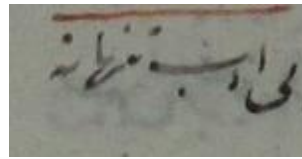
edebatsızlıkla (16) söz söylemek Hâk hâşına gönül oldurur cān şāhifesini siyāh (17) iyeler ya'ni Hüdā hamlar tenin mahlesinde ve huzūrunda teslīm ve hāmūş (18) ve mürde olmayup olur olmaz bī-edebe ne sözler söyleyen kimsenüñ (19) gönli mürde ve yüzi varākı siyāh ve cānı fāni olmak muḳarrerdır ve agāh

/47a/

(1) āgāh olup gāfil düşmeyüp anlaruñ huzūrunda huşu'dan ve huzūdan (2) ayrılup terki edeb idüp merdūd ve maṭrūd olmayasın (3)

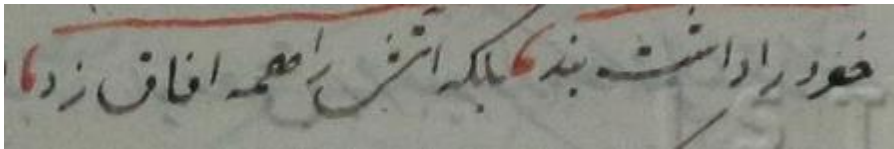
(4) Hüdādan delīlim edebüñ tevfiḳini zīrā bī-edeb Rabbin lūtfundan maḥrūm (5) oldu ya'ni dā'imā edebi ve tevfiḳi Hüdādan isteyelim ve rūzi şeb (6) nāle ve efḡān idüp havāşa lāiḳ amel isteyelim ve bī-edeblerden ve maḥrūmlardan (7) ıraḡ olun Hāḳḳuñ sāyesinde olmak iltimās idelim tā Hāḳḳuñ (8) hāşları nazārında bī-edeblik hayırsızlık idüp Hüdādan ve raḥmetinden (9) ve inayetinden maḥrūm olanlardan olmaya

inşe'allahü

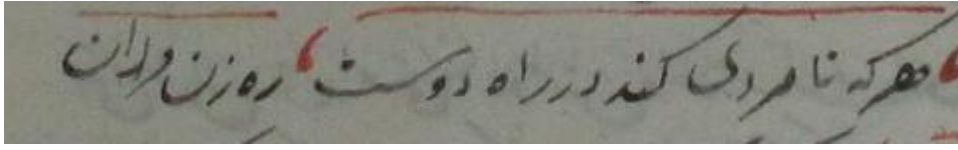
Te'alā

(10)

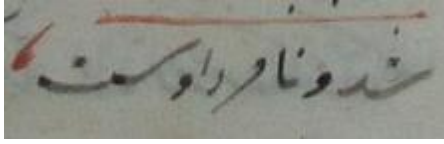

edebatsız kendüyi

bir emz (11) tutmadan belki cümle âleme âteş ördi ya'ni hāriçden mişāldirki bir (12) edebatsız bir vilāyete serer zire bir tã'ife içinde biri edepsizlik ide dökli (13) ol tã'ifenin halk içere nāmları yād olup ırzlarına ḫalāl (14) iriştirmege sebep olur andan ötrü edebatsız yalnız kendüyi bir (15) iylemez belki cümle āfāḳa ve enfüse âteş fermān örmege vāşıta olub (16) sebep olur

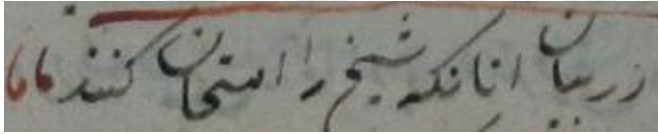
(17)

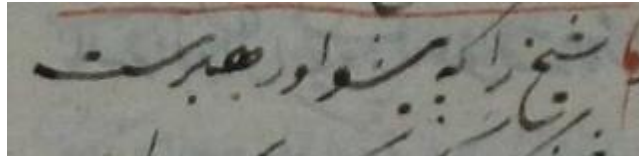
her kimse ki dost yolında nāmerdlik (18) yolın urūcī oldı rāhı Hāqda olan sālīkler ve mürīdler mābeynine (19) niçe dezd şūret ve muḫalled ṭarīḳāt ḳarışup anlaruñ libāslaruñı

/47b/

(1) bürünüp gezerler nā-gah nefsi emmāre cānibinden bir cūziḥ fırşāt ele girdikde (2) fil ḥāl ‘avām-ı nāsdan bedter evzāḥ idüp nā-merdlik iylerler merd rāhı (3) rehzin olup evliyā ırzına noḳşān virmege sebeb olırlar (4) likin ṭarīḳı Hāq anlardan intīḳāmuñ alup istihḳāḳlaruñ (5) virir tā ki dūnyāya gelmedüğine dönerler

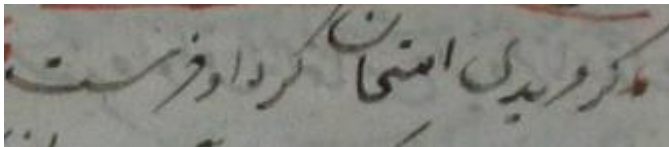

(6) şeyḫi imtiḥān idenlerin

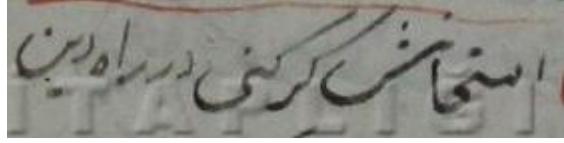
beyānındadır

(7)

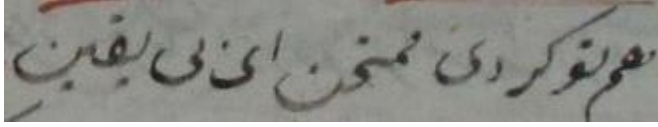

şeyḫ ki oñ gidici ve yol (8) göstericidir eger bir mürīd anı imtiḥān iyleye ol ḥürdür insān degildir (9) yañi bir şeyḫa mürīd olan kimse lāzım olan oldur ki şeyḫine teşlīmi küllī ola (10) ve cemiḥ varlıguñ işbāt ide ḥattt bir mertebeye varaki şol teneşür (11) üzere ölü yiyüci elüñde meyyīt nice bī-tedbīr ve tedāriḳ ise ol (12) daḫi öyle ola yoḥsa kāh imtiḥān kāh inkār içinde olup göñlü (13) döndügi vaḳit mürīd göñli olmadıḡı vaḳit münḳiri mürīd ola (14) encilein

mürîd bî-haz âdem değil

(15)

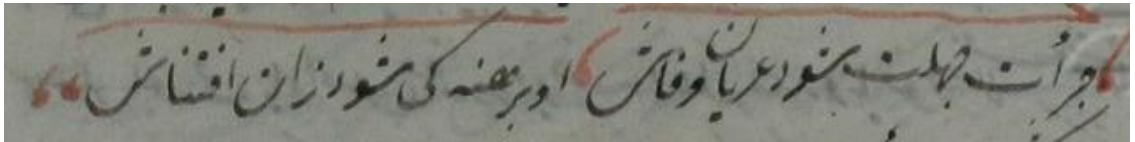

imtiḥān idersin eger dīn yolında

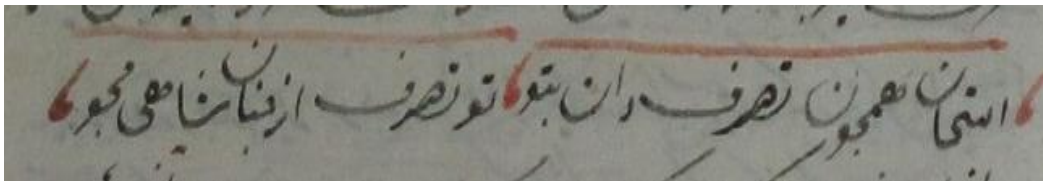
(16) anı sen daḥi imtiḥān olmuş olursıñ ey yaqınsız ya'ni senki (17) mürîdsin şeyḥini ve pişvānı nice imtiḥān itmek dilersin ki (18) kaç itdiği mesāfei bi'l-küllîye kaç idüp andan ziyāde şāḥibi (19) küllî olmak gereksin ki anuñ aḥvālinden ve eṭvārında ḥaberdār olup

/48a/

- (1) her bir maḳāmda imtiḥān idesin ḥalaki ehlullah mābeyninde imtiḥān olmaz (2) anlar lisānında aña müşāyidedirler ya'ni maḳāmātı öyle sır iderler tā anuñ (3) meşrebinden sır iktiyās iderler öyle olsa senki mürîdi mübtedî ve rāhı Ḥaḳda (4) ṭālibi muḳtedi sen zinhār şeyḥini imtiḥān itmek ḥaṭırasın (5) getürmege ḥaḳıḳātde şeyḥ seni imtiḥān itmiş olur ḥıyānetin zāhir olup (6) zan bir sebebiyle bir ḥaṭā olup şeyḥin naẓarı 'ināyetinden ve feyiz (7) nihāyetinden bî-behre ve maḥrūm olursın ḡayet ihtirāz idecek yerdir (8)

(9) cehāletin cür'eti uryān ve fāş olur ol bu aranmaḳdan kaçan şoyulmuş (10) ve açılmış olur ya'ni kişinüñ kendü miḳdārından ziyāde ve fehim ve idrāḳından (11) taşra olan 'umūra cür'et idüp muḥkem itmesi maḥşa cehāletdendir senki (12) mürîdi münteḥinsin zinhār bir ḥuşūşda şeyḥ ve pişvānı imtiḥān ideyin dime (13) kendü cehāletüñ faş idüp ḥamāḳātüñi aşıkār iylemiş olursın ḥelāki (14) şeyḥ 'ālemüñ imtiḥānuñdan bî-pervādır keşfin murād idinmedigi (15) emrūñ yıllarca izḥārına sa'y gayret itseler anuñ herkez rāyiḥāsını işitmeyeler (16)

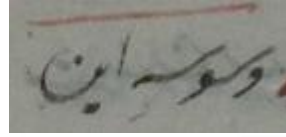

(17)

imtiḥān taṣarruf itmek gibidir bil kendü vüçüdunda sen encilein (18) şaḥdan taṣarrūf dileme ya'ni mürīd pīrini sınamak taṣarrūf ve muḥkem (19) itmek gibidir insān ı kāmīl heft geşüre ve ʿālemi mülk ve

/48b/

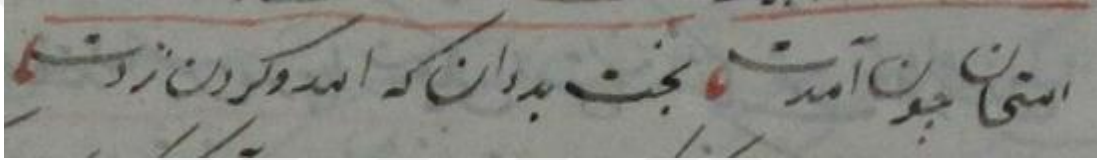
(1) melekūtuñ şāhıdır ve senüñ icādına va'dimki bi emri'lleh ḳadir dirsın (2) ana imtiḥān ile taṣarrūf itmek sevdāsını iyleyüp cūr'et (3) cehālet sebebiyle Ḥaḳ vüçüduñ

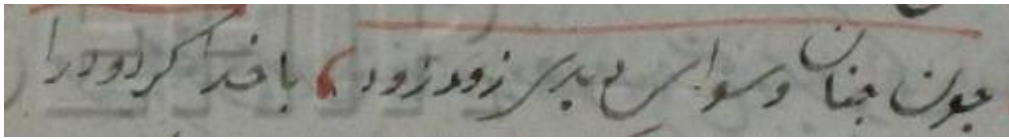
berbād

iyleme

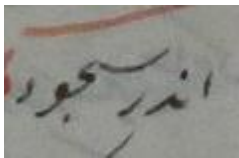
(4)

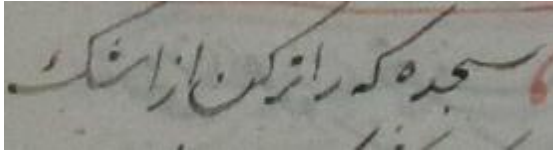
bu imtiḥān (5) vesvesesi çün saña geldi baḥt bedbīl ānı ki geldi ve senüñ (6) boynuñ urdı ya'ni şöyleki nā-gāḥ ḳalbūñe bir vesvese gelüp bende şeyḫimi (7) imtiḥān ideyin kāmīl midir bilici midir ve göñlümdeki endişemi keşfi deyin (8) bilür mi yā vāsilı Ḥaḳ mıdır yoḥsa muḳalled midir ve yāḥud ḥılāf şer'i (9) vaẓ' iyledi iḥtimāldir ki Raḥmāni olmaya deyüp buna beñzer bāṭıl ḥaṭıra iyleyesüñ (10) muḥaḳḳaḳ ve muṣyn bilki ol vesvese senüñ bed nicetlülügündendir ʿimānuñ (11) gerdinen örüp levḫı kün ve mekāndan vüçüduñ ve nāmuñ maḡrum (12) itmege gelmişdir

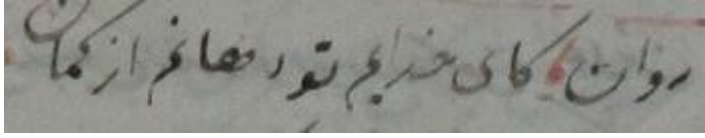
(13)

çün encilein vesvese gördük Ḥüdāya tīz dön secdeye (14) ya'ni nā-gāḥ zāif ʿimān sebebiyle şadrından böyle vesvese şudūr (15) iyleye tīz tīz cān atup cānibi Ḥüdāya teveccüh idüp yüzüñ (16) yerlere ur secde iyle nevḥāna aḡaz it

(17)

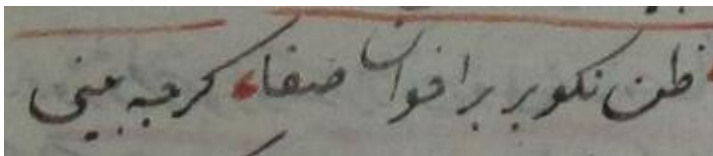

secdekāhīñ göz yaşından (18)

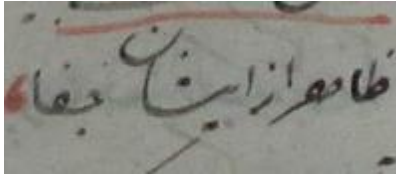
ısladup yaş iyledige ey Hüdā beni bu yed-i kemāndan ḥalāş iyle ya'ni (19) zāru zār ağlayup secdegāhīñi gözyaşını dökmek ile balçığa

/49a/

(1) döndürüp başın yüzini topraklara süre ve feryād ile fiğān idüp (2) didi ey Hüdā bī-nāzır cehālet ve ğaflet sebebiyle vesvāsı ḥannās (3) ğalebe iyleyüp pīrüm ḥuşuşunda göñlüme bu yedi ḥatıra ḥuṭūr iyledi bu yer ve gök (4) dītrer rūcī kemāndan baña necāt virüp ḥalāş iyle ve 'īmāna kuvvet (5) yakīn bağışlayup pīrimi benden ḥoşnūd iyle ve bu zannı fāsiddan (6) şadrımı pāk idüp bir kez daḥi derūnıma böyle efkār ḥavāle itme tā beni (7) ḥelāki ebedī itme deyüp Ḥazreti Ḥaḳ Celle ve 'Ālāya niyāzlar idüp (8) yoḥsa bu yed-i kemānlarından şöyleki ḳalbūñi ḥalāş ve pāk iyleyüp 'ilm (9) el yakīn ḥāşıl idüp andan daḥi 'ayne'l-yakīne irüp pīrūñi (10) dire bāşiretle müşāhede itmeyesin aşla cemāl pīri ne bu 'ālemde ve ne (11) ol 'ālemde görüp anuñla ittiḥādı m'ānevī ḥāşıl idüp rūḥuña ve zātıña (12) vāşıl olamazsıñ hemen sa'y idüp edeb tarīḳından şıdk ve sefā (13) ile ḳorḳu lezzet eḥz idüp pīrden fehim idemedüġiñ ḥale mu'arız (14) olmayup beher nuṭḳuñ kelāmullah ve her fi'ilin fi'ilu'llahı müşāhede (15) idüp rūḥuñi rūḥuña ve zātıñı zātıña ulaşıra gör tā iki 'ālemde se'ādeti (16) ebedīyeye vāşıl olasın derbeyān terki ta'n aşḥābı sülūke terki (17) ta'n itmenin beyānındadır

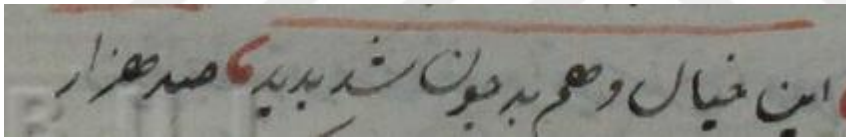
(18)

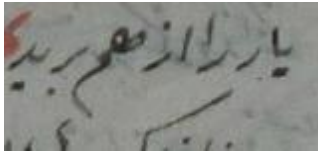
iyi zān ile iḥvān şafā üzeriñe egerçi zāhir (19) anlardan
cefā görürsin anları zālīm añlayup kendüñi mazlūm ve bî-gūnah

/49b/

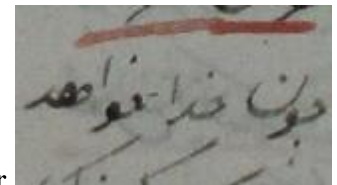
(1) bilme zīrā anlar ehli Ḥaḳdır verāset bindir senden nā-şāyestevāzı ve (2) nā-
pesendide fiʿil görmeyince teyīri ādet itmezler elbette yā ḥaḳīkātde veya (3) tarīkātde
veya şerʿiātde bir muḥālif vāzı idersen anlara mʿālūm olur (4) ol fiʿil ḳabīḥden seni ḥalāş
itmek içün iyledikleri terbiyeye bî-ḥazur (5) olup serkeşlik iyleme eger ṭālibi ḥaḳīkāt
iseñ (6) muḥalif olan evzāi kendü vücūduñda bulup ol marāzlarıñ dermānuñ (7) taleb
iyle ʿaksini görüp kendüñi kāmīl ve bî-ʿayīb çıkarup anları (8) suçlı vehim idüp kemān
ve ḥayālde düşüp ve fuzulltḳ itme tā ki (9) añlar senden yüz çevirüp naḳış ve bî-kemāl
ve bî-zevḳ ḳılup ām (10) kālānʿāmedan olmayasın

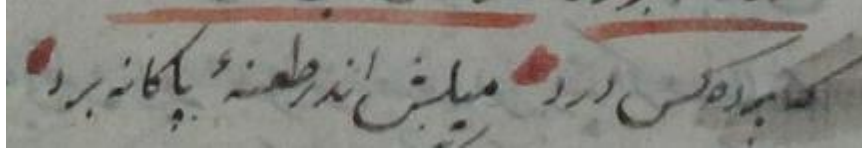
(11)

bu yaramaz vehim çün āşikār oldı yüzbiñ yārī (12) birbirinden
kesdi yaʿni ekşer ṭālib vehim ḥayāl bî iyleyüp kendü vücūdlarında (13) noḳşān
görmeyüp kendülerini kāmīl ve eḥavātı bî-zevḳ ve bî-ḥāşıl (14) fehīm idüp ḥodbīnlik
marāzına mübtelā olup iḥvānı şafā ile (15) imtizāc idemeyüp zıddīyet ve buḡz ve nifaḳ
izḥār idüp āḳıbet (16) meriz cıram gibi tek ve tenḥāyı dermān ḳalup iḥvān naẓārından

(17) dūr ve mehcūr ve serkerden ve bî-ser ve semān ḳalurlar

(18) çün Hüdā
dileyeki bir kimsenüñ (19) perdesüñi berte milini anuñ paklar taşnesine iyer ya'ni
Hüdā bir kimseye neyi

/50a/

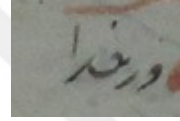
(1) rüsvā ve nazār-ı raḥmetinden dūr ve bī-nūr itmek dileye evvel anuñ meylüñ
ḥatırına (2) bekler taşnine verince de itmesine rāğıb iyer tā ki anuñ cevru cefāsı ol (3)
ārifānuñ ḳulübüñe te'sir idüp şekset ve meḥzūn iyer cefāda muşşır (4) olup bir
mertebeye iledir ki ol ārifler andan terḥım gözin yumup celāl (5) gelüp ekābir du'ā
iylemege āğāz iyerler vaqtaki intikām kaşdıyla bir du'ā iyerler (6) fi'l ḥāl Ḥaḳ Celle ve
‘Ālā Ḥazreti Ḥaşıme gelüp ḳaḥḥārlığı şıfātıyla tecellī (7) idüp anı ḳaḥr iyleyüp ḥelāk

ider

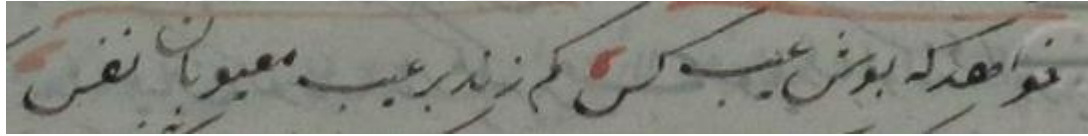
neüzübillah

min

gadabih

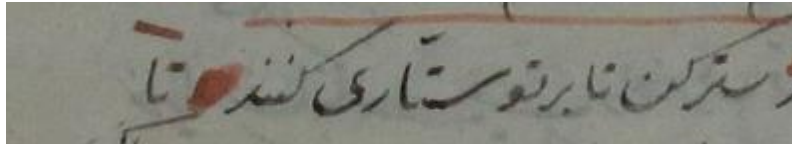

(8)

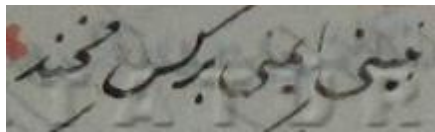

ve

ger Hüdā (9) ‘Azze ve Celle bir kimsenin ‘aybını setir itmek dileye anuñ üzerüñe ḡayb
(10) ḳapuların bend iyer tā kim ol kimse cihān içinde bir kimsede ‘ayıb görmez (11)
ḥalkdan ve kendiden eger ‘ayıb eger hezderenge şadır olursa cümlesini (12) ḥalkdan
bilüp ḳazāya rız̄t ve ḥüküm ḥālīḳa teşlīm ve vefā idüp dā'imā teveccühi (13) ve
murāḳabesi Hüdāya ve emrine olur

(14)

setr iyle tā saña daḥi settārlıḳ ideler tā emīnlik (15)
görmeyince kimse üzerine gülme ya'ni sen ḡayrīlerden gördiḡiñ ‘ayıbı (16) setr iyle tā

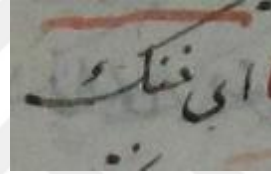
ğayrilerde senin ‘aybuñı setr ideler žirā beşerīyetde ‘ayıbdāñ (17) hālī olmaz tā emīn olmayınca kimsenin ‘ayıbına gülme ve emīn olmağ (18) bu cihānda müyesser degildir ki vel muhlişun lefi hutrin ‘aziym ki kırtulucılar (19) hatrı ‘aziym içindedirki kırtulmuş olanlar bi’l-küllīye dünyādan ve māsivāi

/50b/

(1) Hāğdan hālāş olup hūkmü beşerīyyet munğati‘ olmuşdur dā’imā emānū’līlahda (2) ve mağāmı Mağmūdda muğīm olmuşlardır herkez Hāğdan ğayri kimse görmezler (3) kande kaldıki kimse ‘aybına nazār ideler imdi sende tā ol mertebeye kadem (4) başmayınca kimseye gülme ol mertebede Hūdā ‘ayıb ve m‘ābud olmaz (5) muhliş muntēhi olup enbiyā vel mürselīn ve evliyāi kemālīyn salikinde (6) münselik olup emīn

hāzreti

olursun

(7)

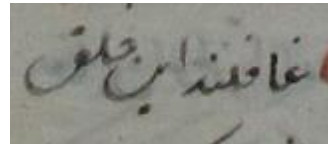

ey bahtlu (8) ol cānki kendi ‘aybını gördi her kimki bir ‘ayb söyledi o kendi üzerine (9) aldı ya’ni her ‘ayıbı ki istima‘ iyledi anı kendi üstüne alup nefsine (10) muhāsebe iyledi ki ey nefis sende añlar gibi sersin ol ‘ayıb sende (11) daği muğarrerdir eger fi‘ile gelmediyse bi’l-ğuvvet mevcūddur žirā hālā‘ıqın (12) enfūsi birdir birinden şādır olan fi‘il cümleden şudūr itmek mümkindir (13) žirā insānın ‘ayıb ve hezi kavlile fi‘ilinden zuhūr ider ğayri yolu (14) yoğdur senūnde kավil ve fi‘ilin dembedem zuhūr itmekdedir bu söylenen (15) ‘ayıb saña ibret nemādır deyüp her işitdūğın ‘ayıbı kendi (16) nefsine alup ğayri kaydından ve fikrinden hālāş olup kimse (17) ‘ayıbına gülmekden ve nāzır

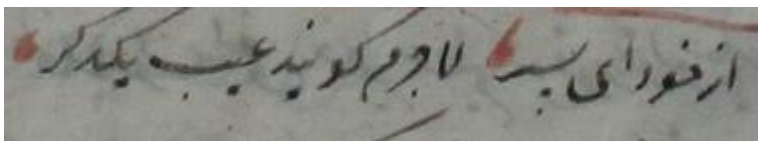
olmağdan

emīn

olasın

(18)

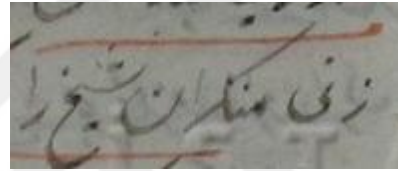

ğāfillerdir bu halk

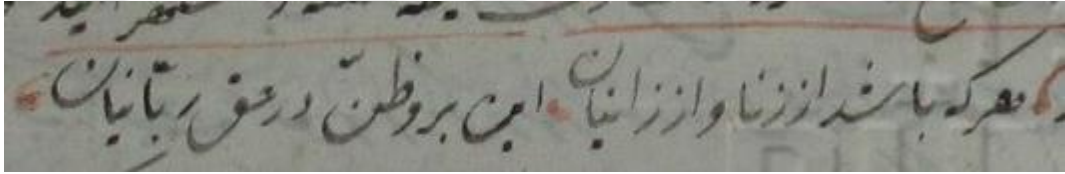
kendilerden (19) ey oğul la cerāme birbirinin ‘ayıbını söylerler ya’ni vücūdlarından ġāfillerdir

/51a/

(1) eger ġāfil olmayalardı kendülerini koyup ġāyrilerle muḳayyed olmazlardı belki (2) dembedem nefisleri işlāhına meşġūl olup āhır nefese degin (3) noḳşānların tekmīl iylemek sa’yinde olub aḫiret ‘ālemini (4) kendilere mülk idinürlerdi lā-cerāme ġāfil ve bī-zevḳ ve kehīl olmağın (5) birkaç günlük ‘ömrin kah kisbi me‘āşda ve kāh ġıybet nāsada (6) ve kāh ez rūyi ekil ve şūrb ve libāse de şarf idüp aḫır nefes (7) geldikde müflīs ve mücrīm ḳabzı rūḥ idüp siyāset kāh uḳbāya (8) iyleyüp ne mevzu‘a lā’iḳ ise zecir ve ‘inā ile anda maḥbūş idüp (9) rūzi ḳıyāmetde Ḥaḳ Celle ve ‘Ālā nice iderse aña

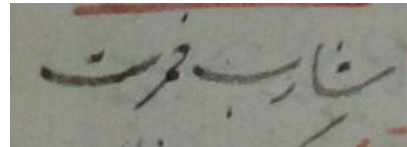

göre ḳaydın görürler derbeyān (10) münkīr ve münāfıḳlarıñ şeyḫine ṭaşn ve istiḫzā itdiklerincin (11) beyānındadır

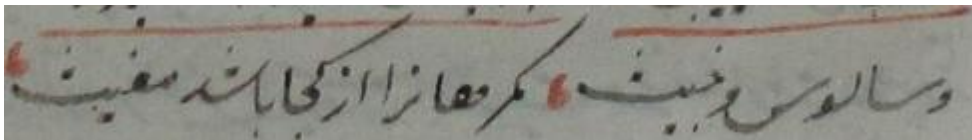
(12)

her ki zinādan ve zinā idicilerden ola bu ḳan iyledüp rabbanīlerin (13) ḥaḳḳında ba’zı ‘ulemā ve küberā ve meşāyḫ rā seti Ḥaḳda hemḥūn zūlfikār (14) anların ḥaḳḳında kimse yaramaz ḳan iylemez meġer kim zīnādan ḥāşıl olmuş (15) daḫi zīnā idici ola bu

bed ḳann idüp iderler

(16)

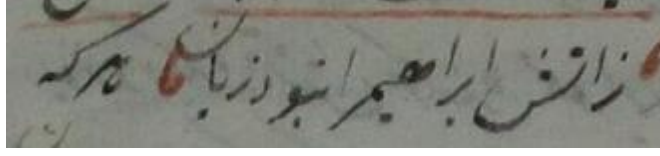

dirler ki bu

ḥamr (17) içidir ve salūsdür ve ḥabīşdir azġunlara nice feryāda irişürler ya’ni ol (18)

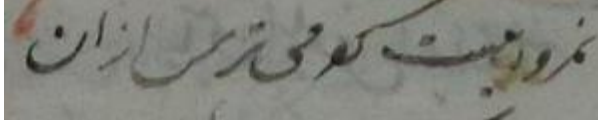
/52a/

(1) olup şūreteñ ğayri t̄āhir iken anuñ ekser vücūduna t̄arḥ (2) olmağla pāk ve muşaffā

olur

(3)

İbrāḥim ‘Aleyhisselām oddan ve ziyān

(4) vardır her ki Nemrūdīdir di Tteşden k̄orḳsun yañi Ḥāzreti (5) İbrāḥim ‘Aleyhisselāma āteş gülistān ve ābı revān oldi anuñ içün (6) ki beşeriyyet nārını nūru ḥaḳīḳāte tebdīl idüp kendüliginden daḥi eşer (7) qalmamış idi her şādır olan fī‘ili muṭlaḳ Ḥüdādan bilüp kendüde (8) ‘irādet yok idi teşlīmi bir mertebeye irmiş idi ki Nemrūdu la‘ıyn (9) mancınığa koyup āteşe iterken Cebrāil Ḥāzreti irişüp ḥāce (10) tinden ḥācetiñ var mıdır didi hel leke (11) li imme ileyke fele yañi senden ḥācetim yokdur didi Mikāil ve İşrāfil (12) ve Āzrāil birisi seni ḥalāş idelim mi yā İbrāḥim didiler cümlesin (13) benim sizden murādım yokdur didi zīrā Ḥāzreti Ḥaḳḳa yakın bir mertebe irmiş (14) idi ki herkez rızāsından ğayri nesñeye mültefit olmazdı andan (15) āteşe nāzil olduğda emri Ḥüdā irişüp yānāru kūni berden ve selemen ‘ale (16) İbrāḥim buyurdi vücūd ibrahime senin teḥammülün yokdur didi pes (17) Ḥāzreti İbrāḥim nazār idüp gördi ki āteşde āteşlik renginden (18) ğayri nesne yok ne ḥarāret ve ne aḥrāk ve erenden eṭrāfına nazār (19) şalup gördi ki āteş ortasında gülistānlar ve ābı revānlar ve günagün

/52b/

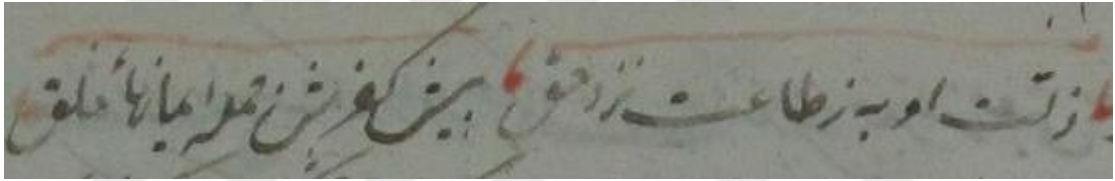
(1) şükūfelerü izhār zuhūr itmiş diledi ki o cānibe revān ola teveccüh idüp (2) yürüdükde āteş önünde maḥv olurdu vaḥşiler gibi kaçardı Nemrūd (3) lāıyn üç günlük şahrāyı āteş deryāsı iylemiş idi Ḥāzreti (4) İbrāḥim a.s her cānibe giriftār iderdi nūr-ı vücūdu pertev şalup (5) āteşleri gelişine tebdīl iylerdi öyle olsa her ārif ki āteş (6) şehvātını ve nārı gussāsını ‘aşka tebdīl ider rūḥını nūrı muḳaddese (7) ve ḳalbin ‘ālemi āḳdese vāşıl iyleyüp cismine daḥi rūḥ ḥaysiyyetin (8) virüp maḳām-ı inse irmiş ola Ḥalīl Enbiyā gibi Nemrūd tteşine dāḥil (9) olsa nūr vücūdunuñ ḳuvveti anuñ nāriyyet t̄āb’ına

tebdîl ve (10) ta'cîr idüp andan aña mazarrat aid olmaz her mecâzki anuñ (11) zâ'ına mu'arin olur haqîkâte tebdîl olur ammâ ol ki henüz sülûkin (12) tekmîl itmeyüp nefsi Nemrûdunı mü'mîn itmemiş ola oldu hî Nemrûdın (13) mertebesindedir aña diñe bu ateşden hazer iyle ve bu nârdan ırak ol (14) havf ve nokşânki sa'y idüp tekmîl ile ve evliyâliyyene tekayyüd (15) idüp arzûyi şehavât âteşine düşmek vukûd nâr olursıñ (16) zîrâ velîyyi haş her şeyi haqîkâtle levhı maḥfûzda ve müşâhede idüp (17) keme yenbegiy eşrârına muṭṭali' olmuşdır zâhire muḥâlif şer'i fi'îl şâdır (18) olursa sâire ve kendilere kıyâş idüp ta'n-ı şeni' kaşdın (19) idüp kaḥrî âteşine mazḥâr düşmeyeler ki anlar Haḫ-ı ta'irâdetine hareket

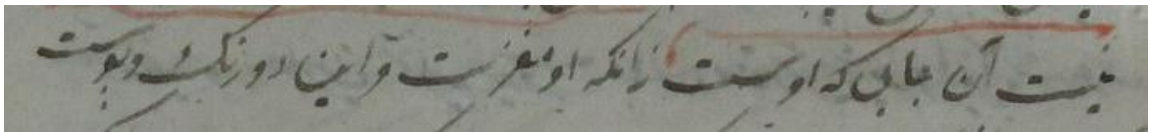
/53a/

(1)

itmezler

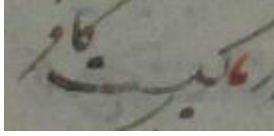

(2) anuñ ıymenesi Haḫ yanıñda ta'âtıdan eyñedir ve anuñ küfri (3) o günde cümle mertebe kemâle irüp maḥcûb Haḫ (4) olañ 'âlemi Rabbânîniñ ıymemesi ve humûr tâ zann 'avâma muḥâlîf (5) olması Haḫ Te'âlâ kaṭında cümlesinin taḫlîd üzre olañ 'ibâdet (6) ve ta'âtlarından yek ve maḥbûldür ve anuñ küfür diyüp añlamayup (7) hüküm itdikleri ef'âl ve aḫvûda sâir ḫalkuñ ve âvâmuñ (8) 'îmânı atlaş ve dünyâ önünde bir eski bez meşâbesindedir küfürü 'îmân (9)

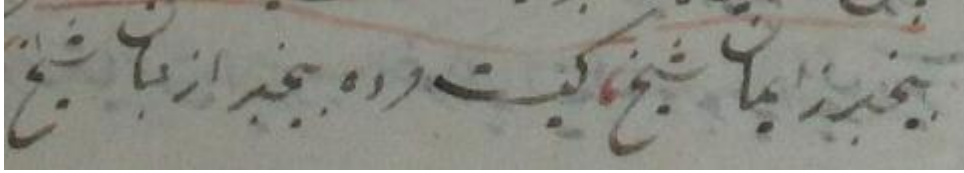

(10) küfrü 'îmân yokdur ol yerdeki ol vardır andan ki ol içidir ve bu ikisi (11) renk ü ḫâberd ya'ni ol 'âyân ve yaḫîn mertebesindedir ve 'îmân daḫi inanmaḫ (12) mertebesinde ve küfür inanmaḫ mertebesindedir inanmaḫ ve inanmamaḫ görülmeyen (13) şey'ede müştemîldir ve şaḫibi dîl ki 'aynel yaḫıyn ve haḫḫal yaḫıyn şaḫibidir (14) vücûdı 'aynen ve haḫḫan müşâhede iyleyüb inanmaḫ ki 'îmândır ve inanmamaḫ (15) ki küfrü haḫḫı setr itmekdir bu iki mertebeden ḫalâş olub vücûdu şerîfiñ (16) zilleti Haḫḫa vâşıl idüb lübbül haḫḫîkât olmuşdır ol sebebeden (17) kendüsi muḡız olub bu ikisi

aniñ ıaşı u pūısı olmuşıdır (18) pes olduğı yerde bu ikisinin yeri ve maķā mı yokdır

(19)

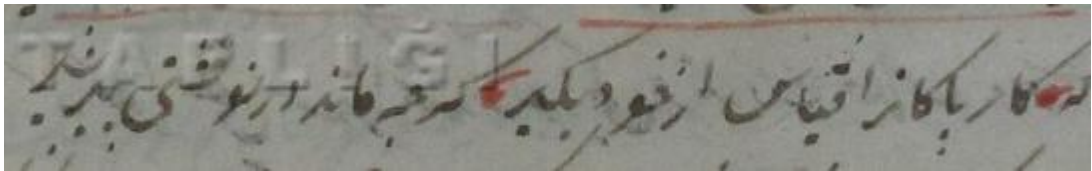

kimdir kâfir

şeyhin

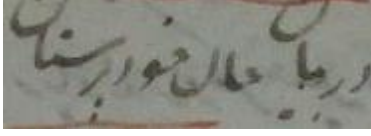
/53b/

(1) ‘imānından habersiz kimdir ola şeyhin cānından habersiz ya’ni her mürīd (2) sālīk ki tarīķı Hāķda vesīle tıtduğı şeyhin ‘imānı ve şuhūdiñe (3) Hāķla bazar u hemdem ve rā er olduğı yerdir aña daħil vūıı idüp (4) vāşıl olmaya hāķīķātde kâfir olur ve daħi şeyhin cān ıudsıyesi (5) ki nūr ı Aħmed ve pertevü şameddir mürīd kendü cānını aña izāfet idüp (6) ulaşırmaya hāķīķātde mürde olur imdi gerekdir ki taklīd ider sende (7) serkeşte ve ĥayāl ve kemān zehr-i alūd ile dil ĥasta olañ tālībler ĥaflet (8) ĥıcābından kendülerin teħlīş idüp nefislerin tezkiye felyelerin (9) taşfiye ve rūħların taħliye idüp cānı muķaddes şeyha ve ‘imān ve şühūd (10) aķdes pīre vāşıl olup maķāmı Maħmūda irişdiler ve illā feşih (11) ķabul itmeyüp teķāsül ve kehil gezüp tekmīli sülūk idemiyenler (12) bu ‘ālemden raħāt itdikde ol ‘āleme naķış varup nedāmet (13) birle feryād iylerlerki ya leyteni len üte kitabiye ve lem edri mā ĥışābiye ye eyyetühe (14) kenetil ķāziye ma aĥni anni meliye heleke ann, sulţāniye şöyle (15) ma’lūm olaki

(16) yine beñzer ya’ni pākılar ve āriflerle ĥalk ‘ālemlik tefāvüti zinde arslān (17) ile bir cimād şey’i tefāvüti gibidir ki gerçi ten ĥaşebince birbirine müşābihdir (18) lāķin şettān bin ekşerya velşerā farkı fersdan şerıyyā mā beynince dir imdi (19) sen anları kendüñe ķıyāş idüb şöyle itdi ve böyle itdü diyüp

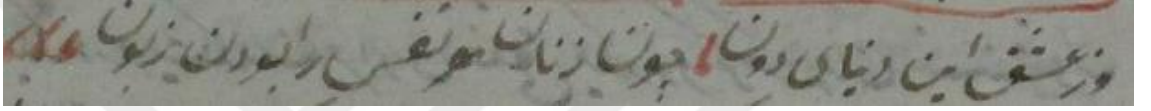
(1) ziyān azlık itme zīrā senūñ vüçüduñki bir kadeh sūd meşābesindedir (2) ve anuñ vüçüdu bir kazağan meşābesindedir sen anı nice eḥāṭa (3) idüp idrāk idebilürsin mümkīn degildir hemen miqdārın (4) bilüp ehlüllaha ṭaṣn ve teʿarrüz iyleme

(5) kendüñi tapucı ve kendüzini görıcilerin beyānındadır

(6)

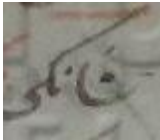

(7) hevesden ve bu alcāk dünyāñiñ ʿaşkından ʿavretlerince nefis-i zebūn (8) olmaḵ lāyık mıdır yañi bī-ḥimmet ʿavretler gibi nefis-i ḥiñ (9) zebūñi olup dünyā-yı dūnun mezḥarafātına aşḵ ve hevāsına (10) muvāfiḵ olup hevesbāzlıḵ itmek ve kendüñi ve āḥiretine lāzım (11) olıcaḵ aḥvālden şegāfil idüp ʿömr-i nāzenīñi şarf itmek (12) lāiḵ

maḵlūlīdir

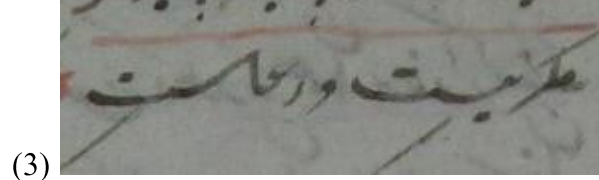
(13)

ḵalbinize ve ḵalb şāḥiblerine ya dilin mañā şerḥlerine (14) müzevverlik ve telkülük itmek lāyıḵdır yañi ne kendi ḵalbūñize (15) ve ḥaḳıḳātine vāşıl olup şāḥib-i dīl ola bilürsin ne bir şāḥib dīle (16) teşlīm olup kendüñi ceḥālet zulmetinden ḥalāş idebilürsin dāimā (17) mañā şerḥlerine müzevverlik idüp anlara gün gün istediler (18) ve bühṭānlar iylersin ve dostluk şüretinden görünüp kendin gibi (19) ḡāfil kıyāş idüp dilkülūñ ve riş-i ḥande itmek dilersen ve her

/54b/

(1) huşuŝda anlara baĥāne bulmaġa meŝġūl olup noġŝānlar sa'y (2) iylersin

(3) eger nesne abūl iyleyesin dırsin ki (4) riyādadır ve mekir ĥiledir ya'nı eger ŝāĥib i dīl ĥalkdan ve eĥıbbādan nesne (5) abūl ide dırsin ki dileñcidir ĥalkdan tuĥfe ve hedāye almaġda ĥayrāndır (6) belki dervīŝlikden murādı ĥalkı yimekdir ve eger kimseden nesne abūl itmeye aña daĥı baĥāne bulup dırsinki ehli riytdan ve mekır ve ĥile (8) ider tā ĥalka itiād virūp kendūye inandura ve da'vāsına taūyet (9) vire

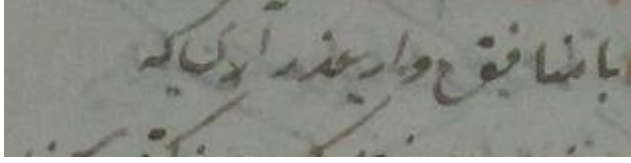

(10) eger ĥalka arıŝa dırsinki ama'ārdır ve eger arıŝmaya dırsinki tekbīrlige (11) ĥārisdir ya'nı ŝāĥib i dīlin ĥalka aruŝub ĥalka ũnsiyet (12) daĥı itmesi mu'tla Teñri Teāliden ol ĥalka raĥmet ve ġāyetdir (13) żīrā ŝāĥibi dīlin naārı kimyādır her kime naār iylese elbette ol naār (14) berekātıyla anuñ dūnyevī ve uĥrevī meŝālīĥi murādınca olur ve feŝāda (15) mūteveccih olmuŝ iŝleri ŝalāĥa ve ŝerre meyl iylememiŝ aĥvālī ĥayra mūbeddel (16) olur żīrā ŝāĥib i dīl atında vaĥdet ve keŝret birdir vaĥdetde ne (17) mūŝāhede iylerse keŝretde daĥı mūŝāhedeŝi olur öyle olsa (18) senki dīlden ve ŝāĥib i dīlden maĥrūm ve bī-naŝībŝin dāimā aña (19) baĥāne bulmaġdasın ĥalka arıŝup mu'āmele itdıkde tāun idūp

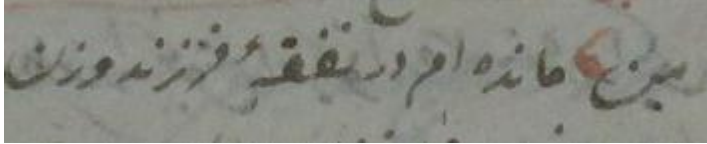
/55a/

(1) amaıncdan dırsūñ vaĥdetde ol mūtekebbirliğinden ve riyā ve ĥīlesinden (2) der dırsin vel ĥāŝıl her ñārına baĥāne bulup naārı ināyetinden (3) sūrūr ve meĥcūr olmaġa sa'y iylersūñ ŝoĥbeti rūĥ efzāsından (4) ve meclisi cihān arasından ırā dūŝūp

dembedem rahmet (5) Haḫdan munḫati^c olmak üzeresin

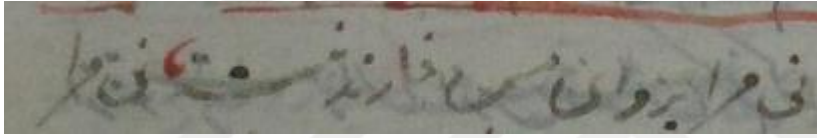

(6)

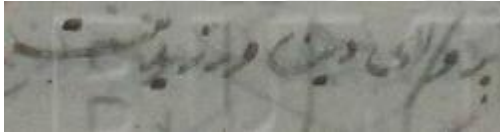

yaḥūd münāfıḳlar gibi özür

getürürsin (7) ki bir oḡul kız nafaḫası içinde ḫalmışım ya'ni şāḫibi dīle baḫāne (8) bulmaduḡıñ vaḫit kendüñe baḫāne bulup münāfıḳlar gibi dirsın (9) ehil ve ʿıyālīm vardır eger işim gücüm ḫoyup şāḫibi dīl şoḫbetine varup (10) anuñ ḫidmetinde olırsam ehil ve ʿıyālīm nafaḫasız ḫalup añların (11) rızḫı benim üzerimdedir

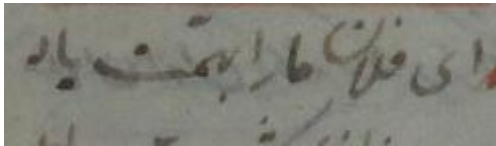

(12)

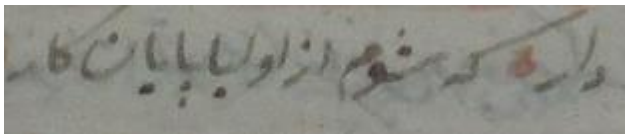

ne baña başım ḫaşımak pervāsi var ya'ni (13)

kendüñi bahane bulup dirsinki başımı ḫaşımaḡa elim degmez kanda ḫaldıki (14) ehli dīl şoḫbetine varup dīn ve diyānet öğrenmek ancak (15) benim işim Allah a ḫalmışdır yoḫsa ne mücāhede ve ne ehli dīl ḫizmetine (16) ḫudretim var dilde gāḫı çağırıp dirsinki ey filān velī baña ḫimmet (17) iyle olaki bende niḫāyetinde evliyādan olaydım

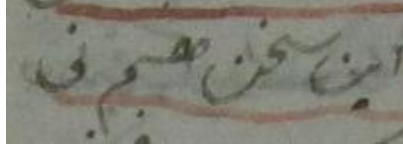
(18)

dirsinki ey filān baña ḫimmet eyle

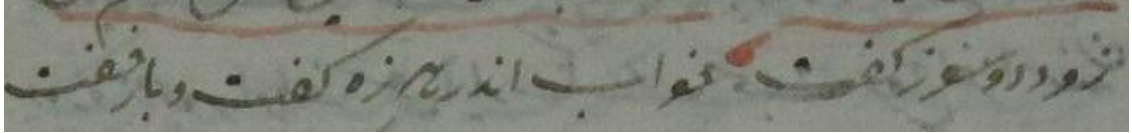
(19) bende āḫiretde evliyādan olayım ya'ni mücāhedesiz ve ḫidmetsiz ve muḫabbetsiz

(1) ġāfıl ehlüllaha ġāhi çağırıp dırsinki hazır çiyenmiş (2) loğma gibi yudup veli

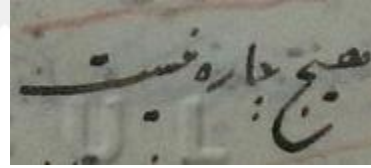

olacaksın

(3)

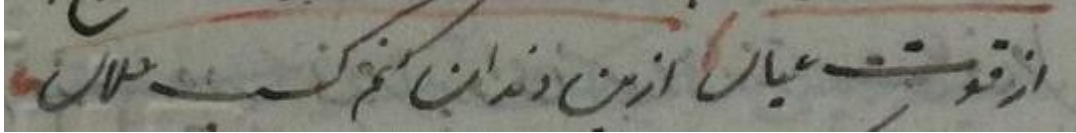

(4) bu sözü de hem derdden hem harâretten söylemedi gūyâ uyhu içinde (5) iken söyledi ve gerü yatdı yani himmet eyle ki evliyâdan (6) olayım didi ki derd harâretinden degildir ancağ uyhu arasında bir iki (7) sayıklayup gerü yatmak gibidir eger azıcık derdi ve talebi olaydı (8) ol derd anı biz-ârûret tabîbullahı hîdmetine aldanup devâ (9) talebini itdi derdi lâkin derdsiz olduğuçün istemegi daği (10) uyhuda şayıklar

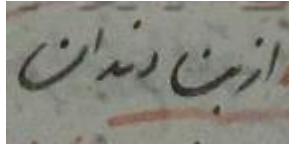

gibi bî-fâide ve bî-te'sîrdir

(11)

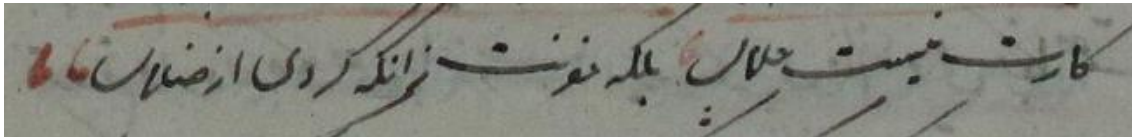

yâhûd bahâne (12) idüp dir ki hiç ıyal nafağasından ve kuvvetinden hâlâşa çâre (13) yokdur ve andan yek nesne yokdur ki çaluşup kisbi (14) helâl iylerim gice ve gündüz dişim dinden helâl kazanup ehil ve (15) ıyâlîme şarf iylerim bundan özge ıbâdet mi

olur

(16)

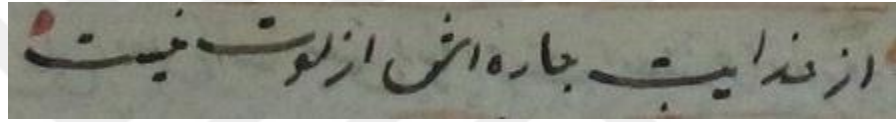
(17) helâl ol degildir ki dінде anuñ ve ehli ıyâlün içün (18) çaluşup tarîkı Hâğdan ve

m‘arîfetullahdan ġāfil ve bî-ġabersin (19) ve mebdei’ ve meād ki unutup āġiretini dūnyāya şına sen bil ki ħelāl

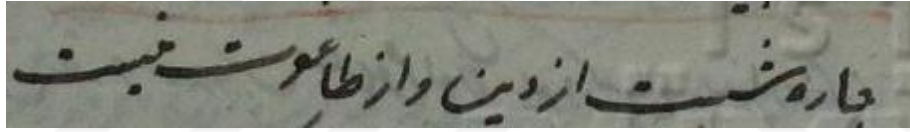
/56a/

(1) olan seniñ ħanuñdır ki ehli zalāletden olup Ĥaġdan (2) ve ehli Ĥaġdan bî-gāne olduġ dimeziz dūnyāya ne içün geldim (3) ve bunda gelmeden murād nedir ve bundan muġīm deġilim intiġāl itmek (4) muġarrerdür ehl-i naşruñ tedāriġi üzere olmak efdāldır diyüp (5) cānına bir çāre iylemezsen hemen cüz’i fırsat bulup ziyāya (6) ve şelhvātına muġı ve bende olup ehil ve ıyāl oldum kisbi (7) ħelāl idüp coşça zindekāni ideyin bu daġı emri Ĥüdādır dirsın (8) emri Ĥüdā ne idüġin añlamayup ‘aksi kıyāş iylersin ħaberüñ (9) yokdır ki ħelān olan senin ħanuñdır ki sen mü’mīnliginden (10) dūr u bî-

gānesin

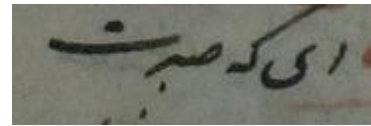
(11)

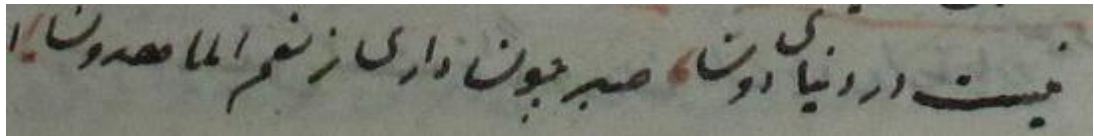
çāre Ĥüdādandır

(12) aña Lūtdan degildir çāre dīndendir saña azgunluġdan degildir ya‘ni eger (13) kendüñi ve eger ıyālīñe kisbi ħelāl nimet ve Lūt taġşıl (14) iderin kimseye muġtāc olmamak içün diyüp çalışduġından (15) saña aġiretde herkez fāide ve çāre yokdır zīrā senüñde ve añlaruñda (16) rızķını kısmet idüp viren Ĥüdādır bî sa‘y ve kisb daġı (17) irişdüren oldur ve aġiretiñe çāre Ĥüdādan ve murādan Ĥüdādandır ve dīn (18)

Allahındır yoġsa Lūtdan ve azgunluġdan degildir

(19)

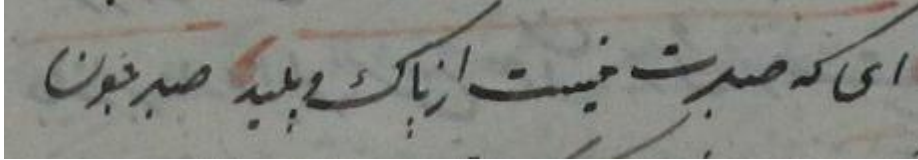

ey

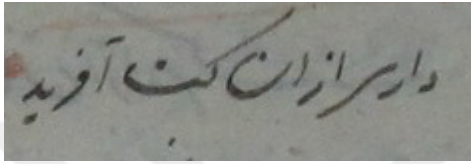
şol

/56b/

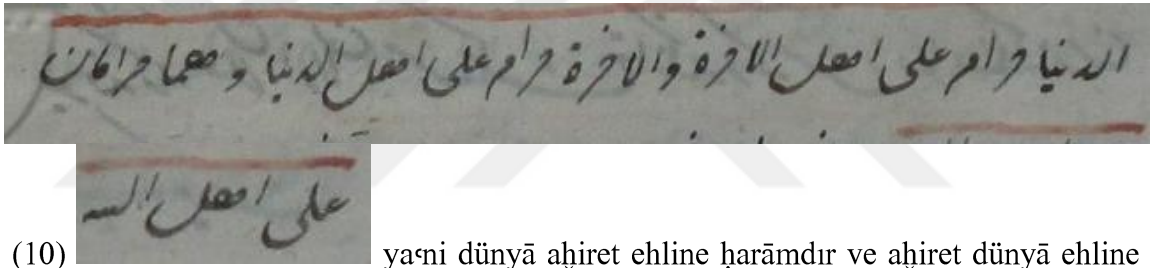
(1) kimseki dünyādan senüñ şabruñ yoldır nice şabır idebilürsin (2) irşād idicilerin
 haşından ya'ni ey bu alçaq dünyādan ayrılmağa (3) şabır idemeyen kimse dünyāyı ve
 aḥireti halk iyleyen ve mürşidlerin (4) sulṭānındanki Ḥaḳdır anuñ firāḳına ve andan dūr
 olmağa nice şabır (5) idebilürsin

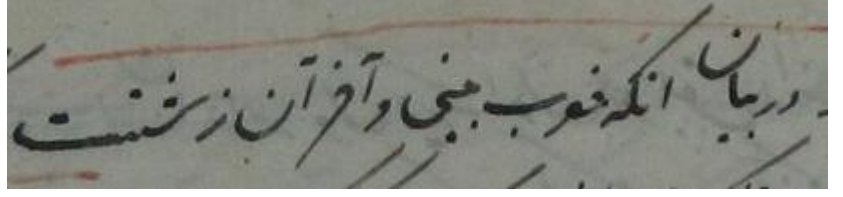
(6)

ey şol kimse ki temīzden ve mürdārdan şabır (7)
 idemezsin nice şabır idebilürsen aḥdan ki seni yarattı ya'ni pākda (8) murād aḥiret ve
 mürdārdan murād dünyā ola nitekim ḥadīṣi şerīfde vāriddir (9)

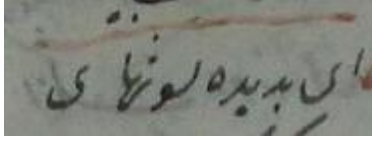

(10) ya'ni dünyā aḥiret ehline ḥarāmdır ve aḥiret dünyā ehline
 ḥarāmdır (11) ve ikisi daḥi ehli Ḥaḳḳa ḥarāmdır pes mefhūm olan budur ki ey dünyādan
 (12) ve aḥiretten ayrılmağa şabır idemeyen kimse seni ademden vücūda getürüp (13)
 nūr-ı ḥikmet birle sıra bāṭının rūşını ve yedi ḳudret ile serā (14) zan herki şerşet ü
 mükevven iyleyüp aḥiretde tenāvüli ni'met vuşlet (15) bidir yağına liyāḳat virüp aşık
 bī-dilān şerāb didār ile mest ve (16) bī-ḥoş iden ḥālik kevninin firāḳına nice şabır ve
 teḥammül idebülirsün (17) ol şeydendir ki ehli cehennemın 'azāb ve firāḳdır ki nūr
 didār (18) Ḥaḳdan cüdā düşüp ḳulmet kūr ceḥıymde ḳaḥrı firāḳ yār ile maḳḥūr ve (19)
 mu'azzeb olub yā leyteni küntü türāben virden dīl pirdir dillerine yār ve hemdem

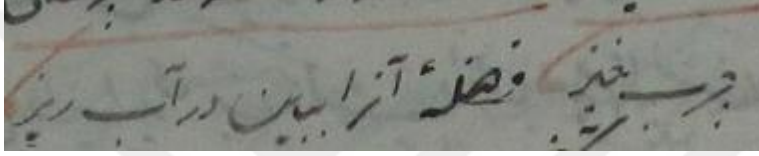

(1) ideliyeler der

anuñ beyānındadırki (2) her hūyi şūreten görürsin şöñunda çirkinliği muḳarrerrdir

(3)

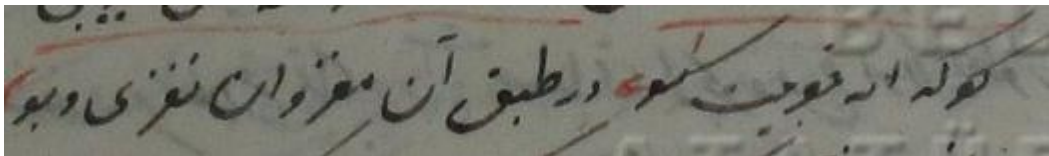
ey çerblü şelerini görmüş

(4) kimse der anuñ fażlasını ābı ḥāneden gör yañi meṭāʿ dünyānuñ (5) her biri eger giyecek ve yinecek ve cemiʿ muḥsinnāt ki cümlesinüñ (6) ahiri elbetde fānidir ve zetki nitekim yüz iştiḥā ile bir cürbi ṭaʿām (7) mülāzım olup ḥazır idesin hezār zevḳ ve şafā ile nūş idüp (8) ḳarnını pür iylerisin bir laḫzā geçmeden ol lezzet ve iştiḥā rafʿ olup berüñde (9) ketāfet ve şıḳlet peydā olup be mażtar idüp seni anca muḥtāc (10) iyler fażılatın şaḳıṭ itdi meyinced saña emān virmez öyle olıcaḳ ol lezzet (11) ve zevḳ ve ol cezbelik ki yemeden evvel mevcūd idi bi'l-küllīye zāil olup (12) ḥabāşına tebdīl olduğuna nazār iyle evvelki leṭāfete meftūn olup āḫir (13) rüşenlüğünden gāfil ve her

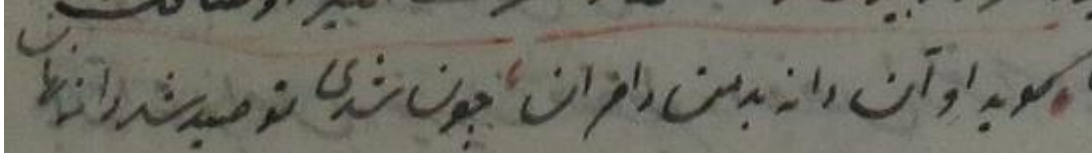
ṭaʿāmı hırşla eğil idici olma

(14)

ol

şaḳıṭ (15) olan ḥabāşetlere dige ol senin ḥuyluğun ḳanı ve ṭabaḳ içinde ol (16) mʿāzin ve ol gözlüğün ḳanı ve ḥūb rāyıḥa ḳanı yañi ṭabaḳ (17) içinde iken ol sende olan renk ve būy-ı dīl āvīz ve ṭaʿām ve lezzet (18) ṭaʿ āmīz ü mefz ü zebīden ve iştiḥā ve mer'it

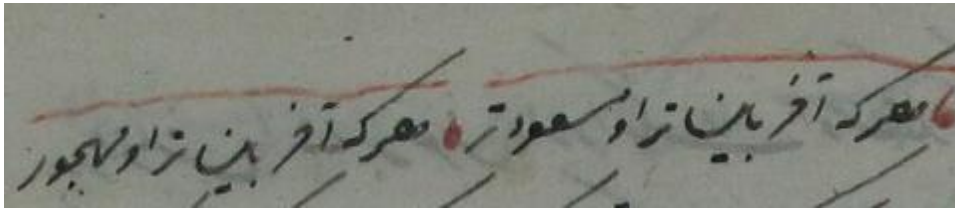

/57b/

(1) cevāb virüp lisānı hālle ol dir ki ol hūbluḡ dāne idi ben (2) anuñ duzağı idim çün sen şeker olduḡ dāne gizletdi ya'ni (3) ḡabeşdirki ol hūbluḡ dāne idi ben anuñ demi idim tā sen (4) ol dānenin renk ve boyına göñül virüp baña şayd oldıñ (5) dāimā niḡān oldı sen çūme giriftār oldın oş ḡālīñ (6) ve kisbin müşāhede iledir imdi mālūm oldıki bu dünyāyı (7) dūnuñ şafāsı cefāya ve muḡabbeti miḡnete merḡūndur 'aḡıl ve kāmīl oldur ki (8) şafāsını ḡabul itmeyüp cef āsına ve muḡabbetine göñül virmeyüp fenāsını (9) iḡtiyār idüp ve giyüp yemedüğünü ve işidüp görmedüğünü giymiş (10) ve yemiş ve görmüş ve işitmiş ad ider ve hiçbir arzūya te'ālлуḡ ve bir murāda (11) temellūḡ itmeyüp dāimā fikir ve zikri Bari Te'ālīnin esmāi ḡüsnāsını (12) ve şıfāt esnāsına ad idüp cümle evḡatını naḡid iyeler tā ki Ḥaḡ Te'ālā (13) daḡı aña şevkāt ve 'ināyetler idüp kevşeri 'ayān mevcūdātuñ eşrārı (14) ḡaḡāyıkına keşif ve 'ıṡla' temām ve zāt şıfātı içere derç olan eṡvār (15) daḡāyıkına ve envār fāiḡına kemāhi şühūd ve seyr tamān müyesser iyleyüp bu (16) dem dünyāyı kimler içün nebyādūser ey āḡireti kimlere ābād itdüğünü (17) 'aynen gösterün aña manzūr iyeler ol daḡı murādına irdüğün añlayup (18) kendü zātına ve ḡaḡīḡātine lāiḡ 'ameli ne ise aña meşḡūl olup maḡşūd (19) bizzāta vāşıl ve ḡayrīden munḡatı' ve munfaşıl olmak sa'yinde olup

/58a/

(1) ve iḡtimām küli iyeler her ki āḡir bin terā ve mes'udtır

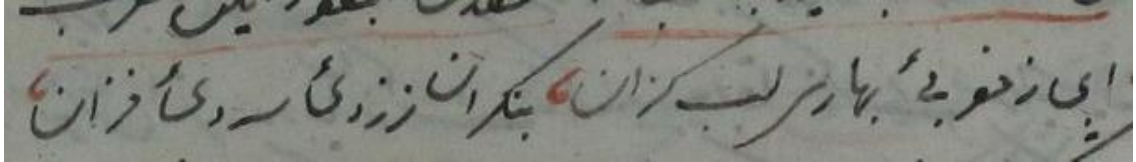

(2)

her ki āḡiret göricekdir se'ādetlü rekdir herki āḡir göricekdir (3) ıraḡ rekdir ya'ni ehli

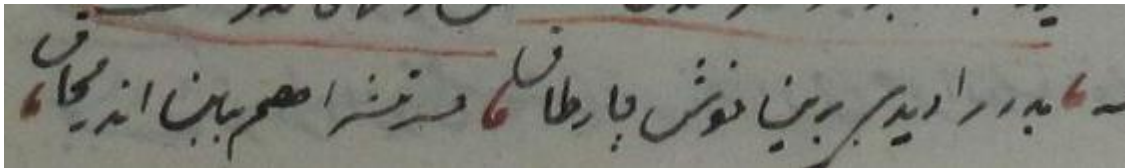
se'adet oldurki her nesnenin āhirine nazār (4) idüp evvelinde hāzer iyer ve dünyāki her nefesūñ āhīridir evveldir ańdan (5) hāzer idüp 'ālemi āhīrete kezer iyer ve ūlūfū dünyādan nefsinı hālāş idüp (6) ğıdāsı hıket-i Rabbānī idüp Cenābı Hākdan mebdūd iken muḳarreb (7) iyer

(8) ey beharoñ hūbluğundan tudağın ısıran nazār iyle ol hāzan (9) vaḳtinde olan sarılığa ya'ni vaḳti neḥaruñ hūbluğuna ve leṭāfetine (10) te'accüb idüp tudağın ısıрма anuñ beḳāsızlığına ve hāzān (11) berūd-ı tenden cem'i eşcār ve ezḥāruñ şararup dökülmesine nazār (12) iyle

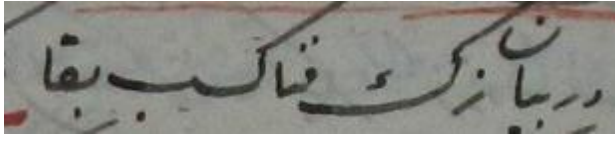

(13) gündüz güneşuñ hūb tale'ātın gördük (14) ğurūb vaḳtinde ölümünide yād iyle ya'ni şimşek gündüzin (15) şe'ā'ik ve kāināta zīyāsını gördük ğurūbundan soñra (16) zūlmetin ve gice ḳaranluğında yalnızlık şiddetinden ğāfil olma ve 'ömür (17) gündüzi āhīr ecel gicesi irişüp ḥayāt güneşi (18) ğurūb idüp ḳabir karanluğundan niges ü tenhā ḳalduğın yādından (19) giderme

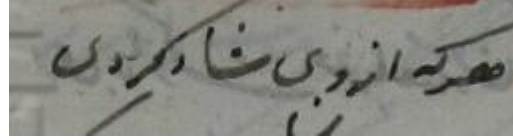

/58b/

(1) birer olmuş atı bir hoş çardağın üstünde gördük eksildiği (2) ḥasretine daḥi nazār iyle ya'ni bu dünyā gicesinde her birer mişāl şāḥibi (3) cemāl gönül virüp anı bāḳi şanma bir se'āt ol cemāl daḥi nokşān (4) bulup ḥasretine aña aldanup şifete olanuñ nedāmetine nazār iyle (5) pes ehli başıret bu dünyāyı dūnun 'ālā u evnā meṭā'ına dil (6) virüp anuñ firāḳı deminde hecemi cāmından şarāb-ı zehrallūdı (7) nūş itmez

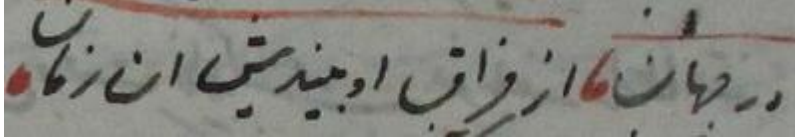

zek sermāyesiyle beḳā (8) kisb

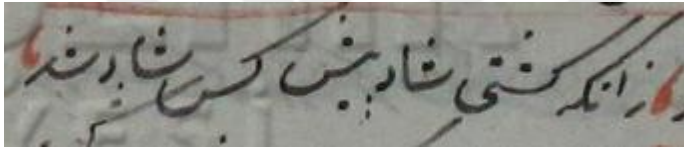
itmesinūñ beyānındadır

(9)

bu cihān içinde her

neden ki (10) şād oldun anuñ firāḳından ḥavf iyle ol zamān ya'ni (11) bu cihān içinde her ḳanḳı murāda hūmrāḥ olup bir nefes anuñla şādu (12) ḥandān olasın hemen ol nefes anuñ zevālūñ ve firāḳuñ fikir (13) idüp ḥazer iyleki āḳıbetçe böyledir

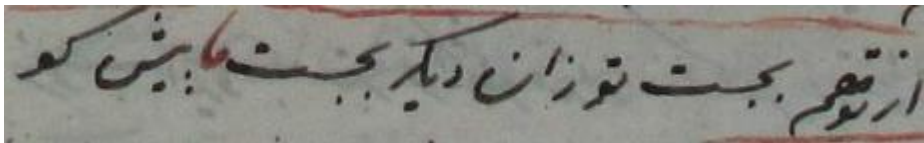

(14)

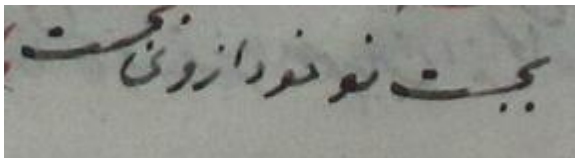

ol nesnedenki sen şād olduñ (15)

añdan çok kimse şād oldu aḥirāndan daḥi şıḳradı bed gibi oldu (16) ya'ni ol sen şād olup sevindigūñ arzūya nice senūñ (17) gibiler şād ve ḥurrem oldu āḥir añlardan şıḳrayup İsrāīl gibi (18) şekle geldi

(19)

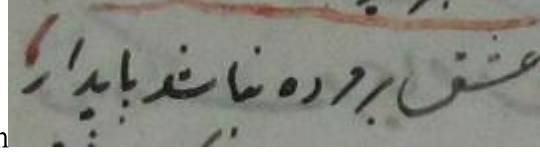
senden daḥi şıḳramadan añdan şıḳra

/59a/

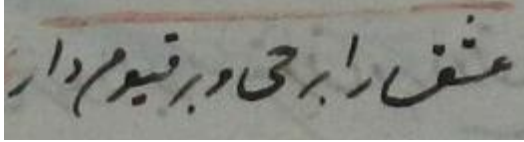
(1) ya'ni niceleri şād idüp ḡāfil iken ellerinden şıḳrayup şimdi (2) senūñ elūñe geldi seni daḥi maḡrūr iyledi imdi fırşat (3) elūñde iken şıḳramazdan evvel senden sen

şıçrayup andan (4) ḥalāṣ ol tā evvelkiler gibi naka eliñden şıçrayup seni daḥi (5) siper

ḥaṣret ve nedāmet itmesün

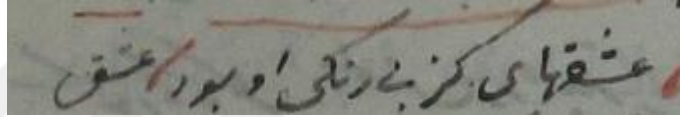
(6)

öli üstüne ‘aşk muḳīm degildir ‘aşkı (7) ḥayyu

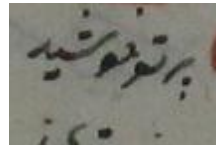
ve ḳayyūm üzeriñe tūt ya‘ni dünyānuñ içinde mevcūddan cümlesi (8) mürde ve bī-cān ḥūkmündedir pes mevṭa ḥūkmünde olan nesneye ‘aşk bezlik (9) itmek ‘aḳıl işi degildir āḳıl ve ārif iseñ ‘aşkuñı (10) Ḥüdāyı ḳayyūma tūt da vuṣlātıyla behre bend olup beḳāyı

(11) ve liḳāyı sermedīye irişesin

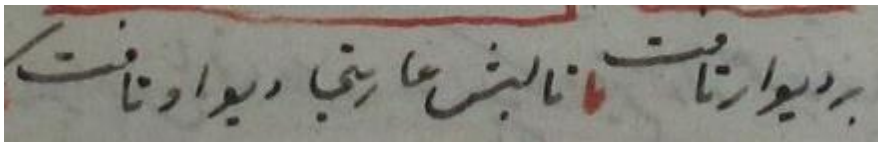

(12) şol ‘āşıḳlarki rengiçün öldi ol ‘āşıḳ (13) olmaya āḳıbet ar iylemek ola ya‘ni her ‘aşḳ ki el yañāḳ ve ebedī (14) beden ve lāl leb ve ḥāṭ ve fal ve siyāhī cişim ve ebrū içün ve sāil (15) muḥāsenāt ve müekkel ve meşārib ve bunlara müşābih nesneler içün olmuş (16) ola ol āşıḳ degildir belki āḳıbet ar ve

ceḥāletdir

(17)

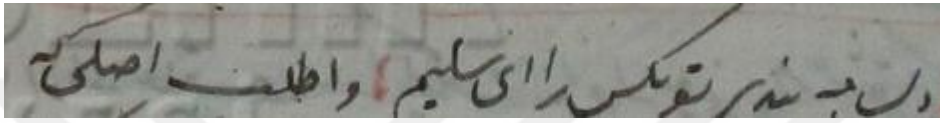
güneşüñ pertevi

(18) divār üzere çaptı divār ‘āriyeti žiyā buldı ya‘ni ol renkler ki (19) ḥūbdır ‘inādır lepezir ü nazārı Ḥaḳda bī-nāzır m‘āşūḳai dil

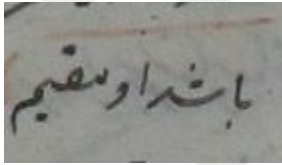
/59b/

(1) sevdāzede olup añlara ‘aşḳ bezlikler iderlerdi Şemsi m‘ānevīnūñ (2) pertevi idiki divār vücūdlarına mün‘aḳis olup bu şeyin āriyet (3) ile rüşenlik ve letāfet ve ṭarāvet kisb

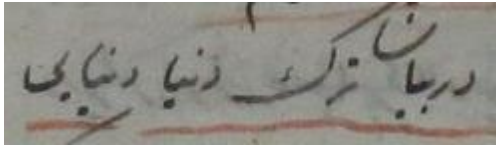
itmışlerdi halk (4) ve ʿālem ol pertevüñ aşlından bî-haber ve gâfil ve ol hüsni bâkîden (5) bî-idrāk ve bî-hāşıl ʿaқsiyle benlik vaşlına gönül virüp (6) hayāl bāzlık iderlerdi buñlar bunı aşıñ şühüd ile müsteğraқ ve bir zevқ (7) iken nagāh āfiṭāb ezel buñlardan ol āriyeti ziyāi kendüye alup (8) ʿāleme sefer idecek divār vücūd ki bedendir harāb ve yebāb ve siğal (9) bî-āb olup ol gözün leṭāfet ve rüşına ve ḥalāvet bi'l-küllīye (10) zāil olıcaқ ol ʿaşқbāzlık iden nā-merd gāfiller gözlerin açup (11) göreki gül açılmış yere yeller eser imdi ol vaқitler nedāmetler çekmeden (12) şimdiden ʿāқıbet biñ ola her kişinüñ ḥaқıқātinden özgeye (13) nazār itmeyesin

(14)

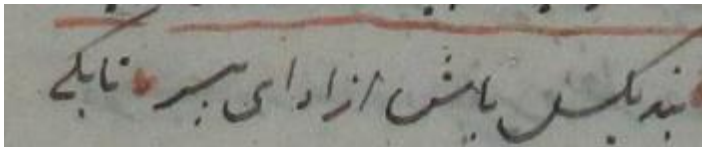

bir kimseye niçün gönül bağılarsın ey bun bir aşlı iyleki (15) ol muқim ola yaʿni bu hüsni қanı bir topraқ üzere güneş ziyāsı (16) gibidir ki dembedem ḥareket idüp zāil olmaқ iledir aña gönül (17) virüp meylān olma bir aşıl bâkî ṭaleb iyleki muқim ola hem bir an (18) kendü zāṭından münfek ve ṭaşra olmaya

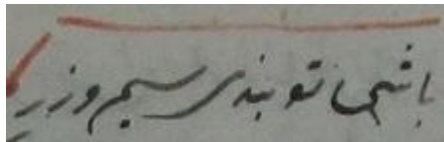

(19)

terқ iylemek beyānındadır

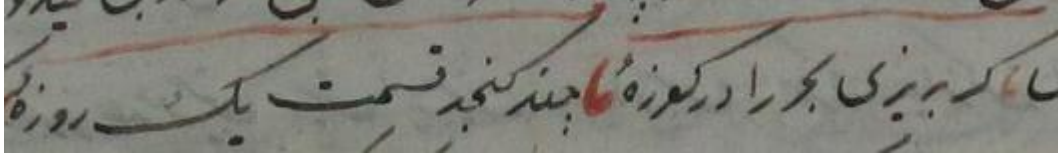

/60a/

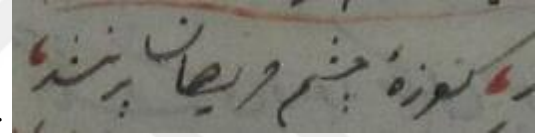
(1) azād ol ey oğul niceye dek gümüş ve altun (2) bağılusı olasın yaʿni gümüş ve altun ḥaddi zātında bir cimād şeydir ki (3) ay ve güneş terbiyesiyle böyle böyle zengin olup ehli dünyā қatında ʿazīz ve muḥterem olur yoḥsa ḥaқıқātde ṭaş ve topraқdır senki mescūd melāike olan (5) ādemsin kevteri melāike ve

neb ve cemād seniñ saçıñdır nice bu esfeli (6) mevcūdāt olan taş ve toprağa gönül bağlayup esir ve bî-ħürmetsin (7) bu bî-nefi ve bî-zarār bendi koparup merdān gibi azād ve bî-ķayd olasuñ (8) olmaz mı

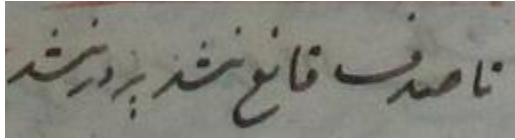

eger

(9) deñizi bir bardağa dökesin ne miķdār şıġar bir ġünlük kışmet yañi (10) Ĥaķķın ni'meti deryāsına nişbet insānuñ gönli bir bardaķ (11) mişālindedir bir bardaġuñ vücūdi tarāfiyeti olduġı ne ķadardır ki bir kez ķarnuñ (12) tū nicedir źirā ķarnuñ toyduġuñ ni'metden ġayrısı zahir anca (13) biñ ĥazīnede olsa m'ānen senin degildir ĥāricdendir şol (14) sebebedenki ol sa'āt ecel gelüp vef iyleseñ ol (15) ne'āmdan bir zerre saña añlardan fāide yoķdır öyle olsa insān (16) mālīk olduġı kışmeti ancaķ ķarnuñ toyurduġıdır ġayrī degildir (17) ve mi'desi gözesine deġen loķmadan ġayrī 'ālem tolusı

nesneye (18) mālīk olursa kendüden taşradır

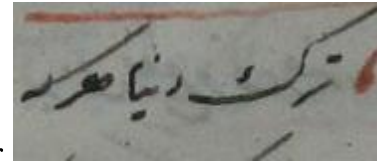

(19)

ķarişlerin gözi ġüzesi tolmadı

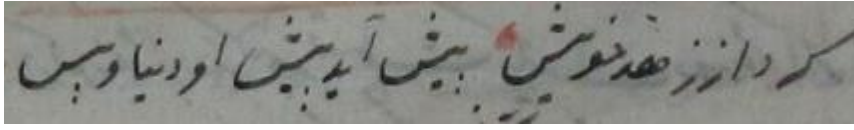
/60b/

(1) taşrif ķani olmadı incü ile tolmadı yañi ķariş olanlar dünyā tolusı (2) ni'met cem' itseler gözleri bir daġı toлмааġa imkān yoķdır źirā kışmetden (3) artuġın ne vücūdun izāfet idüp 'azasına zām idebilür bir (4) ancaķ ĥırşla sa'y idüp ĥarām ve ĥelāl cem' idüp 'āķıbet düşmanlarına (5) biraġup gider ammā ķana'āt iyleyenler kışmetlerine razı olup raĥāta (6) ve selāmete irişüp rızā ve teġlīm ve nūr ve 'imān derler yine şırf

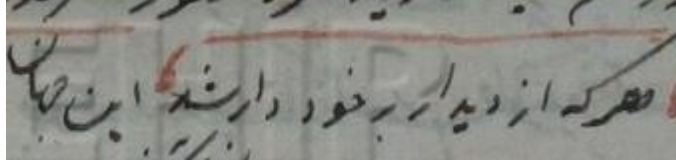
ķalbleri (7) bir olup iki cihānda sürür inbāt ile olurlar

(8)

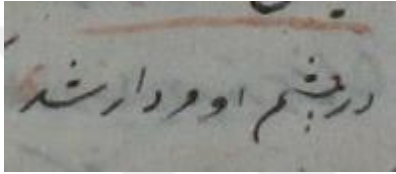
her ki dünyā terkin

iyledi (9) kendü zühdünden anuñ öñüne geldi öñüne dünyā ve daği ziyāde ya'ni (10) her kimki zühd ve taqvā ile getürüp rızāullah içün dünyāyı terķ (11) iyledi anuñ hem dünyā öñüne gelür hem dünyādan ziyāde olan gelürki ahiretde de (12) ikisi kendünüñ mülkü

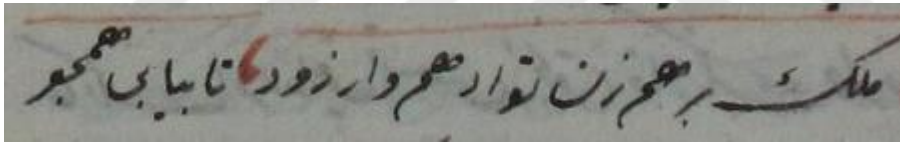

olur

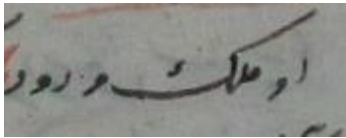
(13)

her ki dīdārdan bir ḥordār oldı bu cihān anuñ (14) gözinde murdār oldı ya'ni kimki didārı Ḥaḳḳa liyākat bulup vāşıl (15) oldı bu cihānuñ zib ve zīneti ve mal ve mülkü anuñ gözine (16) ḥor ve murdār oldı

(17)

mülk dünyāyı birbirine ur Edhem gibi tīz bulasın (18) anuñ gibi vedūd mülküni ya'ni İbrāḥim Edhem Ḥazreti dünyā mülküni birbirine (19) urup terķ itmeyince beḳā mülküni bulmadı sende ṭālībī mülk

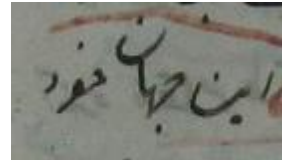
/61a/

(1) uḳbā isen tīz ol bu mülkden farīc ol tā anuñ gibi vedūd (2) mülküne dāhl olup ol

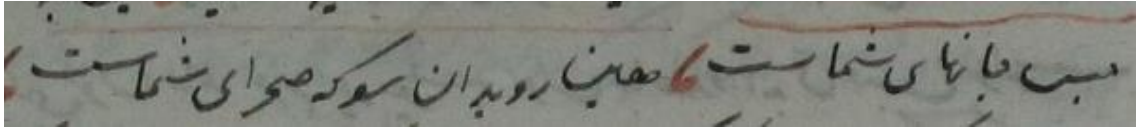
irdügi

maḳāma

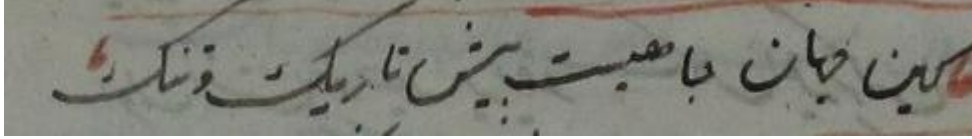
iresin

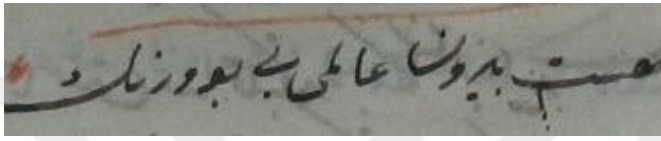
(3)

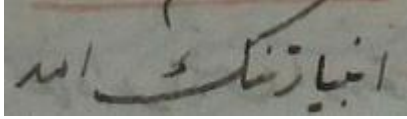
bu (4) cihān-ı Hūdā sizin cānlarıñızın zindānıdır ölen ol cānibe gideñ (5) ki sizin şahrā gizdir ya'ni sizin cānlarıñızın şahrāsıdır (6) şahrāyı āhıret ve bu cihān ervāhuñızın hepsi hānesidir gāfil (7) olmak rūhıñızı ol şahrāyı rahat 'ibāde iriştirmek (8) sayende olañ

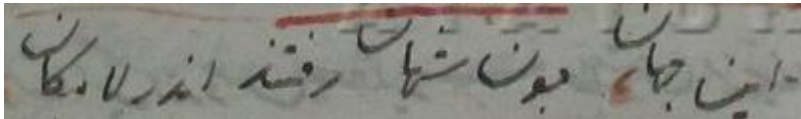
(9)

bu cihān kaṭ'i Qurāñu ve tār ber kubūdur (10) bundan taşra bir 'ālem vardır ki rengine ve қоҳusunadır ya'ni bu cihān bir tār (11) ve kırañu kuyu meşābesindedir ol cihānıñ bundan taşra bir renksiz ve boyasızdır (12) cihād idüp bu cihāddan hālāş bulup ol 'ālemüñ қоҳusunu (13) alup anuñ rengiyle renklenüp bu fāni renkden sem қоҳularından (14) cānı āzād itmek üzeründe ölüñ

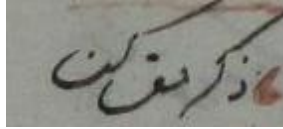

(15)

enbiyāya bu cihānı tār geldi (16) şeyhler gibi lā mekāna gitdiler ya'ni ol cihānki bu cihān aña nişbet (17) ol şahrāyı bī-beyāna nişbet bir tār kuyu mişālindedir enbiyā 'aleyhim (18) eşşaletu vesselem bu tār kuyuya gelicek kemāl baḥret ü elem (19) çeküp bir an tevķīf itmeyüp ol şahrāyı lāmekāna pervāz idüp

(1) ḥalāş oldılar sende mūş ve cefl gibi ıar kıyunun içi hoş gelüp (2) ańda maķām tıutup ol şaḥrāyı unutma rūḥun çeşmi keşada idüp (3) enbiyā gibi ol ʿāleme ʿazm ile yoḥsa ol cahde ebedī ḥabs olup (4) sübhāna ırmekden kıalursın sońra nedāmet fāide

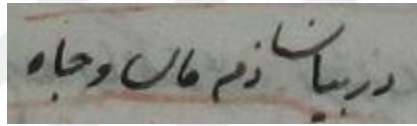

ıtmez

(5)

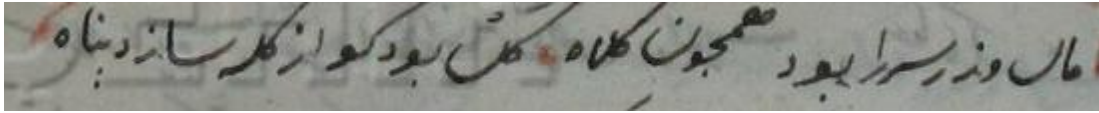

Ḥaķ Teʿālā (6) zikri ile deyūlar āvāzın kūyendir nergis gözini bu gergesden dik (7) yańi Ḥaķ Teʿālāyı zikir idüp kıalbūñe ḥāil olan vesvāsı ḥannās (8) ol āteşi tevḥid ile yaķup kıul iyle nergiz dūnyā açılmış gözini (9) anuñ merādār gergesinden yum tā ʿaşķı Ḥūdā kıalbūñde meķān baķlayup (10) nūr diyarı ile göz rūşen ve bu ḥaķāik ile dıl ve cānuñ

gölşen (11) gibi ola āb beyānındadır

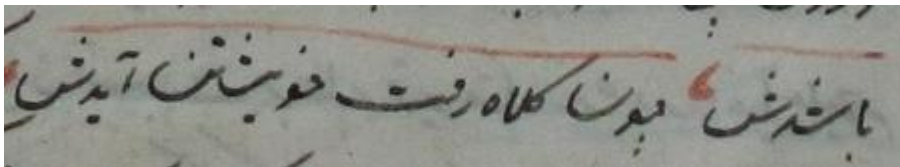
māl ve mensūb zemminin (12)

(13) māl ve altun başda külāḥ gibidir kel olaki külāḥden düze yańi (14) külāḥ ile başını örtüp şaķlayan kel olandır ammā maʿnā yüzinden (15) kel anlardır ki mal ve altun ile kendüsin şaķlanup taşsı müzeyyen (16) ve rutı pi hezū bī mefz u bī-nuṭuķ ve cāhildir

(17)

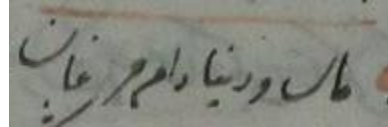

anuñ ki zülüfi

(18) ve ıarası ve kıaküli rāina ola çün külāḥı gide ḥūşrek olur (19) yańi altun anuñ ile seyniteni ginesi meʿarifi ilahiyye ile meşrūḥ ve

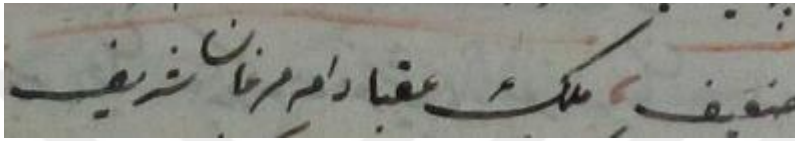
/62a/

(1) dîl hazînesini haķāîķi Rabbāniye ile memlû ve pîr fetûh ola anuñ bî-libās (2) ve uryān ve fenā terķiyle ŗaydan faķîde per çolan olmasını ŗol zûlûf żibā ve (3) cu'di ra'nā ŗanup diler be gibidir ki baŗdan kelāhi gidûp ţarra'i nebreninden (4) bārŗemîr gibi misk esā bu dîl āvıylā dimaġı cānı muţar u hûŗ u zûlf-i (5) perîŗāniyla haţır ġam dîdeleri

keŗāde ve per coŗ iyleye

(6)

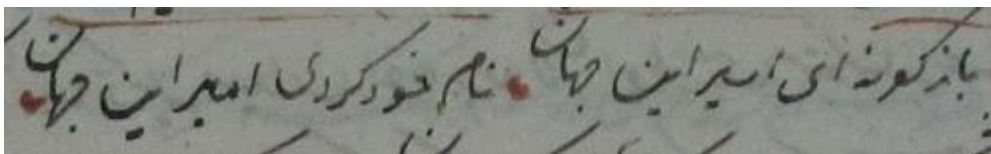

dünyā malı zāîf kuŗlaruñ

(7) duzaġıdır uķba mülki ŗerîf mezu'larıñ ţuzaġıdır ya'ni dünyā damınuñ (8) dānesi ki mülk mal ve muġabbet ve ehil ve ıyal ve cāh ve riyāset (9) pîr vebāldir ki haķîķātdē cîfe miŗālindedir bunlara meyl idûp damlarına giriftlānlar ŗol zāîf bî-hız ve bî-bervāz süflî kuŗlar meŗābesindedir (11) ammā mülk uķbā damına düşen haz'ānuñ ŗerefini oldur ki dünyā cîfesine (12) gerges gibi māil olmayup ŗahin veŗ mülk ü beķā ve maķām belinde (13) pervāz ŗikārına ġimmet idûp ol cānibe ŗayerdiler lā-cerāme (14) ŗarıları zāyiç olmayup Haķ Celle ve ālā añlaruñ ŗadlaruñ (15) ġor ve ayın ve kuŗur ve berin ve mā telezzûl eġyûni ve teŗtehihil enfûsi ki ġözler (16) iŗtiġālne cek ne'ym bâķî rûzi ėaldı anlar ki hemen ġimmetlerin belinde (17) pervāz ve ġoher-i yektāsı rû kıymetleri bî-ġırŗ va'z olup ne gerekse gibi dünyāyı (18) cîfeye meyl ve ne ŗahin veŗ saydı uķbāya tıfıl oldılar anlar maķāmı Maġmûda (19) vāŗıl ehādiyyete mübdel olup feminhûm sebiķun bi'l-ġayrāti zûmresinden olub

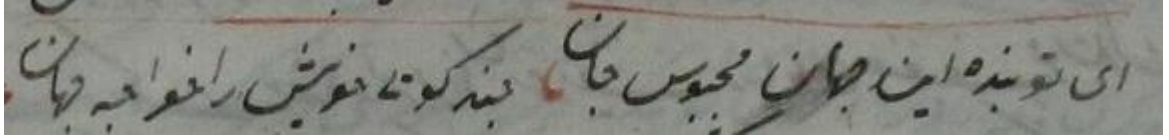
/62b/

(1) enbiyā vel mürselîn ve evliyāi kāmilin haķķında rûġları muķîm ve muţahġar Raġman Raġim (2)

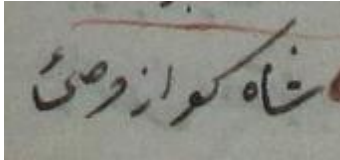

aksine

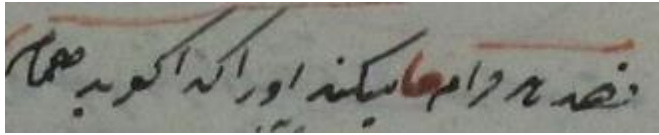
(3) ey bu cihānuñ esīri kendi nāmını cihān emiri iyledik ya'ni hırş (4) ve hevā ve nefis
bī-vefānuñ bendesinin ve esirisin böyle esīri (5) ve mübtelāsı iki nāmını ‘aks idüp emir
cihān itmişsin (6)

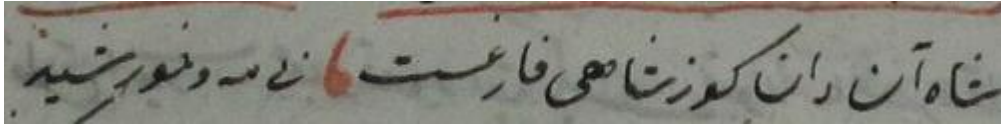
ey (7) maḥbūs cānlusun bu cihānuñ bendesinin niceden kendüñi cihān (8) ḥācesi dirsın
ya'ni sen leyl ve neḥār ve bu cihānuñ ḥidmetinde esir (9) olup cānuñ ḥalāş itmişsin
niceye dek mebde' ve meādından bī-ḥaber (10) olup kendüñe ḥāce-i cihān diyüp ḥabīs
ḥāneyi ma'mūr idüp oturmaḥdasın (11) esīrlere şāḥ laḳāb iyledile ‘aksiyle şol siyal adı
kefūr oldığı gibi *ve esīr anrālīḳıb gerdinde şāḥ aksi çün kāfur nam en siyah* (12) ya'ni
anlar ki ṭabī'āt bendinden ḥalāş olup ketāfet beşerīyesin (13) letāfet rūḥa tebdīl ve derkı
süflīyesin derecātı ‘uluvviyeye taḥvīl itme diye (14) şūreten şāḥ daḥi şāḥlīḳ nāmı aña
siyah ḳaḥūr nāmı gibi lākabdır (15) anuñçün ki esir dünyāyı dūndur ve āriyet şaltanat ile
maḡrūr ve ‘ilmi zāṭ ve şıfāt (17) ḥūdāvendīdir aña vāşıl olup ma'nā şehlerine ki
ehlūllahdır anlara (18) hemnişīn ve anlardan t'ālīm esmāi itmege āriyet mülkden ḥalāş
bulup (19) ebedī mülki muḥkem ḥaḳīḳātde lā-cerāme müflīs ve bī-nevā ḳalur

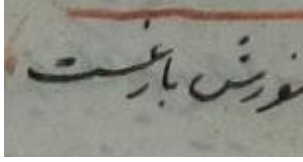
/63a/

(1) şāḥki ol hırşdan ḥarām ḳaşdın
(2) ide şāḥibi ḥimmetler aña iderler ya'ni şol şāḥki hırşdan (3) māl cemī'nde ve ḥazīnene
vaşlı cisim sevdāsında olup mülkü bāḳiden (4) ḡāfil ve maḡfıret nefsinden bī-ḥāşıldır
ve cam mülkü fāniden mest (5) velā ya'kul ola encilein şehlere heman üç ḥimmet olan
hemen kerā (6) bī-nūrdirler

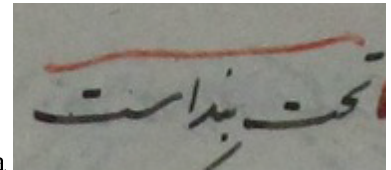

(7)

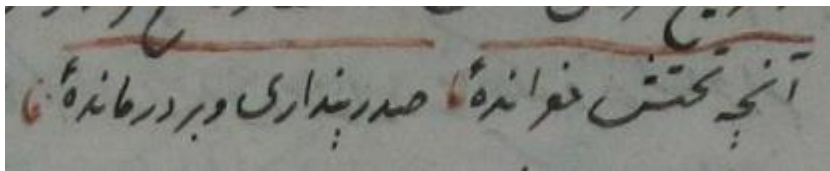

şāh anı bilki ol şahlıqdan fariğdir aysız ve güneş (8) siz nūrı yedār-ı yehabīdir ya'ni şāh oldur ki cihān şāhlarının ğūğāsıbında (9) fari' olup tevekkül ve kana'at gūrında asker zühd ve taqvā ve aşq ve ʿirfānıyla (10) vücūd melekin fetih idüp māsivā hātırūñ ceyş bir hemūmūñ şayup (11) tārūmār ide ve qalb şehristānı māmūr idüp şulţān rūḥa taḥtekān iyleye (12) ve faẓl ve ʿadlle vücūdı māmūresinde ḥūkm ve ḥükūmet iyleyüp reʿāyāyı (13) kuvā-i rūḥāniyyesinin keme yenbe'ı şabtında mūmāreset ve emān ve raḥāt ile (14) ḥıfẓ ve ḥarāset itmesine ihtimām iyleye tā tezdān nefsi emmāre ve divānı (15) hevā şehāvāt meḳḳāre yol bulup memlūk marūsiye bir fesād (16) irişdimiyeler dā'imā emīn ve selāmet içre fari' elbāl olup esvede (17) ve murakka elḥāl ola ba'deḥū kavāfil esrār ilāhi ve revāḥıl feyz nā-mütenāhi (18) sābsā'at lāḥūtden taḥteḡāh dile nüzūl itmekden ḥālī olmaya ḥaḳīḳātdē (19) mülk vücūdī şāhlığına sezā var nūr zātī

/63b/

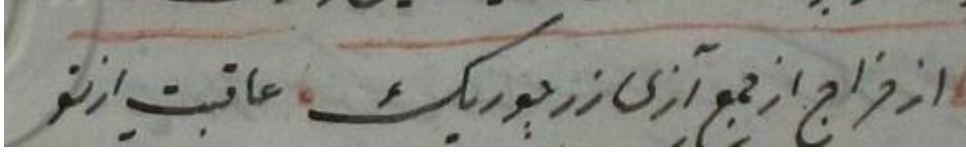
(1) ve tevķī fermānı mişāl zül fuḳara qatı' ve qahḫār ola

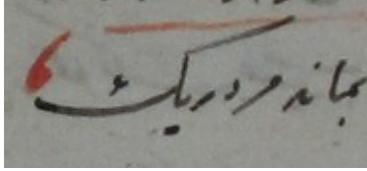
(2) taḥtı bendedir olki sen (3) anı taḥtı okumuşsın şadrı sūrnen ü qapuda qalmış sen ya'ni ol taḥtı (4) deyū naḥr idigimin bir taḥtadan çatılmış nesnedir ki ḥaḳīḳātdē ne (5) ūrūcunda fā'ide ve nüzūlünde şadrı var zīrā hiç meşābesindedir ve şadrı (6) zann idüp acele kuūd itdiyūñ qapudan tışara qalduğındır (7) ḥaḳīḳātdē taḥta ve şadır göñül der ki aña cülūs iden iki ciḥāna (8) şāh olup gūteri mevcūdāt daḡi süleymān yeni var taḥtı taşarrūfunı da (9) maḥkūm ve

muşahhār

olur

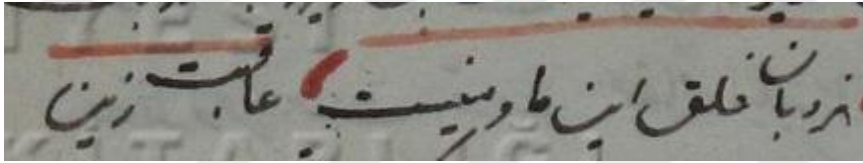

(10)

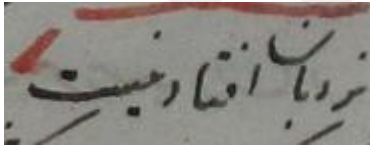

mizācdan eger kūm gibi altūn cem' idesin āqıbet (11)

sende artık kalur ya'ni memleket hārācından dūnyā tulusı ve kūm şağısı (12) altūn cem' idesin āqıbet sende arta kalup dūşmānlarıñ (13) da'mıña hūrūc idüp sen naqır ve kıtmır ide heşābın virüp āzābıñ (14) daği çekmekde olursın

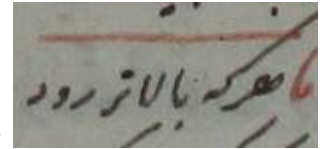

(15)

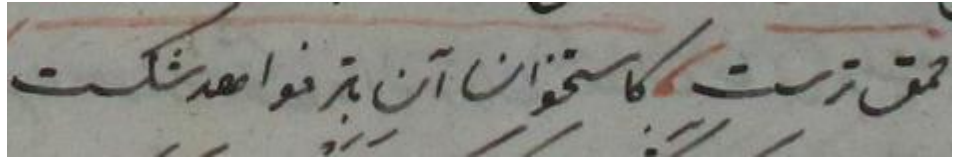
halkın nerdebāni yevmā ü menlikdir āqıbet bu

nerdebāndan (16) dūşmeñlikdir ya'ni halkın enāniyyeti ve hōd teblīgi nerdebān gibidir

her (17) kimki ol nerdebāna ūrūc ider āqıbet añdan dūşer

tekbīrlık hūdāya yaraşur sen seli idesin vücdın ilkelā hey gāfil ki bir katre men'i behīş

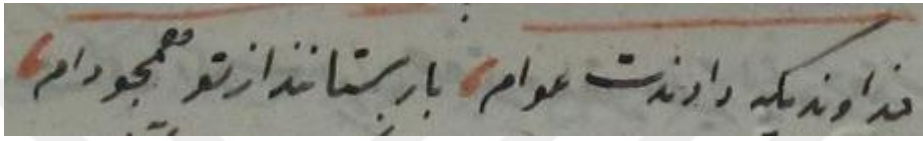

(18) aħmak

her kim ki yücerek (19) gider aħmaqdır ki anıñ kemügi batar kabriyle gerekdir ya'ni bu mā menlik

/64a/

(1) nerdebānına her ki ortacık çıkar kemikleri artık kırılır bes ārif oldur ki kendüyi
 (2) hiç meşābesinde idüp benlik rāmına giriftār olmaya zīrā benlik (3) ve ululuk Hāqdan
 ğayriye lāik degildir insāna lā'ik olan tevāzu ve miskindir (4) nitekim ḥadişi şerīfde
 vardır ki **men tevāzā rafeahullah vemen tekebbera vazāḥu** (5) Allah ya'ni bir kimse
 Allah için tevāzu iylese Allahu Teālā anı rafī ider (6) rafeāt virüp derecāt rafī'a
 müyesser iyler imdi tevāzu ve miskīnlik hez (7) idinüp benlik nerdebāna çıkmağdan
 hāzer iyleye zīrā ol nerdebāna çıkan (8) elbetde düşse gerekdir ṭama idüp yoḥsa çıkup
 düşenin ḥālī (9) ma'lūmdurki anı artacak geçüp kemikleri artık şikeste olur ān (10)

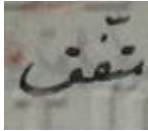
ol āfed-i dīl ki

avām (11) saña virmişdir gerü senden ödünç gibi alurlar aña aldanub muğdar olanlar
 (12) bilsünlerki ödünçü çeküp aldıkları vākit anlara qalacak fā'ide ancak (13) ḥasret ve

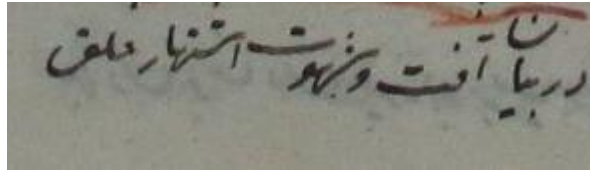

nedāmetler

(14)

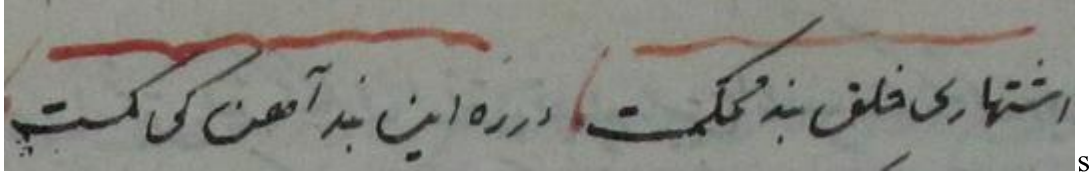

āriyeti efendiliği Hāqqa vir tā saña ittifāq olunmuş efendilik (15)
 bağışlayalar ya'ni āriyeti mülki ve şalṭanātī İbrāḥim Edhem gibi nice pādīşāḥlarki (16)
 tāc ve taḥtī terk iylemişler añlar gibi rızāe'n-lillah terk iyle tā Hāq Celle ve Ālā (17)
 saña bir pādīşāḥlık ve bir efendilik bağışlaya ki hem biz ve el ve bākī hem şarāb (18)
 ṭuḥuruna Ḥüdānīn sāki olasın ve dünyā pādīşāḥlıkları aña nişbet (19) kevser ırmağına

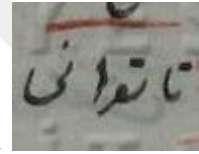

nisbet milḥun üçac gibi ola

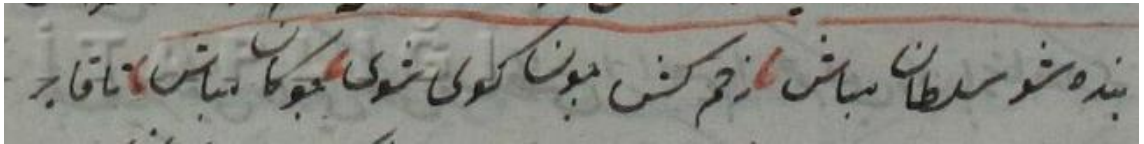
(1)

ḥalkuñ (2) istiḥārı muḥkem bağıdır yol içinde meşhūr olmak tarīkı Ḥaḳda bir muḥkem (3) bağıdır ki demir bağından ziyādedir ve sālīk ʿalāyıkdan ve ʿavāyıkdan ḥalāş (4) ve āzād olmayınca ṭarīkı Ḥaḳda ḳaṭıʿ merātīb idüp murāda vāşıl bulmaz (5) baʿ zıllara zühd ve salāḥ ve ṭaḳvā baʿzıllara (6) uzlet ve riyāzāt ve mücāhedet velḥāşıl işbu şıfatlarda biriyle mesrūra (7) müfteḥār ve meşhūr olubol fiʿilüñ istiḥārı enābet Ḥaḳḳa vāşıl (8) olmaḳdan anı el yaḳur dudan bağ olup menzile ırmege māniʿ olur tā cezbeʿi (9) ilāhı irişüp ol zūr idüp ḳoparmaya bizzāt vāşıl olmaḳdır (10) ḳalur pest perset gibi olup ol şıfatla ḥalkla muḳayyed olur Ḥaḳdan (11) dūr u meḥcūr olur neüzübillah pes sālīke lāzım olan bu oldı ki kendinde (12) herkez fiʿil ve ḥareket görmeye ve ibnü'l-vaḳit olup gönlin ve gözün (13) Ḥaḳdan ayırmayup her ne şadır olırsa eger lüṭūf ve eger ḳaḥır mütıʿ

olup (14) kendü irādetin fenā idüp muṭlaḳ irādet ḥaḳla ḳā'im ola (15)

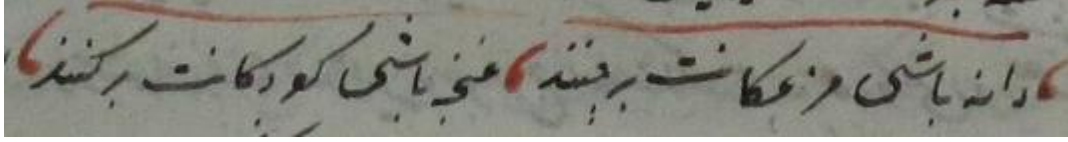

(17) olma yaʿni ḳādir olduğca ululuḳdan dem dem ezarlıḳdan ḥazer iyle zelil ve (18) miskīn olmağı āriyet idin ve ḥalkın cefāsına teḥammül idüp (19) belādan ve ʿinādan yüz çevirmeye ve ṭübveş nedeñlü zaḥme çeküp zaḥmet

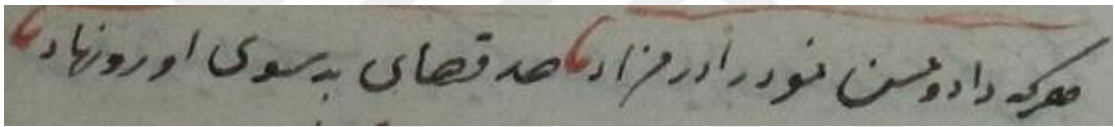
/65a/

(1) görürsin inād ve nizaʿ itmege devrişme ve çöken gibi kimseye ḥavāle olup (2) zaḥme ve elem irişdirme ve dā'imā resan olmağa saʿy iyle her kimki ʿaşḳ içinde *her ki ender ʿaşḳ yabdı zendeki küfr bāşed bış o cezbendeki* (3) darlık bilür küfür ola yaʿni anuñ önünde bendelikden ğayri yaʿni (4) her ki şarāb ʿaşḳı ilahi nüş idüp ḥayātı ebedī ve ʿömrü (5) cāvidānı ḥāşıl itmiş ola ve dā'irei başıret ile cemiʿ eşyā'i vücūd (6) Ḥaḳḳı

müşāhede idüp müstağrak bahri hüviyet ola evliyānın önünde (7) bendelikden ğayrīsi küfürdür zīrā emsetlikdir her neye nazār itse gördüğü Hakkdır (8) Hakkça bendelikden ğayrīsi küfre iştirāk ve ūlūhiyyetine istirāk olur (9)

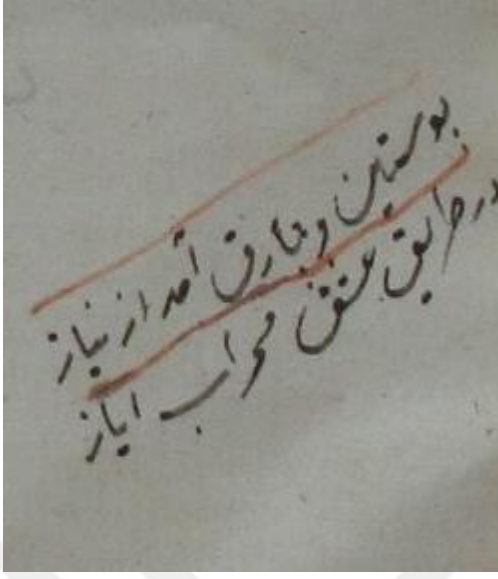
olursın (10) dāne koşucular seni deyū düşürür gonca olursıñ oğlancağlar seni (11) deyū düşürürler elbette anuñ bir zıddı ve haşmı vardır ki (12) anuñla seni şeker iyer dāne olursuñ kuşlar dōyüşürler gonca olursuñ (13) oğlancıklar koparırlar veḥāşıl kırtuluş yokdur her kemālin zevāḥ (14) ve her beḳānın fenāsı muḳarrerdır bu dem dünyāda kimseye rāḥı necāt yokdur (15) tā qarubenden geḳüp murin bi'l-küllīye Hāzreti Hakkça tefüyiz idüp (16) kendü ara yerden çeküp maḥvi fānī olmayınca ḫalāşa ḫares yokdur (17)

her ki ol (18) kendü ḫasenini mezada virdi yüz yaramaz ḳazā anuñ canibine yüz ḳodı (19) ya'ni her kimki kendüsi ol m'arīfet ve hez meḫāretin āşikāre idüp ḫalkı

/65b/

(1) ‐āleme şatmak dile yüz ḳazā yüz getürür niceleri kemāline ‐ayb ve baḫāne (2) bulup zem iyer ve niceler ḫüzünde māḫir olduğına ḫased idüp buğz ve (3) ‐adāvet iyer ḫāşıl budur **esselāmetü fil vaḫdeti** selāmet yalnızlıqdadır ki (4) hiç senüñ ḫālinden ḫabır olmayup esrārıma fī elbalına desti (5) rāsi olmaya ḫalk ‐ālemi zamāirinden māil ve ḫaḳīḳātin mestūr olmaya (6) nitekim ḫadīşi şerīfde buyurur ister zehbin ve zehābın ve (7) mezhebin ya'ni altunun sefere gitmek mezhebinki (8) sülūk itdigin ṭarīḳuñdır ve anuñ eṭvārımız ebasidir (9) dostundan ve düşmanından şırrı ile ve bu üç nesnenüñ advesi ve ḫüzñi (10) bī-nihāyedir aşinā şüretinden gelürler her ne muṭṭal'ci olup saña taşalluṭ (11) iderler İblis ve.ş. levḫı zamīrin maḫbeṭ iderler zinḫār bunuñ gibilerden (12) iḫtirāz iyleyüp eşab şıdkı şafādan ğayriye rāzı virüp hemrāz (13) idinmeye tā yüz ḳazā yüz gösterüp seni giriftār dām ḫusūdan bedgerdār

(14) itmeye derbeyân fevâid nesti körük ve çarık geldi niyâzdan aşq yolunda (15) ayâzın mihrâbı ya'ni ayâzuñ ol hikâyetdir ki anuñ hücrei hâşı (16) ve kendinden ğayri aña bir ferd dâhil olmazdı bir gün emrâi divân (17) Şulţân Maĥmûd Ğazneviye idüp didiler ki sen ayâzı senden maĥfî bir hücrei (18) hâşı vardırki cemi' hazâ'in anda cemi' olup hıfz olunmuşdır kendiden (19) ğayri herkez kimse girmez anı senden şaklayup hâş idinmişdir Sulţân

/66a/

(1) Maĥmûd bu sözi istima' idüp te'acüb iyeler ammâ ayâzın şıdkı istikâmetin (2) kemâliyle taĥkîki idinmişdi elbette bunuñ bir aşlı vardırki kezaf (3) degildir deyu tefekkür idüp ğammâzlara destür virdigi varın ol ĥazinei (4) başaĥ ve içinde olan malı ve menâli cevâhiri heb yağma iyleyeñ (5) ilk setrin olsun bunlarda buni idüp şâdu ĥândân (6) olup otuz miĥdârı emir gice içinde ayâzın sarayına gelüp (7) ol hücreniñ ĥapusını yakup ĥışımla içeru girdiler eţrâfa nazâr (8) şalup gördiler ki leyse fiddârı ğayra deyyâr ĥücre içinde görünür nesne (9) yok illâ bir köhne ĥaşır bir ğamış ve divarda mıĥ üzere bir eski körük (10) pâresiyle bir köhne çaruĥ pâresi aşılur ğayri nesne yok te'acüb (11) itdiler ihtimâldir ki buñları ĥile idüp malı yire defîn itmiş ola (12) deyü hücrenüñ dört cânibüñ eşüp ĥazmaĝa meşĝül oldılar (13) tâ ki âciz ĥalup ferâĝât itdiler gördiler ki çâre yok (14) âķıbet ĥâcil ve şermsâr ĥalup ayazuñ gelüp ayaĝına (15) düşdiler özürler dileyüp zorluĥlar itdiler ayâz daĥi özürleri ĥabûl (16) idüp suçlarını padişâĥdan dilen iyledi ol daĥi anlaruñ (17) cürümleriñ ayâza ĥavâle idüp nice bilürsin

öyle kıla didi oldı (18) afv iyledi andan Sultān Maḥmūd ayāza sordı bu ñe sırdır yā ayāz didi (19) ayāz daḥi cevāb virüp didiki ol zamandaki beni dārul ḥarābdan tıttup

/66b/

(1) getürdiler bu kürk arḳamda ve bu çaruḳ ayaḡımda idi ḡayri nesnem (2) yoḡidi ol zamandan berü padişāhımın devletinde bu miḳdār kerāmete ve se'ādete (3) irişdim aşaf devrān olub heft keşür hükmi museḥḥār oldı (4) her kaheki divān padişāhdan fari' olup ḥāneye azmi derim toḡru (5) bu ḥücreye girüp bu kürk ile bu çaruḡı nefsimde arz iderim ki (6) devāyı nefis serkeş olmaya ki devlete irdim vezir azām oldum deyü maḡrūr (7) ve ḥāline mesrūr olasın sen bu kürk pāresiyle ve bu çaruḳdan (8) ḡayriye mālİK ve ḳādir deḡil iken bu nice devlete ve saltānāta irüşdiren (9) padişāḥlar padişāḥı yedigiñden giydirüp virdügi ni'mete küfrān olasın (10) deyü nefsi ḥabīsi terbiye iderin deyü cevāb virdi ḥazreti ḥüdāvendigār (11) ḳaddesa'llahu sırraḥu'l-muḥtār buyururlar ki çaruḳdan murād pederin şulbunden (12) nāzil olan nuṭfedir ve kürkden murād ana rahminde ol nuṭfeye şarf (13) olunan ḳandır ki ol nuṭfe andan şüret bağlayu tekvīn olup (14) andan vücūda gelüp aḥseni taḳvīmde insān olandır cümle insānuñ (15) mebdai ve menşei ol nuṭfe ile ol ḳandır öyle olsa salike lāzımdır ki (16) ayāz v.ş. 'ālemi ademden vücūda ne ile kendinüñ ve neden ḥāşıl olduḡın (17) bilüp bir an yaduñdan gidermeyüp diyeki seni ademden vücūda Ḥazreti (18) Ḥaḳ Celle ve Celālūhu bir ḳatre dem ile revān idüp bu nice şıfātı kezin (19) ile beşeriyyenüñ zīnet iyleyüp ḥayāt virüb semi' beşıyr ve nuṭuḳ ve idrāḳ

/67a/

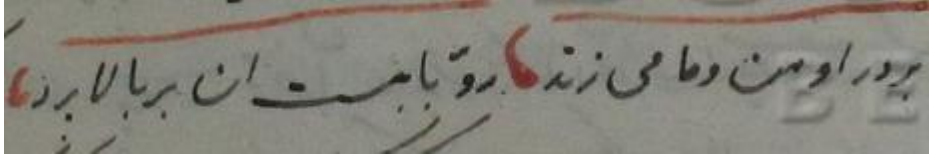
(1) ılm ve ḳudret ve ısrādet ve daḥi nice şıfātlar ve ḳudretler virüp müzeyyen ve ārāste (2) idüp ḥılfeyle iyledi şimdi şart inşāf degildir ki bu mezkūr şıfātı (3) dünyāyı dūn için ḥurūc idüp ḥükmünü muḥalif yire vaż' idüp (4) ve kendüne vücūd ve enāniyyet virüp İblīs gibi ana ḥayır diyesin çarık (5) ile postuñ nuṭfe ile demlik ḥāletidir ol ḥāletdeki tācizliği (6) zīnhār ferā mūş itmeyüp ol ḥaḳareti yādından gidermeyesin tā bu (7) geskāki ve insāniyyetüñ ḥālinden miskin ve tenzīli ve inkisān (8) ve tevāzu'üñ ziyāde olup enārında münkere soḡulup lācāi (9) zümresinde olup Ḥaḳdan beid ve nāzır

ve ʿināyetden dūr ve lāʾik ve ābid (10) olmayasın ve cümle varlık Ḥaḳḳuñ necāyışını endüğünü bilüp men (11) arefe sırrına vāşıl ḥaḳīḳātine muṭṭaşıl olasın vemā vemeniden

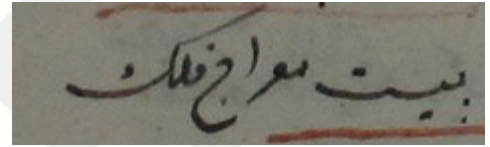
(12) ḥalāş olup siz vaḥdete iresin inşallahu Teʿālā

(13)

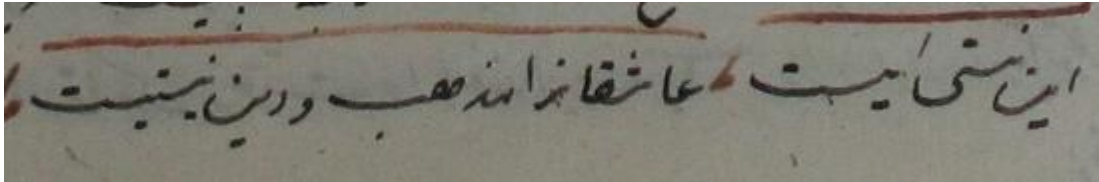

her ki kapu

üzere (14) men ve māurur ve dübābeden ol yükseğe çıkmaz yaʿni her kim ki yokluk ve miskenet (15) anuñ dūyi vücūdluk ele getüre dāʾimā niyāzda ve tazarruda olmayup (16) benlik ve ğurūr ve ʿucūb ve tekebbür sevda olur ol bābı Ḥaḳdan (17) red ve ʿināyet-i Ḥüdādan maṭrūd ve maḳām-ı āliylene ve ʿālemi lāḥūte pervāz itmez tā men (18)

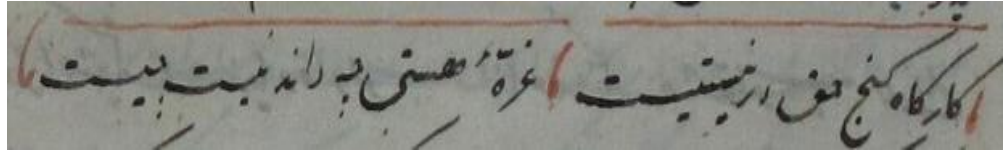

ve mā dūn geçüp tevāzuʿ ve miskin etmeyince (19)

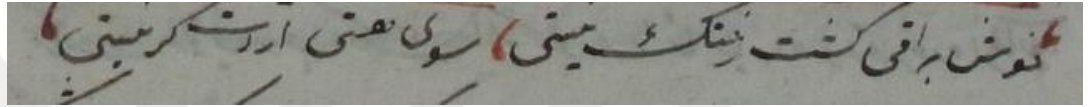
/67b/

- (1) ʿāşıklara mezheb ve dīn yoklıktır yaʿni Ḥazreti Risālet ʿAleyhissalātu (2) vesselām cümle varlığın ve nefis ve ʿakıl ve cisim ve vücūdi efnā ve maḥv itmeyince ʿurūc (3) idüp maḳāmı istivāya ve ḳabı ḳavseyn uraḳıya vāşıl olup bir kem (4) olmadı pes miṣrāc felek yokluk oldu yokluk ḥāşıl itmeyen bu makāma (5) ʿurūc idüp ber murād olmadı ol sebebden ʿāşıklarūñ dīni ve ʿīmānı (6) ve mezhebi yokluk oldu yokluk ʿālemin ele getürüp vücūdlarūñ nef (7) idüp zāṭı Ḥaḳḳı işbāt idüp anuñla ḳāʾim ve dāʾim ve bāḳī oldılar (8)

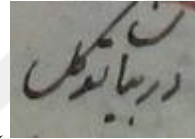

(9)

Hak gencinin gergāhı yoklukdadır Hakkuñ hazāyini ve genç hāneleri (10)
 ‘ademdedir dildügi miqdār vücūda getür žirā ādeme nişbet vücūddur neye (11)
 nişbet kaçredir sinki bu fāni varlığıñ misni ve mağrūrın (12) ol ādem olmak
 keyfiyyetüñ ve zevküñ nice bilürsin tā ol ‘ālemden (13) bir hālet hāşıl idüp kazāyı
 cāndan ana duḡul idüp yol (14) bulmayasın anuñ celāl ve ‘azāmeti idrāk itmege
 mecāl bulmazsın (15)

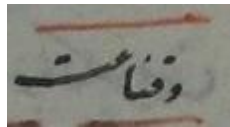

(16) hoş burak oldı yokluk anı varlık cānibine götürürsen eger yok isen (17)
 ya‘ni yokluk burakına sivār olki gāyet çabık ve hoşdır ve menzıl-i (18) maqşūda
 irişdirici atdır ele getirüp sivār olursıñ seni (19) bir demde beḡā mülküne ve

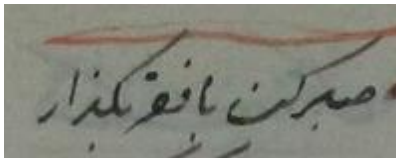
‘izzet varlığına irişdirüp bir murla

/68a/

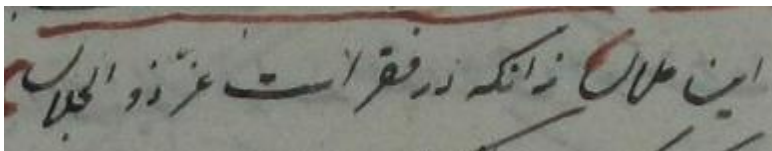

(1)

tevekkül ve ḡanaāt itmek beyānındadır

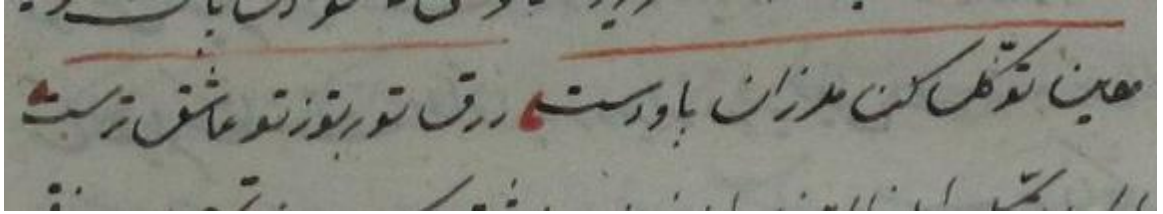

(2)

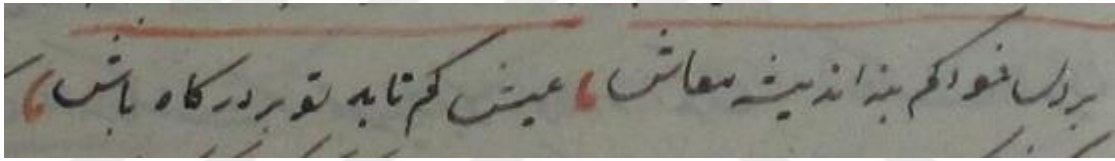

faḡire şabır iyle ve bu
 melügi geçür (3) anu geçünki zü'l-celālin ‘izzeti faḡirdedir ya‘ni ey sālīk rāhı faḡiri
 Muḡammedi (4) ve ey tālib-i ḡaḡīḡāt nūr-ı Aḡmedi senki ṡarīḡı faḡirde dāḡıl ve sezā (5)
 ḡaddini hāşıl itmek saşyindesin her bir ki bu ṡarīḡ faḡirde saña (6) ḡabz ve ibtilā ve

imtiḥānei ḳazā ‘arız ola andan şikeste ḥaṭār ve melūl olma (7) şabır iyleki Ḥazreti zü’l-celāliñ ‘izzeti gencinesi faqr içindedir saña yüz (8) gösterüp seni iki cihānda ‘azīz ve dāne ve seni māsivādan pāk ve temiz (9) iyeler

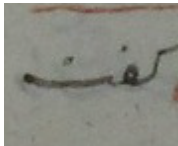
(10) āgāh ol tevekkül iyle elin ve ayağın ‘āşıkdır gider ya’ni taḥṣīl rızık (11) için elin ve ayağın dirüp kendüni ıztırāb düşürmeğe (12) niḥān-ı ḳamlāda muḳadder olan rızkuñ saña senden ziyāde ‘āşıḳ (13) ve müştāḳdır sen hemen ṭarīḳ-i faḳīrde maḳām tevekkülde ve ‘ālemi teveccühden ayrılmaya (14) vaḥdetiki keşrete tebdīl idüp rızık için āvāmuñ nās tenezzül itme (15) egeri rızḳım gelmedi deyü şabırsızlık itme nūr-ı faḳīrden maḥcūb olma (16)

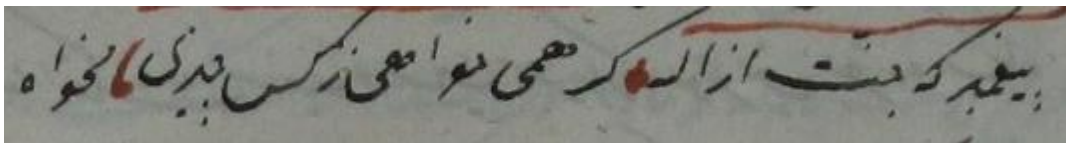
kendü (17) göñlüñe faḳīrin azḳu rızık ez gelmez ol ya’ni göñlüñe gicenüñ endişesini (18) görüp Ḥaḳdan meşgūl olup ayrılma ḥālim nicolur deyu tevekkül ve ḳana‘āt (19) cemāliñ meriṣ nekabiyle mestūr ve maḥcūb itme Ḥaḳ Celle ve ‘Ālā

/68b/

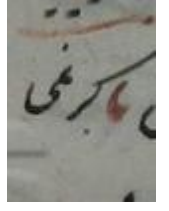
(1) senüñ rızḳuñı az virmezsin anuñ dergāhından dūr olmaki men (2) kenallāhü kene Allahu leh ya’ni Allah için olsa Allah daḥi anuñ (3) için olur elfuḳarai ‘iyālullah ḥükmünce perverişin (4) ğayriye iḥtiyāc arz idüp kendüñi ḥor ve dergāhından dūr itme

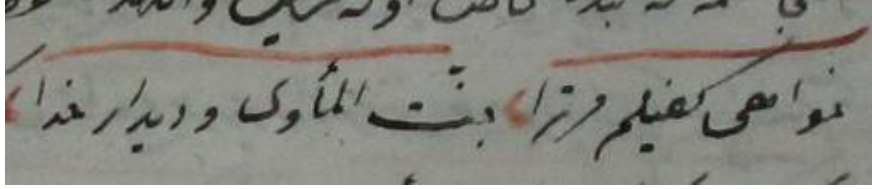
(5)

Ḥazreti (6) Peyğamber didi ki Allahdan cennet dilersin ve Allahdan ‘aṭāyı ḥāşına lā’iḳ

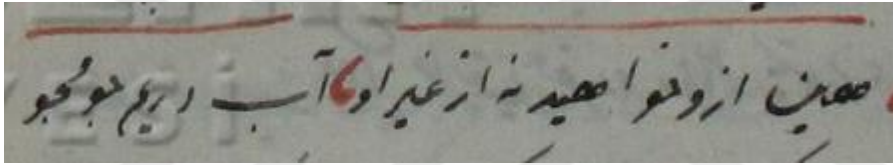
geregi (7) ilticā itmekî bende'î nāş olasın ve Allahdan ʿaṭāyî ḥāşene lâi'k

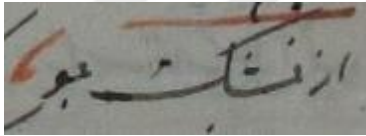
(8)

eger dilimiz

isen (9) ben kefilim saña cennetü'l-me'vāya ve dīdārî ḥüdāya ya'ni Ḥazreti Risālet (10) buyurlarkî eger nesneden dilemeyüp şabır ve tevekkül idüp her ḥālîni Ḥaḳḳa (11) tefüyiz idüp rāzî ve teşlīm olursan saña ben kefilüm cennet (12) e'l-me'vāya dāḥil ve dāyidār Ḥüdāya müşāhede ve vāşıl olup ebedî vuşlatda (13) muḳīm olmağa buyurdi

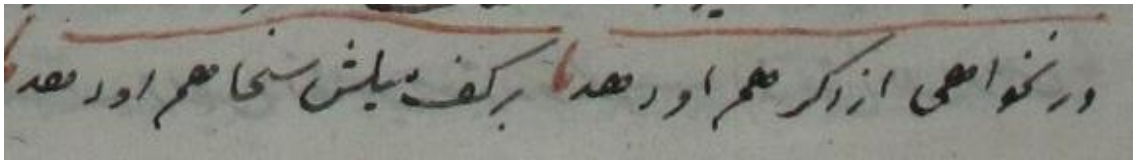

(14)

agāh olun andan dilin ġayrīden deġil (15) şuyî denizden

isteñ ḳurî ırmaḳdan deġil ya'ni isterseñiz (16) andan isteñ ki cümle yer ve yerün oldır andan is mekki şuyî (17) deryādan ismekdir andan ġayrīden işmek şuyî ḳurî ırmaḳdan (18) ismekdir aşlından ve yerinden isteñ ki murād ḥāşıl ola (19)

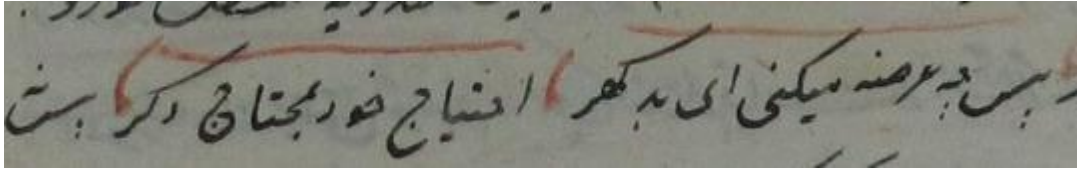

ve eger

/69a/

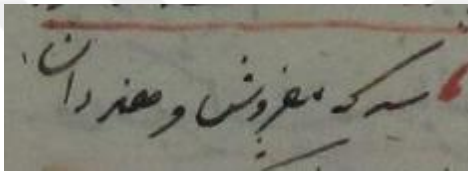
(1) ġayrīden dilerseñ hem ol virir ve anuñ meyli ayrısına sūḥānı hem (2) ol ḳor ya'ni ġayrīden deldigin vaḳitde viren oldur anuñ (3) göñlüne remülḳa idüp meyli eline cömerdlük ḳoyan ʿaṭa itdüren (4) Ḥaḳ olıcak vāşıta ile olmaḳdan kāmıl olan bî-edeblik idüp (5) her şeyi ḥāzır görmeyüp Ḥaḳdan ġayrīden nesne dilemez zīrā Ḥaḳdan ḥıcāb (6)

edebe ri'āyet ider Hakkın kerem ve ināyetin kendüye muhtaşıl görüp (7) faris olur

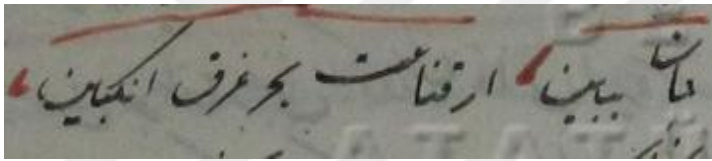

(8)

arz iylersin ey bir göher kendü ihtiyācını bir gayri muhtāca daḥi Hakkı koyup (9) kendü ihtiyācını her sencileyin muhtāca daḥi arz itmek bir göherlikdir (10) egerçi her ḥaḳīkātın şaf ve lāṭif ve ḥūb ise herkez Hakkdan (11) gayriye ihtiyāc arz idüp kendüni Hakk nazārından ḥor ve ḥaḳīr ve red (12) itmezsın her ne dilerseñ andan dile anuñla pazarda ve dostluḳda ve nāz ve (13) niyāzda ve şevḳ ve iştiyāḳda olursañ

(14)

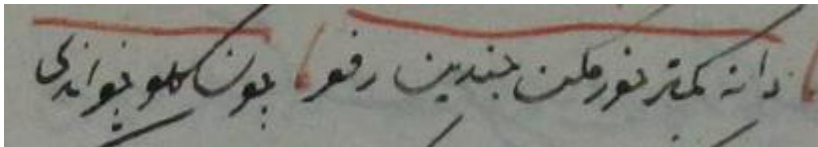

serki zātına ve nice biñ (15)

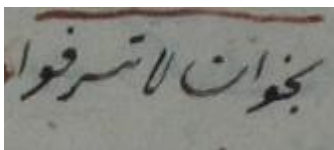
cān qurı ḳanā'atden asel denizine ḡarḳ olmuş ya'ni faḳīrden serki (16) şatıcı gibi terşerü olup yüzün ekşitme ḳanā'at baḥrine (17) yüz biñ cān ḡarḳ zevḳ nūr olup yā leyte ḳavmi y'ālemūn (18) bemā ḡaferali Rabbi deyū āvāz iderler bu ḳanā'atin lezzetini nolaydı (19) ḥalḳ ve 'ālem bilelerdi azāb-ı ṭabi'ātten cānların ḥalāş bezm gibi raḥāt-ı

/69b/

(1) ebediye ve sermediye ye yetişelerdi

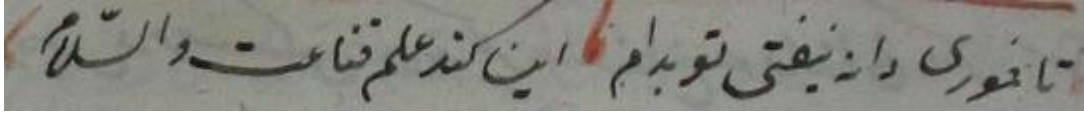
(2)

dāneyi azyi bu deñlü yime iyleme çün külü 'āyetin oḳıduñ (3)

le tūsrifu ḳavlini daḥi unutma ya'ni bu dünyā damınuñ dāneleri ki günagün (4) ta'āmlar

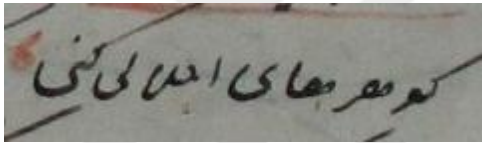
ve şerāblardır bu kadar çok yiyüp bedenine kat kat yemekler örüp (5) büyüdüp semirtme
 çün kŭlŭ veşrābu ‘āyetiyle ‘amel iyle tā bir gün ol (6) dānelerŭñ dāmına giriftār olup
 heşab ve ‘ıkāba düş olmayasın (7)

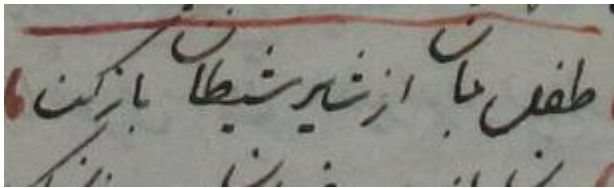
ma‘demki dāneyi (8) yemeyesin dāme düşmezsın ẓanā‘at ‘ilmi ile ‘āmil olup eşrār (9)
 ḥaḳāyıḳdan eşrār ḥaberdār olırsañ gayriler gibi dāne yeyüp (10) dāme giriftār olmazsın
 ‘ilm ẓanā‘at seni dāme düşürmekden ḥıfẓ iyer (11) dāneden müstağni idüp dünyādan
 emīn iyer dā’imā selāmet (12) içün muḳīm āsŭde iyer derbeyān riyāzāt ve ger senki
 açlık ve riyāzāt (13) şāhiblerinŭñ beyānındadır

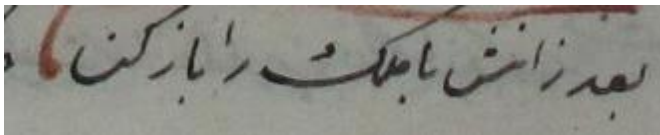
(14)

eger sen bu tağarcıḡı itmekden ḥālī idesin (15)
 ululuk göherinden pīr iylersin ya‘ni eger ẓarnuñ tağarcıḡını (16) nāndan ve ẓa‘āmdan
 ḥālī idüp sum iyle daḡi riyāzātıyla me’yŭs idesin (17) ‘ālīḳadr ũ şeref kıymet me‘ānī
 ilāhī ve me‘ārifi Rabbāniyye göherleriyle (18) pŭr idüp ḥazinei Ḥŭdā iylersin

19

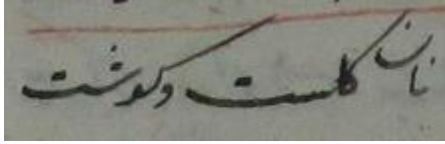

ken cān tıflını şeyṭān sözünden
 gerü

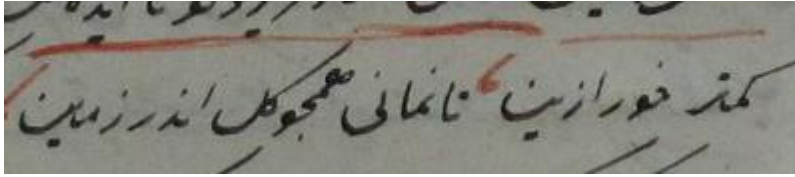
/70a/

(1) iyle andan şoñrā anı mŭlk iyle ortak iyle ya‘ni bu yedigiñ gıdālar (2) heb şeyṭān
 sevdırirki toydıkdan şoñrā nefsi rahāt (3) iylersün andan taḳāzaların daḡi ḥāşıl idüp

hikmete rām olursuñ (4) dembedem nefse ʿazābıña kuvvet virüp ve daḥi zāif ve nā-tevān (5) iyler sin imdi bu şeytān ġidāsından cānuñ tıflın gerü tıutup (6) nefis keşfin nicesinden ḥalāş tā melāike mertebesine irişdürüp (7) tıfıl iken ʿaḳıl dāne ve ʿaziz ve tevāna idesin

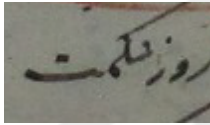

(8)

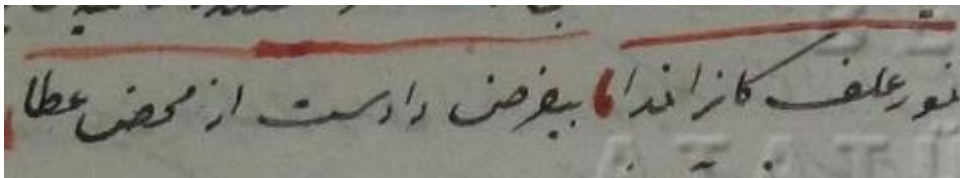

itmek et bi'l Ḥaḳdır (9)

bundan eksik bī tā balçık gibi yer içinde qalmayasın ya'ni get itmek (10) aşlında toprakdır ve keşif ve süflīdir anlara çok muḳayyed olub yemesine (11) m'utad olmayaki bedenın kuvvet bulup ruḥuñ zāif (12) olmaya āb u gülüñ keşāfeti rūḥa ġalebe idüp maḳām-ı ūlvīden dūr (13) idüp ten ḥāḳi gibi zemīnde ve seflde qalmayasın

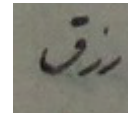

(14)

yüri hikmet

(15) yemīn bī Ḥüdā anı ġaraşsız virmişdir maḥzā ʿaṭādan ya'ni yüri ʿilm ü (16) hikmet rızqından ye ki ol Ḥüdānıñ ġaraşsız raḥmeti ḥazīnesinden (17) maḥzā ʿaṭāsıdır ve rūḥuñ ġidāyı ḥaḳīḳiyesi oldur ve rūḥuñ (18) bu ʿāleme gelmeden murādı muṭlaḳ ol

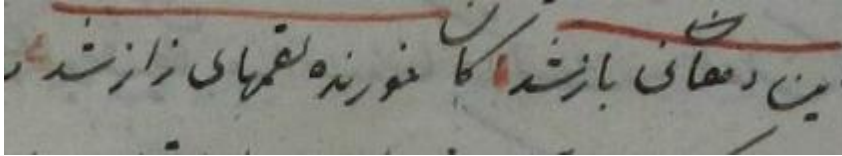
ġidāyı ḥāşıl itmek içündür

(19)

senüñ

(1) rızkuñ mertebe içere hikmet olur ki ol senüñ âkıbet boğazın (2) tutıcı olmaya ya'ni mertebei insānide rızkuñ hikmetidir mertebei hayvānide (3) hayvānātıñ rızkı ʿulūf ve nebātāt oldığı gibi senüñ insāniyyetüñ (4) ğıdāsı hikmetdir anı ğıdā iden ol şüreti ğıdālar ʿākıbet boğazuña (5) tırmaya

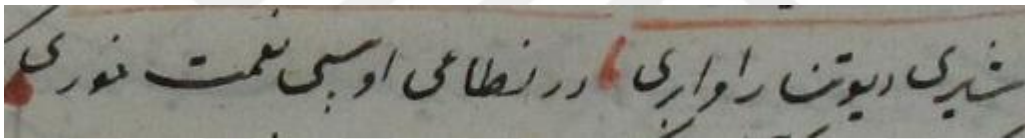

bu ağızı kapadık (6)

bir ağız daħi açıldıki ol ağız daħi rāz u eṣrār loğmalarını yiyici oldu ya'ni (7) her bār ki ğıdāsı cismāniden bu hırş ağızına bağlayup riyāzāt semtine şūrū (8) idesin baṭnuñdan bir ağız daħi açılup ʿilm hikmet ve rāz u eṣrār loğmaların (9) anuñla nūş idüp şehved ve

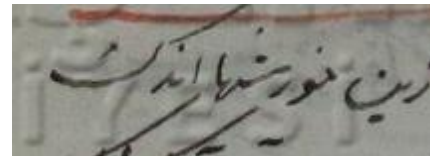

hayret ve istiğrāk ḥāşıl idesin (10)

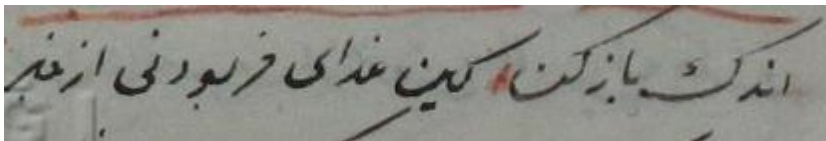
eger

deyu sūrinden (11) teni kesesin anuñ kesilmesinden çok niʿmet yersin ya'ni deyu sūrīne (12) ğıdāyı cismānīdir anı tenüñden kesüp idesin ol kesilmek sebeble (13) çok niʿmet-i

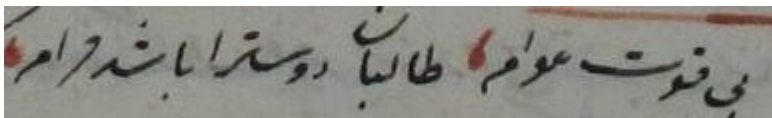
ilāhī ve kuvvet-i nūrānī yersin

14

bu yemeklerden az az

kesilmek (15) üzere olki bu et ve eşek ğıdāsı degildir ker ḥelāl ide (16)

eger ḥelāl gele ʿavām

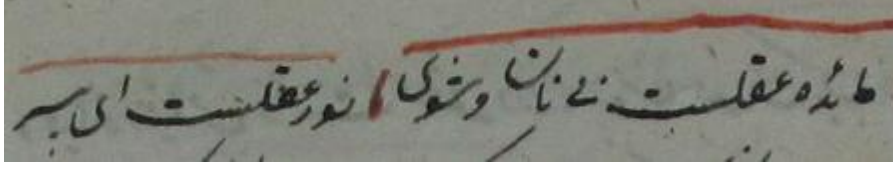
kuvvetiçün (17) dost tāliblerine ḥarām ola ya'ni kuvvet ʿavām içün Ḥaḳ Teʿālā Celle (18) Celālūhu ḥelāl itdigi erzāk-ı etāmenüñ cümlesi dost tāliblerine (19) ḥarām olmuşdur zīrā anlaruñ kuvvet ve ğıdāları marifet ve dīdār-ı Ḥūdādan

/71a/

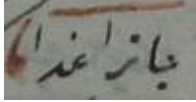
(1)ğayrî

nesne

degildir

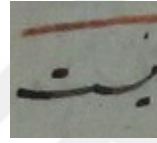

(2)

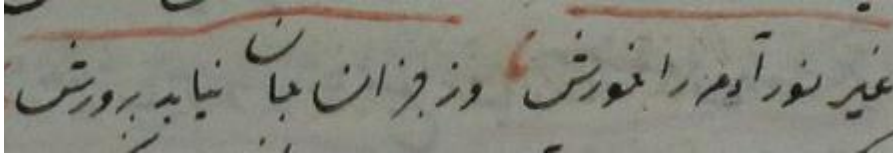
kökden nāzil olan māi'de-i Hāḡ ʿaḡıldır itmek ve püryān degildir ʿaḡıl

(3) nūrdır cānuñ ġıdāsı ey oġul yaʿni māi'de-i Hāḡ ʿaḡıldır yev ḡaserāt (4) ve et yimek degildir ve cānuñ ġıdāsı nūr-ı ʿaḡıldır ki ol nūrıyla (5) Hāḡḡı bāḡıldan temyīz ü fark idüp şırāt-ı müstaḡımi bulub anuñ (6) eyle revān olup zāḡı Hāḡḡa vāşıl ve muḡḡaşıl

olmaḡdır

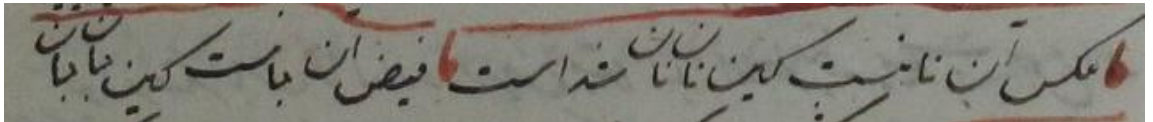
(7)

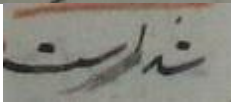
nūrdan ġayrî

Ādeme (8) yiyecek yoḡdur ve andan ġayrîden cān beslenecek bulmaz yaʿni Ādemüñ (9) ḡaḡıḡāt yiyeceġi nūrdur anuñ çünki rūḡ-ı insāni mücerreddir ġıdāsı ve pervereşi (10) nūrdandır ġayrîden degildir yine kendü zātındandır öyle olsa senki Ādemin nūr (11) rūḡıyla zulmet bedenüñ mābeynüñde müşterek vaḡı olmuş sen ceddi (12) ceḡd iyle ġıdāyı beden ile küşüfden ḡalāş ol ġıdāyı rūḡ lāḡıf ki (13) nūrdur anı ḡalīş iyle ve ac ü zʿaīf rūḡıñı ol ezelī ġıdāyı nūr ile (14) perveş idüp kuvvet ve ḡudret ḡāşıl iyle tā ol nūr ḡaḡıḡı ile (15) dīdār Ḥüdüayı müşāḡede idesin ve iki cihānda gözlerin vechullahdan ayrılmaya

(16)

(17)

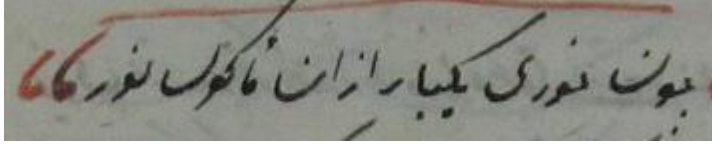

ol nānuñ ʿaksidir ki bu nān olmuşdır yaʿni ol nūr ki (18) cānuñ

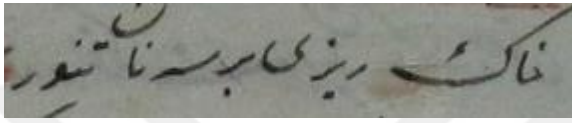
ğıdāsı ve itmegidir yeryüzündeki itmek ve yimek anuñ (19) ʿaksinden ve pertevinden zuhūr itmişdir ve cümlesinin kuvvet ve ğıdāsı

/71b/

(1) ve hayāt ve kıyāmı zātı Hākladır

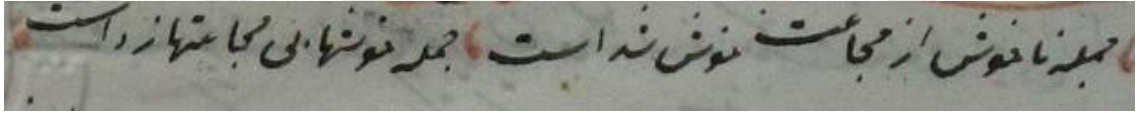

(2)

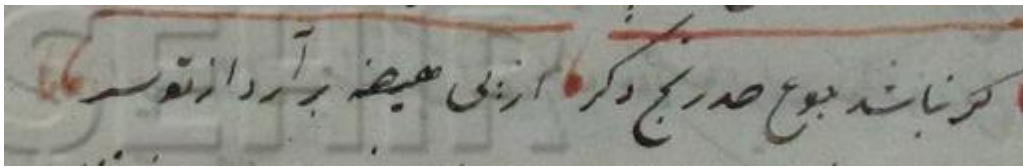

çün bir kerre ol nūr ye çekinden yiyessin

(3) tobrağ daħi dökersin tenūr itmegi üstüne yaʿni ol nūr ilāhi (4) rūḥuña kuvvet olup pertevi qalbiñe tecellī iyle cümle vücūduñ (5) anuñla pūr nūr olup bir hālete irişür senki ne tenur itmegine nazār idebilürsin (6) ve ne sāʿir meʿkūlata iltifāt iylerisin aleʿd-devām ol nūrun şühūd (7) ve lezzetiyle mest ve med hūş olup cemīʿ eşyādan müstağni olursın (8)

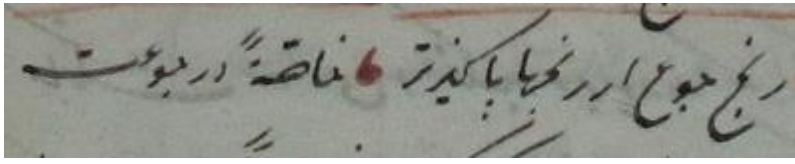

(9) cümle hoş olmayanlar açlıqdan hūş olmuşdır cümle hūşlar açlıksızdır der yaʿni (10) cümle derdlerüñ ve hūş olmaqların devāsı açlıqdır vallāhī Teʿālīnin (11) ʿaʿāmı açlıqdadır ve her hūşluğki açlıqdan ğayrīdır ol hūş degildir bilki (12) merdūdlükdür

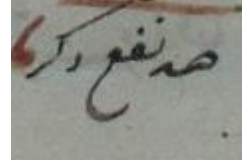

(13)

eger cūʿi olmaya pūr tūrlü renc daħi toqluğ imtilā ardınca senden baş qaldırır (14) yaʿni cūʿi olmayacak toqluğ ve imtilā ardınca senden baş qaldurur toqluğ (15) ve imtilā ardınca senden baş qaldurur toqluğ ve imtilā sebebiyle senden nice (16) yüz marāzlar baş qaldurur ve meriz mübtelā iyler ammā toyunca yemeyüp cuiʿ ile (17) gečinmeği ādet idinürsen hiçbir marāzın qalmayup cümlesine (18) cuiʿ dermān ve devā olur

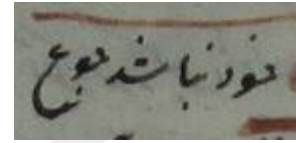
(19)

cui^c marāzı cemi^c marāzlardan pā gerekdir huşūşan cui^cda yüz

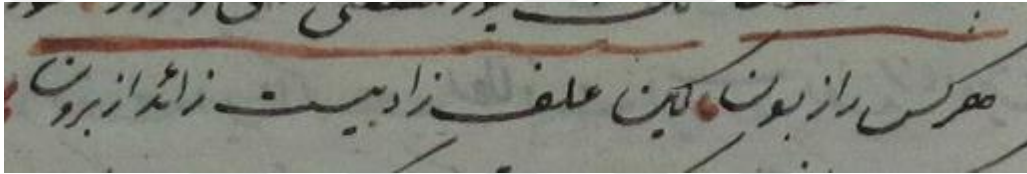
/72a/

(1) fā'ide vardır ya'ni açlık maraızı sāir maraızlar gibi degildir acıdan ve ağrıdan (2)

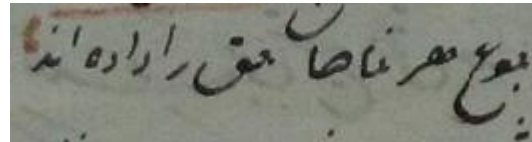
pākdir huşūşan anuñ yüz menfe'ati daği vardır

(3)

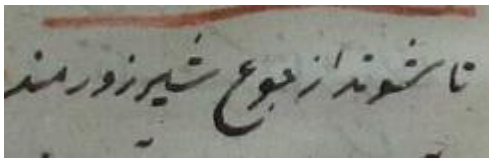
hod

açlık (4) herkes zebūn olmaz ki bu bir otlakdır ki anda ezādan taşra der ya'ni açlık (5) degme kimseye zebūn u verām olmaz žirā bu dünyānuñ yemeği ve içmeği hadden (6) taşrādır yine müntediranuñ içün ūlūf keşreti māni^c olup (7) degme kimseye cu'yi

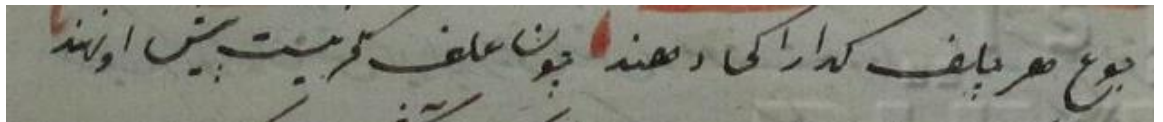
müsehğār ve zebūn idemez

(8)

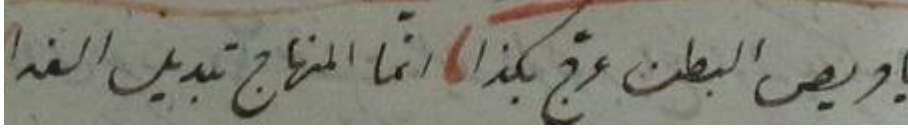
açlığı Hāḡḡuñ ḡaşları cū'la ve nūr (9) tā açlıktan

zorlu arslānlar olalar Hāḡḡuñ ḡaşları cū'ile ve nūr (10) ile beslenüp şeyr Hāḡ ve kuvvet velāyetle ḡāzanfer muṡlaḡ olurlar (11)

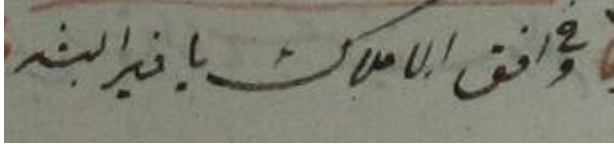
(12) açlığı her gedāye kaçan virirler çün yimez degildir anuñ öñüne qorlar (13) ya'ni açlık bir mu'teber ve zī-kıymet nesnedir anı her gedāyı dūne naīb (14) itmezler žirā anuñ murādı yimek ve içmekdir ve ol bī-be'āyedir (15) öñüne qoyup teşellī iderler ol

dağı murādım buldum şanup tırmazız (16)

ğarnı hırşlı (17)

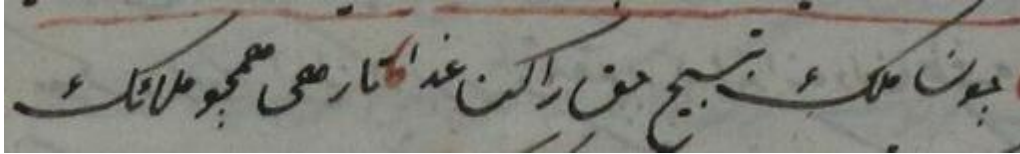
böyle ūrūc ile taḥkīka ıođrı yol ğıdā tebdīlīdır yaʿnī ey baṭnı ḥarīş (18) az az ğıdāyı cismānīki tebdīl idüp ayık ayık ʿālemi rūḥa tebdīl idüp (19) tenki cān el başar

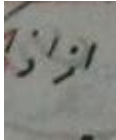
nūr ile ğıdālan başar gibi

/72b/

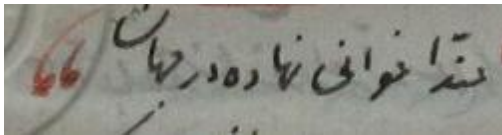
(1) ol meleklerē muvafaqāt iyle ey beşerūñ ḥayırılısı yaʿnī ğıdānı nūr (2) iyle göz gibi ol nūr gibi žīrā gözūñ ğıdāsı nūrdur ve ḥayruʿl-beşersin (3) melāʿike ile muvafaqāt iyle tā kisbi leṭāfet idüp nefsinde emīn (4) olasin

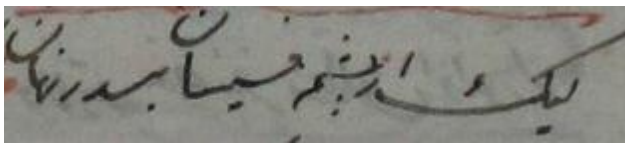
(5)

melek gibi tesbīh-i Ḥaqqı ğıdā ile tā melekler gibi žarārdan ve ziyāndan (6) kırtulasın yaʿnī žarār ve incitmek ve hem ve ğām cismānīden ḥāşıl olursunki (7) melek gibi tesbīh-i Ḥaqqı ğıdā idüp dāʿimā ūrūc idüp saʿy idesin (8) melāʿike gibi dūnyānıñ žarārından ve ziyānından ve şıķlet ve keşāfetinden (9) ḥalāş olup necāt bulursın

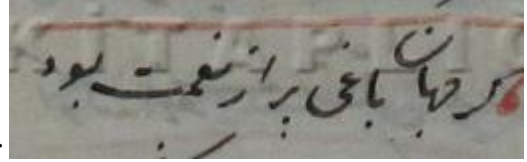

(10)

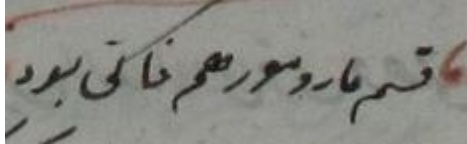

ne güzel sefere kıonmuşdır cihān içinde lākin (11) ḥasīsler gözinden kıanı gizlediler yaʿnī ʿaşķ ve maʿrifet ve faķru zikir ki tesbīh Ḥaqq (12) ḥaķīķātde bunlardır bunlar bir ḥūb niʿmetdirki bu cihān içere çeküp

konmuşdur (13) ehli ma'na nazārında gāyet 'ayān ve peydādır ki nefis bī-nefis tenāvülde ve nūş (14) itmektedir lākin rūhlarına haset idüp ni'mete tenāvüle istidād (15) hāşıl

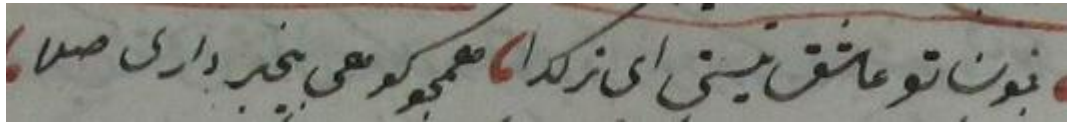
itmeyenler hışmından ziyāde maḥfī ve nihāndır

(16) cihān ni'met ile 701 bir baę ola yılanuñ (17) kısmeti ne 702 tobraę ola ya'ni egerkü teri cihān nūr zāt ve ma'rifet esmā (18) ve şıfāt ile memlū ola ma'rifet nefsinden bī-ḥaber olanlar ol ne'ımden mehcūr (19) olup mūr ve mār gibi kısmetleri bābı keşif ve zālīm gıdādan gayrī olmaya

/73a/

(1) 703 kabz ü bāsı704 tı olmağı sen ne bilürsin tā taḥşıl 'aşk ve fenā 705 çün (2) idüp bā706 tın 707 Kur'an ve ḥaḳāyık-ı pīrān ne idügin añlayup (3) bilmeyince bu me'āni 708 ęarīb ve esrār-ı 'acebīyeden ḥaberdār ve āęāh olmak muḥāldir (4)

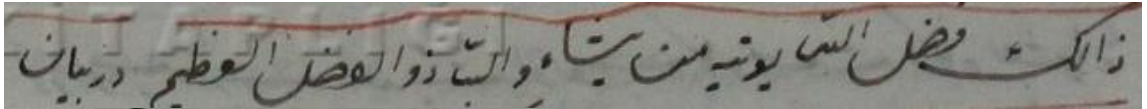
çün

(5) 'āşık değilsin ey erkek kerata' ki ḥabersiz uzatursın (6) ya'ni ma'demki 'āşık zāt ve şıfat ḥüdāvendi olub nām ve namūsdan (7) geçüp varlının bilüp añladuguñ 'ilm ve fāzıl ve hezin (8) ve cemi' māl ve menālık ehil ve 'yālūñ bi'l-küllīye maḥv idüp (9) ebced 'aşkı neden t'ālīm olub ḥaḳāyık eşyāi bilüp ve tecellīyāt (10) esmāi añlayu ve müfredāt-ı ęaybīye ve mürekkebātı kevnīye ne idügin icmālen (11) ve tefşilen mücāhede idüp āfāķı mü'bin ki maḳām 709 ḳalbūñ evvel (12) mertebesidir aña irişüp ańdan ḳalbin yedi mertebe 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041 1042 1043 1044 1045 1046 1047 1048 1049 1050 1051 1052 1053 1054 1055 1056 1057 1058 1059 1060 1061 1062 1063 1064 1065 1066 1067 1068 1069 1070 1071 1072 1073 1074 1075 1076 1077 1078 1079 1080 1081 1082 1083 1084 1085 1086 1087 1088 1089 1090 1091 1092 1093 1094 1095 1096 1097 1098 1099 1100 1101 1102 1103 1104 1105 1106 1107 1108 1109 1110 1111 1112 1113 1114 1115 1116 1117 1118 1119 1120 1121 1122 1123 1124 1125 1126 1127 1128 1129 1130 1131 1132 1133 1134 1135 1136 1137 1138 1139 1140 1141 1142 1143 1144 1145 1146 1147 1148 1149 1150 1151 1152 1153 1154 1155 1156 1157 1158 1159 1160 1161 1162 1163 1164 1165 1166 1167 1168 1169 1170 1171 1172 1173 1174 1175 1176 1177 1178 1179 1180 1181 1182 1183 1184 1185 1186 1187 1188 1189 1190 1191 1192 1193 1194 1195 1196 1197 1198 1199 1200 1201 1202 1203 1204 1205 1206 1207 1208 1209 1210 1211 1212 1213 1214 1215 1216 1217 1218 1219 1220 1221 1222 1223 1224 1225 1226 1227 1228 1229 1230 1231 1232 1233 1234 1235 1236 1237 1238 1239 1240 1241 1242 1243 1244 1245 1246 1247 1248 1249 1250 1251 1252 1253 1254 1255 1256 1257 1258 1259 1260 1261 1262 1263 1264 1265 1266 1267 1268 1269 1270 1271 1272 1273 1274 1275 1276 1277 1278 1279 1280 1281 1282 1283 1284 1285 1286 1287 1288 1289 1290 1291 1292 1293 1294 1295 1296 1297 1298 1299 1300 1301 1302 1303 1304 1305 1306 1307 1308 1309 1310 1311 1312 1313 1314 1315 1316 1317 1318 1319 1320 1321 1322 1323 1324 1325 1326 1327 1328 1329 1330 1331 1332 1333 1334 1335 1336 1337 1338 1339 1340 1341 1342 1343 1344 1345 1346 1347 1348 1349 1350 1351 1352 1353 1354 1355 1356 1357 1358 1359 1360 1361 1362 1363 1364 1365 1366 1367 1368 1369 1370 1371 1372 1373 1374 1375 1376 1377 1378 1379 1380 1381 1382 1383 1384 1385 1386 1387 1388 1389 1390 1391 1392 1393 1394 1395 1396 1397 1398 1399 1400 1401 1402 1403 1404 1405 1406 1407 1408 1409 1410 1411 1412 1413 1414 1415 1416 1417 1418 1419 1420 1421 1422 1423 1424 1425 1426 1427 1428 1429 1430 1431 1432 1433 1434 1435 1436 1437 1438 1439 1440 1441 1442 1443 1444 1445 1446 1447 1448 1449 1450 1451 1452 1453 1454 1455 1456 1457 1458 1459 1460 1461 1462 1463 1464 1465 1466 1467 1468 1469 1470 1471 1472 1473 1474 1475 1476 1477 1478 1479 1480 1481 1482 1483 1484 1485 1486 1487 1488 1489 1490 1491 1492 1493 1494 1495 1496 1497 1498 1499 1500 1501 1502 1503 1504 1505 1506 1507 1508 1509 1510 1511 1512 1513 1514 1515 1516 1517 1518 1519 1520 1521 1522 1523 1524 1525 1526 1527 1528 1529 1530 1531 1532 1533 1534 1535 1536 1537 1538 1539 1540 1541 1542 1543 1544 1545 1546 1547 1548 1549 1550 1551 1552 1553 1554 1555 1556 1557 1558 1559 1560 1561 1562 1563 1564 1565 1566 1567 1568 1569 1570 1571 1572 1573 1574 1575 1576 1577 1578 1579 1580 1581 1582 1583 1584 1585 1586 1587 1588 1589 1590 1591 1592 1593 1594 1595 1596 1597 1598 1599 1600 1601 1602 1603 1604 1605 1606 1607 1608 1609 1610 1611 1612 1613 1614 1615 1616 1617 1618 1619 1620 1621 1622 1623 1624 1625 1626 1627 1628 1629 1630 1631 1632 1633 1634 1635 1636 1637 1638 1639 1640 1641 1642 1643 1644 1645 1646 1647 1648 1649 1650 1651 1652 1653 1654 1655 1656 1657 1658 1659 1660 1661 1662 1663 1664 1665 1666 1667 1668 1669 1670 1671 1672 1673 1674 1675 1676 1677 1678 1679 1680 1681 1682 1683 1684 1685 1686 1687 1688 1689 1690 1691 1692 1693 1694 1695 1696 1697 1698 1699 1700 1701 1702 1703 1704 1705 1706 1707 1708 1709 1710 1711 1712 1713 1714 1715 1716 1717 1718 1719 1720 1721 1722 1723 1724 1725 1726 1727 1728 1729 1730 1731 1732 1733 1734 1735 1736 1737 1738 1739 1740 1741 1742 1743 1744 1745 1746 1747 1748 1749 1750 1751 1752 1753 1754 1755 1756 1757 1758 1759 1760 1761 1762 1763 1764 1765 1766 1767 1768 1769 1770 1771 1772 1773 1774 1775 1776 1777 1778 1779 1780 1781 1782 1783 1784 1785 1786 1787 1788 1789 1790 1791 1792 1793 1794 1795 1796 1797 1798 1799 1800 1801 1802 1803 1804 1805 1806 1807 1808 1809 1810 1811 1812 1813 1814 1815 1816 1817 1818 1819 1820 1821 1822 1823 1824 1825 1826 1827 1828 1829 1830 1831 1832 1833 1834 1835 1836 1837 1838 1839 1840 1841 1842 1843 1844 1845 1846 1847 1848 1849 1850 1851 1852 1853 1854 1855 1856 1857 1858 1859 1860 1861 1862 1863 1864 1865 1866 1867 1868 1869 1870 1871 1872 1873 1874 1875 1876 1877 1878 1879 1880 1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897 1898 1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918 1919 1920 1921 1922 1923 1924 1925 1926 1927 1928 1929 1930 1931 1932 1933 1934 1935 1936 1937 1938 1939 1940 1941 1942 1943 1944 1945 1946 1947 1948 1949 1950 1951 1952 1953 1954 1955 1956 1957 1958 1959 1960 1961 1962 1963 1964 1965 1966 1967 1968 1969 1970 1971 1972 1973 1974 1975 1976 1977 1978 1979 1980 1981 1982 1983 1984 1985 1986 1987 1988 1989 1990 1991 1992 1993 1994 1995 1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003 2004 2005 2006 2007 2008 2009 2010 2011 2012 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021 2022 2023 2024 2025 2026 2027 2028 2029 2030 2031 2032 2033 2034 2035 2036 2037 2038 2039 2040 2041 2042 2043 2044 2045 2046 2047 2048 2049 2050 2051 2052 2053 2054 2055 2056 2057 2058 2059 2060 2061 2062 2063 2064 2065 2066 2067 2068 2069 2070 2071 2072 2073 2074 2075 2076 2077 2078 2079 2080 2081 2082 2083 2084 2085 2086 2087 2088 2089 2090 2091 2092 2093 2094 2095 2096 2097 2098 2099 2100 2101 2102 2103 2104 2105 2106 2107 2108 2109 2110 2111 2112 2113 2114 2115 2116 2117 2118 2119 2120 2121 2122 2123 2124 2125 2126 2127 2128 2129 2130 2131 2132 2133 2134 2135 2136 2137 2138 2139 2140 2141 2142 2143 2144 2145 2146 2147 2148 2149 2150 2151 2152 2153 2154 2155 2156 2157 2158 2159 2160 2161 2162 2163 2164 2165 2166 2167 2168 2169 2170 2171 2172 2173 2174 2175 2176 2177 2178 2179 2180 2181 2182 2183 2184 2185 2186 2187 2188 2189 2190 2191 2192 2193 2194 2195 2196 2197 2198 2199 2200 2201 2202 2203 2204 2205 2206 2207 2208 2209 2210 2211 2212 2213 2214 2215 2216 2217 2218 2219 2220 2221 2222 2223 2224 2225 2226 2227 2228 2229 2230 2231 2232 2233 2234 2235 2236 2237 2238 2239 2240 2241 2242 2243 2244 2245 2246 2247 2248 2249 2250 2251 2252 2253 2254 2255 2256 2257 2258 2259 2260 2261 2262 2263 2264 2265 2266 2267 2268 2269 2270 2271 2272 2273 2274 2275 2276 2277 2278 2279 2280 2281 2282 2283 2284 2285 2286 2287 2288 2289 2290 2291 2292 2293 2294 2295 2296 2297 2298 2299 2300 2301 2302 2303 2304 2305 2306 2307 2308 2309 2310 2311 2312 2313 2314 2315 2316 2317 2318 2319 2320 2321 2322 2323 2324 2325 2326 2327 2328 2329 2330 2331 2332 2333 2334 2335 2336 2337 2338 2339 2340 2341 2342 2343 2344 2345 2346 2347 2348 2349 2350 2351 2352 2353 2354 2355 2356 2357 2358 2359 2360 2361 2362 2363 2364 2365 2366 2367 2368 2369 2370 2371 2372 2373 2374 2375 2376 2377 2378 2379 2380 2381 2382 2383 2384 2385 2386 2387 2388 2389 2390 2391 2392 2393 2394 2395 2396 2397 2398 2399 2400 2401 2402 2403 2404 2405 2406 2407 2408 2409 2410 2411 2412 2413 2414 2415 2416 2417 2418 2419 2420 2421 2422 2423 2424 2425 2426 2427 2428 2429 2430 2431 2432 2433 2434 2435 2436 2437 2438 2439 2440 2441 2442 2443 2444 2445 2446 2447 2448 2449 2450 2451 2452 2453 2454 2455 2456 2457 2458 2459 2460 2461 2462 2463 2464 2465 2466 2467 2468 2469 2470 2471 2472 2473 2474 2475 2476 2477 2478 2479 2480 2481 2482 2483 2484 2485 2486 2487 2488 2489 2490 2491 2492 2493 2494 2495 2496 2497 2498 2499 2500 2501 2502 2503 2504 2505 2506 2507 2508 2509 2510 2511 2512 2513 2514 2515 2516 2517 2518 2519 2520 2521 2522 2523 2524 2525 2526 2527 2528 2529 2530 2531 2532 2533 2534 2535 2536 2537 2538 2539 2540 2541 2542 2543 2544 2545 2546 2547 2548 2549 2550 2551 2552 2553 2554 2555 2556 2557 2558 2559 2560 2561 2562 2563 2564 2565 2566 2567 2568 2569 2570 2571 2572 2573 2574 2575 2576 2577 2578 2579 2580 2581 2582 2583 2584 2585 2586 2587 2588 2589 2590 2591 2592 2593 2594 2595 2596 2597 2598 2599 2600 2601 2602 2603 2604 2605 2606 2607 2608 2609 2610 2611 2612 2613 2614 2615 2616 2617 2618 2619 2620 2621 2622 2623 2624 2625 2626 2627 2628 2629 2630 2631 2632 2633 2634 2635 2636 2637 2638 2639 2640 2641 2642 2643 2644 2645 2646 2647 2648 2649 2650 2651 2652 2653 2654 2655 2656 2657 2658 2659 2660 2661 2662 2663 2664 2665 2666 2667 2668 2669 2670 2671 2672 2673 2674 2675 2676 2677 2678 2679 2680 2681 2682 2683 2684 2685 2686 2687 2688 2689 2690 2691 2692 2693 2694 2695 2696 2697 2698 2699 2700 2701 2702 2703 2704 2705 2706 2707 2708 2709 2710 2711 2712 2713 2714 2715 2716 2717 2718 2719 2720 2721 2722 2723 2724 2725 2726 2727 2728 2729 2730 2731 2732 2733 2734 2735 2736 2737 2738 2739 2740 2741 2742 2743 2744 2745 2746 2747 2748 2749 2750 2751 2752 2753 2754 2755 2756 2757 2758 2759 2760 2761 2762 2763 2764 2765 2766 2767 2768 2769 2770 2771 2772 2773 2774 2775 2776 2777 2778 2779 2780 2781 2782 2783 2784 2785 2786 2787 2788 2789 2790 2791 2792 2793 2794 2795 2796 2797 2798 2799 2800 2801 2802 2803 2804 2805 2806 2807 2808 2809 2810 2811 2812 2813 2814 2815 2816 2817 2818 2819 2820 2821 2822 2823 2824 2825 2826 2827 2828 2829 2830 2831 2832 2833 2834 2835 2836 2837 2838 2839 2840 2841 2842 2843 2844 2845 2846 2847 2848 2849 2850 2851 2852 2853 2854 2855 2856 2857 2858 2859 2860 2861 2862 2863 2864 2865 2866 2867 2868 2869 2870 2871 2872 2873 2874 2875 2876 2877 2878 2879 2880 2881 2882 2883 2884 2885 2886 2887 2888 2889 2890 2891 2892 2893 2894 2895 2896 2897 2898 2899 2900 2901 2902 2903 2904 2905 2906 2907 2908 2909 2910 2911 2912 2913 2914 2915 2916 2917 2918 2919 2920 2921 2922 2923 2924 2925 2926 2927 2928 2929 2930 2931 2932 2933 2934 2935 2936 2937 2938 2939 2940 2941 2942 2943 2944 2945 2946 2947 2948 2949 2950 2951 2952 2953 2954 2955 2956 2957 2958 2959 2960 2961 2962 2963 2964 2965 2966 2967 2968 2969 2970 2971 2972 2973 2974 2975 2976 2977 2978 2979 2980 2981 2982 2983 2984 2985 2986 2987 2988 2989 2990 2991 2992 2993 2994 2995 2996 2997 2998 2999 3000 3001 3002 3003 3004 3005 3006 3007 3008 3009 3010 3011 3012 3013 3014 3015 3016 3017 3018 3019 3020 3021 3022 3023 3024 3025 3026 3027 3028 3029 3030 3031 3032 3033 3034 3035 3036 3037 3038 3039 3040 3041

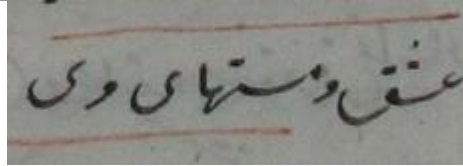
Eflāṭūnuñ ve Cālīnūs (19) kadar hıķmetinde olsa bī-fā'idedir gūhveş şadāyı mūn'akisdır zerrece fā'ide

/73b/

(1) ve me'ād ve haşirde añlardan bir nevāyı zā'ide yokdur tā bu iķtizā üzere zikir olunan (2) haķāyıķuñ ucuna merağ şühūduñ pervāz idüp ol (3) hażerātīñ każāsında ve ol āvālīmīñ şahrāsında ṭāyerān ve colan (4) itmeye añların keşfi mūmkīn degildir ammā bu kadar ki bu şühūdı mülk (5) idinmiş serverlere 'ayānen lisānen nāṭıķlarına ki mülāķāt-ı cismānīdir eger beyānen (6) zebān-ı hāl şametlerine ki defter divānlıkda şābit olan me'ānīdir cān ve diliyle (7) 'īmān getürüp ve muḥabbet şadık ve mürīd 'āşık olup eşrār ve me'ānīlerūñ (8) kuş cān ile istima' idüp ferat cānında taḥķīķ itmesine sa'yı (9) küllī idesin tā 'ilm lezzetin nūrı pertev şanup sultān şıfāt (10) esmā ve me'ānī leylei esra ḳalbūñe tecellī idüp serreştelige girüp seni (11) mütesellī ide añdan soñrā dağ üsti bağdır 'ālem müşāhedeye ḳadem başup (12) eşyā seninle nuṭķa gelmeğe aғaz iyler şırrı cemādāt daḫi āyān olup cümle (13) eşyā saña mir'at veş eşyāya mir'at olursın añdan soñrā mevcūdāt (14) emrune müseḥḫar olub iki 'ālemde şāḫ olmağa liyāķāt bulursuñ (15)

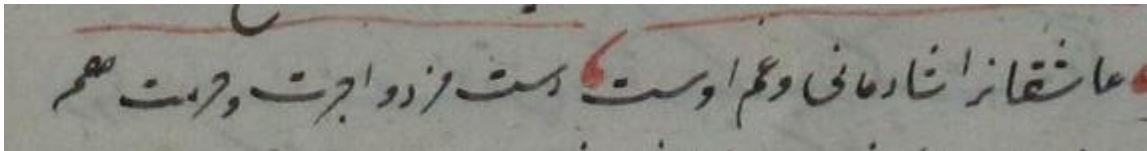

(16)

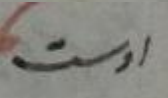

'aşķ-ı müste'l-kārneyñ ü refāḫ-ı 'aşķuñ (17)

beyānındadır

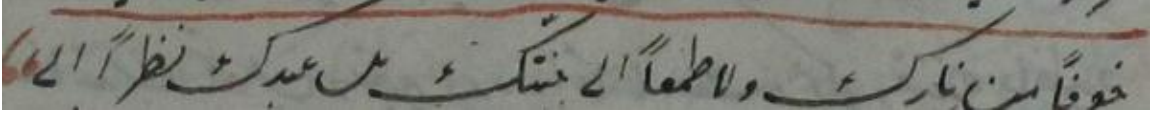

(18)

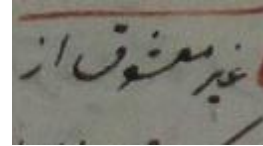
'aşıķlara şādūmanlık daḫi gām daḫi oldur el nerdi ü ecet (19) ve ḫidmet daḫi hem oldur ya'ni 'aşıķlaruñ ṭarīķı aşķ içere şādumanlıķları

(1) ve inbisāh ve sürūr ve şafā ve lehcedleri ve zevk ve şevk ve şehvet zātı (2) izzetleri muṭlaḳ Ḥüdādır ve sülūk ve riyāzātlarının ve cemīc taʿāt (3) ve ʿubūdiyyetlerinin ve zikir ve fikir müşāhede ve ḥayretlerinin dost mezdi (4) ve icraʿatı ve ḥidmeti yine Ḥüdāyı muṭlaḳdır pes ʿāşıkların Ḥaḳdan (5) murādı yine Ḥaḳdır ki Rābiāi ʿAdeviyye Rāzıyallahu Teʿālā Anḥa buyurdu ki mā ʿabdūke (6)

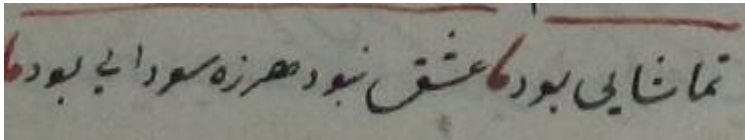

(7) yaʿni ilāhī ben saña ʿibādet itmedim cehennem ḥavf iḥūn (8) ve cennet ṭamaḡiḥūn belki saña ʿibādetim vechi kerīm ki naẓār itmek içündür öyle olsa (9) ʿāşıkān vechullah vechullahdan vücūdların fenā idüp ol vecihle bāḳī ve ḳāʿim (10) olmuşlardır ve fenāyı lem yekünden ḥalāş olup irişüp vaḥdete şırf (11) mazḥār düşmüşlerdir anların cemīc ḥālat eger şıfāt cemāl ve laṭīfdir eger (12) şūret celāl ve ḳahırdır muṭlaḳ Ḥaḳdır ve añlar bir āletdir pes nūr dāʿirei ʿāşıkān (13) ve meyyāt-ı cān şāḥib dilān kāmīlān Ḥazreti Celālül Ḥaḳ veddīn ve zāt (14) el ʿimānveʿl-yaḳīn ʿĀnī Mevlānā Ḥüdāvendigar Ḳaddesaʿllahu Şırrahuʿl-Muḥtār buyurdılar ki (15) ʿāşıkāne zül urfetān cemīc aḥvālī ve sevnī eger cemāl ve eger celāl (16) Ḥaḳdır ve rūḥāniyetleri ve cismānīleri terbiyesiḥūn itdikleri mücāhede ve ḳoşuş (17) ve riyāzāt ve çekdikleri ʿacẓū inḳibāz intizār u ḥarāretūn avāz ve ücreti (18) ve ḥidmeti hem ḥaḳdır ḡayrī anlara zāḥir

ve bāṭın bir mevcūd yokdur

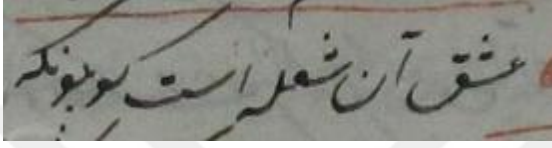
(19)

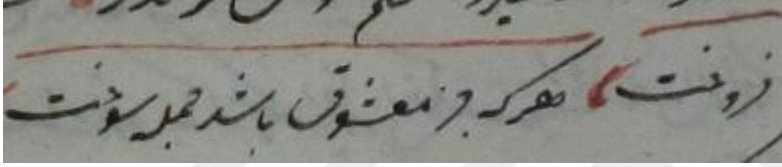
temāşā ola

mʿāşuḳdan ḡayrī eger bir

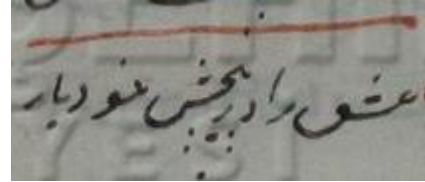
(1) aşk olmaya eger her zeh sevdālīk ola ya'ni m'āşūkıña Hāzreti Eḥād ve zātı (2) Hüdā şameddir anuñ didārı müşāhedeinde ğayrī eger 'āşıkuñ (3) bir göz yumup açınca temāşāsı ola ol 'āşıkuñ 'aşkı 'aşk (4) degildir ve sevdāsı mişāl herzedir zīrā Hāḫ Celle ve 'Ālā ğafūrdur dilemezki (5) bezenbede-i 'āşık nazārın ve ḳalbin bir nefes müşāhede zātında ve mua'amelei (6) şıfātından tahvīl ve tağyir ide dā'imā şābit ve muḥkem vaḳtinde ḥTzır ve (7) ve şehvedinde nāzır ve müstaḥkem olmaḳ gerekdir

(8)

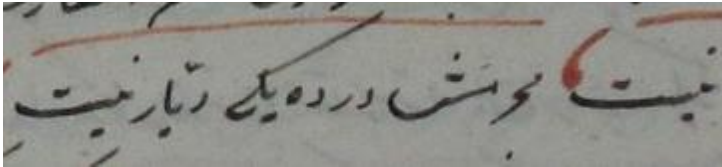

'aşk ol şu'ledir ki yalıñlandı (9) her ne ki m'āşuḳdan ğayrīdir cümlesin baḳdı ya'ni 'aşk ḳalbi 'aşḳda ol (10) şu'lei nūrdur ki çün ve ḥarāretli coşa gelüp bi'l-küllīye m'āşuḳ bāḳīden (11) ğayrī 'āşıkuñ zāhirinde ve bāṭınında her ne bulırsa cümlesin yaḳup (12) maḥv idüp vüçüdu 'āşıkı nūr ḥālīş gibi ğıl ve ğışdan pāk ve şāfi (13) ve ḥavf ve racā māsivādan müsellim

ve me'ārif iyler

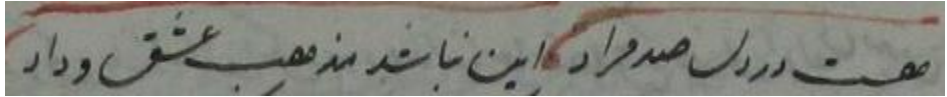
(14)

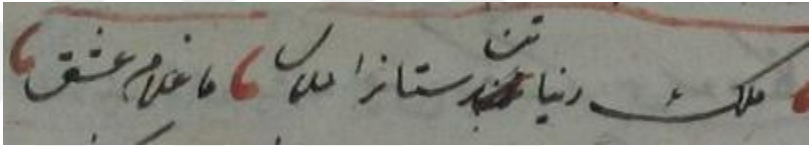

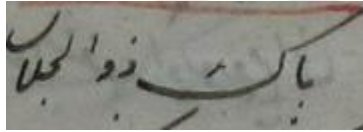
'aşkı kendi ṭolaşmasında yār (15) yoḳdır ya'ni 'aşk bir ḥaḳīḳāt laṭīfedir ki herkez aña ṭolaşup niḥāyete (16) ırmış ve lezzetiyle muttaşif olmuş bir yār yoḳdır kūyre anuñ maḥremi bir (17) deyyār yoḳdur ve bir vüçüd kūyunde aña maḥrem olmuş deyyār bir kimse yoḳdur ve bir vüçüd (18) kūyunde aña maḥrem ol sebebden ki 'aşk zamāndan ve mekāndan münezzehdir

ferdānīyetle (19) mevşūf cevher vaḥdānīyetdir ol olduğu yerde ne mekân ve ne mekîn vardır her iki rā

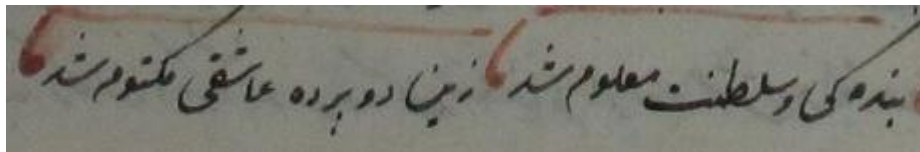
/75a/

(1) her
birinüñ (2) gönölünde yüz murād vardır bu aşkuñ ve sevgünüñ mezhebi olmaz ya'ni (3)
her tālibüñ ve her aşıkuñ gönölünde Hāqdan ğayrī murādı vardır (4) aşkuñ muḳteżāsı
nā-murādlık ve bī-vücūdluḳdur ve murād ile nā-murād zıddır (5) ve iki zıd bir yere
cemi' olmaz pes murād istemek aşk ve muḥabbet mezhebi degildir (6) anuñçün değme
kimse aşka ṭolaşup maḥrem olmadı ve kendi murādından ve enānīyetinden (7)

 (8)
geçmeyen aşka vāşıl

dünyā mülkü ten tapucılarına ḥalāl olsun biz Zü'l-celālīñ
(9) pāk aşkınuñ bendesiyüz ya'ni tabī'āt altında ve şer'iyet ḥükmünde olan (10) ten
persetlere ḥelāl olsun dünyā mülki biz bu cümleden ḥalāş ve 'azād olub Zü'l-celālīñ (11)
'aşk pākine ğulām ve mazḥārı tam olduḳ bizim üstād ve bizim mürşid ve sebīlimiz oldur
(12) maṭrūbı aşk bendeki bend ü ḥüdāvendı şadā aşk maṭrubı (13) sem'ā vaḳtinde buni
örürki ḳulluḳ bağıdır ve efendilik baş ağrıdır ya'ni (14) maṭrūb aşkuñ taḥrīr ve
ni'metinüñ mefḥūmi aşıkıların sem'ā vaḳtinde (15) budur ki ḳulluḳ ve efendilik evşāf
şūriden münezzeh olup birliğe irişdi (16) efendilik ve bendelik şirkinden ḥalāş bulup
deryāyı aşqdan cüdā (17) düşmüş ḳatrei vücūdun yine aşka ulaşıdırup baḥr-i yeknā ü
zāt bī-hemtāya (18) irişüp bendelik bendinden ve efendilik şadāğından necāt bulup
(19) sarfe irişdi

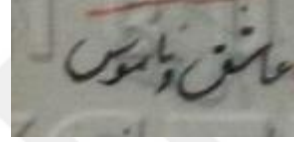
ḳulluḳ

(1) ve sulṭānlık ne idügi bilindi bu iki perdeden ʿāşıklık gizli oldu ya'ni (2) bendelik ve salṭanātuñ āhiri neticedir eger sulṭānlıktır ğavġā ve şada' (3) ve vebāl ve bî-beḳā ve bî-māldır ve eger bendelikdir ʿacz ve miḥnet ve kuşūr ve ḥavf (4) ve ğurūr ve nefūrdur ammā ʿāşıklık bu iki makāmdan pinḥān mektūm bir ʿālemdirki (5) herkez anda ittişāl mʿāşuḳdan ġayrî bir şeyi olmaz nitekim ḥadîşi ḳudsîde (6) gelmiştir ḳalen nebîyyü a.s. men eḥabbe ʿaşekāni ve men ʿaşakate ve ʿaşekate ḳatelete ve men ḳatelet (7) ene dine elḥadîş ya'ni bir kimseki beni seve baña ʿāşık olur ol kimseki saña (8) ʿāşık olur bende aña ʿāşık olurun ve bir kimseye ki ben ʿāşık olurum anı olurum anı (9) oldururum anuñ dîni ve ḳanı beḥāsı ben olurum ya'ni evvel bir ʿāşık (10) ve bir de mʿāşuḳ idi soñrā ʿaşḳ ġalebe idüp maḥv itdi ʿaşḳdan eşer (11) vücūd ḳalmadı lā-cerāme ʿāşık mʿāşuḳ ve

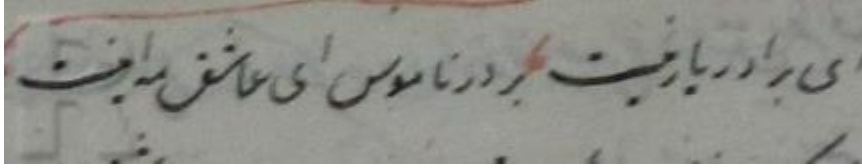
mʿāşuḳ

ʿāşık

oldı

(12)

ʿaşḳla nāmūs ey

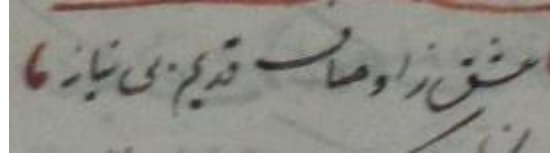
ḳarındaş (13) yār degildir nāmūs ḳapusu üzerinde ey ʿāşık sorma ya'ni nāmūs ve ar ʿaşḳla (14) şınırdır ḥalkdan nāmūs iden ʿaşḳla yār olmaz ey ʿāşık zinḥār nāmūs ḳapusunda (15) ṭurma ki naḳid ʿaşḳı fevt idersin bî-ʿaşḳ ten bî-cān olub raḥsāret (16) geli idüp soñrā bî fā'ide nedāmet çeker ʿaşḳ ze-evşāf ḳadīm bî-niyāz (17) ʿāşıḳı bir

ġayrî

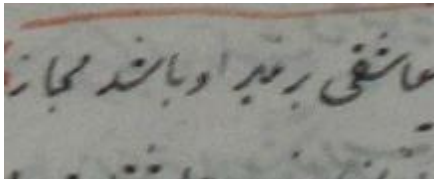
ev

başdı

mecāz

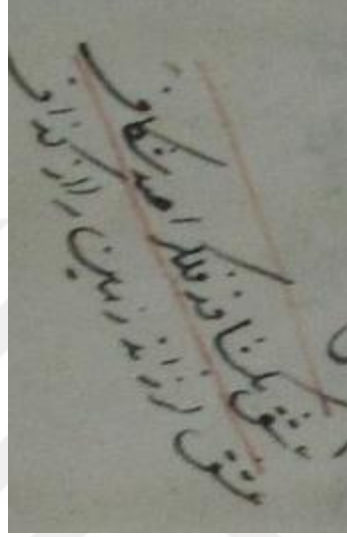
(18)

ʿaşḳ Bārī Te'ālīniñ şıfāt (19) ḳademesindendir kün

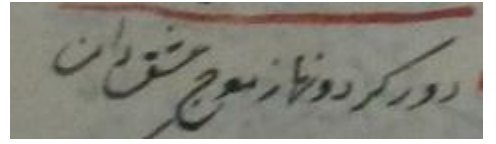
ve mekān vücūda gelmeden ʿālemi ezelde ʿaşḳ zātı Ḥaḳdan münfek

(1) değil idi kefle nūndan mevcūdātuñ vücuda gelmesi muḳtezāyı ‘aşḳ (2) ve her ne ki vücuda geldi ‘aşḳ sebebiyle geldi ve ‘ālemi künden bir zerre yokdur ki (3) ‘aşḳ aña bizzat muḥīṭ olmaya öyle olsa ‘aşḳ Ḥaḳḳuñ şıfâtı (4) zātīyesidir ve ‘āşıklık bizzāt Ḥaḳḳa lāyıḳdır ve Ḥaḳdan ğayriye ‘āşıklık (5) mecāz ve bī-ma‘nıdır ve bī-şebāt ve fānıdır ‘aşḳ

gögi birer yüz yerde ‘aşḳ ditredir

(6) biri ya‘ni ‘aşḳ bir kuvvet i ezeliyyedir ki āfāk-ı eflākden ayurup cüdā idüp (7) taḥtekān m‘āşuḳa irmek dile bir demde seba‘i eflāki yüz bir yerde şikāf (8) idüp geçüp taḥt şāhiye irişüp bu şıfāt ı celālīyesiyle (9) bir neş‘ei bir tecellī-i ‘āyinei ḥıyālin keşür u diyārın cümleye dek idüp (10) hiç yerden anı zelzeleye ve lerzeye ve ḥālḥāleye getürür pes ma‘lūm oldu ki ‘aşḳı

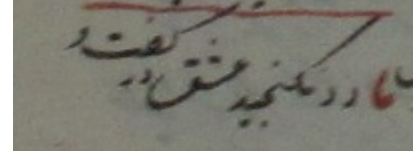

(11) eflāk ve zemīn ve mevcūdāt muşahḥardır

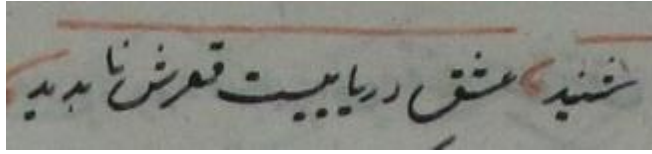
(12) gönüllerüñ derūnı ‘aşḳdır ve neden ger (13) ‘aşḳ olmayaydı cihān dönmezdi ya‘ni eflāki dūr itdüren ‘aşḳuñ (14) temevvücü ve coşuşu ve zuhūrudur ki eflāk ve kevākıbı divāneydüren tābi‘ye ü ğāşara (15) imtizāc virüp mevālid zuhūr ider anlardan ansān zuhūr ider şūret i insān (16) esmāi külle mazḥār olup ma‘na müsem māya mazḥār düşüp şūretle ma‘niden dā‘imā (17) ‘aşḳ tecellī ve temevvüç iyleyüp ol temevvüç kün ve nizām ve intizām buldı eger ‘aşḳ (18)

temevvüç olmayaydı kün ciḥān şarf olup herkez ḥayātdan ḥayātī ḥayātdan (19) eşer

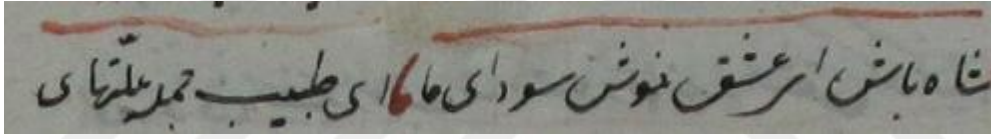

olmayup bī-cān ve mūmkīn bī-mekān ve imkān olurdı

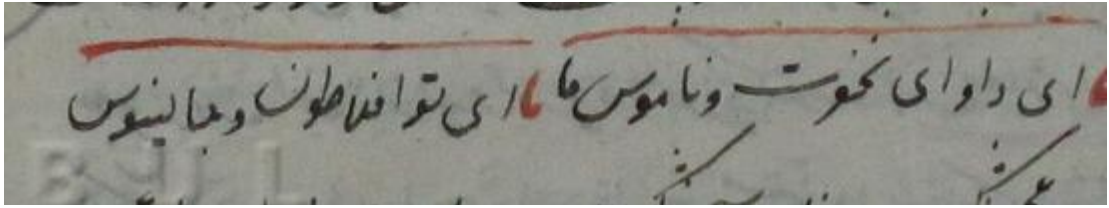
/76b/

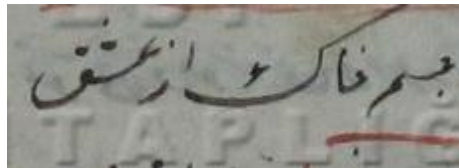
(1) aşk söylemeğe ve işitmeğe şıgmaz aşk (2) bir deryādır dibi görünmez ya'ni zebān-ı nāṭıka 'ālemi aşkı şerḥ ve beyān idüp keyfiyyetden (3) ḥaber viremez kŭvvat sema' istima' idüp hüviyetin idrāk idemez (4) aşk bir deryāyı ḡayri müteḥānidir ki herkez anuñ kŭy ve niḥāyeti 'iyāne gelüp (5) āşıkāre olmaz

(6) mā-şād ol ey bizim ḥoş sevdālī aşkıımız ey bizim cümle 'illetlerimizin ṭabībī (7) ya'ni ey bizim sevdāsı ḥoş sevdāñ bizi iki ciḥānuñ ḡavḡāsından (8) fari' ve 'azād iyledi ve cümle şŭri ve m'ānevī olan 'illetlerimiz ve bāṭın ve zāhir marāşlarımıza (9) ṭabīb olup bizi bī-'illet ve pāk rānāyı rŭmŭz ser-i 'arifān (10) iyledüñ

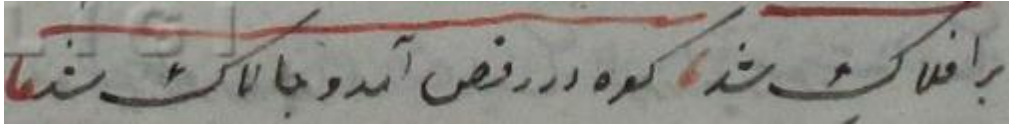

(11) mā ey bizim sen acımızuñ ve nāmŭsımızuñ devāsı sen ey bizim 'ucŭb (12) ve nāmŭsumızı Eflāṭŭnumuz ve Cālīnŭsumızsın ya'ni ey bizim 'ucŭb ve nāmŭsımız (13) ya'ni ey devā olup Eflāṭŭn ve Cālīnŭs veş ḥikmet ehinden (14) ūstādımız olan aşk

dāimā şād ol

(15)

toprak

cisim (16) ‘aşkıdan eflāk üzere oldu tağ rakşa geldi çāpañ (17) oldu ya’ni Hāqdan murād cisim enbiyā ve evliyādır Hāzreti Muḥammed ‘aleyhisselām (18) mi‘rāca cismiyle ‘urūc iyledi tā Sidretü’l-Müntehāya irince ve Hāzreti İdrīs (19) ‘Aleyhisselām feleke cismiyle ‘urūc iyledi ve Hāzreti ‘İsā ‘aleyhisselām kezālik

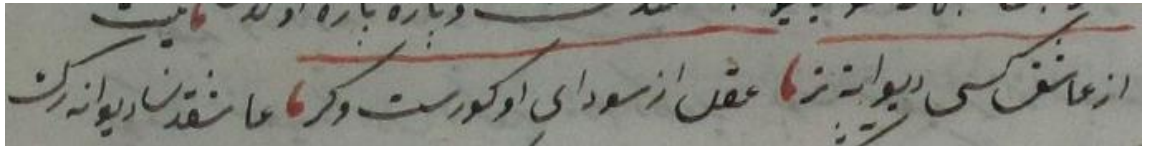
/77a/

(1) cismiyle felek şaniye bir rivāyetde ol daḥi rabīaya ‘urūc iyledi ve evliyāda daḥi (2) ol ḳudret ḥāşıldır pes buñların ecşāmı şerīfleri toprakdan idi (3) çün ‘ālem i ‘aşka mütelif oldılar ‘aşk oldılar ‘aşk bunların cesedlerin (4) rūḥ ve ḳalıbların ḳalb iyleyüp keşākıblerin leṭāfete tebdīl iyledi (5) lā-cerāme eflāke ‘urūc itmege ḳuvvet ve ḳudret ve liyākat ḥāşıl iyleyüp cisim (6) ḥākileri ‘aşk sebebiyle eflāk üzere çıkup maḳām ı ‘ālīye irdiler (7) tecellisinden göhe Mūsā rakşa gelüp çabuk ve çalak oldu (8) āḥir tecellī i

celāle tuymayup ḥatden ve pāre pāre oldu

(9)

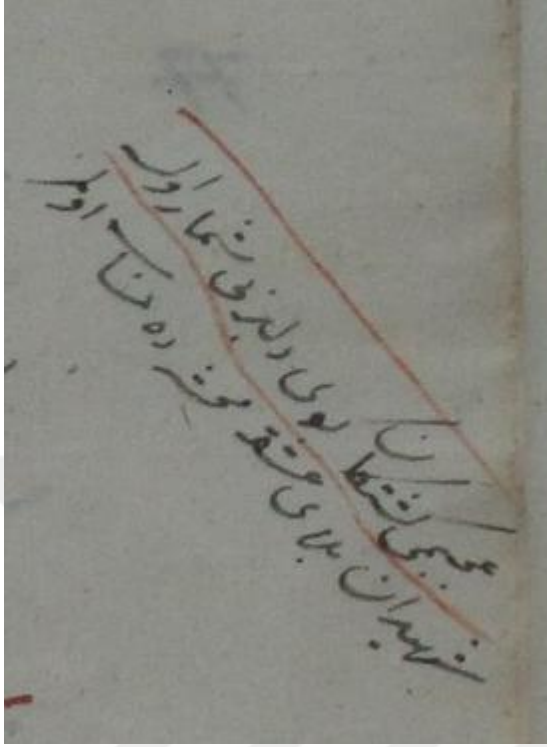

(10) bir kimse yokdur ‘aḳıl anuñ sevdāsından kör ve sağırdır ya’ni ‘aşka maẓḥār (11) dūş ‘āşık dā’imā mest ve lā-yeḳıldır ve divāne ve bī-dildir ve ‘aşḳuñ (12) ve ‘āşıḳuñ sevdāsından ‘aḳıl ve ehli ‘aḳıl kör ve sağırdır žirā sevdā (13) ‘aşḳdarun ‘āşıḳdan temevvūç ide ‘āşık bir yirde ḳarār idemeyüp dānā (14) cūş ve merūş idüp günagün libās giyerir ehli ‘aḳıl anuñ ol ḥāletin (15) sūzeş ve bī-ḳararlığın görüp cānuna ḥaml idüp divāna ḥüküm ider ol (16) sebebdendirki ‘āşıḳuñ sevdāsı ehli ‘aḳıl ḥaḳīḳātinden körü körü (17) bī-ḥaber ve zevḳ derūnundan bī-idrāk ve bī-semi‘ ve bī-başardır

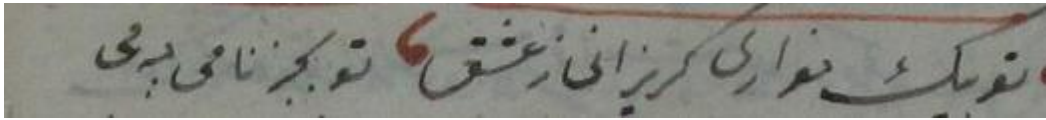
iderler bunlar kılıçdan şehîd olanlardır ammā muḥabbetu'llāh (19) şehîdleri cânlarıyla ve cesetleriyle ve gültileriyle ol yeşil kuşlara girüp istedikleri

/78a/

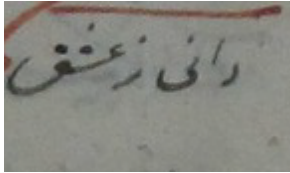
(1) yerlerde cenān içere ṭayerān ve çolan iylerler rūzi ḥaşır olunca ve evliyāyi kāmīlīn buyururlar ki (2) yeşil kuşlar şüretinde olan 'āşıkларуñ ve āriflerüñ vüçüd (3) muktesibleridirki bu 'ālemde kisb idüp ḥāşıl itmişlerdir idi bundan (4) intikāl itdikde rūḥları ol kuş şeklinde olan cesede dāḥil olup (5) anda maḥfūz olup kıyāmet gününe dek cenānuñ bağ varagında (6) ve 'uyūn ve enḥārında ve şecerei tūbānuñ ağşānuñda gāḥ konup gāḥ uçup (7) seyir ve çolanda olurlar bu ḥadīşin işbātından çok eḥadīşi (8) nebeviye delā'ili ma'neviyye gelmiştir ḥaḳīkāt me'āddan ḥaber virüp taḥḳīkler (9) itmişlerdir ammā bu muḥtasar da zıkrı mūmkīn degildir sālīk ārife ve 'āşık (10) muḥaḳḳaḳa lā'ik budurki firsāt elde iken kendü me'ād ve merce'ını delā'il ile (11) ve ḥuccet ve burḥān ile ilme'l-yakīn bilmekligi ḳana'āt itmeyüp cehd (12) idüp 'ayne'l-yakīn ve Ḥaḳḳa'l-yakīn görüp müşāhede itmeği ve ölmezden (13) evvel ölüp ol maḳāma vāşıl olmağa sa'y ve ḥimmet iyleye tā yakındır set (14) ve müsteḳīm olup bir kıl mīqdārı teḥaḳḳūkunda tefāvūt olmaya nitekim Ḥazreti (15) Ālī kerrama'llahu veḥe buyururlarki lev keşefel ğıṭaz ma ez dedet yakinen (16) ya'ni dünyā ile ahiretin mābeyninde olan perdeler açılursa benim yakınım ziyāde (17) olmaz öyle olsa Ḥazreti 'İmām Ālī kerrama'llahu veḥe nazār şühūdünden (18) maḳām-ı ahiret ve 'ālemi mu'allā bir an ve bir ṭarfete'l-'ayn gāib ve nihān (19) değil idi ol sebebdan nūrānī ve zulmānī ḥicābla cişim yakınlarına ḥā'il

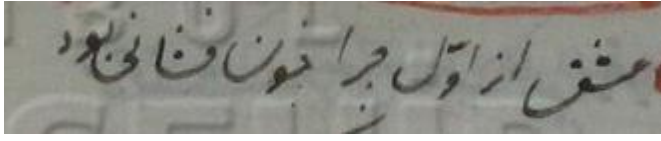
(1)ve marîc olmadı pes bu mertebe yaķına
tālîb olan sālîk gerekdir ki (2) derd aşkı hümrah idinüp şartı ubūdiyyeti yerine getürüp
şırrı rubūbiyyetden (3) āgāh olup ölmezden evvel ölüp şehîd i aşk ve küstei m-āşūk (4)
ola böyle şehîd-i aşkuñ haţāsı Hāk katında yüz sevābdan maķbūl (5) ve alā ve
musteberdir

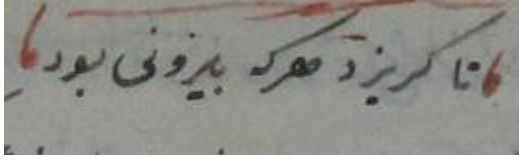
(6)

sen bir hūberlūk ile kaçıcısın meys bir nāmdan ğayrî aşkdan
(7) ne biliyorsun ya'ni henüz sen ār ve nāmūs fikrinden ħalāş olup aşka (8) teslīm
olmadan aşkuñ bir ħorluğuna toymayup dā'imā kaçmak (9) üzeresin aşkdan ancak sen
bir nām işitmesen aşk ne idügin (10) ne bilürsiñ tā pençei şeyre düşmüş āhū gibi
maķhūr ve müsahhār olmayasın (11) belki ħaķīķāt aşkdan bī-ħabersin

(12)

‘aşk evvelde niçün kan dökici ola tā kaçā

(13) her ki taşrāya mensūbdur ya‘ni ‘aşkuñ ibtidasın kan dökicilik (14) ve cellādılıkdañ tā aña lā’ik olmayup taşradan olan kimseler korksun (15) ve kaçın içün zīrā ‘aşk m‘aşūka vāşıl idici bir tarīkı müstekīm dirki (16) her ki bī-ser ve semān cān atup bī-pāk ü ferhanāñ ol (17) rāhı abur iyledi evvel qadīmde dünyevī ve uhrevī cümle murādātına mülākat (18) olur anda ma‘nā ‘ālemi yüz gösterüp aşlen maqşūduna irdükin (19) idrāk iyleyüp cümle murādātdan müstağni olup maqāmı münteḥāya

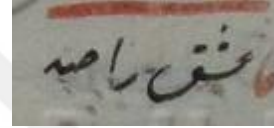
/79a/

(1) sa‘y iyle pes tarīk-i ‘aşkın egerçi evveli maḥuf ve ḥuni görünür (2) ammā dāḥil olundığı an Ḥazreti Ḥalīle āteş gülistān olundığı gibi saña da (3) ‘aşk şıfātı cemāl ile tecellī idüp tesellī iyler ol maḥalde dirsinki (4) nolaydı bundan evvel geçen ‘ömrümi daḥi bunda şarf idüp bu sefārete (5) daḥi evvelce irişürim bilemedim diyünce pişmān olursıñ zīrā bir nesneki (6) firāta taqşīra idüp ba‘de zamān irişse elbetde ol cehliyle itdügi (7) taqşīra nedāmet çekmese olmaz pes ‘aşk ne ḥay-ı dīl ve cān ve se‘ādet-i (8) cāvidāndır rūḥ insanı aña teşbīḥ ve müştakdır likin ṭabi‘atı beşeriye (9) anı maḥcūb iyleyüp ḡaflet ve nisyāna düşürüp mehcūr iylemişdir çün (10) ḡāyet ve ḥaddi irüp rūḥ ḥāb-ı ḡafletden baş kaldırıp ‘aşk (11) irişe ol zaman ma‘lūm idinürki cehli sebebi ile ne se‘ādetden mehcūr (12) ve ne devletden dūr imiş fevt olan ‘ömrüne istiḡfar idüp şeb ve rüz (13) şevk sözde olur ammā anlarki ḥāb-ı ḡāfletde ziyāde düşüp rūḥları (14) bu ‘ālemde firşāt bulmayup āḡāh olmamış ola anlar bu ‘ālemde ‘āmā gidüp (15) ol ‘ālemde ‘āmā vāşıl olup fevt firşat ve iftirāk ve şülbünden (16) nārı cehıyme ve āzāb-i elīme düşüp her ḡāḥ dirler ilāhī bize dünyāda bunca ālet (17) ve bu deñlü kuvvet idrākāt iḥsān itdiñ ammā kıymetin bilmeyüp (18) nā-muḥāl yerlere ḥarāc idüp nefsimize zulm

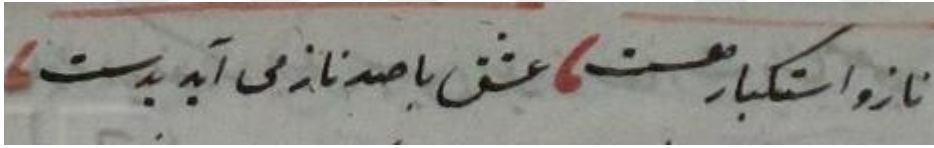
iyledik cehîl ve âmāde (19) aldık nola bir kez daı ‘ināyet idüp yine bizi ol ‘āleme göndersen

/79b/

(1)tā varup az zamanda ‘ameli şālîh idüp taşîl ‘aşk ideydik tā anın (2) sebebiyle azretiñe liyākāt bulaydık deyü özürler ideler özürleri fā’ide (3) itmeyüp cevāb gele azretten bunca zamandan beru ālem kün feşādda (4) sakın olup nice kāmîrānlıklar itdünüz hiçbir gün benden baña teveccüh idüp (5) tazarru‘ ve niyāz itmedünüz sizün aluñuz bederdir girü ol ‘āleme varsanız yine (6) hevāyı nefsünüzze tābi‘ olup beni unutmañız muarrerdiz sizün mekānuñuz (7) hemen diyüp cevāb ām idüp mālîke emir iyleki ebvāb (8) ceîmi bend iyle ve bir daı bunları söyletmeki özürleri bî-fāide ve bî-ma‘nîdir (9) pes ‘ömür fîrşātı elde iken alanını mücāhedeye ve ‘aşa şarf itmek (10)

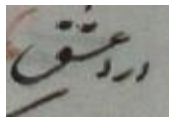
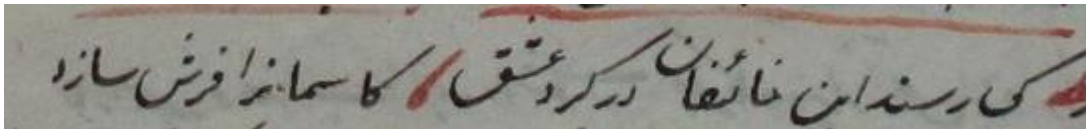

üzere immet ve diāt itmekden gāfil olmayasın mes (11)

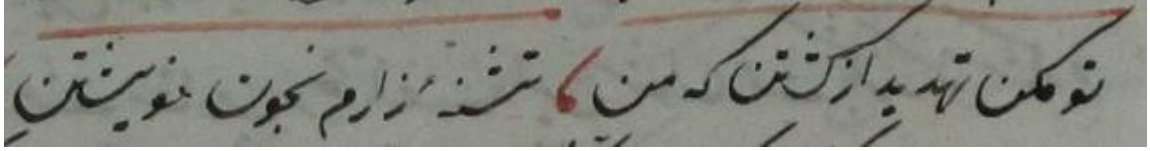
‘aşın yüz

nāzı (12) ve tekebbürligi vardır ‘aşk yüz nāz ile ele gelür ya‘ni ‘aşk ‘ināyetiyle ‘azîz ve nāz neyn (13) ve şā mekān ve mekîndir yüz nāzı ve kibriyāsı vardır ve çü her kemiyān ve maşūd (14) ‘ulūle’l-bābdır yüz nāzla ve istiğnā ile ele gelür żîrā iki ciānuñ (15) sulānlığı ve dîl ve cānın cāvidānlığı anın iledir anuñ (16) ğayriyle degildir ki

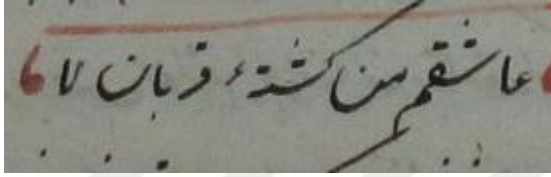

(17) açan irüşürler bu oru çiler ‘aşın erāfinaki köki (18) yer durur ‘aşın derdi ya‘ni ‘aşk bilindi immet velā ebālî cān ve ciāndan (19) gemiş ‘aşqlara menşūbdur bu avf ve recā ve abz ve ba eîri olan

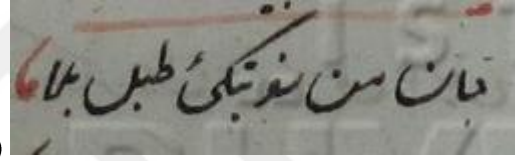
(1) hāifler aşkuñ eṭrāfına devr itmege kaçan irüşürler zîrâ yeri gök (2) ehli aşkın
ayağı altında yeri yer gibidir herkes gökleri ayağı altına (3) alup arşı Raḥmāna ve
Cenāna ve Hāzreti Şultāna dost resmi bulur (4)

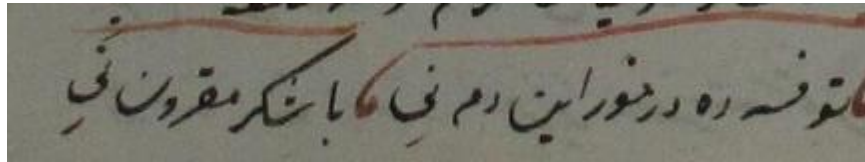
sen (5) kōrkūtma beni dōnmekden ki beni añlayıcı şu sizin kendi k̄anıma ya'ni aşkın
(6) şıfâtı ḥonilik ve tekbîrlik ve aşık kişilikdir sen beni anuñ (7) depimesinden
kōrkūtma ki ben aşkın nîce şāḥ ve nîce server idüğün (8) bilmemiş ve anlamamış ve
benim depimemden ḥayāt cāvidānı ve ne se'ādet (9) sübhānı ve şafā ve kāmūrānı
olduğın aynen müşāhede teşne'i zārım tā burhān (10) virüp yüzbiñ ḥāşıl idem

(11)

āşıkım ben dilenmişim velānın k̄urbānıyım ben (12) cānım belā tıbletüñ nevbetgāhıdır
ya'ni āşık-ı ḥaḳīkî yevm ü aşkuñ (13) müstema'likim ve tîğ-ı lā ile k̄urbānım ki şimşir
lā vüçüdüm aşka k̄urbān idüp (14) lā ile zende ve aşkla şābit ve k̄ā'im ve ferḥünde
oldum ol sebebdır ki benim cānım (15) belāyı aşk tıbletüñ nevbetgāhıdır cemī
āşıkların nōbeti (16) benim cānımdan örülür ve belāyı aşka sālā idüp zümrei uşşāka
ve evtād ve (17) ekṭāb enfüs ve āfāka şürür ve şultān oldum ve ilmi ledünni semāvāt
(18) ervāḥa ferāz idüp ser asker evliyāyı kirām ve ser ḥaḳāi eşfiyāyı (19) meşāyılı

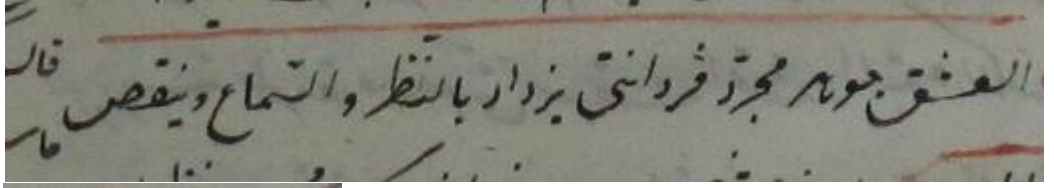
azām oldum

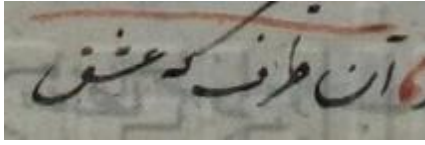
سخت تر شد ندیم

از بند تو عشق را شناخت و از بند تو

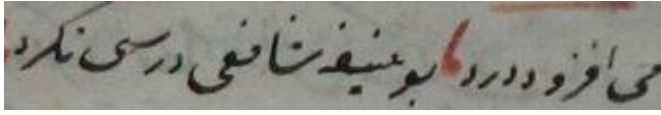
209

(1)el ‘azîz mülâkât olduklarında nefhât nesîmât ilâhî ve cezbât gılbât ‘aşk (2) nâ-mütenâhi deryâyı zâtlarından temevvûç ve tefevvür iyleyüp söz şu gavgâları (3) gün gibi ‘âlemde meşhûd ve cemi‘ âfâki pürnür iyledi ve ol eşnâda ba‘zı (4) mevâliden ve meşâyıh ı kibârdan kimseler hâzretine naşihât yüzünden söz bilmek (5) istediler hâzret da‘hi her birinûñ fehmi ve sülûki miqdârı hasebinle (6) cevâb virüp cümlesin ha‘ikîyle ikrâm iyledi ba‘zısı ehli inşâf (7) olup cevâb ı şerîflerin qabûl iyledi ve Hâzreti Hüdâvendigâr ile hemdem (8) ve hamırda oldılar ba‘zıları inkâr itmeyüp teslim olup itdikleri (9) te‘arruza tevbe ve enâbet itdiler ammâ anların ki nebâyed idü ve aşîlları bu heb *‘ulemâi mütekellîmin ve hûkemâi mütegaddimin ‘âlemi ‘aşkdan bahş ve istidlâl aklı ile zîkr ve beyân iyledikleri delîl ol ‘aşkı mecâzî ha‘kında olmak gerek zîrâ mu‘tezâyı ‘âlem anâşır rûh hayevânîolmağın bî-hasebî e’lbeşerîye rûh hayevânî vâşıtasıyla ma‘hlûkâtda ve zuhûr ve şehvet ve cima‘ ile mun‘atî‘ ve nokşân olur ammâ ‘aşkı ha‘ikî ‘aşkı Hüdâyı lem yezeldir rûh inşanın mu‘tezâsı ve hâlidir kâl degildir zîrâ onun aşlı ‘âlemi ulvîdendir mâsivâyâ ve süflîye ‘aşk ve meyl mu‘habbeti mümteni‘ ve mu‘hâldir mu‘tlaqa onun ‘aşkı ve mu‘habbeti ancak Cenâbî Ha‘kka ma‘şûş ve münhâşırdır mezîyet zuhûr itdikce ‘aşk ha‘ikî terki ve ezdiyâr bulur ve onun keyfîyeti hâli ‘a‘ıl ve fikir ve hayâl ile ma‘lûm olmak mümkün ve müteşavver gelür şıfatı Ha‘k ve ‘âlem ve sırrı mu‘tlaq bir ‘emri ma‘nevî mürşîdi kâmil terbiyesiyle ve vâşıtasıyla vâşılmücâhede ve riyâzât ...ve lâtifei qalb ve ma‘kâmı ma‘hviyet ve erbea‘ mu‘tâcdır men lem yazuk lem yuraf kabîlindendir razzeqana’llahu Te‘âlâ (10) var nâr-ı hasedden idi neffâsveş ziyâyı nûr-ı hûdan bî-naşib ve (11) merdûd idi anlar inkâr ı ebedî ile nâr-ı hârmânda qalmışlar idi anların hâlleri (12) mu‘tezâsınca cevâb iderki benim pendim sizin bilicilerûñiz ve sizin (13) inkârcılarınız fehim ve idrâk idemezki ma‘kâmı ‘aşk sizûñ hayâl (14) itdüğûñiz degildir ma‘nâî âhîrdir nitekim hûkemâyı mu‘qaddimin ve ‘ulemâyı mütekellimîn den (15) ba‘zı tâ’ife istidlâl ‘a‘lı ile ‘âlemi ‘aşkdan bahş idüp (16) dimişlerdirki*

(13)

ol tarafki 'aşk derdi arturdu (14) bu

hıyfe ve şāfī rahimehu'llah andan dersin iylemedi ya'ni gönle mekānda (15) her şeyi ki eger maḥşūsdur 'ālem i naşūtda ve eger ma'ḥūldur 'ālemi melekūtda mevcūd (16) olup 'ilmi Hākda māhīyeti sebgāt itmişdir elbetde anın zāhiri (17) ve bir de bātını ḥaḳīkāt ve m'arīfet ve şehved ve ḥayret zāhiri şerī'at ve (18) ṭarīkātdır pes kelāmı kadīmki kelām rabbū'l-erbāb ve neticeī 'ümmül kitābdır 'ālem (19) 'aşkın zahirine ve bātınına ve şüret manāsına şāmildir pes Rasūlü Kibriyā

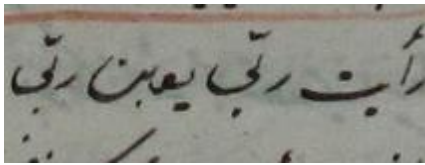
/82a/

(1) 'aleyhi efzālus salevāt vesselām daru'l-beḳāya ve maḳāmı Maḥmūda rihlet (2) itdikden soñrā Ḥulefāi'r-rāşidīn Rıdḳvānullahi 'aleyhim ecmaıyn zamānı irişüp (3) kemā hüve Hākka anlarda dīn-i İslāma ve şerī'ati Rasūl-i enāma revnāk ve behçet (4) ve kuvvet ve heybet virüp tā 'ulemāi eşḥāb ı kibārdan ve fuzelāyi ebyār (5) Rasūl Ḥazreti abbārdan nice ictihātlar idüp mea'nī deḳāik Qur'an (6) 'Azıym tefsir ve beyānī zuhūr furḳānı naşşı ve burahini Muḥammedi ile teşriḥ ve tenvīr (7) iyleyüp 'ayāti şerīfe ve eḥadīşi laṭīfenin ḥaḳāyıkına ve ḡarāib ve (8) deḳāyıkına zevkı ḥaḳīkī ile zā'ik ve cemi' fāik olup muḥkemāt (9) emr u nehi ve teḥakkümāt va'dü 'abdi üzre vaзі' ilāhi tertīb idüp ve tasyīn (10) iyleyüp şüreti aḥkāmın kütübü fıkıh ve meşrūḥāt içere zabı ve beyān ve (11) mea'rif ve mea'nī muḥkemāt ve müteşabihātın tevzi' ve 'ayān idüp furūz (12) ve sünen ve vāhyātın ve uşul ṭa'āt ve 'ibādātın 'emri Hāk ve ḳavli ve fi'ili (13) Rasūl üzere tibyan iyleyüp şerī'ati nebevīyeye ve ṭarīkātı Muştāfāviyeye (14) ḳıyām tam virüp cemi' 'ümmeṭi Muḥammed ol menhic şer'i muḳıme ve şırātı müsteḳıme (15) sālīk mülāzım ve ṭa'āt mālīk olup her mü'min isti'dād (16) miḳdārınca Cenābı Hākka vuşul bulmaḡa sa'y ictihād itmekde idi pes (17) çünki ei'mme müçteḥidın zamānı ayırdı Ḥazreti 'İmām 'Āzām Ebū Ḥanīfe N'ümān ve (18) Ḥazreti 'İmām Şāfī ve 'İmām Mālīk

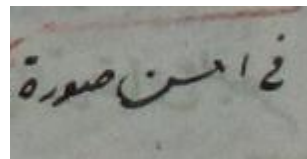
ve Aḥmed Ḥanbel Rıdḡānullah Te‘ālā ‘aleyhim (19) ecmaıyn zuhūra geldiler ‘ilmi Ḥaḡda ve zāhir ve bāṭın Ḳur’anda her biri kemālle ictihād idüp

/82b/

(1) ictihādlarında zerrece ḡaṭā itmeyüp kemā hüve Ḥaḡḡa işābet iyleyüp her biri (2) ictihādı şemeresinde bir mesheb ta‘yın iyleyüp ya‘ni ‘āyātı kerıme (3) ve eḡadışi şerıfeye taṭbıḡ idüp ‘ümmeti Muḡammed içün mezāhib (4) erbāyı nūr āfıtāb mişālī zāhir ve beher itdiler devr-i dīniñ me‘ālī ve (5) netıcesı bir olup şer’iātı mübīn ve şırātı metīn üzerem naşīb (6) itdiler ve mezheblerinüñ uşul ve fūru‘ün ‘emri Ḥüdā ve murādı Rasul müctebā üzere (7) muḡkem ve sābit iyleyüp zevāhir ve bevāṭın seiyei ‘ālemden ve ḡaṭā ve zelleden (8) sālīm ve emīn iyleyüp firāḡı dalleden maḡfūz ve mesūn ve ḡann ve naḡıl (9) mu‘terefenüñ daḡıl ve te‘rız ve ḡaşdında ‘ināyet-i Ḥaḡ maḡrūş ve meknūn (10) iyledi tā ki bu çāre mezheb çāre inḡar cennet lākin mecmu‘u ehli ‘īmāna (11) ḡayāt cān ve teşnei ‘ilm i ledünne ābı ḡızır ve şerāb ı ‘irfān oldı (12) ve cümle ḡaş ve ama badi ve sebıl oldı pes eimme mezheb bu (13) üşlūb ile ḡaḡḡ ve ‘āleme badi nizām ve intizām virüp taḡvīm zāhir şer’a (14) muḡayyed olup irşādı ḡaḡāyıḡa ve ta‘lim ve ‘ilm i esmāya ve ‘ālemi ‘aşḡ ve şevḡ ve şehved ve (15) ḡayret maḡv-ı ṭıms ve fenāü’l-fenāya mazḡār düşüp mertebai idāliden ve irşād-ı (16) ḡayb-ı hüviyetden ve tecelliyāt zāt ve sıfātın maḡcūb iyleyüp keşif (17) ḡacebāt-ı sübhānī başiret ‘aşıḡıyelerinden meşṭūr

(18)

m‘ānāsının

müşāhedesinden dīde-i ḡayretleri meḡşūf (19) fevā’id-i meḡceleri ‘aşḡ ve şevḡle maḡrūḡ ve maḡrūr daḡı olmamışlardı muṭlaḡ nizām

/83a/

(1) ‘ālem ve intizām zāhiri şer‘iāt ve ṭarīḡāt içün meḡ’us ve me’mur olmuşlardı (2) Rıdḡānu’llahi ‘aleyhim ecmeıyn ammā ‘ulemāi rasiḡıyn ve hükemāi ehli yaḡından (3) ba‘zı selāṭın ḡaḡıḡāt şūret ve ma‘nāi furḡān mü’bīnūñ ve Ḳur’ānı (4) ‘aḡımin eşrār ı ḡaḡāyıḡına ve te’vil baṭūn-ı sālīş ve rabi‘ ve ḡāmıs (5) ve sadıs ve sebi‘ mazḡār düşüp

kayūd-ı ʿālemden bi'l-küllīye tecerrüd idüp deryāyı (6) ʿaşka ve maḳāmı lāḫūte vāşıl olup sırrı eḫādiyyetle ḳā'im oldılar anların (7) ḥaḳḳında cümleden bu ḥadīşī şerīfī buyurulmuşdur ḳa'le a.s. inne fil kur'ani (8) hey'etül meknūni la y'alemūne illel ʿulemāū bil leh ya'ni ṭaḥḳīḳ i ḳur'an içinde gizlü (9) nesneler vardırki anları bilmez illallahā menşūb olan ʿulemāki ʿālemi Rabbānī anlardır (10) ve bu ʿālemde anlar nefḫatı ilāhīlerdirki şerīa't ve ṭarīḳı emā kân zabt idüp (11) sülük ve ʿirfānla ve şehvet dīl ve cānla ḥaḳīḳāte ve masrifete yenşūb-ı dest-i (12) Ḥaḳdan ol şerābı nūş itdilerki şaḥīḥ ḳa'le ʿaleyhisselām inna'llāhe şerāben (13) esdda'llāhe ile evliyāi izā şerābū sekerū ve izā sekerū ṭarābū ve izā ṭarābu āalebū (14) ve izā ṭa'lebü vecedü ve ize vecedü şekerū ve ize şekerū tebū ve izā tebū izā bivā ve izā (15) izā bivā eḫleşü ve izā eḫleşü ve şālū ve izā veşālū elā farḳun beynehüm ve beyna'llāhi te-ālā (16) ya'ni Allahü Te-ālīde bir şerāb vardır ki dostları içün ḥazırlamışdır ḳaçan (17) içseler şevke gelürler ḳaçan servere gelseler taşralar ḥayret iderler tā ki Ḥaḳḳa (18) vāşıl olu ve muṭṭaşıl olup kendülerinde vücūddan eşer ḳalmayup yoğ (19) olup Ḥaḳla var olurlar Ḥaḳ ile kendüler mābeynlerinde fark ve Ḥaḳdan ḡayrī

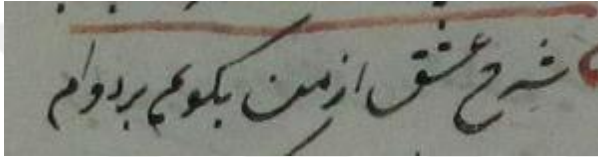
/83b/

(1) vücūd muṭlaḳ ḳalmaz imdi anlarda vücūd āriyeti ḳomayup cümle yaḳīn (2) efnā idüp zātı ʿaşk olup ḥayy ve bāḳī ve şerāb ı m'āşūḳa (3) sāḳi oldılar pes anlar cānānda ḳaçanki ʿaşk derd artup mürşid i ʿaşk (4) anlaruñ rūḥ ve ḳalblerin terbiye ederdi ol ṭarīḳdan ve ol ʿālemi ʿaşk ve (5) ʿaşıḳ m'āşūḳdan Ebū Ḥanīfe ve Şāfi ders ve beyān ve takrīr merāṭib evliyā (6) ve ehlu'llāhi ʿayān idüp tefzıl ve şerḥ ve tibyān ḳılmışlardır anlar naşīb (7) mizān şerīa'te menşūb oldukları gibi bunlarda irşād ḥaḳāiḳ (8) ma'nevīyeye menşūbdurlarki evliyāi kemālin ve eşfiyāi mükemmeline ki iki cihān (9) aḫvālinden ve on sekiz biñ ʿālemin eṭvārından el çeküp (10) ʿaşıḳla m'āşūḳdan ḡayrīden naẓārların yumyup müstaḡrāḳ baḫri ḥayret (11) ve müstehlik ḡayb hüviyet olup yedi zāt Allāhda kena'llahü (12) ve lem yekūn me-āḫü şey'ün el'an keme kene olup bekāi lem yezele ermişlerdir ve anların (13) nefsi nāṭıḳalarından zuhūr iden ʿirādet ve ilḫāmātı ḡaybīye ve keşfi kerāmātı (14) ḡaybīye ve cemi' deḳāiḳ i ma'nevīye cümle nefsi Raḥmāndan ve zātı Sübhāndan nāzil (15) olup beyāna ve ʿayāna gelür bunlardan şādır

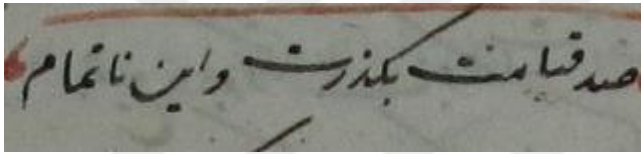
olan measnî ʿilmi ledünniyeden (16) Ebū Ḥanīfe ve Şāfi ḥazretleri ders dimemişler eger ezẓāhır ünvān enbāʿın (17) ḥasebince bu ʿilm i bāʿından anlar daḥi nice measnî ğarīb vel meḥāt ʿacebeye idrāk (18) idüp keşf i ḥaḳāyık ı ledünniye itmişlerdir lākin libās elfāz getürüp (19) ol tecelliyātdan taʿlīm ve tedrīs ve beyān müşehedātı nefis itmişlerdir şādırları

/84a/

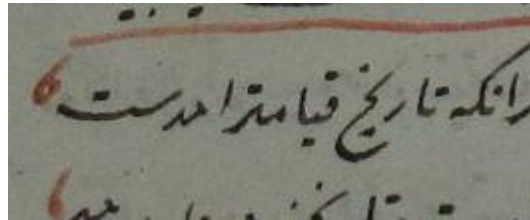
(1) nizām ʿālem olmağın bu daḳīkai ʿaşka dolaşup martz derd ʿaşk olup cezbei (2) ilāhiden ve eşrārı vaḥdetden ḥaber virmişlerdir

(3)

ʿaşkuñ şerḥüñi ekeri devām (4) üzere dime yüz kıyāmet geçe ve bu tamām olmaya yaʿni ʿaşkuñ şerḥüñe ḥaddü (5) ğāyet āḥır niḥāyet yokdur ve anuñ şerḥ beyānına aġaz iylesem ʿömrü dünyā (6) āḥır olup nice yüz kıyāmet gelüp çeküp ve her bir kıyāmetde bir kıyāmete daḥi (7) irince yüz biñ yıllar geçüp ve ḥaşr ve neşr tamām olun yevmü'l-ḥisāb (8) āḥıre irişüp defteri ʿamāl ve kütübü efʿāl ve aḳvāl ṭolup ve zām olup (9) her mevcūd aşlına rāciʿ ve her şeyi niḥāyete irişe lākin şerḥ i ʿaşkuñ (10) yüz biñ faşılde bir faşlı beyāna gelüp temāma irmeye **kul lev kenel beḥru mideden (11) likelimetı rabbi lenefidel behri ḳable en tefede kelimetı rabbi velev ci'ne bi mişlihi medede** eger deñizler (12) mürekkeb olup ve cümle eşcār ḳalem ola kelimeı kelām ı ʿaşkın yüz biñ (13) evşāfindan birini zebān-ı nāṭıḳa beyān

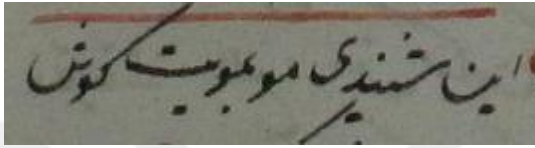
getürmeye

(14)

andan ki kıyāmet tārīhine ḥadd vardır

ḥad (15) kındadır ol yerdeki Ḥaḳḳ Celle ve ʿĀlā ḥazretinin vaşfidır yaʿni kıyāmet maḥdūd ve (16) mevʿūd ḥaddi ḡāyeti maʿlūm ve meşhūdur ammā ʿaşḳ eḥaddış nā-maḥdūd ve nā-mütenāhidir (17) ve vaşfi eḥād ḳadīmdır ve ol yerdeki vaşfi ḥūdāyı ḳadīm ola anda ne (18) ḥad ve niḥāyet ve ne ʿibtidā ve ne ḡāyet olur

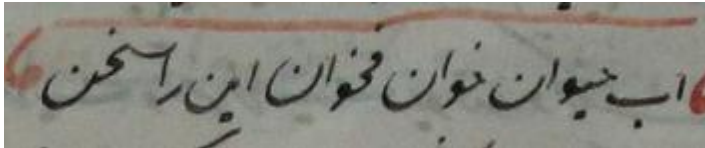
(19)

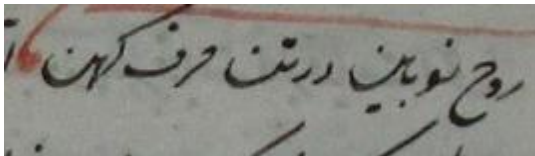
bunu işitdik kıyl

/84b/

(1) baḳılana ḳulaḳ olsun ābı ḥayvāndır içdik nūş ol kis yaʿni bu kelām ı (2) zebānīyi ve bu nuṭḳu Raḥmānīyi çün istimaʿ itdik her bir felek ve her (3) bir zerre cismın birer ḳulaḡı olup cemīʿ vüçüduñ bu kelimāt esmānī i (4) istimaʿ itsün ve bu ābı ḥayātı meaʿnīyi nūş itdik iki ʿālemde rūḥuñ (5) ve ḳalbüñ ḥayy ve bāḳī olsun

(6)

ābı ḥayvāni oḳu buña söz oḳuma eşki ḥarfī

(7) teni içere yeni cān gör yaʿni bu nuṭḳu ilāhī ve ḥayātı cāvidāni ve ḡıdāyı dīl evliyā (8) şāḥibi ʿömür fānīdır sen buña kelām dime ābı ḥayāt-ı Rabbānī di ve bu köhne ve ḳadīm (9) ḥurūfuñ içinde bu meaʿnīyi eşrār ı ceberūt yeni ve tāze can görüp (10) ser nefsi Raḥmān müşāhede idüp kendi rūḥ ve ḳalbüñi izāfet iyle çün bu nefis (11) Raḥmān ve meaʿnī eşrār teʿvil i Ḳurʿan saña rūḥ cān per fetūh ola zemān mevt ve (12) fenādan bil

küllîye necât bulup vişâl i canân ile şād hürrem ve Hüdâyı (13) zü'l-kerem olup merbûtiyetden hâlâş olursın eyñ ne necâmset ü ne râmleset (14) ne hâb

(15) dūşdur illā Hākkuñ ve hayyi kerīmīdir ve zavābı Allahū ‘alemdir ya‘ni muṭlaq ‘ilm
(16) Hākdan ve eşrār ı ledünden levhı maḥfūz ve kalb-i ḥaḳīkâte nāzil olmuş mea‘nī
(17) ğaybīyedir ki semi‘ Hākla işidüp ilānı Hākla okuyamayınca işbu mea‘nīnūñ (18)
ḥaḳīkâte muṭṭalī‘ olmak mümkün degildir cehd idüp tevfiḳı Hākka rāfiḳ olur (19)
ālet-i Hāk olmağa sa‘y itmek gerekdir ve’sselām temmetü’n-netīce

/85a/

(1) eşşerīfetü’l mübāreketü’-müsem mā bī Şerḥ-i Cezīretü’l-Meşnevī el-
Meknī bi’l-meḥātī’l-me‘atī (2) baḥru’l-ma‘nevī ve hey mir’atü li’s-saliḳeyn ve mirḳāt
li’n-nāsikeyn nefu’llāhi bihe (3) li’t-tullābi ilḥvānina el Mevlevīyeti ve ḥuḳūḳ bihe cemi‘
eşrāre’l-hüviyete işbu cezīreī (4) meşnevīnūñ şāriḥidür Merḥūm Sulṭān Aḥmed (5) Hān
şaliḳede āstane-ī se‘ādetde postnişin (6) meşāyihı kirām-ı Mevlevīyeden merḥūmū’ş-
şeyḥ (7) Meknī Efendi bī-emr şulṭān ḥazretleri (8) şerḥ iylemişdür rahmetullahi
‘aleyhim ecma‘in

*‘imāmı muḥammed ğazālī kelāmıdır şerḥi şerīfe yoluyla ta‘āt idenlerin zararına
bu şerī‘at idenlerin zararını ekşerdür // el ‘aşḳu nār yaḥrūmu māsivāl maḥbūb kale Rasu’l-
allah sallallahu ‘aleyhi vessellem ḥayrukūm ba‘del mieteyni el ḥaffī el ḥāzellezi le ehle
lehu vele velede lehu /// ḥadīsi şerīf iza ete ‘ale ‘ümmeti ve şecenūne senetin feḳat ḥallet
el azvite vel uzlete vetterhib ‘ale ruūsil cibālī ve ḥaberde varīd ye’ti alennesi zamānūn le
tenālül me‘işete fihi ille bil m‘aşıyeti fe iza kene zalike ve’ uzlete ḥallet el azvite kale ālī
raḍıyallahu ‘anhu ekşera elmenekiḥa işarul ğazayihā ṭuba limen le ehle lehū ve kale
şahībüttefsīri el kişāfū tezvicet lime ‘alemü ve eḥta’tü lime eşabū feyaleyteni ḳaddemtü
ḳablet tezevvūḥ fevallahi le ebki ‘ale sakın eşeri ve lekinneri ebki ‘alettezevvūḥ ve b‘azı
kübbār arāb dimişdir ettezevvüci feraḥa şüher // b‘azı şu‘ra i arāb dimişdir ki inne*

zeibā eḥazuhū ve teḥazū fī aḳabihi ḳāle şeyḥ zevvecūhu ve zerūhu fī ʿaḳabihi bir mürīd
mürşīdinnaşa terfīḥa izin ṭaleb itdikde mürşīd ana innellahe ferd yuḥibbül ferd fenfered
ḳale'l-mür'ide'l kāmili māraeytü sālīken tezevvec ve sebbet ʿalā ṭarīḳı'l-mevlā fe inne
min tezevvüç feḳad rekene ile'd-dünyā

/85b/

Men eşbaḥaā meaʿfen fī bedniḥi ve emnā fī şerratihi

ve ʿindehu ḳuvvete yümha fe keennemā cemeʿat lehüddünyā baḥrı eḫriha

(1) esnān-ı insān dördür sine ḥavāset daḫi otuz yaşına degdir

2 sinni vuḳūf şenyāb daḫi dirler kırk yaşına degdir

3 sinne'l-ḫıṭāṭ ḥafif sine kühület daḫi dirler altmış yaşına degdir

4 sinne'l-ḫıṭāṭ ecelī sine şeyḥ ve ḥat daḫi dirler aḫir ʿömre varınca

5 sinni nemmu iki kısımdır sinne şabāvat on beş yaşına deg sinne fetüt otuz
yaşına degdir

6 seʿādet ve şekāvet fehim ve ḥamāḳāt naḫil ve seḫāvet ḥavf şeceat ḥubb u
ḥadāvet hırş ve ḳanaʿāt

7 himmet ve zenā'it faḳr ve ğınā raḫat u vaʿnā ʿömr ü ḳınā cemāl ve kemāl gelāl
ve melāl

8 nāy şevḳ iylemeyince dil senginine muʿam nıce mümkin olasin nā'il bizim şeh-
i rūm

9 el ḥadişü'l- ḳudsi ve hüve mā aḫberallahu bi nebiyyihi bil ilhami ev bil melāmi
fe aḫberā şallallahu teaʿlā ʿaleyhi vessellem ʿan ḳalikel maʿna bī ʿibādeti nefsihifel
ḳur'ane mefāzili ʿaleyh li enne lafzi menzili eyzān ʿan ebi ḥureyrete raḫiyallahu ʿanhü

*ene ‘inde zanni ‘abdi bī kāleṣṣārihu’zzanni hahünne ima‘ne’l-yaqıyn kemā fī kavlihi
Tea‘lā yezunnūne ennehüm ya‘ni enne ‘itaḳade ‘abdi ennī mücibeddeavāt ahbebtü lehü
ve ‘itaḳade inni ğafūr ğaferatlehu*

10 mülāḳu rabbihim ḥasretü’l-mağrūn bī ḳūḳūn

Bu eserin;
kataloglanması, dijital ortama aktarılması ve
elektronik ortamda kullanıma sunulması
İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)’nın desteğiyle
İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı
Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü (Atatürk Kitaplığı)
tarafından gerçekleştirilmiştir.

Proje No	:	İSTKA/2012/BİL/233
Destek Programı	:	Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı
Projeyi Destekleyen	:	İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)
Proje Adı	:	Osmanlı Dönemi Nadir Eserlerin Kataloglanması, Dijital Ortama Aktarılması ve Elektronik Ortamda Kullanıma Sunulması
Proje Sahibi Kuruluş	:	İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı
Proje Yüklenicisi	:	Yordam BT Ltd. Şti.
Proje Uygulama Yeri	:	Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü - Atatürk Kitaplığı İSTANBUL – Beyoğlu

380
380

380
380

هذالکتاب
جزیره مشغوی
بیست
کرشدر عیاشان جبری مشغوی
فوق کن در جزیره مشغوی

۲۸۰

İSTANBUL BELEDİYESİ
Atatürk Kütüphanesi
No. 0.F.380

İSTANBUL
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ
ATATÜRK KİTAPLIĞI

طوطی و پستال برای
 صوفی و معنوی
 کشته صفیه کفای کفای
 پوده شکاف زنا یوم
 دلفن قطره ایام فاطمه
 حضرت مولانا جلال الدین رومی قدس الله
 سره را در کمال بیست و نه روز
 از راه طریقت کفایت نمود
 و کرامت و کبریا و کبریا
 و کبریا و کبریا و کبریا

دنی باندہ جوہر وجود بر او خوب آردہ حدت غیر فانی
 اگر کند نکند و اگر موجود نکند تکلیف بعض معاشق
 بیخود از آنکه بیت جوهر و کوکب حق اولدی مطلق کو
 دلف و صفاک وی ان الحق مقصور قدس سره کو عزیز نظر
 آید که ان الحق سرین افشا ایلمکه مجرای اولدی اول زمانک
 خلق کا بیدار باده و غوره اولوب حقین فی صدر الوفا
 غرض ایدر مقصود بهر ایدید و حضرت سلطانی قدس
 سره بر حمله بهر ارکه و الله و الله اکبر افشا ایدیک سرین
 اندر بر سر ستم چلکی سعی ایدک معارضه دن بری اولدی آ
 اهل عشق که اول انجاء بید که مجرب و اصل اولور پس
 نین قرار ان لکامل اولور ان کا ملاک و شافعی
 سحر کینر حضرت مولانا که فوت از آنک مظهری ایدی
 زانجی نین کو سر و درونی آید بقدر ان شکایت انجی بود
 کند بر سریت با سبب کیز ان اول نور غرض ایدک و نور
 مطلق و ذات و مطلق ایدی بشدت که عالم عنان کشف
 و ظلمانی اولغان شکایت طریقی کو سر و درون و الا ان
 عالمه دنی نور مطلق ایدل انا کا حق از کس بشد
 و مشنوعی کو ملک کسب عجبی صام الدین اولمشد
 و بشنوعی محاطی اندر بهر ارکه ای صام الدین اشت

[illegible]

که در شری عطف بحر معنوی **فوق کین** در جزیره مشنوی **فوق کین** چندین
که اندر نفس مشور معنوی کوئی و بس سوادک المعشوقین
و قطب است اکابین قدس کسرت الغریب و بر این مشنوی از این جهون
شکایت میکند از جدایا حکایت میکند **مندان** مراد وجودها
کامله که درونی بی که غل و غش در پاک و محلا اولوب ماکو
پند برون مترا اولوب **دین** و دنیا مشکالت عقد لربن صل
ایموب اولی آفر و نه هری باطنه و از نه ابد اولوب در
شکایتیک بر با کشدن بر باشند و از نه بر البشیر بری بود قدر و زنی
بارن کنه سی دلک دلک اولوب محفل نادر و در باد و لغت
اولوب در کنه و کنه اولوب اصلا اثر فالیبوب **آلت** حلق اولوب
صیت و عهد سی نفس **عالم** اولوب ز برای نمونیز حرکت **صدا**
نقد یکی کین **ان** کامله کورسی و افشنه سی و کورسی
و جهون اصول عین زانو اولوب ز را اهل **صدا** بر وجود اخی
اشات ایله **حقیق** وجودید اگر **حقیق** غیر بر وجود
اشات **آلت** مشرک اولوب **صدا** که اهل **صدا**
مشرک اولوب **صدا** اولوب که **ان** کامله و **صدا**
براد اولوب **حقیق** و **صدا** که **ان** **آلت** و معنی بی انوک

کور و اندان بخش کوزیده انده مفضل اولور اولور دنی کور حکما استعدا
 بولور همو کور کور نور بر اولور اندان مستعد نظر الوهیت
 الود نغم حضرت رسالت علیات الم بولور کور معانی کیم
 بن انده تعالی بی بخش کوزیلور کور دم اصحاب کرام رضی الله عنهم
 ستمال ایوب دیدیکور یا رسول الله الله تعالی حضرت بی بخش
 کوزی کور رمی الله فوج بران منزه صدر سنه بخ بخش کوزیلور
 کور دیکر جواب ویرود بولور دیکر بخش دره التهمیه الزلزم
 قرطاسم جبرائیل ام انده قادری تقاروف کلدی کور اولور
 بخش یک کور دران حجاب کور دم اندان حجاب حضرت و
 ایشیم التا تعالی غرض حق تکا دیدیکور یا محمد بر کل اول اندان
 و جود نور محض اولور جاع کوزیلور قبلم کوزیلور وتم کوزی و
 بر یکله مفضل اولور تن کوزی قلب کوزیلور بقدری و قلب
 کوزی جان کوزیلور بقدری جان کوزی التهمی کوزی حضرت
 التهمی جان کوزیلور متن کوزیلور کور دم دیدی اولور انانیک
 کور کوزیلور حق تعالی حقایق ایلر بعده ذات حق فریب
 اولور التا تعالی حضرت بی جان قلب یا بنده اولان بخش یک کور
 حجاب نورانی وار در مع الود قلب الیزین عاجینه اولان
 بخش یک کور حجاب ظلماتی کور وار در آینه دفع ایلر بران
 ظلماتی نفس بر بنه قیدان حاصل اولور ظلماتی بر کور کور و

انکلی اولدم بولور حاله اولور و بولور حاله اولور چفت اولور یمنی
 یولداش اولور جمعیت جمعیته شالدر کورکرت اعلا کورکرت
 کورکرت اشتیاقا که صبرندان اکدم و هر برینه کند و درامی شمع انک
 دلده کورکرت که اشتیاق و مضایقند یولداش اولور و لاله اولور
 انده ناله اولور و کورکی از طبع خود کشته یارمن حاله اولور من
 نخست اسرار من و هر کس کند و طنندن کفای اولور و غم اولور
 اسراری آرامدی یمنی بی هر برینی کند و یمنی کورکرت اولور
 و کند و کورکرت یار اولور عین الیقین الیقینی کورکرت اولور
 کند و طنندن کورکرت اولور و هر کس کند و طنندن کورکرت
 و طنندن کورکرت اولور و هر کس کند و طنندن کورکرت
 خورم اولور حاله اولور کورکرت من از ناله من و هر کس کند
 چشم و کورکرت از آن نور خست کورکرت من ناله اولور و کورکرت
 کورکرت و کورکرت اولور نور یقین اولور کورکرت کورکرت
 آواز اولور و کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت اولور
 اولور کورکرت کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت اولور
 آقا و طاهر کورکرت و کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت
 کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت
 انک اولور و کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت
 و کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت اولور و کورکرت

[illegible]

ایچنه دونه د عشق قیاسی درگه می چیره دونه د عشق یعنی هر دو جوان
البته حرکتی و حسنی عشق در قافیه کشیک و عشق و غنیمت کسینه
افی حریف هر که از باری برید برده هایش برده های عارید
فی یو لداشده هر کس که اول بریدان کس و نشانی له یعنی از باری
اوله و اول نیکت چله برده لری برع برده لری برندی یعنی بزی
جایدن تو زردی هر برده که فی لفظی کلور ان کا مل
اشا تدر دیکد اولور که ان کا مل اول کسینه بر حریفه
کنده و حقیقتن آید و له غنیمت و کبر و اول عشق طلبنده اوله و الا
یعنی اگر اولور که حریف کلور زردی مجموع کسینه تدر
مجموعه نه زردی و زبانی که دیکه مجموع نه و کس از مستقام دید
فی کبی برده های فی کبی بزبانی که کلور و فی کبی برده دور و بی
و مشتاقی که کلور و بی یعنی طایفه عشق تو باری و مشک و نه کلور
و طایفه که من کلور برید و مشتاق فی حدیث را برده کلور
نیکند و قه های عشق و مجنون میکند فی فانی طوطی شمشیر کلور
ضرب بریدر مجنون عشق کلور قه لیرین لیر یعنی فانی طوطی شمشیر
یو لور عشق یو لیر که اولور ده بچه بارش کس کلور و بچه بارش
آبغ و بخ آبقدر بارش اولور عا شفق و صمیمت کندی فانی
اونبار فانی راه بر فزون در که حرکت اول رای قطع برید لقای
معشوقه و اصل اولور معشوق کندی اولور تعلیم مجنون لیدایی
کسینه کلور

بوسه سوز در جان نمه کشنده چکبلی ز خویش روان اولوب آفر
زبان کا حلق صدر کے معانی سوز بر مالا مالدر و قرین
اول سوز چکبلی سی و میمنی سید بر بس قرین عار که اول معانی
اهلیه سوزی کو غل علان ترش اولوب چکبلی ان ان
کا حلق صدر و عقل نمه کشندن جویش و خوش ایدوب
آفر آمد کی مرید اولان دانما ترش و مراقب اولوق کر که مستمع
چون ترش و جوینده شد که اعطاز در بود که بینه شد و فقا که رطبی
صکوز و استیوی اول و اعطاز اول اولوب دره سوزی اولوب یعنی
دلک و ترش بسی فولا قدر اگر رطبی اول که مرید و عبادات و معانی
ترش اولوب جان قولا غیل و کرس بی و اعطاز و سمینه کشدن
اولان معانی ظهور لیدر البتہ مستمع الواقع سوزی و کمال و حال
مستمع چون تازه آید بی حال صندرن کر در کفدن لک و لال
رطبی جو که تا در طره و معانی اول و سوز دل سوز کشدن جو کمال و کمال
اولوب یعنی ترش بامنده سوز و نبات کبی تا در اولوب و آب معونی
خویش آتکه یا قتی اوله اگر و اعطاز و ترش کر و سوز دل رقی
اولوب سوز یکدن لال اولوب و جو کمال و رطبی تله اولوب قمر
زبان بچ معوره طوباری اولده اولوب دره چون در آب محرمی دور
اگر ترش بکدن بامنده سوز دل رقی و نبات کبی تا در اولوب و آب معونی
کطر ضرر و زباندن اراق اوله اول مستور اولدر بند سوزی ابر

شیر ترش و کمال بی روز نیست روزش ایدند که که بالقدن
غیر اول بالکلف صوبندن طوف اولدی حرکت بی نصیب
آنک که نمه بچ اولدی بالکلف مکافی صول اولدی کبی
اهل تو حید که معانی تو حید بالبق صوبندن ایدوب
کمال اولوب اصل شو بی اولوب در انا لک که بود ربابی
تو حید دن بی نصیب اولدی لک و کوفی کج طوفانی صفات
الاندن و مشق خدارن محرم اولدی کمال بدست حال بخشه چرخ
کمال سخن کو تاه کن و السلام بخند لک و کمال بچ بون
بس سوز ترش کر که و السلام یعنی بچ لک و کمال ایدوب بانو
با فامب روز و شب صفت و جوده اول لک و کمال و کمال و کمال
اولان کمال و کمال بس کمال کر که کمال و کمال و کمال
فاند و کمال اولوب و کمال در بیان کمال و کمال و کمال
اور کمال لک و کمال بامنده و کمال در کمال و کمال و کمال
تا در کمال شمع دل ایدند کمال ای ربابا کمال و کمال و کمال
اولدی تا جاندن کو غل شمع کمال و کمال و کمال و کمال
که کمال کمال و کمال و کمال و کمال و کمال و کمال
مستحق غنقا لک و کمال بس کمال و کمال و کمال و کمال
کمال صفت مقدار کمال و کمال و کمال و کمال و کمال
شیر است و کمال جان کمال و کمال و کمال و کمال و کمال

بوسه

اینده کار که میست به او اوصاف و موصوف اید در سر غیب از اسرار
 آموختن که روز نقاش لب تواند دوختن عالم غیبیک و سیرت
 او که ملک افلاک اید که کوه و یکدین رود و آنکه کوهی بنه یعنی
 سر فراخش ایلم که قادر اوله هر نه طاست کسبیر اول ستر کی کسب
 الله آتی به اید و بر روی سنی تحصیل انیمه سنه سعی الیه **ج**
 که من آنکس نو کند اسرار احاطان **ج** که جو کوس صدد زبانه افلاک **ج**
 اول کسند قولاغی اسرار احاطی نوش اید که اول کوسن کی
 بیوز دی اوله لال دوشه یعنی جهان کیم کند و آنکه تمام سر زلف اید
 و چو در آن اسرار حقه مظهر در سحر و سحر اسرار وری اول کسند
 قولاغی ایچ که کوسن کی بیوز دی اوله هر نه زلفه کما **ج** تا ناوید
 سلطان زاکر **ج** تا زیز دقند زایش مکس **ج** تا کس سلطان و سترانی
 کسبیه دینه تا قند کدی کسند **ج** اوز نه و آنکه اولیه یعنی ستر
 سلطان دینه کسبیه **ج** حق مکس آنکه نباشت که ز دو ملک و سید
 مکر و مهادت اوله **ج** در حضور در باشند جرفه آب **ج** فخر کون و الله
 اعلم بالله **ج** در بایه لایق اوله دروغ ابدی غنی فخر اولیه صلی
 الله علیه و آله یعنی صورت منسوب اوله **ج** خوشنادران غیری در بایه یقین
 اوله یعنی کی در بایه حقیقه منسوب اوله **ج** لا بقدر و لا نا محرم **ج**
 حقیقت در خبر بلور **ج** در بیان کمال **ج** است بآرزو حضرت **ج**
 خود نه کار و حضرت خداوند کار زارت با آنکه **ج** کمالی بیانده

22

[illegible]

صورت یافته شد که شکار کرده بن کفن نوره و حدت ابریه غرقان
 که کز کندن و می نوران فرزند اید و اولدم اندر می نشیند صاحب
 اولدم محرم اولد که رفتن نماز و ان ضلالت و تعلیم
 سیه خلق را بکنم نماز خانه و خلوت صابنه کتم خلق بول تعلیم
 ایچوندر یعنی بن صورت عالیدن جو قدان قانقدیم بجم بوجالده
 اولد و غمی و نماز خلوت اندیکم و طلق سیه و خلق بول کومر حد
 و ارشاد ائله بوجس بن وطن اصله جو قدان کیدرام لکن جان
 حقیقه سیه بول کومر مکلف ایچون نماز اولدم تاکد سیه دے
 حبس زندان خلاص ایدم طم و غم ائله ایچوندر و اخصا بی
 بیج و لی و رطوب فی مدعی حصص و لی کد تائب فی اوتوش کوروم
 ولی ایقوره اکلیم مدعی بن اعا یا نجی اکلیم یعنی نوشدن و ایا اکلیم
 مقام ائله و اکلیم ائله که بوجع ائله اولد اوتوش اوتوش کوروم و اکلیم
 زبانی بوجع ائله کومر بوجع و لی کفی اولد ائله و بوجع ائله و اکلیم
 عدیت تریف و ادا ائله و اکلیم اکلیم اکلیم یعنی ایقور و اکلیم
 قورنه سیه و اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم
 اولد بوجع ائله با اکلیم قانقدیم روحی اولد اکلیم اکلیم اکلیم
 عالیه سیه بوجع اکلیم اولد یعنی کبی ائله بوجع اکلیم کوروم و اکلیم
 بوجع اکلیم و اولد با اکلیم سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه
 کوروم و اولد ایقور و اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم

کد و قند فشفندن عائل اولدنی کیم بوجع و صفای عائل
 لکن و می بندن ماسل اولد و بندن فلور ایدر کشف و الا لام
 سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه
 ایدن و بندن بن و صفای بن اولد بندن و بجم بوجع بندن
 اکلیم بوجع بوجع بندن بندن اولد رخصیه اکلیم اکلیم
 بوجع سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه
 بجم بوجع سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه
 ایچون منا فقلد برار دے ما طم اکلیم با کل اکلیم اکلیم
 فی الاکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم
 و چار سیه و کد و طم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم
 ایدل حجاب صفای حجاب کلوب اکلیم و لی با اکلیم اکلیم
 انا بوجع اکلیم بوجع اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم
 بوجع اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم
 دمی قدس سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه
 صورت اکلیم بجم بوجع و معارفه بوجع اکلیم اکلیم
 اکلیم کیم بوجع سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه سیه
 درون نور بوجع اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم اکلیم
 ایچنه غرق اولد و کومر بوجع کد و می نوران غرق ایلیم یعنی کوروم
 صورت یافته

کوه نور ازین آنی است که آواره و باقی نمانده کوه در و بر آن نظر دارند
 کمتر در عمو آمده و فی صدار قسم که از آن کوه لم بدقی و در وقت این
 کار در سنگان افق بعضیست این کار آنکه عندی که و تامل شد
 و در حق این شمشیر در عمو در کوه نور اما افقد و سنگان و اولاد فتنه
 مضایق یعنی اصح فتنه و وسف اعده ایچی فتنه و معنی فتنه
 سنگان اولاد فتنه بگویند مضایق اما اصل و خاسل باشد بگویند بگویند
 من لم بدقی لم يعرفه ارباب الصحیح سنگران سنگران و فتنه
 اتمک باشد و در جهون تر آن چشم طین بنی نو که از فی بنداری
 اندر هود و جهون که سنده اول باطن کوه رومی که اولیسه نظر
 و جهود اگر یکدک طین ایدرس یعنی هیچ بر جهود انکار الیه
 جمله مخلوق خدا در تعلیم تر آن مطهره و کلید در فال الله تعالی
 مازکی فی خلق الرحمن من تفاوت است که خلقی از ضمن او تفاوت
 کوه نور کمن ابحق تفاوت و روشده و فوله و فوله در بر وجه
 خلقه تفاوت بود قدر حکمت باطن کوه رومی که در کوه نور
 که از تر بالا است آن اید و یقین که در جهون کوه نور که در جهون
 که یقین کوه نور اچلی سینه سینه در طایف کوه نور که در جهون کوه نور
 یعنی یقین کوه نور اچلی سینه سینه در طایف کوه نور که در جهون کوه نور
 در نه در به معنی کوه نور که در جهون که اولاد کوه نور که در جهون کوه نور
 کوه نور که در جهون کوه نور که در جهون کوه نور که در جهون کوه نور

[illegible]

[illegible]

اولمش در که گویند بگویند آن اول روح حقیق و بخنده اسرار ناقصه
اولمش در اما در ظاهر و غیبه و انکار در اما در بحر محیط بیرون
عاشقان کمال و اسطر و اسرار و در ظاهر و اسرار و اسرار
اولمش در که اول بحر و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
مجال بود در اما اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
لیکن اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
اولمش که در بحر و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
اولمش در ظاهر و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
نور و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
نور و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
مجموع روح و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
از اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
الام و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
الی اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
اولمش و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
تعالی و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
رحمت و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
تقیوب و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
مجموع روح و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار
تشریف و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار و اسرار

صدق و حقیقت است اندر امر من حسن و بد و حقیقت است ای حقیقت آنکه و کم کند و دان
 اکلدی ای من ایچند کند و بد و بدی دوزخی یعنی زان حق حقیقت
 محبوب ایکی صحت است خوضدن ابدین و لدک و ابدین بر که عالم
 آفریننده نفس چون بر نفس عالمی بنا آید که ایکی فنا دین و دوزخ دین
 مبداء اول و فطران در بدیم افاضی حقیقت است عده اتمکدن
 بر آن خالی و طر تفکیک عار ظاهر و وجود و فطران و انما حقیقت است عده
 اید ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 از نیکو است ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 شکدن طرزه و بدینی معنویت تمام داخل اول و کسبت است
 همانند باطله فطران ابدین که کسبت است بر کسبت و شیخ کرک
 عالم معنی طرزه مقابله است در بلکه دینی بد زور اتفاق است
 اولند فطران بره اول و کسبت است عین جو اول و کسبت است
 اول بران فطران و اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 هرگز کسبت و کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسی بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 آدم اول و کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 لازم کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 صدق و حقیقت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است

معنا

معانی عالمی و نه اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 صوت است ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 مقداری کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 اید ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 رنگ و و تیره و اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 او اید ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 آید ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 طبعی کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 اید ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 از کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 افکار کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 وار و کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 اید ایده که محقق است او فوکل و کسبت ایده در آن باشد که بدین
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است
 کسبت است بره اول و کسبت است بره اول و کسبت است

معنا

یعنی هر چه در نظر اندازند که زوکی باریک اینها غیب بین اولاد رسیده
ندید غیب بین اولاد غیب بین اولاد رفع کون از غفرا و از غیبی
در کام کما که روح الهی که در اینها رفع الیه بود نکردن و بپندارن
نظامی تاریخ الهی که در اینها رفع الیه بود نکردن و بپندارن
استمکن و استنیدن ماسوا علقه بین نکر و استوب اعاقل و
بالک و البیس کسن و در آخر اول فوضیه منتظر اولاد کسن تاری و دفتر
بر او و اوصیه کذا ازت و صفرا اننا با سبابی در حلق طعم نشکر
معجم صفرا ان و حسته ان که در قومه تا در اینها بجزه نشکر
دارین و در اینها کسن یعنی جمع اینست و خنوصیت صفرا کسن
نفس انکار کسن حواس کسن و قلیله از قومه تا کسن و صلاتن
و لذتن و فحش کسن و در مذاق اولاد کسن که در اینها راز بای جان
کسن که ناکنده جوال کدران چمن تن با معنی جان آبا غنک قویا تا
اول چمن کسر و در کسنه طولان کسن یعنی جان آبا غنک و باغی
تدر و در اینها کسن و در کسنه کسن کسن جان خانی خانی ایتا
ارض حقیقت کسن و عالم آفر کسن و در کسنه کسن و در کسنه کسن
جوان و سیران البیس ارض مفر بین اولاد علی بن ده هم
بر و از او کسن در میان صحت طالع کسن که در کسنه کسن و طلا بدید
صحتی بیانده ارض با برید و تا در کسنه کسن در کسنه کسن ای
در کسنه کسن و در کسنه کسن ای و در کسنه کسن ای و در کسنه کسن ای

اول

و اسما و صفتی سید و ائمه که به مبدء فعلی کنونی و سبب و رضی نوشت
 الیله یار و عاری بدین ابرو دفع اول معنا اصله راجع الی کتب
 روحانی و دنیای طلعت آنچه محبوب اولوب ابد الیاد اول
 ظلمتدن خاصه محال قالم برین معلوم و لدیکم آدم و دیکلاری اول
 معنا اینش صورت کحل اینش اگر صورت اولی احمد علیه السلام
 الیله یار و عاری ما شد سر شیزان عالم قلم برینست چون
 کرد اصحاب را از اندک است ما چو عالم اسما نازنگ و بار شازی
 الحق اولی چون اصحاب که شک و سبک کنه ال و بریدار یعنی اصحاب
 که شک و کلبی اصحاب بر چینه است ال اندیدار هیچ صورتی مانع
 اولی اصحاب بر عاری و لغو افکار و نظر عالم اسما نازنگ و اولی
 امی کس رقی امی که بر امه معاری اولی که بر صورتا
 درشت رقی اولی که بر آنکه بر نفسی مکران دنی لطیف
 ایدوب سنی اول معنا ایدوب قائم ایدوب چه برکتش از ان نقش
نقش را چون که خاش خاش شد و چون که زبان وار و کاک اولی نقش
 اولی نقش خاش خاش شد و چون که زبان وار و کاک اولی نقش
 یعنی بر چینه که معنا بر غرض و لغزش اولی آنکه بر صورت لباهی
 بخا اولی که بر لغزش آنکه افکار غم یوندر برینست چون که صورت خوب
و نیکو افعال بدین دیکر و سبب ما برینست خوب و لطیفه
 اولی بر این خصلت اولی بر این برینست ما برینست صفتی کس

حق

تا اول فصل نقل اولوب آفرته انتقال اید بخمچین در جاتیده
اولور انتقال اید که کن صکره مقامه واصل اولور ایزه عمر ایدی
و در دست سمدلی ایدجه سوبه قالوب سائر اصل جنت ایلر
صفایه عشرته مشغول اولوب راحتده قالور و اگر عکس اولوب
انفاستی مفکری اولور کن عین رب و نور و عبادین عینیه صرف
ایده آفرنده نداننده و محال ایزه قالوب اول مقامی تحصیل
ایده فرشته فرشته نموده و ن امید کرده مجموعه ما ضیاء این نگویند
نه بر بارین این کرد و جو فته مجموعه ما ضیاء این نور ان ایو اولور اید
که این باقی اسکی زهر بونون شکر کنی طبلو اولور اید یعنی ما
اولوب کس الذین یهد السبیل لهم حننا مقتضای کجیم
زمانه واقع اولور کنایه بر نور و ناست بسیر لغفور ایلور
نهدیل اولور بخمچین یلدران فلک عیال کنه بلانور زهر کنی
سحاک و قائل اولور اید استغفار کسیر زهر کنی نهدیل
اولوب فلک دران لذت اولور نکلیم کنایه عکس ایلور اید
زقوم عجلد حاصل انش اید نور و در جمیع اید کن صدق
یعنی رینه نهدیل اولوب صاحب انواع تلذذ حاصل اولور است نهدیل
سبیل کرد و ما ضیاء مشغول از حال بق کنایه عکس نهدیل
ایدی حق تا اولور طاقت اولور اول کسفت انش کنایه عکس
اولر انش کنایه عکس طایفه نهدیل ایلوب طایفه صرف اید نور

12

[illegible]

اولوب بود و آنکه دور از محاور اولوب و اندک بود و صاحب حمیده بی کسب
 ایدوب عشق الهی به مظهر او شوق جاذب نور محض انیدل اند
 دیدار محقق و ذات خدای بر نفس آرزو را تمام ستودن بسجایان
 الهی اولوب بخزانده ماهیه ذی الجمال اولوب اون کنز کبریا
 عالم فیض رب اولوب دریا کسب مجاهده کسب را همچون ذرات
 دان ای عمود تا نکاری خلق نبود آن تو کسی و قرانی الدین کمی بی انجو
 تا کیسین دخی وصال شنگ و اولوب یعنی آفریت قرانجیه دنیا
 انبی کید عار لکه بونده الینگ و الکیسن آنده حاصل الزسن به
 بونده الینگ تحصیل انجیک و آنده اراده مفسر و قوی است
 اولوب مقرر در نه بیهوش در الدینا فرعت الافرة آنجا کای بد
 و اولوب کسب و اگر کسین بوسیدایق و ظلم افریند درست مقرر
 یعنی امد رطل و بران کچر کسن و امد رطل و بچون ظلم و بیهوش
 اوستو که ثابت اولوب طالع و طالعیا سکدن اولوب کسین زیرا
 سسنگ و اولوب شقی شوق کند و کسب و قرانجیک و هیچ کدم
 کاری و جو بر آید اسب که کرده فرید هیچ بعدی اگر کسب و
 میش و بر می برانی کور دلی که ارشاد صبی کسن طوطو یعنی
 اگر آفریت عکس قرانده کسب ایدوب به عوضی مقرر در واکر دیا
 عملی طوطو در واد و مقرر در و بونده کزیر نه کور ایدوب

اولوب بود و آنکه دور از محاور اولوب و اندک بود و صاحب حمیده بی کسب
 ایدوب عشق الهی به مظهر او شوق جاذب نور محض انیدل اند
 دیدار محقق و ذات خدای بر نفس آرزو را تمام ستودن بسجایان
 الهی اولوب بخزانده ماهیه ذی الجمال اولوب اون کنز کبریا
 عالم فیض رب اولوب دریا کسب مجاهده کسب را همچون ذرات
 دان ای عمود تا نکاری خلق نبود آن تو کسی و قرانی الدین کمی بی انجو
 تا کیسین دخی وصال شنگ و اولوب یعنی آفریت قرانجیه دنیا
 انبی کید عار لکه بونده الینگ و الکیسن آنده حاصل الزسن به
 بونده الینگ تحصیل انجیک و آنده اراده مفسر و قوی است
 اولوب مقرر در نه بیهوش در الدینا فرعت الافرة آنجا کای بد
 و اولوب کسب و اگر کسین بوسیدایق و ظلم افریند درست مقرر
 یعنی امد رطل و بران کچر کسن و امد رطل و بچون ظلم و بیهوش
 اوستو که ثابت اولوب طالع و طالعیا سکدن اولوب کسین زیرا
 سسنگ و اولوب شقی شوق کند و کسب و قرانجیک و هیچ کدم
 کاری و جو بر آید اسب که کرده فرید هیچ بعدی اگر کسب و
 میش و بر می برانی کور دلی که ارشاد صبی کسن طوطو یعنی
 اگر آفریت عکس قرانده کسب ایدوب به عوضی مقرر در واکر دیا
 عملی طوطو در واد و مقرر در و بونده کزیر نه کور ایدوب

نه قبايح حاصل ايندگ ايسه در الزام و سنا الزام مقرر در و محققه و صحيح
تبدیل و تغییر و محال بود و اگر شش عمل ايسه کنند آن منفك و اكله
که اسی ضلک و آنکه چهار می باشد بر بدن زوری و دارای میکند ای جست
اکا که نفس بر پا اید به فی اوزریت زجر اید و عدل اید یعنی عالم و بحث
و دوست اول مکشند که نفس بر پا اید و به بدن زجر و قسم اید و
ریاضت و عبادت و ضعیف و مخیف و معنوب و مطیع اید و نفسی
و راه اید و روشنی زنده اید و قلبه صفای و بر علم و عمل اید و عدل
و دار اید که تو نقل می کنی در کار این شست کن پس تکبیر بر چهار کن
اگر تو نقل اید این عمل بجنه اید اول آنکه ای افی اندک صند
جباره صفی که یعنی اول مجامعه که و بر هیکل و عبادت اید
انده صند که تو نقل اید اول غلظت و عمل فحشه و اگر اندک صند
بر دم است که اید میکنی تا توانی ای کیه و طریقی انبیا و اولیا و جده اید
تا قادر اوله قهر ای اولو انبیا و اولو اولیا و جده اید
جهانده عیدیک انکار و افعالی کنه قادر اوله قهر انبیا
و اولیا طریقه و در شش نا آنکه در زجر شست اولو اولیا و جده اید
هشتر اوله سن و آنکه در معنوس و بار اوله کس که کافرم من کو زبان
کو شست کس دره انبیا و طاعت یکد و نفق کافرم من کو کس
زبان ایدیه انبیا و طاعت بولنده بر نفس یعنی سن او نمیه عربی
انبیا و طاعت صریح اید و انبیا و طاعت که لوازمی سن اید و بر نفس
انبیا و طاعت صریح اید و انبیا و طاعت که لوازمی سن اید و بر نفس

باز

زبانی آید بگویند بن معقوله اقتضای اولایم دیو بود بورد سکندر
 بر آهمن زبانی است بجست کاین نباشد و در بشد نا کست کلاشی
 دموه اولد اور بجما بی بور ولز اولور سه ده از دینی جانی
 و طاعت ایک طاش دور ایر کشد بر ون یه اور بجق یعنی ایک بیز
بیره بمع ایر یک اشر معرفت ولور بصیرت ظهور اخر اولز
اکر جقق اولور سه ده از واقع اولور البنده از ی مفر در کسن طعن
ایلا ایر طاعت ک حکم و تأست اول نیج جقق اولز البنده ظهور ایر
در یک مین فرع الباب ولج ولج ایک یائنه در یک نوی قبوی
فائق و اولم ایله ایته اول قبوی داخل اولور خفا که کوی این
در رحمت نما که یاب ده عظما خود بود رحمت قبوی
کلم اول بورد یک و اجابت بورد یعنی هر کیم که حقل
اجابی و عصابتی قبوی نما از ایر وق وق ایر حق تعالی اگا
بورد یک و بج ایلا بور عالم این سجما و اک طهر میل ایلا
صون در معنی زنی باز کنده بر فکرت زن که سه باز کنده چون
معنی قبوی آورد کسن کفا آورد فکر و قنار این اور که سن خصار
ایر یعنی معنی قبوی آورد حقل معنا طلب ایر کسن کفا معنی
قبوی آورد که معانی جربینه ستفوف اولور کسن بده فکر
قنار این آورد حقل و صایع و ید یعنی و عنا ب
عنا و حقل این سیر انکه طهران و حوال ایر کسن کفا معنی

[illegible][illegible]

53

2

بولندش اوله بیدار آید نه خج و واقعه ای کجوری تکلم و از حق بگوید
 حق تعالی جیبه خبر و مشد را در کسکه طایرین موسی کج
 علم دلن تعلیم این حضرت و بقیه تسلیم و طبع اوله و چون
 و جرایده ناله موسی کج خج شفق عینی به ابریه سبیل و قصود
 حاصل ایه سن این رسول صمد را از حق مستمع خواجه صمد است
 خواجه بولند از سبیل بی الجبار و بقیه است از این اقلین تعوی بی
 حضرت است این بی که مقترب است از ملک و برود و صورت
 صورت الوجب و قفل و ابریه منتظر در امر اوله و بی
 صفا صمد و جالب قیاس ظاهر اوله پس بولند
 غیب و الهیه به خود اوله رسول که خلاق و ضماز
 بلبی رسول خدا بیدار و در طبعی است که است از حق و نماز
 حاضر و مرید ظاهر اوله و جمیع موجوداتی معنی قناری الله الوجب
 خج حقیقت مرید این نفی و اسرار روح القدس علیه احیاء و
 عظم وانی خج نمک لائق بر اسد فیس و مشرب جالب اوله ناله
 اوله که حق صفا و بی اوله رسول و راه مستمع اوله و بی
 علم لدنی نهفته قادر بر سر او اوله خوفی دادند و بیکر دیون شفا
ندی خواجه صمد از اصل جالب اوله حقیقت رسولی اوله لائق نزل
 و بران خفقت یعنی اصل الله و حقا که به با سبیل مظهر در
 و نه بود و مقترب در لاجرم خج شاهان اوله تقاری زیاده در

۸۲
 امش بر کمال ازاده به دشمن اوله سن و انگش و جمیع خواجه لادن
 و افعا لادن شیوه راست و تنوعات صفاتی من اهدو
 ایدوب انی لند و مرشد دوش سن زنها رنگ و احوالین
 کند و حاله قیاس ایدوب انگار و رنگ و خفته
 ستاک و اتمه و محل ارش از ده صوبی صا و بوب طیارین
 کبی و طوقی اوله و اتمه بمعیت و طلم و راقیه اوز راه اوله تا
 آنکه نفیست قدس سبیل فحیدر فیلد سبیل ایدوب سبیل
حقیقت خبر را ایدوب چون رفتی بر عهدین تسلیم نمود
 موسی زربلکم و ضرر و چون بر طوقین خاف اوله اتمه تسلیم
 اوله موسی سبیل و حکمی آتیه اوله یعنی حضرت موسی
 و جمیع الجوبه حضرت و ضرر و ابر شوب و بولند شوب
 دیدیکه باقی الله سکا تابع اوله بن و خفته قائم اوله بن اوله که
 فقدان تعلیم اوله و غل و ارش درن بکار فی تعلیم ایدوب
 حضرت علیه السلام دیدیکه یا موسی بکفای اوله و سن و طلم طایر
 کند و بصبو تحمل ایدوب و سن زربا احاط ایه مد و بکف
 خیده خج صمد ایدوب سن الله صور سکا و کبر در و علم الکمال
 و مقتضای بود رسو لادن مدته و مقتضی اوله که لا یستل عا بفعل
 الیه اوله سن بکفای لادنش و مرید اوله سبیل دیدیکه موسی و م
 دیدیکه ان شاء الله بنی بولامورده صمد ایدوب بولند سبیل ایدوب

دوران کن که قائلند که اصل فضا نندان اولوب هدفن
و اصل هدفن یکجا اولوب است و نیز زیاده از این کلام
و نهاده کلمه و دادند و نهاده منقسم کلمه انتقال انگار
مقرر در اصل نفرستند تراکی اندزه اولحق افضل را بر
بانه بر جاده المهر سن همان فری فرصت یولووب زیاده
در نهاده طبع نهاده اولوب اهل را عیال اولدم کسب
حکما ایوب قوشچ زنده کانی ایدین بودنی ارفند در برین
او خدا ایدین آنکه مسو بر عکس قیاس المهر سن جهش
یوفند که حکما اولان سکنک قائلند که سن مؤمنان کندن
دور و یکسان از خدا است جاده افش از لوت نیست
جاده شست از دین و از طاعت نیست جاده جاده نهاده
آنکه ندان دکله جاده دینده کاکا از مؤمنان کلد یعنی اگر
کسینه که و اگر سیال کسب حکما نیست و لوت تحصیل
ایده دین کسب محتاج اولحق ایچون دین جاده و فکندن
سنگها از نهاده هرگز قائده جاده یوفند زیرا سکنده و آنکه کده
در فنی قسمت ایده وین خدا در دین کسب کسبی
ایرشد و دین اولدر و آفرنگه جاده خدا و اولان خدا اند و دین
الاهی در یوفند سوزند و از مؤمنان کلد را ای که صبر
نیست در دنیا دین صبر یچون داری ز نعم الما صدق ای شغول

خاندان اصل الله کاکا علی جانور و ایدر کسکه فایده بینش
طریق آیدین یوفند و دینی اولحق فضا نندان این سخن همی فی
نزد و در مؤمنان کسب انداز نه کفست و بار خفت
بوی خورنده علم و دادند و از دین کسب کسب کسب کسب
لیکن سوزید و ایدین یوفند یعنی همی کسب کسب کسب کسب
ایچون دین کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
صاید قید کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
اولان کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
طریق ایچون دین کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
او یوفند صاید کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
از لوت کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
ایچون دین کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
یوفند و ایدین کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
حکما ایچون دین کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
عیال صبر ایچون دین کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
حکما اولان کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
جاده شست طریق هدفن و سوزند و از دین کسب کسب کسب
و نهاده اولان کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب کسب
اولان

[illegible][illegible]

باشی تو بنده سیم و در ازاد اول ای اوغل نجیب داری کش و آفتون
 بنامی اوله سبب یعنی کش و آفتون قده زانده جهاد شنید که
 ای و کوشن تریه سیر یو یو رنگین اولوب اعطس انما قنده غریز
 مخموم اوله ریزه حقیقه طاش و طیه قدر سکه مسجور طایفه اوله
 اسبب کوشن ملکه و ناست و جهاد سنگ ساینده ریخه بره
 سو و دوات اوله طاشه و طیه کوشن بنامی اسیر و لی و نیست
 یو بی طغ و فی ضری بند قور و بر ان کسی ازاد بی قید و انگ
 اوله می که بر بی کردار کونه چند قیامت یکت دورنگه
 دوزی بر بار داخ و دوسین نه مقدار صفر بر کوشن نیست یعنی
 حقیقت یعنی در یاسنه نیست ان انگ که کوشن بر باران
 نشانده و دور انگ و دورک طرفینی اوله و نقد در که برزخ انگ
 طو کجه در دوزخ فانگ طو یونگ و نقد غیر سی ظاهر انج
 یکت ز نه ده اوله معن سنگ دکله رخا و چند نه نشون
 سبب کده اوله ابن کله و فالت انگ اوله
 غمخیز بر دوزخ سنگ انگ دانه یونده و اوله ان انگ
 ماکت اوله یعنی قیامت الحق فانگ طو یور و دین و کله
 و معده سی کوزه سینه کن لغو دین غری حاکم طو یوسی سینه
 ماکت اوله که سینه بدین طاشه و در کوزه چشم و ریاض پزند
 ناصب فانغ نه در دین و ریاض کوشن کوزه سی طایفه

سوزنده اولوب الده عشق باز قله ایدر که شمس معن سنگ
 بر تو ای یکدیو و دیو در نه منعکس اولوب بوشی عاریت
 ایدر در خنک و لطافت و طراوت کسب انوار ری نایق
 و عالم اول بر تو کس اصدن بی نه و خاف و اول سن با قید
 می ادر کس و بیجا صحر عکسید و صله کوش و بره
 نیاس بازق ایدر در کیه یونگی اصل نه و روبر مستور و بر دوز
 انگین نگاه آفتاب از یونگ و اول عاریت صیانی کنده و به نوز
 عالم سفر ایدر کس دیوار و دیو که بند و و یاب و صفای
 بی آب اولوب اول کوشن لطافت و در خنک و دوات با کوش
 زانق و یحیی اول مشتاز لیس ایدر نار و غلله کوش و بری آید
 کوره کوش آبلش بره بله اسیر ایدر اول و قنده انگ کس
 شمع بدین عانت بب اول هر کس حقیقت انگ و کوش
 نظر اغریه بدین د سیر تو کس ای کیم و اطلب اصلی
 باشد و مقیم بر کس کوش نهار سن ای یون بر اهل ایدر
 اول مقیم اوله یعنی بو حسن قانی به طایق نوز کوش ضیاع
 کیه که دیم و کس اید زانق اوله ایدر کوش
 و بره سین اوله بر اصل فی طلب ان که مقیم اوله هم بران
 کنده و انگین منفک و طیغه اوله در باز کوش دنیا و نیای
 کس ای باز در نه کس باش ازاد ای کس نای
 باشی

دل زینسی شقائق ربانیه امیر ملوک و پرنسپ و اولاد آنکست بی لباس
 و عیان و خاتم صیدان فقه برپولان اولدسی منک زلف زیاده
 جلیک رضا صاحب دلمر باکیر که با شندن کلامی کیده طریقه نیتین
 بازشیمیم کی مسکرت اسامی دلاویز بر دماغ جانی منوط و خوش زلف
 پریشانیه طرغمر دیده رکشانه و بر خوش ایید مال و دنیای نام زیان
 ضعیف ملک منقاد لمر نای شریف دنیا مال ضعیف نونلرک
 دهر ایید عقی منک شریف و نلرک طوز اندر یعنی دنیا دایملرک
 دایمسی که ملک مال و محبت و اصل و عیال و جاده و ریاست
 پروا لکه که حقیقده بیفد نهانده در پونه میل ایود دایم کفرار
 اولاد شتول ضعیف بی عدد و بی پروا زلفی قوتلر نهانده در
 آقا ملک عقبا طایفه روشن و نهانلرک شرفی اولد و کیه دنیا بیفد
 کرکس کی مالش اولد شویب شانه صید و ش ملک و بقا و مقام بلند
 پروا ز شتول عفت ایود اولد دایم طیلان اندیلر لاجرم
 سعادی ضایع اولد شویب نفس من و علی آنلرک صد لکرت
 عدد و عین و قصور و برین و مانده آتین و شتولرک لکس که کوزلر
 اشتها لکه ملک نعم باقی روزی ندی اندر ملک منکر شرف بلند
 پروا و کوزلر کتیکه و قییدلری بی حرص و از اولوب کرکس کی نیای
 بیفید میل و دنا صید و ش صید عقبا طیف اولد لکه لمر مقام محمود
 و اصل اندیشه میل الیوب فخر سابق با خیرات زود و منک لک

فخرص اولدیر سنده نوش و نفس کی طایفه نلرک ایچی خوش ملک
 آتیده مقام طلوب اولر صحرای اوخه رو ملک چشمی کثاره ایود
 اینا کی بی اول مال عزم ایو بیو اولر باعهده ایو کی بس اولوب
 سجانه ایرکدن قانور سینه خلوه نه است فائده ایو ذکر حق کن
 بانک غولاز اجنوز بنم نرس را این کرکس بیوز منق نقالی
 کرکی ایو دیور آو این نویز کرکس کرکی بیو کرکس دیکر
 یعنی منق نقالی بی ذکر ایو قلبک حائل اولد و سواس شاسی
 اولر آنش نوید ایو یقوب کل ایو کرکس دنیا آجلش کوزنی
 آنکست و ارا کرکس بیوز تا شفق ندا قلبکده ملکای نفلیک
 نور دیر ایو کوزلر و بیك صفائق ایو دل و فایک کلشن
 کسبی اولد اب دریا دم مال و جاده مال و منصب زندلر
 یانده در مال و دیر بر ایو صمیم کلاه کل بود کوزلر سارا نه
 مال و القون باش و کلاه کبی در کل اولد که کل صعد صغری تو و صغری
 کلاه ایو باشی اورقوب صفیقین کل اولاندرا آفا معنی بیوزلر
 کل لکدر که مال و آتقون ایو کندن صغریب طایفی لریز
 درونی بی عدد و بی من و بی لطف و باعهده آنکه زلف بیوزلر
 باشلرک بیوز کلاه نیت خوشن آیش آنکست که زلفی
 و طره سی و کاکلی رننا اولد بیوز کلاه معنی کیده خوشلرک اولور
 یعنی آتقون آنکست ایو بیب نیت کینه سی معارف الهیه ایو شویج
 دل

انبار و در سلیمان و او ایام کاظمین فتنه و رعدی مقتدر و طاهر و حسن شجر
 اولاد که با کونون ای سید این جهان نام خود کردی اعیان جهان شکسته
 ای بو جانگش اسیر گردی نامکی جهان ایدر ای که درک یعنی رقص
 و صفا و نفس نی و جانگش نده می سن و اسیر می کنی بویر اسیر
 و بنده ای نامکی نامکی عکس ایدر ایدر جهان سمن افش سن
 ای تو بنده این جان مجوس جانک شده که تا خویش را خواهر جهان طای
 مجوس جانگش بو جانگش نده می سن بخیر کردی که کردی جهان
 خواهر می ایدر سن یعنی سن لیل و طار بو جانگش خد متنه اسیر
 اولوب جانکی سمن افش سمن بخیر کردی سید او صفا داندن بخیر
 اولوب کننده خواهر جهان که سمن خاندن معمور ایدر ایدر
 و اسیر زلف کردند شاه اسیر بار عکس سنول سیاه ایدر کافور اولد یعنی
 یعنی اندر که طبیعت بندن خالص اولوب کثافت ریشه سمن
 سلطان روضه تدبیر و در کثافت سمن رخت عکس بویر بخیر ایدر
 صورت شاه دخی شاه خلق نامی آنجا سیاه کافور نامی که بقدر
 آنکه بوی که اسیر دنیای دوند و عاریت سلطنت ایدر معنور و علم
 ازل و ایدر دن بفرمود و معمور در سلطنت از و بکر علم ذات و صفا
 خد و نده بر آنکا و اصل اولوب معنی شاه عاریت که اصل الکر و ایدر
 عفتن و اندر دن تعلیم اسما و اتمه عاریت سکدن خد صم بویر
 ایدر حکمی حکم حقیقه لایم سفلس و بی نوا فاکور شاه کور از و صی

در توجیه زمانی نشان از الفقا قاطع و تبار اوله تحت نداشت
 آنچه تحتش خوانده صدر بناری و در زمانه تحت بند او که سینه
 انی تحت او قوش سن صدر و سوسن و قیوره فالش سن یعنی اولی تحت
 دیو خر ای که یک و رخت دن جانمش سن در که دقیقه نه
 عرو منده فانه و نه نز و نه صبر و از برای هیچ منایه سنده در و صدر
 طلق ایوب مجله فعود ایند یک ع قیودن طشره قالد و عذر **ک**
 دقیقه تحت ر صد رکوش در نه آکا جوس ایند ایلی جهان
 شاه اولو کوزی موهودات دنی سلیمانینی و از تحت تصرف
 محکوم و سخن او که از ارج از جمع آری زرد و یک ع عاقبت از نو
 بماند در یک ع **ک** از بدین اگر قوم کمی اتون جمع ایده سینه غا
 سنده ارتق فاکور یعنی محکمت از چندین دنیا طلوسی و قوم صانی
 اتون جمع ایده سینه غا سنده ار نه فالو ب دوشنا لک ع
 و عک ج ایدوب سن نقیر و قلیو ایده و این و ر و ب عذر یک ع
 دانی بملکه اولو سینه **ک** در دنیا خلق این ما و نیست **ک** عاقبت زین
 ز دنیا انتا و نیست **ک** خلق ع ز دنیا بی بونا و سنکه رعایت بود و این
 و شکمکه یعنی فلق ع انابتی و نور نیکی ز دنیا کیده هر **ک**
 و جودین اکلا صلی علی کرمه و خدای کلامی در کلام
 کیده ر الحقه که انگ و کوی که قید یک کیده یعنی بونا و سنکه

از آن

عجله کرد
 و جودین اکلا صلی علی کرمه و خدای کلامی در کلام

اشتهای خلق بندگی است در ره این بند آهن کی گشت خفاش
اشتهای محکم باغدریوس البته مشهور و املق طریق مقصد بر حکم
باغدر که در باغدن زیاده در و سلاک و عواقب و موانع فتنه صحن
و از ادای شیخ طریق مقصد قطع رات ایوب واده و اصل بهر طراز
بعضیه علم و معرفت بند اولور بعضیه زهر و صلاح و تقوی بعضیه
عزت و ریاضت و مجاهدت و الهی است و صفیه در بهر سوره
مستغفر و مشهور الیوب اول فعلت اشتغاری انابت مقصد و
اول فعلت آنی القیور در داغ الیوب فند که آید که مانع و لور اجده
الهی از شوق اول زور ایوب قهر بر سب با نداشت و اصل اول مقدر
قلم بر ست بر ست کمی الیوب اول صفیه خلق مقصد اولور جقد
دور و لور و لور لغو با نداشت پس سا که نازم اولیایه که لیکند نه
مهر کن فعل و در ست کور سیه و این الوقت الیوب کنفایین کنونی
مقدن اید یوب نه نه حار و لور و اگر لطیف و کفر فیه مطیع الیوب
کنده را راتن فایوب مطلق ارادت مقصد قائم اوله تا توانی
بنده شو سطلک سبانش از خم کنش مین کوی شوی مجموعه تا ناس تا ناس
اوله فیه بنده اول سطلک اوله طلب کمی زخم جویی اول چو کلا
اوله یعنی قادر اوله فیه اولور مقصد و در ام الزام مقصد فند اید و لیلی
مسکین اولی حار است اید که و فدا کور مفاسد فتن فتن ایوب
مداد و مدادین یوز و یوزیه و طوب و شش نه کفر زخم کلوب زخم

الحمد لله

کوه رسی غا در اوج آنکه دوشم و موهایی که بی یمنوار اولوب
 زخم و الم ایش زده و دالما رسا اولمغ سسی اید هر کیمکه عشق کینه
 در کلف بدو کفر اولمعنی آنکف اوکنده بنده کدن غیری یعنی
 هر که شتاب عشق بچینه آئی نوش ایدو حیث ایدی و عز
 باورانی حاصل اتمش اولو و دیده بهضرب اید جمع استیابی و
 حق منشا هده ایدو مستغفون بر معصیت اولو ایا آنکف اوکنده
 بنده کدن غیری کفر در زیر استمکنده هر نیز نظر است که کور که کفر
 دفعه بنده کدن غیری کفر استراکری و اولو بهضیت استراکری و اولو
 کارانه باشی و عکانت بر خسته معنی باشی که کانت بر کشند اولو رسی
 ران قوت بختر رسی دیو دشو ر غنچ اولو رکنک اولمغ قلم رسی
 دیو دشو ر غنچ اولو رکنک است آنکف بر خدی و حصی و ابر
 آنکف رسی شکار اید ران اولو رکنک قوتلر دیو دشو ر غنچ اولو رسی
 اولمغ قلم قوتلر بر روالی صلی قوتلر نشو ر یوقدر هر کما آنکف و نوالی
 و هر نقانک غنچ فاسی مقرر در بدوالم زیاده کبر راه نجات یوقدر
 باکار و بارش کجوب مورین بالکطیبه حضرت بقدر تفویض ایدو
 کینه و آره ران چقوب معوفانی اولمغ نهضی جاره یوقدر کما
 هر که داده من نور ایدو اما قصه قصای پیروی او روه اما هر که اول
 کینه و دینی زاده و یرکی یوقدر او قضا آنکف باینه یوقدر قودی
 یعنی هر کیمکه کینه دسی اولو مورین و هر لایزین استکراه ایدو تلف

64

۱۲۴۵

محمود بهر سوزی استمناح ایوب نجیب الیها آقا یازد و صدق استغاثین
 کماله تحقیق یازد و البت بونگش واصلی و ادر که کداف
 کده دیونقک ایوب غماز راه دستور و ادر که و ادر که اول فریه
 بهک و و الجنده او کمالی و مسالی بهو اهری صعب عیالیک
 اک و سترک و اولسون بولده بونی ایوب خار و خندان
 اولوب او تو زنده ای اندر کیم الجنده یازد و سرایه کلوب
 اول جوه نگر و قوسین یقوب شمشه ایچ و کیدر دیر اطرافه نظر
 هالوب کور دیکم لیسخ الدار غیره دیار جوه الجنده کور و نورسنه
 یوق آقا کرانه دصبر بر اعلاش و دیوار ده فرخ انور و براسکی کور کرک
 باره سید بکوره و باره می آصهور عیدر سنه یوق نجیب
 ایدله افعاله که بوندری شیر ایوب مالی پیده و من امنش اوله
 دیو جوه نگر و دوت جاننگ و استوب قازند مشغول اولدیلر
 تاکه عاقر قلوب و اغت اندیک کور دیکم که باره یوق علفش
 عاقبت جمیل و شرمش را قلوب یازد و کلوب استا یا فند
 دونه بله عدله راییوب ناز قله ایدله یازد و عذرری قبول
 ایوب صوبلین بار شاهین دنگ ایوب اول و فی الکلیک
 جعفر ایوب ایازه حواله ایوب نجیب بهر سوزی ایوب قیر دیک اولدلی
 عفو ایدل آدن سلاطه محمد ایازه صوری کوشک دریا یازد و
 یازد و یوب و یوب دیکم اول زمانه که سنی دار الحوائج کلون

الکلیک ایوب
 ایوب ایوب

عالمه صنف دلیه یوز قضا آقا یوز کتور سحر کماله عیب و امانه
 بهر کوب دم الی و کچر صفر نه ماهر اولد و من ایوب بعضی
 عداوت الی حاصل بودر استقامت فی الزوده ستمت باله لقه دره
 صبیح ننگ و عاندن فیدر لوب اسرار مافی البان دست
 رسی اولیه خلق عالم ضما شزین مان و دقیقه ننگ و مستور اولیه
 نیکه ددیش شریفه بودر اسره و هک و و هک و
 نه هک یعنی آتو نگر و صفه ننگ و و هک و
 سکر ایکیک طریقه و انک و اطوار و اباسید
 دوستن و دشمنان سزایر و اوج سنه ننگ و عدوتی و عرقی
 نه پای و در آشنه صورتن کلور و مطلق اولوب سلاطه
 ایدر لوبس و من لوب ضمیرک و محبط ایدر زنا و ننگ و کیدر
 استرا ایوب اصحاب صفه صفه غلبه راز و یوب و هک و
 ایوب تاییوز قضا بودر کتور سنی کور قارم و سوان کیدر و
 انیمه دریا فو اشته کور و و جارق کدی نیازن عقیق لیه
 یازد و محرابی یعنی یازد اول کلا نیکه که انک و جوه خاص
 و ایدیکه ننگ عیدی انک و فر دافل اولون کیرکون اواء دیوان
 سلاطه محمود و غنویه ایوب دیکم که سن ایازی سندن مخفی جوه
 خاص و ادر که جمیع خزاین آده جمع اولوب فقط اولوندر کندن
 عیدی کور کیم که کور آتی سندن صفه کوب خاص ایوب در سلاطه
 محمود

علم و قدرت و ارادت و دینی بجهت صفه و قدر و تدبیر و این و آراسته
 ایوب خلقه ایلی شهمی شرط انضاف و کله که بودند که عفا
 دنیا کی دوا ایچون خرج ایوب کمینی نماف یه به وضع ایوب
 و کنه و نه و بود و انایت و یوب البیس کی انا فیه ریهین جارق
 ایوب بوشکست نطفه ایوب دملک و فائیه اول حالت و تا جیدگی
 زهار و زاموش ایوب اول فقارقی یارندن کیده ریهین تا بو
 که کلکی و ان نیشکست فاندن مسکنکست و تنزلی و انک لاری
 و تو اضلکست زیاده اولوب انا عند منکره المقلوب لایله
 زوره مسنده اولوب خفدن بعیه و نظر و غایتدن دور و لائق و معد
 اولیو ساین و جگر و اریق قشاقست بنی بنی اندوکنی بیوب من
 عرف ستره و اصل و حقیقته منصل اولور من و ط و منین
 فلهن اولوب سینه و جده تیره سین ان شادالت قعالی هرکه
 چور او من و ط می زنده موت باجست ان برابار هرکه قیو او زره
 من و ط او زره بایان اول بیکه جفر معنی هرکجه یوقون و یکست
 انکست روی و جود و کست که کتوره دانا یازره و تضرعه و طالو
 نلکست و غور و عجب و تکرر سودا سنده اولور اول و ط و خفدن
 مرد و غایت فدارن مطرود و مقام سین و ط لاهوت بر و ان اثر نمان
 و طان کجوب تواضع و مسکنست ایمنه بیت مواضع طلاق
 این سنی سیت عاشا شفا نماند صعب و درین بیت ملک

کستور دیکر کورکست آرمده و به جارق ایازده ایلی خدی سخی
 بو خدی اول زماندن بر و بارشاهکست دولته بو مقدار کسند و حاده
 ایشتم آصف دوران اولوب صفت کستور کلکی مسخر اولری
 هرکه کله دیوان بارشاهکست فارغ اولوب فانه بر غزم ایوب طوی
 بو جوبه کیکوب کیکورکست ایوب جارق نفیض عیض ایوب و مرکه
 دیوبی نفس کستور اولمیکه دولته ایدرم وزیر اعظم اولدم و دیوبور
 و خانه مسود اولم سینه کیکورکست باره سیند و به جارق و مرکه
 غیر به کاکست و قار ککل اکین بو کج دولته و سلطنت ایشتم و مرکه
 بارشاهکست بارشاهکی باکشدن کیده کوب و مرکه کستور کفران اولور کین
 دیوبی حسینی تربیه ایدرم دیوبورکست و مرکه حضرت فنده و کاک
 قدسنا السرة النخا بر بو کورکست جارق و کدن و مرکه کستور کستور
 ناز اولوب نطفه و کورکدن و مرکه کستور اول نطفه و مرکه
 اولوب کستورکست اول نطفه کدن صورت بنفیکست کستورکست اولوب
 انکست و جوده ککوب حسن تقویمه ان اولوب کستور کستور
 مبداء و منشائی اول نطفه ایوب اول فاندن کستور کستور کستور
 ایازوش عالم عدل و جوده نه ایوب کستورکست و کدن طلس اولور کین
 بیوب بران باکشدن کیده کیکوب کیکورکست کستور کستور و جوده کستور
 منق بلبل و کستور کستور ایوب ایوب بو کج حفا کستور
 ایوب کستورکست زینت ایوب کستور و یوب سمع و بصیر و طلق و اراک

و قناعت نگویند و قناعت آنکه بپایانده در صبر کنان اینفکندار
 این طاعت آنکه در فقر است غرض آنکه فقره صبر اید و او مملو کنی کجور
 آنکه گویند که ذوالجلالت عزتی فخره ربیبی می ساکتی راه فقری تمجید
 وای طاعت حقیقت نذر اندک است که طریق فقره را خن و رسا
 ندی حاصل آنکه سینه سینه صبر بای که بوطریق فقره نشنا
 فیض و استقامت و قضا حاضر اوله ازین شکسته خطره مملو اوله
 صبر اید که حضرت ذوالجلالت عزتی کنجینه سی فقره بایکده در شکاف
 کوه فقره سنی الکی دایانه عزیز و دانا و سنی ماسوازی باکت و توبه
 الی همین که توکل کنی عزیزان باور است رزق تو بقدر توانش ترست
 آگاه اولی که توکل بذالهی و یا یاعزیز ساخته که در معنی تحصیل رزق
 ایچون الکثر و یا یاعزیز دیر در کوهی اضطراب و دشواری
 سخن مستطوره مقدور اولی که در شکست سکا سندان زیاده عاشق
 و مشتاق در حسن معانی طریقی فقره فقره فقره و طاعت تو قناعت اید
 و معنی گذشت تدبیر ایدوب رزق ایچون عوام الناس نذر آن
 آنکه در رزق کهدی دیو صبر بفرقی آن نور فقره در محبوب اوله
 بر این فواید که نذر این معاش عیش کو تا به نور درگاه باشد که و
 کوه فقره که در فقره رزق از کلز اول معنی کوه فقره که در فقره رزق
 کهدوب فقره مشغول اولوب ایدیم عالم بخود در دیو توکل قناعت
 جانگشت و رزق نقایب مستور و محبوب انور حق حبس و معنی

عاشقانه مدد صبر و رزق یوقلعه یعنی نصرت رسالت علیه الصلوة
 و اتهم جمده و ارحم و نفس و عرق هم و در فقره آنکه و کوه ایچون عروج
 ایدوب متقا استواء و قناب نورین اوارتی به و احسن اولوب کلام
 اوله که پس سراج فلک یوقلعه اوله که یوقلعه قناب انهمیم مقام
 عروج ایدوب بر وارد اوله اول سیدک عاشقانه که دینی و ایمانی
 و مدد یعنی یوقلعه اوله که یوقلعه عاقله که اگر کوه رسد و دیو ایدوب
 ایدوب ذات حقیقی انبات ایدوب آنکه فائز و دانا و باقی اوله طهار
 که گاه کنج معنی رزق نیست غرض معنی به دانه نیست نیست
 نفس کجنگ که کارگاه یعنی یوقلعه در فقره که خرابی و کج فائز اولی
 عدده در دله و کی مقدور کوه نذر ایدوب نصرت و دیو ایدوب
 نسبت فقره در شکست بنامانی و افکند معنی و مستور یکست
 اول عدم الملک کجنگ و در دوزخ کجور سیدک تمام اوله طهار
 به حالت مصل ایدوب قضا جائز که در فقره ایدوب یکست
 یوقلعه سیدک انک عاقله و عظمی که اگر کج فائز کجور سیدک
 کجوش برقی کجست فقره نیست سکی معنی آید کجور سیدک
 کجوش برقی اوله یوقلعه آنی و اریق عاقله کجور سنی که یوقلعه ایست
 یعنی یوقلعه برقی سوار او که عاقله جانب و فقره در دله
 مقصوده ایدوب کجی آنکه اگر کجور سوار او که کجور سنی
 بر دمه بقا عاقله و عزت و ایدوب ایدوب بر دمه بر وارد اوله در باطن
 و قناعت

غیر بین در شکست هم اول و بر و شکست سببی آیه سینه سخا می
اول خود یعنی غیر بین ده یک شکست و قنده و برین اول در شکست
که شکسته دم القا اید و سببی اند بود در شکست قنوب اوصاف اند
نقی و اسحق واسطه اند المقف کائن اولانی اول شکست اید و
هر شیء خاصه که در شکست غیری نه و بجز در شکست حجاب
ادبه رعایت اید و شکست کرم و غایتین کنند و به متصل که در شکست
فایده اول و برین سینه میکنی ای به شکست اشتیاج خود بختیاج در شکست
عرض اندر سبب ای به شکست و اشتیاجی به غیر مختار و فی نقی قنوب
کندی اشتیاجی به شکست مختار و فی عرض اشتیاج به شکست به شکست
اکثر به هر صفت شکست حکا و لطیف و نوب اید به هر شکست
غیر بین اشتیاج عرض اید و شکست کند فی حق نظارت نور و مقهور
اکثر بین هر شکست اندر اید اکثر با زاره و دست شکسته و ناز
نیزاره و شوق و اشتیاقده اول و شکست که شکست مغز و شکست
کائنات از غایت بوزن الکین که شکست خفته و شکست
کائنات که شکست حسن کثرت غرق اولش یعنی مغز شکست
حاجتی که شکست و اول شکست بوزن شکست که شکست قناعت بکین
بوزن شکست کائنات غرق نور اول شکست بالیت نوعی معلوم
مغز شکست دیدا و از اید و قناعت شکست که شکست نور شکست
خلق و عالم به لری عدالت طبع شکست با لرب فطرت بکین شکست

شکست در شکست از برین شکست در شکست دور اول که شکست
کائنات شکست یعنی الله یلین اول شکست فی انوکش
ایچون اول و الفقر اید الله شکست شکست بر و شکست
غیر بین اشتیاج عرض اید و شکست کند و فی نور و شکست دور شکست
بشکست که شکست از شکست که شکست یعنی شکست شکست دور شکست
بشکست و شکست شکست در شکست غیر بین شکست دور شکست
انجا شکست شکست اول شکست و الله شکست عطا شکست لائق شکست
نوعی شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
بشکست که شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
نقص شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
کائنات و شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
مستقیم اول شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
از شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
صوبی شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
آند شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
در بیان شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
اشکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
در شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست
در شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست شکست

هست در دل صد راه که این باشد مذهب عشق و دار هرگز نیک
 که گویانده بیز او را در بدو ششک و در کوه گنگ و در نهی او از این
 عوطلا که است و هر عاشق که گویانده گفتن عذری و از او را در
 عشق و تقضاسی نام از این و بیو بود و در او را بدید از حد و
 و این صد بیز و جمع او را پس مراد است و عشق و محبت مذهب و کلام
 انجورین که در مذهب طوطی است و محرم او را که گویند و از این و این
 کجین عشق و اصل کلام دنیا شده ستاز کلام عشق
 که است در کلام دنیا که ملکین طوطی بدید که او را کلام از کلام
 که است عشق و کلام و مظهر نام او را و در او ستاد و در او کلام
 عشق که است غلام و مظهر نام او را و در او ستاد و در او کلام
 کلام عشق این کلام است سماع کلام که کلام کلام کلام
 سماع و قنده بونی که در کلام باغ و کلام کلام کلام
 مطلب عشق و خوراک و کلام کلام کلام کلام
 بود که کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 اندک کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 و عشق و کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 این کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 و کلام کلام کلام کلام کلام کلام

عشق و کلام که مظهر نام او را و در او ستاد و در او کلام
 ندی صمد در کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 عشق و کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 و کلام و در او کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 بیزه عاشق نظری و قلبین و نفس و مشاعده و آینه و معاد کلام
 صفات و کلام و تغییر اید و انما است و محکم و قنده و طوطی کلام
 شصه رنده و طوطی و کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 روست کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 هر که معشوق و کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 شعر و نور و کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 غیری عاشق کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 محو کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 و کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 نیست کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 بود که معنی عشق و کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 ابرش و لذت و کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 زیار بود و در کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 کونیه کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام
 موصوب کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام کلام

جسمه فلک است ثانی بر دایره اول دخی را به ی عروج المدی و اولیاده دخی
 اول فدرست حاصد برین بود که بر ای سر بقاری طهر فدرست ای
 دیون عالم عشق مؤلف اوله یار عشق اوله یار عشق بود که برین
 روح و فاکد کشت قلب ایوب کنا قهرین لطافه تبیین الیدی
 لاجرم افکاره عروج افکاره فدرست و فدرست حلال ایوب هم
 فاکدیری عشق سبیل افکاره اوزره بقوب مقار عالی یار الیدی
 تنجلی سندن کوه موسی رفقه کلوب بابو که بر و جالاک و اولدی
 آفرینجی بهار طو بایوب فدرست و باره باره اولدی نیست
 از عاشق کسی دیوانه تر عاشق از سودای او کور است و تر عاشق دیوانه تر
 یکسره یوقه عقل انکس سودا سندن کور و صعبه درین عشق مظهر
 خوش عاشق دایما مست و لا یعقلدر و دیوانه دخی دله و عشق
 و عاشق کشت سودا سندن عقل هر عقل کور صعبه در زیر سودای
 عشق و فاکد عاشق تنوع ایده عاشق بریده فرایده میوه دیوانه
 عشق و فاکد ایوب کونا کون لبار کبر هر عقل انکس و اولدی انکس
 و فاکد فدی قرار لغین کور و چون حمل ایوب دیوانه حکم الیدی
 سبیل و کور عاشق کشت سودا سی عقل مقتضی کور و
 بجه و دوق دونندن بی ارکست دخی مع دخی بصیرد که در ظاهر کور
 اورا ناطی کلوک و رشور و فون اورا شهید شو که در خطا سوییمن انکس
 خطا ایوب کور و کور فاکد طو فاکد عشق انکس اولسن ای یوسر سبیل اول

عشق در یاسیت قوتش تا به عشق سو کیکد و انکسک صفا عشق
 بر یار دخی کور غز یعنی زبان اطله عالم عشق شرح و بیان ایوب کیکدن
 فدی و فاکد قوت ساهو استماع ایوب حویندن ارکست و لیدی
 عشق بر یاری غیر متناهی که کور انکس قوری و ناطی عیار کلوب
 انکس کاره اولماز کنا هباش عشق فون سودای مای طیب حمد لایا
 مای شاد اول ای بریم فونش سودای عشق ای بریم حمد عاکر برین طیب
 یعنی ای بریم سودا سی فونش سودا کست بری ایوب و فاکد و غوغا سندن
 فارغ و آزار الیدی و هر صوری و معنوی اولی عاکد و باطن و ظاهر و صلی
 طیب اولوب بری بی حلت و باکست انای رموز سر عاکر
 الیدی عاک ای داوای کفوت و باکس مای ای تو افکار و عاکس
 مای بریم سن کجتر و و نامو سبیل کشت دوا سی سن ای بریم
 و نامو سبیل افکار طو فون و باکس سبیل یعنی ای بریم کجتر و باکس
 یعنی ای دوا اولوب افکار و باکس و فون و فاکست انکس
 او شاد برین اولی عشق دایما شاد اولی جسم فاکر و از عشق
 بر افکار کشت کوره در فون کور و باکس کشت طهر اوق جسم
 مستغن افکار و اوزره اولدی طار فقه کدی و باکس
 اولدی یعنی فاکر و در جسم انبا و اولی در در فاکست حمد علیه السلام
 سواد جسمه عروج الیدی تاسره انکس ایوب و در فاکست ادرین
 علیه السلام فاکد جسمه عروج الیدی و در فاکست عیب علیه السلام که کور

فایده مشتق است اطرافین دور آنکه چنین ابرو نشود در برابر یکدیگر
 اعلی مشتق است ایمن آئنده یکی بر یکدیگر هر کس که کلامی ایمنی از آن
 آنوب عرض رحمانه و بیانه و مدینه سوطا نه دست رسمی بر او بود
 نوکین تهیه از آن تن که من کشته نزارم بخون نویسن سن
 قوت نمندی و شکست که بن اکلیمی صومسین کنیدی فایده یعنی مشتق
 صفی نو نایق و شکست و عاشق کشته سر سن بن آنکست
 به پندیدن قوت نمندی که بن مشتق است که شاه و نجبه سرور و کهن
 به شوم و کفر شوم و بنم به پندیدن حیات باورانی و نه سعادت
 به جانانی و صفات و کارانی اوله سخن عینا من عهده کشته نزارم تا جانان
 و برت یوز نگین حاصل ایدم عاشق من کشته نزارم لا
 خان من نو نگین طبل ملا عاشق من دیلم شوم و لا کست فرامی شوم
 جانم ملا طبل کست نوبت کاهید یعنی عاشق حقیقی بر و مشتق
 مستعظم و تیغ لایه قربانم که شمشیر لایه وجودم عشق قربان ایدم
 لایه زنده و مشتق نابت و قائم و فرزند اولدم اول سببه که بهم جانم
 بلای عشق طبل کست نوبت کاهید که جمیع عاشق طبل کست نوبتی
 بهم جانم این او و کور و بلای عشق صلا ایدم زور و عشاق و اوازاد
 اقطاب انفس و افانده سرور و سلطان اولدم و علم لدنی و سموات
 ابرو ایدم فران ایدم سر و سر اولای کریم و سر حلقه و احفای
 مشایخ عظام اولدم کاهنده ره در نور این دم فی کاهنده مقرون فی

نواروب آرزو فایده عمل حال ایدم تحصیل عشق ایدم یکدیگر است
 سیبیر مشتق لیاقت بودید فی دیو عذر لایه عذر لایه فایده
 انقیوب میواب کله حضرتان بود که زمانه بدو عالم کون فایده
 کائن اولوب نجبه کاهنده اندک از بهر کون بدن کفایت ایدم
 نظریه و نیاز اندک از کست اصل کست به در کعبه و اول عالم و اسکندریه
 معنای تفکر نه تابع اولوب بنی او نو کله مقرر در کست و کفایت
 همایان خیمه دیوب میواب عام ایدم کاهنده امر ایدم که اولوب
 بهیمینی بن ایدم و بر فی بودی سولیت که عذر لایه بی فایده بی بهیمینی
 پس عمر و صفی الهه ایدم قدرتی کاهنده به و مشتق حرف آنکست
 اوزره همت و دقت آنکست غافل اولیم سن مشتق راحه
 ناز و استکبار مست عشق با صند از می آید مشتق یوز ناری
 و کله کئی و اردو مشتق یوز ناری ایدم کلهور یعنی عشق غایت عزیز زمانه بن
 و شاه مکه و مکنین در یوز ناری و کعبه سبی و اردو و بهر کئی و مقصود
 اولی الا لایه یوز ناری و استقامت ایدم کلهور زیر ایدم زمانه کست
 سلطان فی و دل و جاکست جاو و المفی آنکست ایدم در آنکست
 غنیمت کلهور کست رستند این فایده کست عشق کاهنده سمانه و فرزند سارا
 در مشتق قین ایزد شور که به نو نو بنده مشتق است اطرافنه که کوی
 بر دور مشتق است دردی یعنی عشق بلند همت و الای جان و جانان
 کجمن مشتق نه سوسه بر بهر همت و در جاد و قبض و بر سه اسیر اولان
 فایده

[illegible][illegible]

محمود بن عبدین بقاره مهر و بر برده دنی کلمه را **عشق** فرود
 عاشق من عالم بشریت الی عالم البقیه یعنی عاشق کلام عالم بشریت
 هست و یکت عالمه بر شمس سید بر کس بود چنانکه ذکر اولدی عشق کلام
 صورت بعضی اوصافند نه که طبیعت نادر از تنیده و پستیل و اراقد
 معلوم اولدی یعنی عشق و ذات عشق دمی بعضی صفات است و احاطه
 استدلال اولوب معلوم اولور لکن حقیقت عشق و ذات عشق
 نه ایدو کین الیه بل کلامه که سلوک است و فرائد و افای و خوار بود و در
 عشق و شرب نجه مدت یا نوب یا کمند و بدیه عشق و شرب
 رسوم مضاعف اولدی بر مقام و بر رتبه ابر شورا که سمند و دانش
 عشق اشتیاقی و مقلای اولور و پیروی و شغل و عینی اولوب
 طبیعتی طبیعت عشق اولور جمیع اوصاف صور بدنی است یعنی اولوب
 زالدی ، طلق ذات عشق و پیوسته عشق اولور **این طرف** که عشق
 می فرود در **کوه** شیف شافی درسی ندارد اول طرف عشق اولور ابر و دردی
 پوشیده و شافی رجمها است این درین المیدی یعنی کوه که مکانه
 هر شی که اگر محسوسه عالم ناسوده که اگر معقوله عالم ملکوتیه میبود
 اولوب علم مقده ماهیتی سبقت افش را بنده اکثر **ظاهر**
 و دره باطنی حقیقت و معرفت و شعور و هدایت ظاهر و سبقت
 طایفه بر کلام قدیمه کلام رب الارباب و شیخ اتم الکلام عالم
 عشق کلام ظاهر و باطن و صورت و مفاسد شامه بر کس اولور کلام

عبدی افضل الصلوة والسلام دار البقابه و مقام محمود در ملت
 اینک از زنده خلفاء الراشدين رضوان الله علیهم اجمعین زمانی بر
 کما هو مقتدره الدین اسلامه و شریعت رسول امام او توفیق الهی
 و توفیق و عیبت و ربوب نام علماء اصحاب کبار درین و فضیله اخبار
 رسول حضرت خیار درین نبی استخار الیه و رب معافی و فائز قرآن
 عظیم تقدیر و یاقی ظهور فرغانی نص و بر اعیان محمدی ایدو شریح
 الیوب ایات شریفه و احادیث لطیفه کلام مفایده و غرائب
 و فائز ذوق حقیقی ایدو التوفیق و معیض و با سنده فائز اولوب حکمات
 افزونی و حکمات و عدو عدی اوزره وضع الحقی و شرب الیه و رب
 الیوب صوره اکامین گفت نقد و شرمات ایزه خطه بیان
 معارف و معانی حکمات و ستا باین توضع و علی ایدو رب فروض
 و سنن و احادیث و اصول طاعات و عبادات ارمق و قول و فعل
 رسول اوزره خیال الیوب شریعت نبویه و طریقت مصطویه
 قیام تام و ربوب جمیع امت محمد اول منشی شریع مقید و صلاستقیم
 کلام و در علم و طاعت مالک و اولوب هر مومنین استعدادی
 مقدار و بنای مقدر وصول به مقصد سعی و استقامت و انکاده ایدو پس
 بوند اندر مجتهدین زمانی ایدو دضه امام اعظم ابو شیف و شرف
 دضه امام شافعی و امام مالک و احمد شریف رضوان الله تعالی علیهم
 اجمعین ظهور کعبه علم مقده و ظاهر و باطن فزانه هر یک کلام استقامت و ایدو

وَعَلَى قَوْمٍ يَدْعُهُمْ كُفَّارًا هُمْ يُدْعَوْنَ
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

سہ وقوف سہ شہداء دینی دہرہ
نور پاشاہ دہرہ

سر الخطای ابدی شد شجوهت رفتی دریر
افروغ و وارغ

اسماء ابیہ بکر
سنة وفاتہ دخی
او تو زینہ دکر

سر طوطا خفیف سر کرکیت دخی در
الفتح بنده کرد

[illegible]

فقد وعنا
فلمح ومهاقنت

راحت و غنا
بخل و سخاوت

مردود

جواب

الحمد لله

يا رب شوقه المنيب الى سكنيتي موم
 نبي محمده اوله لاله نائل بزم شوقه موم
 الحسنة القدح بالارواح ارباب الملام فاقب صلواته تعالى عليه وارض عنه وارض عنه ذلك
 وهو ما اقبل الله عليه ففضل عليه لاله نقطه منزل ارضاً عنه اب هرير
 المعنى بيا لاله نف فالفقره
 ربي الله عنه انا عند طهر عبد لي قال الشارح الظاهر ههنا بمعنى اليقين
 عافي فوله تعالى نطونه اللهم يعني لاله اعنقه عبد لي الى موجب الدعاء
 اصبت له واره اعنقه الى عفتد عفتد له

1979
Istanbul

İSTANBUL
ŞEHİR
KİTAPLIĞI

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler :

Adı ve Soyadı : Özlem Özgür Günyeli

Doğum Yeri ve Yılı : Gaziantep- 10/07/1981

Medeni Hali : Evli

Eğitim Durumu :

Lisans Öğrenimi : Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1999-2003)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Öğretim Alan Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği (Tezsiz Yüksek Lisans) (2003-2004)

Yabancı Dil(ler) ve Düzeyi :

1 İngilizce (orta)

2.....

İş Deneyimi :

1. Bursa Sınav Dergisi Dershanesi (2004-2005)
2. Ankara Polatlı Tek Ders Dershanesi (2006-2007)
3. Giresun Sınav Dershanesi (2009-2010)
4. Isparta Turuncu Dershanesi (2010)
5. Isparta Turuncu Eğitim Temel Lisesi (2015-2019)
6. TED Isparta Koleji (2019-.....)